

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Isagoge Ad Amorem Divinvm

Pennequin, Pierre

Antverpiae, 1661

Pars Tertia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47132)

DE PRAXI AMORIS SANCTI.

PARS TERTIA,

CAP. PRIMUM.

*In quo consistat hæc
Praxis.*

1.
Ufus præ-
ceptis ad-
deatus.

Rimâ parte hu-
ius operis na-
turam & pro-
prietates Amo-
ris sancti; in se-
cunda modum
eius acquirendi, Deo dante, o-
stendere sum conatus: restat,
ut de praxi & usu agamus, quod
nunc cum eodem Deo, tan-
quam ad institutum nostrum &
amoris consecutionem in primis
utilem aggredior. *Vsus enim, ait
Romanus Orator, frequens omnium*

*Magistrorum præcepta superat: nam, Lib. 1. de
ut idem alibi ostendit, nec Medi- orat.*

cus, nec Belli Dux, nec Orator,
etsi Medicinæ, belli que gerendi,
& eloquentiæ præcepta calleant,
nisi tamen accedat usus, & exerci-
tatio, multum promovebunt. Do-
ce puerum artem pingendi, & ca-
nendi, hærebit, si se non exerceat.

Hinc rectè apud Laërtium, Philo-
sophus ad eminentem in varijs scien-
tiam tria requirit; naturam ad id
idoneam, studium, exercitationem.

Atque hæc in amore divino con-
secutando locum habent quàm
maximè, ut mirum non sit in eis
sponsum à sponsâ tam interiores
amoris actus, quàm exteriores
velle frequentari, ut usu ipso amo-
rem augeat, dum dicit: *Pone me ut
signaculum super cor tuum, ut signa-
culum*

*Lib. 1. de
off.*

Lib. 5. c. 1.

Cam.

Cap. 7.

O o

culum super brachium tuum.

De inter. domo. c. 62. Sed cum S. Bernardum audiam de corde suo dicentem: *Facilius atomos mundi dinumerare possem, quam motus cordis mei: operæ pretium est ut eas cum S. Ambrosio vitandę confusionis gratiã ad quatuor principales affectus restringamus; qui animam junctam corpori quatuor affectionibus velut quatuor equis trahi pronuntiat, irã, cupiditate, voluptate, timore. Cui consentire videtur S. Bernardus, dum suos monens ut toto corde ferantur in Deum, & quo iudicio id possint dignoscere: Attende, inquit, solerter quid diligas, quid metuas, unde gaudeas, aut contristeris: totum enim cor in his quatuor affectionibus est.* Imò verò dum Eugenio Pontifici suadet ut totis animi viribus evolet in Deum, atque in eum finem affectus suos in libertatẽ asserat, eos captivos detineri ait, *timendo quæ non oportet, amando quæ non decet, dolendo vanè, gaudendo vaniùs: additque hominem, si dum se aliquã animi perturbatione agitari sentit, ad hoc oculos reflexerit, continuò à divina Majestate auxilio nõ vulgari juvandum. Cui assentitur S. Thomas, dum in huius sententiæ confirmationẽ adfert cantatos Boëtij versiculos, Gaudia pelle, pelle timorem, spemq; fugato, nec dolor adsit. Labet tamen quæramus compendia, & omnes affectus animi*

Lib. 3. de Virgin. In cap. jejuniy. c. 2.

2. Quot cordis affectus.

Lib. 5. de conf.

ad duos velut cæterorum fontes, cum S. Ambrosio, & Augustino revocemus: Prior luculentè lib. de Jacob id edisserit: *Passionum* ^{Cap. 1.} *inquit, velut duces, naturalis delectatio, & dolor, quas sequuntur reliquæ; illæ enim complectuntur universas, quarũ utraq; non solum corporis, sed etiã secundum animam passiones sunt.* Augustinus verò non tantum motum omnem animi, sed etiam universa opera bona, malæ ab his duobus affectibus originem ducere arbitratur: *Sicut omnia iusta* ^{In Psal. 73.} *opera, bono timore, & amore sunt; sic malo amore, & malo timore omnia peccata committuntur.* Testem huius rei appellat uniuscujusque conscientiam: *Cogitate, inquit, discutite, interrogate corda vestra, perscrutamini conscientias, videte utrum possint esse peccata, nisi cupiendo, aut timendo.*

Porro earum virtutum norma, quæ frænandis moderandisque ^{3. Charitas est frænã passionum.} passionibus tum ab Aristotele in Ethicis, tum post illum ab Angelico Doctore assignantur, nobilior multò præstantiusque ab una obiri charitate non est qui inficietur. Hinc viros sanctimoniam celebres, etsi virtutum chorum agerent, omnes tamen sub charitatis imperio ejusque ductu in scenam prodire voluerunt. Perusiam Cardinalis Hugolinus SS. Dominicum & Franciscum ad colloquium evocavit atq; ambo-

bus simul quæstionem proposuit; an non ad majus Ecclesiæ bonū facere videretur, si ex utriusque ordine religiosi virtute præstantes ad primarias infulas assumerentur? nemine primas in respondendo partes admittente, quas alter alteri non ex urbanitate, sed ex vera animi submissione deferebat; cum protraheretur sancta altercatio, tandē dixit Francisco Dominicus: *Tu vincis humilitate, ego vincam obedientia.* In tam exigua materia plurium virtutum occasionem reperere: sed ambos vicissè arbitror, dum hic humilitate, ille obedientiâ, Deo quàm maximè ex charitate placere studuerunt, S. Paulum imitati, qui hoc potissimū habebat præ oculis, dum dixit: *placere Deo in omni loco:* quod est munus Charitatis Dei benevolentiam in omni re spectantis. Inspice mecum duo illa Ecclesiæ lumina SS. Martinum, & Philippum Nerium: ille ad preces discipulorum se accommodans dicit: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem. hic in eodem mortis articulo, rogatus ut idem diceret: Non sum Martinus, exclamat, ac si simile quid dicere præsumerem, meque æstimarem posse esse alicui necessarium, inter æternorum suppliciorum reos me numerandum censerem: nunquam alicui me utilem reputavi. Videntur diversis & op-

positis vijs hi ingredi: sed non ita res se habet; ambo amoris divini obsequi volunt, & simul in eundem scopum collineant. Videre mihi videor Angelos in scala Jacob ascendentes, & descendentes, quibus amor alas ministrat, & in diversos motus intendit, & quò major Dei gloria & beneplacitum vocat, eas dirigit.

Non saperet Alchimista, qui cum posset arte suâ aurum ex aliqua metalli massa exprimere, argento vel etiam cupro contentus esset: nec ille vinitor apud dominum gratiofus esset, qui cum cultura suâ diligentia vinum pretiosum & elegans de vite suppeditare posset, non nisi vile & insipidum ministraret: ita profus evenit dum quis inferiorum virtutum exercitationis inhærens operibus, à charitate virtutum regina pretium & splendorem non accersit.

Novitium ægrotantem volebat aliquando Abbas vir sanctus, die abstinentiæ à carnibus ex Ordinis instituto, ad carnis comestionem inducere; cumque id impetrare ab ægro non posset, nisi eius petitioni de simul edendo acquiesceret; tandem post tyronis pertinacem resistantiam ut id ab illo, quod morbus exigebat, obtineret, primus ipse carnem gustavit: poterat ad hoc variarum virtutum amore incitari; poterat ægri salus,

O o 2 &

4.
Duarum
virtutum
certamen.

17. ad Augustus
anno 1226

5.
Sectare
charita-
tem præ
cæteris
virtuti-
bus.

6.
Eius me-
rito da-
mon pel-
litur.

commiseratio, poterat ejus animi humilitas & voluntatis submissio commovere, sed in unam Dei, proximique charitatem oculos coniecit, ut continuo probavit eventus: egressus enim è cœnobio negotij alicuius causâ, & in facellum, in quo à Sacerdote exorcismis ad migrandum ex obsessi corpore dæmon compellebatur, ingressus; qui aderant, visa Prælato, de cuius sanctimoniâ magna erat inter illos opinio, dixerunt: Ecce adest vir sanctus, qui facile te expellet. O, dixit dæmon, illum jam non timeo, qui hodie contra institutum carnes comedit. Quod intelligens Abbas: Imò verò, inquit, ob charitatem, quam in hoc opere exercui, jam jam hinc migrabis. præcepitque ut in nomine Domini, & propter opus illud ab amore divino profectum se continuo ex obsessi corpore proriperet. quod & factum est.

CAPUT II.

Quomodo ad aliquod desiderium, timorem, tristitiam, iram amor divinus concurrere possit, eisque pretium addere.

Facilis est ad hanc quæstionem ^{1.} Responsio: si enim amor proprio, & oblectationi, quæstuique inde mananti oculos clauderis, eoque in unius Dei voluntatem ac beneplacitum, gloriæque divinæ amplificationem conjeceris, atque in illa velut scopum unicum collimaris, rem totam continuo confecisti: sed quia non desunt, qui cognitionis, & exercitationis defectu in hoc negotio non parum interdum laborant, & hallucinantur; illis adferre subsidium & lampadem accendere, Deo propitio, in hoc capite conabor, paucisque quomodo ex amoris divini instinctu cœli gaudia, & mortem ipsam expetere, ac inferorum supplicia exhorrescere, quomodo de peccatis, deque amicorum fortunarumve jacturâ ingemiscere, ac denique interdum quæ cum laude possimus irasci, Deo auxiliante, demonstrabo.

^{2.} In primis posse cum laude desiderari vitam æternam in confesso

Epist. 117.
ad Probam.Serm. 28.
in Cant.Lib. 1. de
Purg. cap. 6.Lib. 5. c. 13.
in moniti.3.
Cuius de-
fectu sub-
itur pur-
gatorum.

fesso est, atque ad hoc desiderium continuò fovendum hortatur nos S. Augustinus, aitque hoc modo monitum illud Pauli, *semper orate*, à nobis, implendum. *Sine intermissione orate*, inquit, *quid est aliud, quàm beatam vitam, quæ nulla nisi aterna est, ab eo qui eam solus dare potest, sine intermissione desiderare? semper ergo hanc à Domino desideremus, & oramus semper.* S. Bernardus hoc desiderium ita extollit, ut sponsam illius ardore desiccetam, & denigratam arbitretur, dum nimium differri tanti boni possessionem vehementer dolet: ab hoc præterea desiderio hoc boni accipit anima, ut prætervolet locum illum, quem Cardinalis Bellarminus *mitissimum Purgatorium*, & *quasi carcerem senatorium*, & *honoratum* appellat, in quo animæ huius desiderij expertes aliquâ morâ detinentur, ut ab hoc defectu purgentur, quem etiam Beda, & S. Gerrudis, & post illos Blossius agnoscunt. Inter plurima arcana, quæ Dei mater S. Birgittæ aperuit, legimus virum Sanctum post solitariam vitam omni virtutum laude exactam, quod non votis satis ardentibus ante mortem Deum in cælo videre desiderasset, aliquot horis in hoc Purgatorio desiderij non sine mœrore detentum fuisse, à quo tamen antequam corpus sepulturæ mandaretur, liber ad superos evolarat; & nostrâ

tempestate legitimis testibus intelleximus Sanctimoniale magnæ integritatis, in illo Senatorio carcere duabus horis hæsisse, quod hac videndi Dei cupiditate, ut par est, non arsisset. Ex ordine S. Bernardi Guilielmum quendam insignis probitatis virum, familiari amico post mortem dixisse legimus, unicam se penam perferentiscere, divinæ visionis dilationem; & simul exclamasse, O quàm excellenti lumine beabor brevi, ex divinæ Majestatis præsentia! Prælatum roga, ut & ipse pro me orare, & suis preces dignetur indicare. Quod factum, iussique sunt omnes septem diebus recitare Psalmum, *Quemadmodum cervus desiderat ad fontes aquarum*: quibus peractis visus est à Priore in cælo, sub pedibus B. Virginis, & se jam in perfectam libertatem asfertum esse dixit: quod & alteri, cui primò apparuerat, indicavit, multaque alia in illis ignibus purgantibus detentos concernentia simul aperuit: quæ omnia desiderium hoc Deo esse acceptissimum, posseque nos hac in parte amoris divino non parum velificari evidenter ostendunt. Duobus modis solent homines cælestis beatitudinis cupiditate commoveri. Vultus hoc desiderat, tanquam votorum suorum complementum, exitijque & malorum finem, tanquam dubiæ navigationis portum, &

4.
Idque ob
Dei majore
gloriam.

Dei bonorumque omnium securam aeternamque possessionem: atque hoc desiderium bonum est, & à spe, quæ inter virtutes locum tenet non infimum, profectum: sed longè nobilior præstantiusque existet, si homo ad suum commodum voluptatemque parum attentus Dei gloriam spectet unicè, & quia videt se hisce corporeis vinculis impeditum ad illos præstantissimos amoris actus rariùs assurgere, ardet & anhelat ad illam patriam ubi Deus amatur puriùs, & vehementiùs, & perseverantiùs: si verò de eorum sit numero qui amorem viæ & patriæ specie inter se differre arbitrantur, ita ut amoris cælestis, ut sic loquar, fructulum, myriades actuum, qui hinc exercentur, nobilitate superet, nemo non videt, quàm meritò id illam patriam, ubi Deus tam intense & excellenter amatur, possit amoris divini candidatus aspirare, atque hoc solo ardentius amandi desiderio ad id optandum incitari.

5.
Ad mortem
optandam.

Jam verò quis hunc reprehendere audeat, si mortem, quæ ad tam felicem locum januam aperit, & in tam nobilis amoris possessionem quodammodo immittit, votis ardentibus exoptet, & advenientem ambabus, ut ajunt, ulnis amplectatur. Puerulus aliquis, qui multa de Patris opibus, multa de singulari erga se affectu à viris fide

dignus intellexit, quomodo ad eum, quem nunquam vidit, conspectum anhelat; & cum audit ad stare præ foribus rhedam à Patre missam, quæ illum ad paternos amplexus, perpetuamque cum illo conjunctionem bonorumque communionem deducat, quàm exultat, & quàm promptè, & alacriter cursum ascendit! Idem accidere solet Deum amantibus, dum mortis recordantur, vel eam appropinquantem intuentur.

6.
Quod Deo
probat.

B. Thomas de Villa-nova Valentia Archiepiscopus amoris flammis incensus, Dei que videndi ardens desiderio, mortem à Deo petijt; quam petitionem ita Deus gratam habuit, ut imago Crucifixi, ante quam orabat, ore aperto verba, Deo id agente, articulata efformans, illam implendam promiserit, quæ etiamnum os apertum retinet, dentesque tam affabre factos ostendit, ut peritissimi sculptores nihil à se simile formari posse asseverent.

Eodè mortis desiderio exarsit amore divino flamas subministrante S. Carolus Borromæus eadèq; votacoram Deo ingeminavit, etsi annū dumtaxat quadragessimū sextū attigisset, de quo agens cum Patre Francisco Adorno, quo Confessorio utebatur: O pater, inquit, ergone diutiùs in hac vita manendum nobis est! libenter ea de causa mortuorum assistebat exequijs; quia

quia in illis mortis memoria refricabatur, de qua libenter & diu sermones cum familiaribus miscebat: etsi enim ingens in pectore facienda patiendique multa pro Dei gloria desiderium aleret; moriendi tamen cupiditas altius infederat urgebatque vehementius: non enim erat ex illis, de quibus Cyprianus, quibus mori poena est, & durare tormentum; sed ex eorum numero, quos à desiderio lucis istius cupiditas aeternae vitae deduxit, & à praesentibus futurorum vota divellerint.

Cardinalis Bellarminus cum à Medicis desperatum de sua salute intellexisset, exclamavit: O fausta nuntia! octogenarius hic erat: at Puer in Paraquaria recens ad fidem conversus, cum in templo funebres exequias fieri vidisset, & quid inde defuncto boni aeternum duraturi accideret, Deo intus docente, intellexisset; domum reversus, ipse se in sepulchrali feretro extendit parentemque rogavit ut faceret sibi moriendi potestatem. Negat Pater; sed urgente instantius puero, dixit: Si Deus annuat, filii, ut moriaris, morere; volo quod ille vult, nec ego unquam eius me opponam voluntati. Hac à parente obtentâ facultate, letitiâ gestiens puellus, se ad moriendum composuit, & statim obiit. Quis neget hoc in puero mortis desiderium ab altiori principio, Deo scilicet, esse

profectum, & ab eodē quasi amoris munusculum esse concessum?

Rebus omnibus nuntium remittere, parentes & amicos, deserere, & arctissimum illud, quod corpus inter & animam intercedit consuetudinis & amoris vinculum, quasi per jocum abrumpere, idque supremi, aeternique boni obtinendi gratiâ, charitatis in Deum nobile est argumentum: Peccatum veniale, minimamque Dei offensam ita perhorrescere, ut illius continuum periculum morte velis redimere, amori, Deoque placendi singulari desiderio tribuendum est. Vitam, sanitatemque amare, ut Dei gloriam procures atque promoveas, affectus est Deum amantis; neque dubitem, si optionem alterutrum eligendi faceret Deus, animas cupiditate Deo placendi incensas, eumque singulariter amantes in diversas partes abituras, uti in S. Theresia, & Maria Dias foeminis virtute praestantibus contigisse legimus: imò Magdalenam de Pazzi Deum orasse memorant, ne tam citò mortem immitteret, nec caeli gaudia maturaret, quia pro eius gloria aliquid tolerandi omnis inde deperiret occasio. Paulum etiam Apostolum laudat S. Chrysostomus, quod oblatâ corporis dissolutione, & Christi longè amantissimi fruitione jucundissimâ, vel medios inter labores pro ejusdem gloria vitam afflicti-

7.
In quo
voto vani
actus esse
possunt.

ctissimam protrahendi facultate, hoc postremum elegerit, cui S. Pater Ignatius eodem Dei proximi que amore succensus, suffragari visus est. Hæc omnia etsi vera sint, desiderium tamen moriendi, ut citius Deo potiaris eumque ames purius, & vehementius, ab incensa charitate proficisci negare non possumus. Omnia tempus habent, post patendi pro Christo desideria, solet animum subire eiusdem fruendi cupiditas. S. Xaverius ita animo incenso ferebatur ad crucis, ut illas diebus singulis optaret excrescere, & clamaret: *Amplius Domine, amplius*: ubi tamen in Sancteano portu cum extremo morbo luctatur, cælum solum Dei que possessionem respirat, terrarum, & quidquid in illis geritur, fastidiosè S. Bernardus, uti Dei amatissimus, ita laborum pro Dei honore sitientissimus nihilominus cum suam ad cælum migrationem suorum precibus & suspirijs retardari videret: *Quid me, inquit, tenetis miserum hominem? fortiores estis, & invaluable; parcite, quæso, parcite, finite me abire.* Ecce quomodo Sanctorum exemplo, quos in amando Deo primas tulisse in confesso est, mortem ambire, & in vota vocare fas sit, & amori divino hæc in parte studere quam maximè.

8.
Ad virtutes acquirendas.

Jam verò quomodo ipsum virtutis acquirendæ desiderium chari-

tas moderetur & regat, videamus: non desunt enim qui hæc in parte non parum hallucinentur, & à re-cta deflectant orbita, dum sibi potius proprio que quæstui quam amori divino in hoc negotio velificantur: testantur id nimia in illis consecrandis anxietas, & si res pro voto non succedat, animi perturbatio, dejectio, & in bene cæptis inconstantia. Quærendo ergo virtus est, & omni studio, diligentia que persequenda, quia Deo placet, quia magis inde eius honestantur obsequia, & ad eius similitudinem propius accedimus, eius que hostibus magis incommodamus, qui virtutum debilitantur incurfu, & paulatim earum incrementis profligantur. Honor Regis est, aulicorum splendor, & qui ex eius affectis vestium ornamenta sectantur hoc solum fine, ut regis gloriam augeant, Regem suum, non se ipsos amare probantur.

An non censemus pueram illum Patris amore sincerissimo flagrare, qui hoc solo nomine formandis pingendis que literis dat operam, atque in id dies integros sedulò ineumbit, ut Patrem in conscribendis epistolis adjuvet, melius que eius negotia tractet ac promoveat, & si res pro voto non succedat, dolet equidem, non quia sibi, sed Patri plurimum incommodat. Ita filius, qui in musica perdiscenda sese diligenter exercet,

10
Ad in
ni ho
rem,

9.
Simil.

ercet, ut parentis, qui eâ delectatur, aures permulceat, animumque recreet atque reficiat; amore certè Patris ferri se ostendit; quòd si raucedine præpediatur, aut instrumèta musica vel defectu chordarum, vel aliquo manuum stupore impeditus tangere non possit, tristitiâ afficitur, doletque non suum dolorem, sed quòd parens expetitâ voluptate privetur. Ita nos in virtutibus consecretandis, vitijisque earum congressu debellandis, non quæstum nostrum aut voluptatem spectemus, sed divinis oculis solùm studeamus, si perfectorum amantium partes implere velimus.

10.
Ad inferni horrorem.

Ad hoc perpendiculum timoris affectum conformabo; si amoris divini regulam, & moderamina, ut par est, sequi desidero; si inferorum supplicia & caveam illam terribilem perhorresco, id fiet, non quia ibi mihi erit pessimè: sed quia in isto loco, odio habemus Deum, & odio habemur à Deo; quia totus iste locus diris & execrationibus in Deum circumsonat, quas audire æternùm cogar: si enim alicubi daretur locus pluribus quàm inferior ille carcer infamis supplicij, in quo Deus amaretur, & alibi alius pluribus quam paradisi circumfluens delictis, in quo tamen Deus esset exosus, illum huic antefere-

S. Coleta Virgo sanctissima cum inspectâ tormentorum apud inferos atrocitate inde colligeret, quanto odio Deus ferretur adversus peccatum, ita inhorruit, ut sui quodammodo imponere daretur in præceptis, tam tenaciter clathros propinquos apprehenderit, ut inde non posset digitos avellere.

B. Magdalena de Pazzi tantum de peccati mortalis turpitudine horrorem conceperat, ut ad illius nomen propemodum mortua concideret, quòd tale monstrum Deo tam exosum inter mortales locum reperiret. Cum aliquando B. Mariæ de Victoria, gravia ab aliqua perpetrata narrarentur: Abrumpe quæso sermonem istum, inquit, quia dolore conficior; addiditque se nosse non-neminem, cui si Deus multitudinem peccatorum, quæ in ipsum committuntur, ostenderet, præ doloris magnitudine mortua concideret.

Atque hæc de tristitia, odioque eorum, quæ divinum numen violant & ob amorem quo in illum ferimur, animos nostros perturbant, dicta sint. Sed iniquis cum varijs alijs, qui incidere solent, casibus, ut fortunarum jactura & amicorum morte nos mœrore commoveri contingit, quid ibi aliud ab amore divino subministrari potest, quàm, ut animus in Dei voluntate conquiescat: suspiria & lachrymæ alium parentem

II.
Et dolorem ex fortunarum aut amicorum jactura.

Pp agnos-

agnoscunt, consuetudinem scilicet, humanamque amicitiam, & intra naturæ limites consistentem affectum. Ita communiter se res habet: cum tamen & Christus super Lazarum fleverit, & S. Bernardi in patris sui Gerardi funere lachrymas legamus, has ad amoris divini moderamen, qui in eius corde sedebat ad clavum, profectas non dubito, qui illos mœroris naturalis sensus non suffocet, multo minus extinguit; sed ita regit ipsæque eum colorem imprimat, qui divinæ arrideat Majestati.

fratris

12.
Christi
lachry-
mantis
exemplo.

Primo itaque his suspirijs & lachrymis peccatum, ut omnium malorum causam, possum impetere, & ab illo profectam jacturam lamentari, & Christi super Lazarum lachrymas quidpiam simile spectasse arbitror, dum infremuit, mortemque de amici sui quodammodo spolijs triumphan-tem supplantare voluit, & a peccato inductam, ipse peccati mortisque victor futurus in cruce, hac prius occasione superare. B. Juniperus, viri ex suo Ordine virtute præstantis intellectâ morte, in suspiria lachrymasque abiit, domumque lamentando obiens exclamavit: Nihil amplius restat in hoc mundo, quandoquidem in virum tam eximie sanctitatis mors tantum potuit; & culinam ingressus obviam quæque confregit, dicens: Abeat, & ruat mundus,

13.
Et B. Juni-
peti.

quando illi tale fulcrum mors eripuit: quid nunc operæ pretium est aut necessitas edendi & vivendi? moriamur potius omnes post tanti viri jacturam, & nos illi comites demus.

Hos in illo exuberantis tristitiæ sensus duplex amor excitat, Dei scilicet, & proximi; quia & Dei gloriam tam singularis operarij amissione imminutam, & mundum tali præsidio destitutum lamentatione dignissimum arbitrabatur. Jam verò si teste S. Hieronymo in morte S. Antonij cælo, terræque Deus lætum indixit, & trium annorum siccitate testatum voluit: si in S. Simeonis Stylitæ occasu avibus circum columnam volitantibus silentium, arboribus & pratis adjacentibus ariditatem, & circumfusis populis altissimam mœrorem immisit; cur Deo lachrymæ nostræ non placeant, cum in similibus casibus, nullâ cum eius voluntate diffensione eas ubertim effundimus?

Jam ad iram eiusque commotiones veniamus, periculosum in manu pueri gladium; sed si Amori sancto regendus tradatur, egregium ad Dei gloriam promovendam instrumentum, quo contra peccatum & ad injurias Deo illatas ulciscendas viri sanctissimi prudenter & fortiter non semel usi sunt. Ipse Christus Judæorum cæcitatem, & peryicaciam aliâque vitia,

14.
Iram con-
citandum
laudabi-
liter.

vitia, non ferens, erat illos circumspiciens cum ira. Sanctus Franciscus mortalium humillimus, & mitissimus, quem ipsa mansuetudo, & pietas sinu suo effudisse, & fuisse videbantur, in fratrem tamen inobedientem & contumacem ita exarsit, ut in illum involans caput illi violenter eripuerit, & in ignem jactarit. S. Bernardus zeli fervorem, qui irarum plenus est, suis impensè commendat. *Ferveat, inquit, in nobis zelus iste, fratres charissimi, ferveat amor justitiæ, odium iniquitatis; nemo vitia palpet, peccata disimulet nemo.* S. Brigittam arguit Christus Dominus, quòd in vitio à se deprehensa in loco juris non sui, acriter invecta non esset: dixerat enim illa intra se: Si Deus me & illos patienter tolerat, cur ego idem non faciam? Minimè, inquit Christus, id tibi agendum fuit; sponsa mea es, quam decet injurijs mihi illatis commoveri, eaque reprehendere; ac si propterea convicijs opprobrijsque impetatur, ea sibi honori ducere, ut solet miles aliquis regio honori studens, illiusque tuendi percupidus, qui vulnera, quæ eà occasione accipit, inter gloriæ insignia numerat. Hoc argumento S. Gertrudem consolatus est aliquando Christus, dum in animo sentiret aliquid amaritudinis, quòd sanctimonialiam acerbius quam par erat, reprehendisse sibi videretur. Utebatur Virgo

Deipara R.P.F. Henrico à Calstris ex ordine S. Dominici familiariter, eumque pro opportunitate celestibus monitis instruebat: dixit ergo illi aliquando: Tu in Sacramento penitentiæ accusare te proponis, quòd fratrem verbis acrioribus castigaris; in quo tamen non peccasti, sed in duobus alijs; nempe quòd sine causa longius colloquium in porta protraxeris, & quòd tepidè Sacramentum confessionis obieris, & Missæ sacrificium peregeris.

S. Bernardus amorem sanctum contra amati injurias irâ effervescere & zelum ad ultionem subsidio evocare pluribus ostendit.

At verò S. Ioannes Chrysostomus nimis lentam mansuetudinem verbis acrioribus excitat, & quousque iratus amor progredi possit, luculentè demonstrat. Si quempiam, inquit, Deum blasphemantem audieris, accede, increpa, & si verbera infligere oporteat, non recuses, ipsius faciem alapa percute, conterte os illius, & percussione manum sanctifica. Si qui maledictis Regem audet impetere, continuo luit, cur potiori jure jactæ contra Deum injuriöse voces aliquo supplicio non castigentur? Audivit aliquando P. Ioannes Hurtado vir sanctus è Dominici familia, qui oblatos à Carolo Quinto Archiepiscopatus Granatensem & Toletanum respuit; audivit inquam in

Pp 2 fimi-

Choquetus.

Serm. 2. de Resurrect. Serm. 44. in Cant.

Hom. 1. ad Pop. Antioch.

16. Blasphemum castigantis libertas.

Serm. de S. Ioan. Bapt.

15. Quod u dicit Deus vult quam subinde Deus erigit.

similes blasphemias voces erumpentem è militibus aliquem, ad quem propius accedens: Mentiris, ait, bipedum nequissime; non est talis Deus, qualem ineptè compellas, sed bonus est, justus est, misericors est: cumque alter in furorem actus evaginato pugione manum ad ferendum attolleret, diceretque: Abiectissime cucullate, tuumne est me reprehendere, qui porco & qualibet bestià vilior es? Tum vir sanctus in genua provolutus, & ad mortem excipiendam paratissimus, vultu sereno: Verum dicis, inquit, & plura longè, quàm obtrudis, sum promeritus: sed ea quæ contra Deum vomuisti, falsissima sunt, & injuriosissima: longè abest ab illis, qui ipsamet bonitas, & sanctitas est.

17.
Nihil dolendum præter peccatum.

Itaque si nec irâ, nec tristitiâ, nec aliâ animi perturbatione contra divini amoris leges commoveri velimus, oportet, ut inducamus in animû nihil esse in rebus humanis mali, præter peccatum, quod Theologi *malum Dei* appellant, quia Majestatem eius offendit, & violat; atque in hoc viros sanctissimos Basilium, Ambrosiû, Chrysostomum, Hilarium nobis imitandos proponamus, qui eorum etiam Imperatorum, cum quibus negotia habuere, testimonijs, nihil pertimescebant, nisi peccatum, quod cum Dei honore & amore pugnaret; hinc contra illud so-

lum aut dolore, aut irâ commovebantur, cætera ut res ludicras, & puerorum crepundia despiciant. Quod si aliquo ex illis aut alijs affectibus, quas passiones vocamus, nimis agitari perturbarique te sentis, eiusque occasione in nonnulla interdum vitia prolabi, opasque ex te modum illum edomandi intelligere, paucis aperiam.

Primò uni Deo placendi desiderio excitatus ante illum te prosterne, & ubi tuam in eo vitio domando imbecillitatem, & gratiæ divinæ necessitatem humili confessione professus fuerit, lumen à Deo, omnis luminis fonte suppliciter efflagita, quo in illius passionis, quam debellare proponis, naturam & primam eius radicem ac scaturiginem penetrare possis; v. g. facile in iram erumpis; unde illa originem ducat, ex anima; ab alia enim principali passione dubio procul profluit, quàm velut satelles comitatur, & defedit: vide quibus potissimum occasio-
18. Ad passiones domandas juvat charitas.
19. Commemorandum amoris.
20. iram.
Ut superbia.

bus ira te apprehendat: an forte dûtis mandatis aut verbis tam celeriter, ut velles, mos non geritur, aut tibi contradicitur, aut violatur auctoritas, gratia contemnitur, exiguaque amicitiae ratio habetur: si rem ita se habere advertis, ergò occultâ superbiâ laboras, & excellentiam propriam, existimationemque tuam amas impensius; hic modus

modus est, hinc cuneum adhibe: coram Deo te nihil esse agnosce, imò te vitiorum sentinam reputa, & mortalium omnium potius odium te & despicientiam, quam amorem & reverentiam esse promeritum profiteri: quas in te sordes non vides, illas ab alijs conspici existima: ipse quam tibi de alijs opinandi libertatem assumis, alijs de te iudicandi permitte: atque his & similibus rationibus excitatus omnes animi nervos ad hanc tui immoderatam existimationem penitus debellandam intende, & facillè crebris illis iracundiæ motibus aditum præcluseris.

19.
Commodorum
amorem.

Si verò illa à nimio commodorum tuorum amore promanet, si quia tuis voluptatibus, lulsibus, venationi, delicijs, obex opponitur, in iram concitaris, tu affectibus illis, nimiaque in res similes propensione frænnum impone.

20.
Iram.

Cotys Rex Thraciæ vasa crystallina sibi data deperibat, suumque erga illa nimium amorem attentius considerans, omnia simul frangi iussit; dicens se iracundiæ suæ materiam subtrahere, satiusque à se pacato & sedato animo illa confringi, quam ubi ab aliquo famulorum unum aut alterum frangeretur, frustra & sine remedio iram excandescere.

Atque in hunc modum ad tristitiæ passionem edomandam pro-

gredere, amor tuo erga res, quæ tibi auferri possunt, teque suâ orbitate mœrore afficere, prius tu legem impone; ama illas ut repentinis casibus tibi eripiendas, & victor evades. Sed in his omnibus sensim & gradatim incede: primò in petendo à supremo moderatore subsidio diligens esto; eique plurimum fide, ut auxiliatori qui tibi adjumento esse vehementer desideret, si modò tu eius fretus auxilio generosè cum hoste configas; nec propter unum aut alterum lapsum animo concidas, ad nova semper auxilia, novosque congressus comparatus assurge; preces inflammatas, eleemosynarum largitiones, Sacramentorum frequentationes, librorumque piorum ad id spectantium lectiones ad hunc finem adhibe, constanter rem urge, certus de victoria, tempore à Deo præfinito, seriùs ocyus obtinenda: unum Dei amorem, eique in his omnibus singulariter placendi desiderium continuò ale. Quod de ira tristitiæque, à me dictum est, hoc de pusillanimitate, timiditate, & cæteris affectibus dictum puta.

CAPUT III.

Quomodo divini Amoris legibus cogitationes regi, continerique possint.

1.
Magna cogitationum levitas.

Non satis definitum invenio, quæ in nobis cogitationum sedes sit, an cor hominis, ut Aristoteles & Stoici volunt, & cum illis Tertullianus, & S. Hieronymus, quibus favere videtur sacra pagina; an verò caput, ex Medicorum communiore sententia. Quidquid verò sit de alterutrius opinionis veritate, apud omnes in confesso est, cogitationum naturam inconstantem, volatilem ac desultoriam esse, & propemodum fræni incapacem; ad hæc tam variaz sunt, & molestæ, ut jure de illis conquestus videatur Propheeta: *Cogitationes meae dissipatae sunt torquentes cor meum*: meritoque, cor nostrum prægnanti & parturienti comparet Spiritus sanctus, dum dicit: *Cor tuum quasi parturientis phantasias patitur*. Quemadmodum qui è terra ad mediam aëris regionem vapores elevantur, mirabiles fortuito inter se concursu efformant in nubibus figuras, evanidas, ventorumque ludibria: ita in corde humano ex speciebus hinc inde sese permiscentibus variaz nascuntur cogitationes

Iob 17.

Ecli. 34.

& imagines nullo ordine, nullâ disciplinâ inter se pugnantes, quibus miser homo illuditur, ipsæque observandis temporis jacturam facit. *Cor meum dereliquit me*, inquit non sine gemitu Regius vates; & quorsum quæso, aut quò ibijt? vagatur scilicet huc illuc, & revocantem non audit. Tandem alio in loco gaudet, Deoque gratias agit, quòd illud invenerit, & compedes quodâmodo Deo auxiliante illi injecerit: *Invenit*, inquit, *servus tuus cor suum ut oraret te oratione hac*.

Verùm ut hunc errorem Amori sancto in disciplinam tradamus, inspiciamus huius instabilitatis fontes præcipuos. Primus inter omnes est corporis humorumque in hominibus constitutio, ac temperamentum. Inter elementa ignis ob innatam agilitatem ferè semper est in motu, aër verò cedere facilis agentium qualitates facilè recipit, aqua verò ad vasorum formam continuò se accommodat: ita hominis ignea indoles in suis motibus prompta & expedita, similibus cogitationibus agit: sanguinea, biliosa, humida, quæ aëris plurimum, & ignis, & aquæ aliquid permistum secum vehunt, subtilibus, levibus, & dissolutis ludificantur. quæ omnia in pueris, experimus.

Fons alter est mala consuetudo, quâ imaginandi vim sine lege vagari

4.
Et sensibus vagari
Defugere sancti.

2.
EX temperamento nascitur.

5.
Et affectibus paucum dominis.

3.
Et consuetudine.

gari ab infantia permiffimus, quæ huic libertati afflueta frænum pati non vult; ut pueris accidere videmus, quorum folutiores mores nullius pædagogi difciplina domuit; ita etiam pullum fræni infuetum, quem in campis hæcenus libertas aluit, ad quemlibet fefforis iætum recalcitrantem fentimus.

4. Et fentibus vagis. De fupra feculi.
Tertium fontem nobis aperit S. Ambrofius, nêpe fentus corporis vagos, & folutos. *Refpexit*, inquit, *oculus*, & *fentum mentis avertit*; *audivit auris*, & *intentionem inflexit*; *exhalavit odor*, & *cogitationem impedivit*. Pergit illos comparare feneftræ Aræ Noë, è qua emiffi funt corvus, & columba, è quibus emiffionibus prima corvi, mala fuit, qui cadaveribus infidens non redijt; altera columbæ, quæ inutilis extitit: nam fecundò demum emiffa olivæ ramum detulit. Hinc Abbas Pimenius de fratrum vifitationibus interdum querebatur, quòd duas portas aperirent, oris & aurium; per quas ingens deinde cogitationum parum utilium exercitus feffe in animum inferebat.

5. Et affectibus parum domatis.
Quartus fons in affectibus animi parum caftigatis confiftit; cum enim unus ex illis in nobis vehementiùs exfurgit, quocumque feratur, eò fecum animam rapit. *Ratio*, inquit Seneca, *tamdiu potens eft, quamdiu deducta eft ab affectibus; com-*

motus femel ei ferveit, à quo impellitur. Rem hanc facit experientia teftatiffimam; neque enim tantum paffio aliqua concitatio, cogitationes ad inftar torrentis fecum rapit; fed omnibus vitæ functionibus, ut comefitioni, & ciborum concoctioni, ac nutritioni, fomno, & fimilibus multum incommodat, & morbis, mortique januam interdum aperit: ita triftitia Aristotelem, pudor & vehemens dejectio Homerum, Stilbonemque, ira & furor Valentinianum extinxit.

Quintum fontem efficiunt curæ, & folitudines, quæ mentem hominis varijs cogitationibus in omnem partem irrequietam agunt. Auguftinum coram Theodofio habenda panegyris, torquet & exagitat; lis de capite, reo incarcerato canitiem inducit: quin & fanctis occupationibus velut mufcæ fe ingerunt eafque deformant & fœdant; concionatori qui ad fores templi caballum alligarat, metus ne furto furriperetur, dum facit ad aram, importunis cogitationibus mentem obnubilat; & Paftorem apparatus prandij facris myfterijs occupatum, cogitationum importunitas mente ad culinam fuam rapit, & Deo ita permittente, jocosam hominis irridendi & ludificandi dæmoni materiam præbet: allato enim ante oculos vafculo, quod coquendis pifci-

Luffinus
part. Greg.
Nazianzi.
1. Herodotus.
1. Plin. l. 7.
Baron. ad
annum
374.
Et curis.

piscibus igni impositum erat, dixit: O coce, & non Sacerdos, en vas, & pisces, & sal; iniice, quantum vis: urebat tum illum de fallendis piscibus cura, & injuriosa divino Numini cogitatio.

6.
Et dæmo-
nis arti-
bus.

Sextum dæmonis artificijs locum tribuendum arbitror, qui ad perturbandos homines cogitationum præsertim ministerio utitur, nullumque ferè habet in officina sua armorum genus aut potentius, aut fraudulentius. Vifus est aliquando ante Monachum cellulæ ædificandæ cupidum, orationis tempore lapides congerere: vifus est tempore Sacrificij, capiti puellæ, quæ ad choreas agitandas invitata fuerat, insistere, & saltatorijs instrumentis ludere: ostensus est aliquando S. Birgitæ à B. Virgine carbones operoso flatu accendere, quo emblemate docebatur, in eius pectore dæmonis artibus ardentem erga filios amorem excitari, ut eam à suscipiendis pro Dei gloria peregrinationibus averteret: ostensus est eidem vepres, & carduos super eius vestimenta projicere, ut ijs excutiendis continuâ illam molestiâ afficeret: quo schemate instruere voluit nos B. Virgo, quibus fraudibus timidas & scrupulosas mentes impostor ille Tartareus exagitet, dum cogitationes continenter immittit, jam contra Deum, mox contra fidem, tum adversus casti-

moniam, atque unâ excusâ ac depulsâ alteram subltituit, ut miseris perturbet, orationis fastidium ingeneret, & virtutum cursu non tantum retardet currentes, sed conatus omnes infringat.

Iam videamus quomodo Amor sanctus, cum eius curæ custodiaque cordis familia commissa est, tam multiplicem cogitationum turbam regat, quomodo etiosas arceat, impuras ab ingressu prohibeat, vanæ gloriæ fumo infectas dissipet, odij & invidiæ ac viadictæ aversetur, & fugat blasphemias aut contra fidem, spemque insurgentes non audiat, & contemptu, vel oppositis actibus enervet, & conterat.

In primis ergo, quod strenuis ducibus in more positum est, ad urbis portas, aliosque aditus excubias ipse collocat, qui intrantes, & exeuntes examinent Timorem Dei, & Circumspectionem; in præalta verò turri velut specula Providentiam, ipsemet Amor cum cogitationum Discussore vigilas obit, ad omnia intentus: & quem admodum S. Gregorio teste longè aliter se res habent in ea familia, ubi Domina domi se continet, ancillisque suis pensa distribuit, earumque occupationibus sedulo invigilat, quàm in alterâ, ubi heradomo ferè semper abest, & domesticorum moribus & actionibus parum attendit: in illa enim

pax

Pax & diligentia, ac profectus; in hac verò dissensionibus, quarumonia clamores, & dispendia jacturæque temporis & rerum: Idem accidit in corde, in quo amor jus dicit, primò enim Memoriam bonis cogitationibus occupat, ab otiosis & vanis ad utiles & æternas elevat, & signis quibusdam, aut sacri codicis selecta sententia eam nutrit, instruit, ac recreat; Imaginativam memoriæ ostiariam utilibus repræsentationibus mortis, Iudicij, cælestis patriæ, & suppliciorum æternorum detinet, & ad varias Christi tam nascentis, quàm concionantis, & præsertim patientis efformandas imagines compellit, linguam & aures sub arctissimæ disciplinæ legibus coercet, jubetque parum utilibus fabulis ne attendant, ut B. Stephano inter Eremitas incolas contigisse legimus, qui rogatus cur nihil diceret, respondit se nihil eorum quæ dixissent audisse, quia die ac nocte in Christi de cruce pendentis contemplatione occupabatur. Odit jacturam temporis amor divinus, efficitque ut minimam eius particulam cum S. Augustino plurimi æstimet, dicatque cum illo: *Carè mihi valent stilla temporum*: & de malo eius usu exigendam aliquando rationem serio cum S. Anselmo apprehendit, quem occinere sibi solitum legimus: *Exigetur usque ad ictum oculi, quidquid expensum temporis.*

Ponit homini ante oculos, quantis lachrymis præteritorum annorum dispendia, & malos usus deslere soleat animus sibi. Deoque redditus, & cum Sancto Augustino coram divina Majestate suam in ea recacitatem quam deploret, dicens cum illo: *Mecum eras, & ego tecum non eram.* Si mendico promitteret aliquid, modò oculis attentis singulos passus observet, aureum munus certò in via ab illo repertum iri, quantà ille vigilantia in id incumberet. Nos verò, qui in nobis Deum cordium nostrorum non tantum inspectorem, sed habitorem agnoscimus, quomodo cogitationibus sanctis ad illum continuò non accedimus, & de eius thesauris singulis vicibus immensas divitias non colligimus? Multum Deo sibi que defuisse existimabat B. Maria Victoria, si vel unius horæ quartà parte cogitationem Dei præsentis, & amanti non renovasset, quod alio divertendo non nisi fumos, & ventos hauriret, experireturque illud monitum S. Paulini verissimum, alendas idcirco de Deo assidue cogitationes, *ne nihil simus, cum ab illo excidimus.*

Quod ad cogitationes vanæ gloriæ, hominisque sibi applaudentis attinet, illas Sanctus hic Amor ut venenatas muscas, & latruncolorum instar quæ Dei sunt, surripientes, aspicit, qui dicit: *Gloriam*

Ep. ad s. August.

9. Divinæ gloriæ contra cogitationes superbiæ.

Q9 NICAN

8. Memoriam bonas cogitationes obijciente.

Lib. II. Conf. 1.

In meo.

meam alteri non dabo: docetque cum sancto Bernardo hoc versiculo illas abigere: *Non nobis Domine, non nobis: sed nomini tuo da gloriam.* vel cum Guiljelmo Parisiensi ad Deum illas mittere, dicendo: *Vade, ô gloria, ad eum, cujus es: caveatq; ne sit de eorum numero, cõtra quos ut latrones S. Bonavõtura declamitat.* Si continuò non abeant, eas ut obstrepentes velpas cõtēmnit, & ad Dei optimi maximi laudem & gloriam cœlo terraque propagandam desideria sua vota que convertit.

10. Obscenis occupãdo animum.

Plus negotii est Amori sancto cum impuris fœdisque cogitationibus, ad quas arcendas, vel declinandas non una industria utitur. Primò ad primos illarum accessus cum B. Junipero, & Agidio S. Francisci affectis diligenter excubat, & adventantibus fores obserat, dicens; aliò ut abeant, locum à meliore possessore occupatum; Deo scilicet, ad quem continuò mentem elevat. Probat etiam Macarii consilium, quo Theopompum fœdis imaginibus à dæmone vexatum monuit, ad ejus importunas suggestiones non attendere; sed erectis in cœlum oculis humili precatone auxilium inde acceferet; utque viatorem hac in parte imitaretur, que ad urfi, lupivè in silvâ conspectu arborem proximam celeriter ascendit, ut eorum morsus, & un-

gues declinet. Quòd si importunius urgeant, tum pœnitentiis corporisque castigationibus intendendum monet, probans id quod aliquando similibus cogitationibus dehonestato suggestit B. Agidius, hominem interrogans, quid ageret si canis ipsum morsu impeteret. Baculo & faustibus, inquit, illum abigerẽ: Fac, inquit, in hac pugna similiter; & quandoquidem dæmoni verbera infligere non potes, corpus, quo ille velut preditore utitur, ut par est, plagis onera. Quòd si nihilominus Deo ita permittente, cogitationes illæ, velut plagarum contemptrices, in statione permaneant, eas tu contemne, & quam tibi creant molestiam, animo ad Deum nutus se conformante humiliter, & patienter tolera; abibunt illæ, vel potiùs earum auctor dæmon, qui contemptum ferre non potest, atque ut mendicus ad fores occlusas pro elemosyna impetranda vocem contendens; si sine responso ibi relinquatur, post aliquam moram tandem abscedit, nullum domi esse arbitratus; ita hîc fieri experientiã ipsã doceberis.

12. Blasphemus orgdo & genero.

Restant bella cum cogitationibus Deum, Sanctos, Sacramenta ipsa impetentibus ac fidem extinguere, & spem omnem evertere conantibus: hic clientem suum Amor ille divinus silentio & oratione

tionem pugnare vult, & clamoribus & suspiriis cælestis subsidium implorare, illisque contra pertinaciter tumultuantibus, non perturbari animo, non propius eorum ingressum, & recessum excutere nullo fructu: sed in gradu constanter stare, orationes augere potius, quam minuere. Non enim semper hoc agit dæmon ut harum cogitationum venenatis jaculis animum lethaliter confodiat, cum satis advertat talem tanquam sibi desideratum pugna exitum à se cum homine sub Amoris divini vexillis militante, sperari omnino non posse: hoc ergo solum spectat, ut animam perturbet tristitiæ nubibus, & continui belli fastidio de constantiæ gradu dejiciat: cui malo, spem proximi de cælo venturi auxilii nutriendo, occurrit sanctus Amor, melioraque spondet, victoriam in propinquo adurfantem demonstrat fortiterque facienti paratam in cælesti palatio ostendit coronam immortalem. Interea duo tantum à cliente suo efflagitat. 1. Altissimam cum Dei voluntate, tum in sustinendis repetitis hostium assaultibus, tum in toleranda in frenandis cogitationibus infirmitate & impotentia consensionem, quandoquidem ad illas penitus profligandas vires suppeditare nolit divina Bonitas. 2. Firmissimum de Deo nunquam

offendendo propositum, cum B. Alexiæ Lotharingæ generosa protestatione, Deum invocans: O Deus, me, quæso, ad æterna potius inferorum damna supplicia, quam ut vel in re minimam contra tuum honorem dæmoni mentanti ac sollicitanti consentiam. Atque ut jam dictorum confirmationem in medium proferam, Rem non minus mirandam, quam jucundam, quam suppeditant revelationes factæ S. Brigittæ. Sacerdos vir bonus, & virtutis studiosus, dum ad aras facit vel in honorem B. V. rosarium aut alias preces recitat, à dæmone tetrus & impuris cogitationibus infestabatur, irritò semper conatus: numquam enim ab istis sanctis exercitationibus avocare illum potuit. Duravit hic conflictus totos annos duodecim. Quibus exactis affulsit tandem de cælo serenitas, factumque tum sacrificii tempore, tum precationum ad B. Virginem, ut ingenti semper dulcedine & gaudio perfunderetur: intereaque (ut Angelus S. Brigittæ ostendit) cogeretur dæmon ante hominem manibus post terga revinctis, oculisque in terram demissis victus consiliter, & pudore confusus se debellatum fateri. S. Catharinam Bononiensem tot prodigiis à Deo honestatam periculosis & tenebrosis contra V. Sacramentum cogitationi-

Peccati
fugam
proponē-
do.

Rev. 13.

14.
Exemplū
solerdotis
duodecim
annis tea-
tati.

bus Damon ita obnubilarat, ut cum ad Sacram Synaxim accedendum esset, nunc haretet, modo surgeret, jam abituriret, ut adstantium Sanctimonialium manibus contineri eam oporteret: ut tamen Superioribus morem gereret, medias inter tenebras non sine anxietate Sacramentum accipiebat: donec post aliquem temporis lapsum divina lux affulset, in qua vidit, quod Christus sub speciebus lateret, quomodo se animæ densa caligine obrute communicaret, & tantum abest, ut illis tenebris & mentis angoribus offenderetur, ut etiam majorem illis gratiam, propter adhibitos in oppositum conatus, rependeret: quod ipsa intelligens, novis circumfluens gaudiis, & cælesti perfusa dulcedine ob tam insignem, tamque reconditam Dei erga se providentiam, gratias egit immortales.

15.
Viriliter
resisten-
do.

Tyrone Eremi apud Senem Solitarium de cogitationum instabilitate, & mētis evagationibus cōquerētī dedit ille in māditis, ut in apertum campum procederet, & ventum pallio inclusum sibi deferret. Ivit ille simplici obedientiā judicium submittebat, & cum frustra conatus esset, ad Senem reversus dixit, ventum nullo modo pallio suo includi potuisse. Ita, inquit Senex, nec frangere, & ad libitum continere cogitationes in

nostra est potestate, sed ad id dumtaxat conati, & cum divino auxilio perseveranter pugnanre possumus; potest tamen multa hac in parte divinus Amor; atque ut in vertice montis Olympi ita omnia pacata esse feruntur, ut quod in arena suo genio levi & volatili gradioribus notis exaraveris, post annum intactum, inviolatum, imperturbatis characteribus invenias: ita in illis mentibus, quas sanctus Amor ad sublimem cum Deo conjunctionem evertit, sublata videtur illa cogitationum inconstantia, & in unius summi boni intuitu simul omnes defixæ quodammodo sunt & temperatæ, ut in Barlaamo, Aloysio Gonzaga, Maria Victoria, aliisque contigisse legimus. Tunc Deū amans Anima sentit, quod in simili occasione S. Bonaventuram dixisse legimus. *Non possum, Domine, intendere tibi & tibi, & ideo permiscui tu intendere mihi, & mea infirmitati, ut eam subleves, & ego intendam tua bonitati, ut in ea deleat.*

Quando verò, Deo ita permittente, hostis prima septa perfringit, & in interiora imaginatiuè ingressus, variis cogitationum tumultibus, & formis eam infestat, memoriamque obnubilat, totamque intellectus familiam in diversa raptam seditiosè permiscet; tum Amor sanctus in Vo-

luntia-

16.
Se humiliando.

Tem
pre
script

luntatis munitionem ingressus, hinc patientiâ & humilitate, inde Fide & Spe, velut auxiliariis copiis succurrentibus plures exiguo tempore de adversario victorias reportat, quam dum longâ pace perfruitur: tum enim in terram prostratus velut succidaneam victimam se Deo offert, ac dein spe erectus hostem vtrò lacessit, & ultima cum illo experi paratus, in Deo, qui omnia potest, eamque confortat, omnia se posse ostendit. Non amat Amor ille ea, quæ infestant: sed lubenter & fortiter patitur. *Quis enim, inquit S. Augustinus, dedit molestias, & difficultates pati? Tolerari eas jubes (Deus) non amari; nemo quod tolerat amat, etsi tolerare amat.* Felix ergo anima, quam Amor sanctus possidet, & regit, quæ & Pacis tempore cælestibus deliciis fruitur & bello furente, omniaque turbante, coronas immarcescibiles pugnando nanciscitur.

CAPUT IV.

Quomodo Amor sanctus in bonum usum temporis incumbit.

¹ *Temporis pretium mo-
scipitatis.* **N**Il tempore pretiosius esse in confesso est apud omnes, & tamen tanquam rem exigui mo-

menti, & curâ aliquâ indignam, videmus passim prodigi, & quasi ad arbitriû primò occupâtis exponi. Beatis in cælo degentibus, & nos suo pondere metientibus hæc focordia, & oscitantia videtur intolerabilis, qui cum sancta Mechtilde agentes familiariter, inter cætera dixerunt: Si homines pretium temporis, & quot uno die bono ejus usu meritorum cumulos exaggerare possent bene apprehenderent continuò ubi mane evigilarunt, in labores pro Deo incumbere, nec momentum infructuosè præterlabi sinerent. Interrogati etiam apud inferos damnati, cujus pœnitentiâ potissimum tangerentur, responderunt non semel, amissi temporis. Angelus in Apocalypsi hominibus præcium temporis persuadere volens, Dei que in cœlo hominibus ad promerendam beatitatem concedendo insignem munificentiam, levatis in cœlum manibus jurat per Deum viventem in sæcula: *Quia tempus amplius non erit:* hoc est, tanto tamque singulari hominibus concessio beneficio Deus finem imponet.

Spiritus sanctus in sacris paginis, & ex illo sancti Patres velut tubæ personantes, passim, verbisque gravibus diligentiam in tempore bene collocando instanter commendant: S. Basilii ad instar

²
De SS.
Patribus.

torrentis præcipitanter labi demonstrat, ex quo nisi actionum tuarum viridantia præta sedulo irriges, frustra à id facere voles, cum effluerit. Beatus Ephrem in idem conspirat. Sanctus verò Ambrosius tam palpabilem Christianorum fœcordiam deplorat, qui tempus, quo sibi domicilium pulcherrimum in cœlis ædificare possunt, vitæ præsentis nugis & bullis consecrandis impendunt.

Serm de
triplici en-
stosa.

Sed audiamus fusiùs contra hanc vœcordiam declamantem S. Bernardum: Volat, inquit, tempus irremediabile & non advertit insipiens, quid amittat; tempus nimirum, quod ad agendam pœnitentiam, ab obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad gloriam promerendam miseratio conditoris elargitur. Sanctus verò Augustinus seriò monet, ut fortunarum potiùs jacturam facias, quàm temporis. Quando, inquit, aliquis tibi infert litem, perde aliquid, ut Deo vaces, non litibus, id enim quod perdis, pretium temporis est: sicut enim das numos & panem emis & ita aliquid amittis, & aliquid acquiris, sic perde numos, ut emas tibi quiete, id est tempus vacandi Deo; hoc est enim tempus redimere.

Serm. 29.
de verb.
Domini.

3.
De Philo-
sophorù
judicio.

Philosophi aliique ex gentibus prudentioribus, etsi fide nò fuerint illustrati, solo naturæ lumine pretium temporis plurimum appen-

derunt. Theophrastus nullam meliorem parcimoniam, quàm temporis; nullam etiam lamentabiliorum jacturam esse dicebat. Plinius cum nepotem otiosè ambulantem videret, severè illum reprehendit, quòd rem pretii inestimabilis quasi per lusum perderet. Alter interrogatus cur fletet, amissionem temporis inter præcipua se deslere respondit; ait enim:

*Damna fœo rerum, sed plus fœo
damna dierum:*

*Rex poterit rebus succurrere, nemo
diebus.*

Diu se fuisse, sed parum vixisse, agebat Simonides, quòd tempus amissum pro vitæ parte deperditâ numerat. Sed qui supra cæteros temporis naturam, & pretium melius pervidit, & luculentius commendavit, est Seneca, qui cum in Epistolis, tum in libro de brevitate vitæ summam temporis avaritiam, & in ejus usu singularem vigilantiam inculcat; quia, inquit, *multa etiam diligentissimis pereunt;* & sicut habere videtur alas ut avolet, vellet nos etiam penas assumere ut illud assequamur, & nostrum velut captivum compedibus injectis abducamus. Illos verò severa castigatione dignos existimat, qui tam facile ab aliis temporis partem postulant, & pariter eos qui concedunt; *Tempus, inquit, quasi nihil peritur,*

Ejus t
ab au
regitu

De Re
medio
triang
furu.

& quasi nihil datur. Si bursam numis gravem aliquis à te peteret, negares, & tempus rem pretiosiorrem pecuniâ postulanti liberaliter donas, & lusu ac otio inutiliter absumis.

Amor sanctus, qui suis clientibus lampadem præluceat, longè aliam eorum animis temporis æstimationem injicit, ac primò de præteritorum dierum malo usu pœnitentiam & dolorem exprimit, & ad remedium in ipso vestigio adhibendum excitat: ne sit de illorum numero, qui damna sua deplorant, nec emendant. *Multa*, inquit Petrarcha, *stetur amissio temporis; sed culpa tacetur.* Itaque pro conditione personarum remedia consignat: aliqui enim negotia omnia serialisque occupationes fugiunt, & dies totos pro libertate comburunt: alij muneribus publicis occupati, non tam sibi, quàm Reipublicæ serviunt: alij, ut famuli & ancillæ, alieno viuunt arbitrio; aliorum verò promiscua est temporis elocatio. Quomodo hos omnes in tēpore bene collocando Amor instruat, videamus. Ac primorum quidem morbo mederi, res magnæ est operæ, & difficultatis. Videbis hominem libertati assuetum & dies integras uni, quam adorat, voluptati immolantem, qui manè dum surgit incertus quid diem istum sit transacturus, in varia ludicra o-

culos conjicit, venationem, sphaeristerium, comessationes, visitationes, familiarium, & quid sit electurus, deliberat; dices belli ducem de rebus magni momenti sollicitum: sæpè re nullâ constitutâ domo egreditur, amico primùm obuiò aut spectaculo in plateis occurrenti aures & oculos commodat, & ut scopulo adhærescit. Miser sanè & miserabilis, & periculorum incautus, dū dæmonis vigilantis retibus se ultrò exponit, quæ palabundo nullo negotio solet præstruere, remq; pretiosissimam, tempus scilicet, transeuntium pedibus velut proterendam & conculcandam præbet. Longè meliùs cum hoc hominum genere ageretur si vel tantillum in Amoris sancti disciplinam se traderet, doceret ille temporis pretium, & fugam, de quæ illo ejusque usu ad momentum reddendam exactissimam rationem, tum ad ejus per horas singulas & actionum vicissitudines distributionem accuratè conficiendam vrgeret, quæ exacta & prudens esset, & constans simulque varietate suâ voluptati deserviret, & utilitati.

Primò exactam esse juberet, quandoquidem Spiritus sanctus Eccles. 14. ita velit: *Ne defrauderis à die bono, & pericula boni doni non te prætereant.* Quæ verba licet ad avaritiæ deditos dirigi potissimum viden-

Plus usus
ab amore
regitur.

De Re-
medio u-
triusque
fort.

videantur, ad temporis tamen prodigos etiam pertinet Sanctorum Patrum iudicio, qui alia etiam à Christo Apostolis dicta accommodant: *Colligite fragmenta ne pereant*: quod minimarum temporis partium & quasi fragmentorum, non minus quàm panum habendarum ratio videatur. Non negligit auri vel argenti segmenta aurifaber, quia ex eorum neglectu damnum posset emergere: hinc hominis socordiam, qui parva lucra non curat, hac comparatione suggillat S. Anselmus: Negligentes, inquit, imitantur pauperes insipientes: si quidem pauper inspiens, cum obolum acquirit, aut aliud quid parvi munusculi, dicit: Ad quid illud tantillum servarem? non propter hoc dives ero; expendam itaque hoc in pomis, aut nucibus, aut qualibet alia re mihi delectabili: non enim illud custodiendo sollicitus haberi volo. Sic stolidus dum parvipendit minora, nunquam proficit ad majora: sapiens autem pauper, parva quæ nanciscitur, custodit, & quo minus se habere considerat, eò magis retinere desiderat, quatenus ex parvulorum congerie, ad majora queat quâdoque pertinere. Et quidem utcumque tolerabilis videri posset tã supina negligentia, si in tribunali divino ad examen vocanda non esset, & severe castiganda. At nõ abibit sine

In similit.
c. 155.

discussione momentum, sicut nec verbum otiosum, & cum peccata omissionum alia longè superent, & virorum sanctitate doctrinæque præstantium opinione crescant in immensum, videtur merito homini prudenti eorum peritescenda inquisitio, atque discussio. *Propter malitiam tuam, & propter infinitas iniquitates tuas*, aiebat Jobo Eliphaz Themanites, ubi S. Thomas de peccatis omissionis infinitatē illam interpretatur; hinc cum Episcopum virum probum in extremis agentē adisset Cardinalis doctus simul & sanctus, rogasset quæ animo valeret; respondissetque ille: Bene, nullius enim inquit, peccati, quod sanguine Christi abluere non sum conatus, me remordet conscientia. Bene habet, inquit Cardinalis, & verum teloqui arbitror, si de peccatis commissionis agitur; sed si de peccatis omissionis examen Deus instituat, quid respondebis? Heu me! intulit ille, cum alto suspitio, & lacrymis: si omissiones meas appendere voluerit Deus, quò ibo? Ut ergò hoc tanti momenti periculū præcaveamus; accuratè tēporis etiam particulas suis officiis virtutumque exercitationibus alligemus, ut per bonarum actionum sibi mutuo succedentium catenam dies totus abeat, nullisq; criminosis omissionibus vacet locus. Verum cum animo constemus

& coe

Moderatâ
contentione ani-
mi.

In vita S.
Brigitte.

Phil. 3.

6.
Studiorū
partitio.
de.

& corpore, quod naturâ conten-
tione frangi delibitarique potest,
moderamen prudentiæ accedat
oportet, quæ viribus corporis la-
bores mentis attemperet. Reli-
giosum ex ordine Cisterciensi Ro-
bertum nomine, quem nimia ani-
mi applicatio de rationis usu
deiecerat, apud S. Brigitam pro
ejus valetudine deprecantem
condemnat Deus, hâc in me-
dium allatâ similitudine: Unus
aliquis ad excolendam vineam
conductus fuit, quæ cum plurium
dierum laborem exigeret, ille
lucris captus cupiditate, totam
culturam uno die voluit
absolvere; ac nimiam laboris con-
tentione in morbum incidens, &
vineam majori ex parte incultam
reliquit, & mercede fraudatus
est: hoc scilicet damni intulit in-
discreta cupiditas: ego ta-
men tuis precibus inclinatus ho-
minem pristinae sanitati resti-
tuam.

Aures hâc præbendæ monenti
Seneca: *Inter se ista scilicet, quies
& actio miscenda sunt, & quiescenti
agendum, & agenti quiescendum;
cum rerum natura delibera illa dicet
tibi, se diem fecisse, & noctem.*

Ubi Deo consulto tempus
tuum prudenter & exactè in par-
tes secueris, easque rebus agendis
assignaveris, tum ordinem istum
Deo repræsentas, & ad illum con-
stanter observandum gratiam

efflagita, ac cave ne sis ex eorum
numero, quos depingit Grego-
rius Nazianzenus, comparatque
statuæ se ad omnes transeuntes
obvertenti, cothurno utriusque
pedi communi, cribrationi ad
omnem ventum accommodatæ:
qui, ut ait S. Bernardus, nunc hoc
volunt, nunc illud; nunc uno modo
se exercent, nunc alio, *semper quod
non habent cupientes, & quod habent
fastidientes, & propterea in neutro
proficientes.* Quod ex uno è tribus
inconstantia fontibus oritur: vel
ex impatientia laboris, quem su-
pra vires assumimus, vel ex levitate
naturæ, ut enim rectè notat idem
sanctus; *pusillanimitas facit propo-
situm relinquere, levitas, mutare vel
denique ex naturæ nostræ ad vi-
cissitudinem propensione: omnium
enim rerum, inquit Aristoteles, vi-
cissitudo est jucunda, quia quod sem-
per est idem, in exuberentiam transit,
& præsentem habitum corrumpit.*
Hac animi nostri ad mutationem
inclinatione ad labefactandam in
rebus bene constitutis constantiâ
utitur Dæmon, ac meliorum spe-
cie præsentia corrumpit, ordine-
que perturbato, pacem etiam ani-
mi & res agendas perturbat, &
evertit: frænâdi omnes impetus,
& naturæ mutabilitas coercenda,
imitandusque insignis, & à sancto
Ephrem laudatus Eremita Athleta,
Abrahamus, qui eundem tempo-
ris ordinem, actionumque cano-
nem

Orat. de
S. Athana-
sia

In octopun-
ctis ad per.
6.

Non de-
fultoria
mutatio-
ne.

Serm. 44.
in parvis.

l. 1. Rhe-
toric. 238.

R nem

nem totis quinquaginta annis, quibus in eremo vixit, constanter tenuit.

7.
Ex divino
beneplacito,

Hic tamen aliud extremum vitandum, ne scilicet dum nullâ nostrâ culpâ actionum nostrarum series interrumpitur, continuo commoveamur animo; sed in Deum ipsum conjiciamus oculos, quem temporum & actionum nostrarum dispensatorem, moderatorem, & arbitrum agnoscimus, sequamurq; raptam hujus primi mobilis, & ejus motum non tantum vitæ, sed cujuslibet diei, imò & horæ cum tranquillitate cursum peragamus; sit nobis voluntas quovis ordine potior, illumque sancti Leonis ore dicentem audiamus: *Facite quod amate, amate quod facio*: ita fiet ut impedimenta vertantur in lucra, materiamque præbeant sacrificandæ Deo propriæ voluntatis.

8.
Ex publicæ utilitatis ratione.

Accedamus nunc ad homines publicis Reip. muneribus mancipatos, qui sui juris non sunt, & accommodare se negotiis coguntur, non illa sibi, qui rerum agendarum importunitas dies non tam consumit, quàm lacerat: utque fontes publicos, quod ex illis plures hauriunt, eò magis commoveri, turbarique videmus; ita hujusmodi homines à mortaliu concursu, fluxuq; ac refluxu agitari, & in diversa volentes volentesq; rapi necesse est, quâ illis

temporis ratione ex amoris divini præscriptione assignabimus? nullam aliam, quàm eam ipsam, quam Reip. negotia exigunt, modo duo ad illam adferant, pacem mentis, & rectam intentionem: ad quæ comparanda duo alia multum conferent; si sanctorum virorum exemplo inter occupationum molem frequenter ad Deum mentem elevent, ut inde hauriant subsidium, unde totius boni manat principium: alterum, si considerationi tempus aliquod segregent atque in eo Scipionem Africanum imitetur, qui in matutino crepusculo se Capitolio includebat, ut de rebus agendis cum Jove tractaret; seu potius Carolum Quintum, qui manè duas horas integras in cubili secreto Deo precando consumebat, & cum illo totius imperij animique sui negotia communicabat. Rectè monet in sua Principis institutione S. Thomas, ut Princeps, & alius quivis publico serviens, considerationi quotidie tempus aliquod assignet, ne gravissimis damnis improvisè emergentibus imparatas occurrat. In minori mundo, ait, homine scilicet, id est defectus considerationis, quod in majori mundo est defectus illuminationis: Tria sunt in majori mundo ab illuminatione, decor, directio, & securitas: deficiente illuminatione deficit decor, quia non videtur,

9.
Exemplo
sanctorum

1. 5. 4. 4.
Respectio
ad eorum
lectia.

tur, & est confusio & inordinatio, & nulla securitas; sic est in homine, si desit consideratio. Atque hæc mala in maximis repōnenda mihi videntur. Neque mihi nimiam occupationum congeriem aliquis objiciat: potissima etenim hominum occupatio in propriæ salutis procuratione consistit: *Quid enim prodest homini, ait Judicum Judex Christus Dominus, si universum mundam lucretur, anime verò suæ detrimentum patiatur?* Quæ amentia, ita terrenis affigi, ut ad cælestia aliquantulum non respices? Ducem Albanum in conflictu Caroli Quinti cum Principibus Germanis Lutheranis, in quo Dux Saxoniz, & Langravio Hessiæ victi, captique fuere, cum à Rege Fraciæ interrogaretur, an verè duo Soles tum in cælo paruisent, respondisse ferunt, ita se tum occupatum in prælio, cujus primos ordines ducebat in terris, ut ad ea quæ in cælo parebant, non attendere. quàm vereor ne plerique eorum, quos res publicæ ita captivos tenent, idem fateri aliquando & Christo rerum gestarum rationes respicienti idem, sed serò, respondere cogantur, nempe se pro accessorio principale, pro mundi applausu animi culturam, pro terrâ cælum neglexisse. Non ita Moyses, qui populi numerosissimi gubernatione implicatus, ha-

bebat tamen selecta tempora, quo Deo utebatur familiariter, amore scilicet divino facem illi prælucente; quod tibi etiam accidet, si consiliis illius locum dederis.

Quod ad servos & ancillas ac mancipia, attinet quorum non tantum dies & horæ, sed & vita ad Dominorum decurrit arbitrium, felices illos vel eo nomine existimo, quòd à solitudine bene collocandi temporis, deque ejus usu reddenda aliquando supremo Judici ratione superiorum auctoritas eos liberet, nec tamen curandū illis sit quid agant, quàm quomodo; an scilicet ex consilio Pauli, Dominis serviant ut Christo, & operibus suis amoris divini characterem imprimant. Ita fecisse magnos illos viros S. Paulinum, & Serapionem, quorum prior Episcopale pedum cum hortulani rastro, posterior vitæ solitariae tranquillitatem cum dura apud paganismo infectos Dominos servitute commutavit, habuerunt illud Apostoli monitum ante oculos: *Servite dominis, non tantum modestis, sed etiam dycolis.* & S. Paulinus quidem pretium servitutis obtinuit captivorum redemptionem: Serapion verò dominos suos ad Christi fidem & Christianam libertatem traduxit, & cum secundò homini Manichæi erroribus excæcato Lacædemone in mancipium se vendidisset, eum et-

R. r 2 iam

II.
Servorum
commoditas
pro
usu tem-
poris. E

10.
Scitum
Albani
responsum.

iam ab heresi liberu n sanæ fidei reddidit. Ita sancti viri in infirma hominum sorte constituti, sancti amoris ductu, sibi & aliis ad æterna lucra facienda non parum cominodant.

12.
Prorsus
ipsis com
moda.

Quicumque ad hanc abjectam conditionem à divinâ Providentiâ relegatus es, ne tu sublimis aliquando evades in cœlo, si Amorem sanctum hæc tibi monita suggerentem audis: primo laborem tuum Deo, ejusque gloriæ consecra, & quam exhibiturus es dominis obedientiam, ejus nomini & honori inscribe: interdum verò dum manus operi applicas, frequenter cœlo corinserere. quod expedite facies, si in opificio tuo, aut mandatis exequendis tranquillè procefferis. Legimus tuæ fortis homines media inter opera vel solis horis antemeridianis centies animam ad Deum elevasse: erant quidem eorum manus astrictæ alligatæque operi, sed animus amoris divini alas induerat, & velut sanctâ libertate donatus volitabat ad cœlum: non eadem sunt vincula corporis, & animi. *Si te, ajebat de sanctis Patribus unus aliquis, hostis in vinculis habeat, si mors instet, possunt hæc actus bonos impedire, sed non sanctos pioſq; cogitatus.*

13.
Putando
extremam
esse horâ
qua vivis,

Velim, ut apud animam reputes, si misso de cœlis ad te nuntio tibi Deus significaret te post

unum diem moriturum, velle tamen ut diem crastinum, qui vitæ tuæ ultimus futurus est, quotidianis opificij tui laboribus sedulo totum impendas, id opinor faceres, ut Deo morem gereres; quid tamen toto illo die agitares animo, quàm sæpè ad Deum, & cœlites Patronos tuos mentem attolleres, quos fidei, spei, charitatis & contritionis de totâ vitâ male, negligenterque transactâ actus congeminares? fac modò, quod tum faceres, & omnem crede diem tibi diluxisse supremum. Hoc agebat sancta Marcela, teste S. Hieronymo, & hæc industriâ ad Christianæ perfectionis culmen evasit. Hoc suo Lucilio commendatum voluit Seneca, dum ait: *Sic ordinandus dies omnis, tanquam cogat agmen, & consumat atque expleat vitam.* quin & Musonius è Philosophis Græcis non ignobilis id ad diem ex virtute agendum necessarium esse prædicabat. *Non est, inquit, præsentem diâ bene transigere, nisi qui proponit ut ultimam vitæ diem transigere.* Mirû est animos sola rationis & Philosophiæ luce collustratos tanti fecisse hoc arcanum, & quantum boni, & ad virtutem incitamenti in eo lateret, & pervidisse, & tam graviter mortalibus denuntiasse: unde ex Latinis sapientibus unus aliquis pro amussi hoc elogium sibi sumpsit, & ut alij imitarentur, suo

Horatius

Epiſt. 16.

1.
Lib. 1.
Iacob.
Amor
git cor
na cor
moda.

suo Epitaphio inscribi voluit: *Id ago ut mihi instar totius vite sit dies: ut moriens vivam, vivo ut moriturus.* Adjungamus his pro temporis usu, nunquam poenitendi S. Caroli Borromæi cōsiliū, quod homini sibi à cubiculis, (qui ad hoc è lōginquo venerat) & familiæ illius nomen dederat, ut ejus monitis ad vitam beatam niteretur) de compendiosiori viā ad salutem postulanti vir sanctus tripartitā monitione suggessit. 1. diebus singulis Deo servire ferventer inciperet, tanquam hætenus nihil ab ipso actum esset. 2. conaretur semper Deum habere præsentem. 3. nihil aliud in omnibus spectaret, nihil prætenderet, præter Deum.

CAPUT V.

Quas leges Amor sanctus somno, corporis refectio- ni, labori manuum, & recreationi imponat.

1. **D**E Amore sancto dicere possum, quod de Virtute dixit S. Ambrosius: *Quid deest illi, qui illud bonum possidet, & habet sibi semper comitem, sociamq; virtutem, quem etiam quiescentem virtus propria non reliquit, non minus dormiens, quam vigilans gloriosus: cum enim*

Amor dominus est cordis, non minus actionibus naturæ, ut sunt somnus, comestio, & similes, suas leges imponit, quàm nobilioribus mētis functionibus. In his quàm illis formam & characterem suum imprimens, tantumque singulis attribuens temporis, quantum Dei voluntas, & divinæ gloriæ ratio exigere videantur.

Primo somnum ad solius necessitatis legem restringit, illumque tamquam actionum sanctarum hostem habet & duriter, ut plerosque Sanctorum hæc in parte admirandos potius, quàm imitandos videamus. Magnus Arsenius, licet antea deliciis aule assuetus, gravissimam tamen cum somno bellum gessit, adeo ut post diem noctemq; pervigilatas, tandem necessitate cōpulsus unicum horulam somno concederet, dicens: *Veni male serve. solitusque erat profiteri, quicumque inter veros, & germanos Eremitas accenseret vellet, illi ad quiescendum unius horulæ somnum sufficere oportere.* S. Bernardi contra hunc adversarium frequentes sunt querelæ, quem bonarum actionum, & meritorum mortem esse deprædicabat. S. Dominicus, & S. Franciscus Xavierius in templo coram Venerabili cum illo luctaturi prodibant in arenam, & vigilando ac orando tam diu dimicabant, donec incli-

Rr 3 nage

nante se corpore dormiturent potius, quam obdormiscerent, ut paullo post velut collectis novis viribus evigilantes, de illo quotidianam victoriam reportarent. B. Petrus Alcantara, ille corporis, sensuumque impuglator acerrimus, nulla difficiliora quam cum somno certamina expertum se esse affirmat, qui cum omnino debellari non potuisset, tandem velut federe inito tribus horis contenta fuisse ait. Inter Philosophos vero à Christi fide extorres, qui magna contentione in litteras & graviora studia incubuerunt, nulli acriores constantioresque quam cum hoc scienciarum hoste congressus fuisse legimus. Testis est globus ferreus, quem manu prehensu gestabat Aristoteles, ut si somnus evinceret, in suppositum pelvim delapsus suo strepitu illum excitaret. Quod Præceptoris commentum etiam ab Alexandro Magno usurpatum ferunt: alij vero capillorum verticem filo ad tabulati clavum affigebant, ut dum somno ingruvescente caput inclinarent, doloris aliquo sensu ad evigilandum compellerentur. Plinius secundus in studiis noctes plerumque pervigilabat, habens hoc Varronis effatum frequenter in ore: Vitam hominis vigiliam esse, unde S. Ambrosius ad Christianorum mētes ad lectionem orationemque exhortandas

ab ista Gentilium assiduitate egregium ducit argumentum: Si studentes, inquit, doctrinis secularibus perparum somno indulgent, quanto magis, qui Deum cupiunt cognoscere, non debent somno corporis impediri, nisi quantum natura satis est: non dormiamus totis noctibus; sed maximam partem earum Lectioni & Orationi deponemus.

Discretionis primariæ familiæ gubernatrici somni moderationem committit divinus Amor, quæ si necesse sit, consilium à Confessario efflagitat, ac fortè dū somnum tanquam furem acerbè persequitur, melioribus mentis actionibus non parum incommodet nervosque succidat: Ideo enim, inquit Augustinus, Deus donavit somnum corpori, ut reparentur membra corporis, quo possint animam vigilantem sustinere: bonus est somnus corporis, quo reparatur valetudo corporis. Sed totius rei cardo in hoc potissimum vertitur, ut reparationis hujus necessitas nō excedatur. I. enim cū carne fallaci res agitur, quæ secundum Gregor. Nazianz. est *Lutea pedica, plumbum deorsum trahens, pugnanti materia proles, & hera sua vinculam.* quæque sub involucre necessitatis ob diei præcedentis ex itinere ortam de fatigationem, longiorem somnum B. P. Henrico à Calstris viro sanctissimo ex ordine S. Dominici persuasit, ob quem à B.V.

³
In dome-
sticis,
In Psal. 61.

4-
5. Lug-
dem ca-
gat tard-
tatem in-
surgend

B.V. ut alibi dixi, reprehensus fuit; & F. Joannes Carrera è Societate nostra corpusculi fallacii in similem fraudem inductus, Angeli, à quo quotidie excitabatur, absentiam multatus est; & B. Anna Vrsulina voce Angelicâ ad surgendum diebus singulis commoneri solita, qua articulatè illi dicebatur, *Anna surge*, cum tam promptè lectulo non proripisset; sed relapsa esset in somnum, mordacem hanc ironiam ab Angelo paulò post audivit: *O Domina, placetne tibi modo è lectulo surgere*: scilicet hæc carnis vulpecula etiam virtute præditis illudit. 2. Subsidio venit huic deceptici Dæmon, qui viros etiâ præclaros vano in invaletudinis metu adoritur, & ad longiorem somnum sollicitat. Ita Pachomium immisâ febriculâ strato affigere conatus est, cujus dolum vir sanctus sentiens, nihil morbo deterritus, ad communem cum cæteris orationem se contulit, & morbum dispulit. Ita S. Lugardi, dum ad matutinas preces surgendum est, sudorem immisit, ei que persuasit legitime posse ipsam isto tempore à choro abesse: sed ecce vox cælestis restitantiæ monet: *Cur in lectulo moras trahis? cunctinud surge; incumbit pro peccatoribus in peccatorum suorum fecibus torpescentibus penas de te sumere: ne igitur sudorem istum morare. Monenti*

aures præbuit, & dum ad Chorum properat, in ipso templi ingressu Christum offendit, qui latus apertum illi ostendens, iussit ut inde sanguinem sugeret; quo haulto vires inde mirabiles ad Dei obsequium corporisque castigationes accepit.

Jam verò si ex grav' timorum virorum sententia Militiæ Duci quinque horas, Mercatori sex, homini otioso septem; pigro verò ac desidioso octo horæ ad somnum sufficiat; diutius verò stertere hominis est bestiarum more viventis; facillè nostrum quisque sibi persuadet, Amoris sancti Clientem sex horarum somno contentum fore; aut si nimia debilitas exigat, unam dumtaxat horulam ad senarium additurum; quod in nonnullis Religiosorum cæteribus, ne ullus excusationi sit locus, ab ipsa communitate usurpari videmus: si invaletudinis de medicorum consilio amplius aliquid exigat, tum ille tam diuturnas somni compedes tormenti loco reponit, quo dici pars magna velut morti conceditur, omnibus animi functionibus impeditis, atque sopitis.

Sed potissimum dirigenda in captando somno intentioni Amor sanctus invigilat, ne serviat voluptati, quod indulgetur necessitati: itaque quem Christus & Beata Virgo in hac servitute scopum sibi præfixere, ut scilicet hoc modo vi-

5.
Somnus
quot ho-
rarum.

6.
Quainten-
tione in-
eundus.

4.
S. Lugar-
dem calli-
gat cardis-
tatem in
surgendo.

do vires ad functiones animi corporisque necessarias repararent, atque in ea re voluntati divinae obsequerentur, cum etiam ille suis indicit, jubetque ut sanctae cogitationes diem claudat & aperiant, somnumque venientem praevengiant, & abeuntem continuo subsequantur: docet ut cum Berckmanno ad caput lecti cogitatione collocetur **JESUS**, & ad pedes Maria, & ad latus Angelus Custos: aut ut animo concipiant Deum immensitate sua omnia implentem, in cujus velut sinu, ut infantulus in sinu matris, aut avicula in nidulo suaviter conquiescunt, neque tamen propterea desinit persuadere, ut stragulorum molliem cum humo aut duriori aslere commutent.

7.
Cibum etiam moderatur.

Jam de cibi potusque moderatione pauca dicamus, in qua eodem fere passu quo in somni directione divinus amor procedit, qui ejus institutis vitam conformant, omnem in cibo voluptatem, ut rem vilem, & hominem Deum amante indignam fugiant. Hinc Isidoros, Bernardos, Claras aliosque ut ad tormentum ad cibi sumptionem accedere solitos legimus, & hanc postremo nominatam, cum alternis tantum diebus cibum sumeret, ad unciam cum dimidia quotidie accipiendam obedientiae praecipio compellendam fuisse. Quas vero artes in sapore,

gustuque tollendo excogitarint, quis dicat? dum hi cineres, illi arenulas, alij fel & absinthium cibis aspergunt, ut corpus torqueant comedendo potius, quam sustentent aut corroborent: sed in intentionem cibi capiendi potissimum invigilant, cum extra tempus comestitionis vel minimam de cibo potusque cogitationem viro Dei amore praedito indignam S. Basilius existimet. Edunt ergo, ut de somno diximus, ut Dei ordinationi hac in parte obsequantur, ut calorem nativum reparent, ut corpus Dei famulatio consecratum nutriant, ut S. Gertrudis à Deo edocta factitabat: cui tamen etiam significavit sibi acceptissimam esse omnium in cibo voluptatum contemptionem: quem praeterea S. Brigitta dixisse legimus (cum pro viro sibi commutato preces funderet) nescio quam inter se, & illum membranam intercedere, quae divinis consolationibus impedimentum adferret, quod scilicet nonnullam extra Deum delectationem vir ille interdum venaretur. Felix ergo, qui hac etiam in parte Christum, qui factus est nobis via, veritas, & vita, ducem sequitur, ideoque orationem, quam Christus docuit Episcopum, non tam ore quam corde ante comestitionem pronuntiat. *Domine Iesu Christe, Salvator, & Redemptor meus, qui vi*

8.
Ut sum
tur rec
infectio
Lib. 4.
cap. 26.

ut hoc miserum corpus sustentem, da ut illi quantum ad tibi serviendum est necesse, tribuam, ne si quid amplius illi largiar, anima bono officiam; si minus, quam par sit, tuis obsequiis inutile & inidoneum efficiam; da ut te imiter, qui nobis via, veritas, & vita factus es.

8.
Ut summa-
tur recta
intentione.
Lib. 4.
cap. 16.

Insidias multiplices, quas nobis in hoc negotio struit dæmon, ut aliquando S. Dominico fateri coactus est, hoc modo declinabimus, præsertim si ad hæc obedientiæ nutus accesserit. Multa esse opera, ait aliquando B. Virgo sanctæ Brigittæ, quæ virtutis speciem præ se ferunt, quæ tamen nisi humilitatem & discretionem comites habeant, ad æternitatem beatam non provehunt: unus aliquis suo vivit arbitrio, alter sub obedientia: ille jejunat, hic optaret idem præstare, sed à Superiore prohibetur; unicam ille mercedem jejunii scilicet accipiet, hic verò duplicem, unam obedientiæ, aliam propter frustrationem desiderii, & non impletionem voluntatis suæ, qua ad jejunandum ferebatur. Accidit etiam ut propter arefcētem præ siti linguam S. Brigitta difficulter cum proximo à meridie loqui posset; iussit Dominus Mathias ejus confessarius, porum ut illa sumeret; difficulter assentiebatur; quod id esset contra morem suum & propositum; fecit tamen quod jubebatur, &

tūc audivit in spiritu: Quid times mutare consuetudinem? numquid bonorum tuorum ego? aut meritis tuis cælum intrabis? etsi decies comederis, & biberis in die ex obedientia, non imputabitur tibi ad peccatum.

Jam verò quomodo Amor sanctus laborem corporis, quo pars mortalium maxima occupatur, ad Dei gloriam animique salutē elevet, inspiciamus. Prima illa mundi lumina etsi in solitudinum recessus abscondita, Antonius, Pachomius, Paulus, Silvannus, Macharius, eminentissimæ orationis donum à Deo consecuti, laborem tamen manuum adamarunt, & cōficiendis ex palmarum foliis sportulis, & natis, aliquot per diem horas insumpserunt: quibus divenditis, de eorum pretio aliqui visitabāt, & quod supererat, pauperibus largiebantur; alii verò ab urbibus longius semoti, cū illas eò deferre esset perdifficile, annum laborem igni tradebant, ad eò illa Mariam inter & Marthā vicissitudo, & temporum ratio orationem inter & laborem manuum dispersita, ut hausta de cælo, & ab Angelis in terras delata inter ipsos solemnitas erat: quid mirum, eam inter solitarios viguisse, cū S. Paulus instantissimis Ecclesiæ gubernandæ, gentiumque ad fidem convertendarum curis oppressus, se suosque comites suarum ma-

9.
Laborem
corporis.

S f num

num labore sustentari? & ipse Christus ad annum trigésimum in opere fabrili exercitam vitam duxerit, ut maximè hominum multitudini, quæ similibus occupatur, esset exemplo?

10. Erigendo animos ad caelum, Hic ergo suam adferat industriam Amor sanctus oportet; & laborantium animos, oculosque ad divinæ voluntatis regulam erigat, ut Deum spectent velut quotidianum pensum sibi distribuentem, & suam cum Christo laborante intentionem conjungant, à levi precatiuncula laborem auspicietur, in ejus progressu brevibus aspirationibus Deo illum offerant, & non sine gratiarum actione finiant: quàm Deo cælibusque grati sint ad hunc modum suscepti opificum labores, ostensum est aliquando S. Antonio

11. Fugiendo otium quod est pulvinar diaboli. Florentinorum Archiepiscopo, qui die solemnè per urbis Florentiæ plateas incedens vidit supra cujusdã tugurioli tectum Angelos quasi exebantes, attonitusque hoc spectaculo, & tuguriolum ingressus, tres ibi puellas cum matre vidua reperit operi manuum die solemnè, quod aliter vitam tolerare non possent, incumbentes: hanc ille extremam egestatem admiratus, & à vicinis intelligens, omnes probis honestisque esse moribus, ne diebus festis deinceps laborare cogeretur, largã illas eleemosynã donavit; ali-

quo deinde tempore eadem procedens viã, vidit in ejusdem tugurioli tecto daemones lætitiã gesticulantes, uti antè bonos Angelos conspexerat. Quo ostento majori quàm antè admiratione percussus, quid de illis puellis actum esset, inquisivit, reperitque eleemosynarum frequentiam otii occasionem, corporisque & formæ excolendæ materiam dedisse, non sine temporis salutisque jacturã; ita Angelos, quos Amore sancto institutivè labor conciliarat, amor deinde profanus, otiumque fugavit. Audivi ego aliquando daemone, dum in Energumena sacris carminibus adjuraretur, dicentem se puellæ muliebribus ornamentis concinnandis occupatã adfuisse, & in sufflandis carbonibus, quibus ferrum ad id paratum calefiebat, opem operamque suam attulisse: tantum interest quo sine labores istos suscipias; an ut numos dumtaxat aliquos compares, aut mundi hominumque gratiam aucuperis; an verò ut Deo in primis placeas, & ejus hac in parte obsecundes voluntati.

12. Laborantes cælestibus doctissimè cendo. Beatam Alenam è Campania Gallica Virginem sanctissimam, albam Sacerdotalem nendo & suendo confecisse legimus, tam purã Deo placendi intentione, ut nescio quam cælestem virtutem frequenti linæ istius vestis contractatione digitis suis illi impressisse

fisse diceret; qui enim albâ illâ induti ad altare faciebant, in lacrymas suavissimâ compunctionis nolentes volentesque solvebantur.

Sancta Aldegondis Hannoniæ nostræ fidus, postulante Sancto Humberto Abbate, virgineis suis manibus sudariû involuendo post mortem illius corpori apparat, & ecce centum, & quinquaginta annis postea, dum sancti Abbatis corpus è terra levatur, tam illud, quàm sudarium integra & suavissimum odorem exhalantia reperiuntur; sive sanctissimi corporis depositum hanc integritatem & odorem sudario afflarit, sive sudarium sanctissimæ Aldegondis contrectatum manibus inde hauserit & incorruptionem & suavolentiam.

13. Recreaciones corporis.
Difficilius fortassis Amor Sanctus recreationes ad suas leges conformabit, quia vagus in illis solutusque animus cogitationum, sensuum, verborumque sibi concessa, libertatem arbitratur, ut nihil in illis Amor divinus vindicare sibi posse videatur. Ubi dæmon per præcipua Cœnobii loca à S. Dominico perductus ad recreationis locum devenisset, ausus est cum jactantia, & sarcasmo dicere: *Hic locus totus est meus.* Si id profari ausus est mendacissimus hostis de Religiosis, qui sub talis duce, qualis erat Dominicus, primos inter Ordinis S. ferventissi-

mos milites stipèdia faciebāt, quid de sæcularium recreationibus Amor noster sperare potest? Florentiæ in quodam loco ad aleorum chartarumque lusus nobilitas convenire solebat: non tulit hoc Sanctus Antoninus Archiepiscopus; sed cruce præunte ad locum se contulit, & acri oratione in ludentes invectus, mensas aleatorias evertit, totumque conventum disturbavit, & abegit, Deo zelum Præfulis, viri nobilis, qui injuriis cum impetierat, præsentis interitu comprobate. Similia quidem agere potest Amor sanctus, sed suum characterem hujusmodi dissolutionibus imprimere qui potest?

14. Honestas.
Ne tamen tam citò damnemus, quod aliquando de celo faventem calculū habuit, recreationes, quas profusa licentia, & lucri cupiditas excogitavit, numquam approbavit Amor sanctus; sed honestas, & innocentes, quæ spiritus contentionem leniant, & sublevent, semper admittit. Audiamus B. Virginis hac de re judicium, atque sententiam, quam aliquando claris verbis S. Brigittæ aperuit. *Lib. 4. c. 12.* Posunt, inquit, amici Dei de ludo, de verbis ædificatoriis, & similibus operibus, in quibus nihil detractorium sit aut inhonestum, consolationem aut levamen aliquod accipere; sicut enim si pugnus semper teneretur clausus, S f 2 aut

aut contraheretur nervi, aut manus debilitaretur: sic etiam res habet in spiritualibus.

15.
In S. Joanne
Euan-
gelista.

S. Joannem Evangelistam perdicis aspectu, & supra pugnum gestatione aliquam curarum levationem captasse legimus. S. Antonius ambulatione & camporum aspectu cum discipulis animum relaxabat, cumque offensum propterea venatorem videret; jussit arcum, quem humeris ferebat, intendere, & sagittas jacere, cumque id ille fecisset aliquoties, destitit, dicens, si pergeret, arcum nimis diuturnam contentione corrumpendum. Tum Antonius: Nisi eo modo, inquit, aliquando exercitationes animi remittantur, animum debilitari necesse est.

In vitis
PP.

S. Remigio in ejus
vita.

Atque hasce bonam intentione susceptas recreatiunculas Deus non semel calculo suo approbasse legitur. Ad Sanctum Remigium post prandium, cum essent jam mensa sublata, advolabant per fenestram passeris non mansueti ex ejus manibus micas familiariter facti, & captabant, neque presentium convivarum terrebantur aspectu, quia boni senis recreationi Deo ita jubente serviebant.

16.
S. Franciscus.
Annales ad annum 1216.

Longè mirabiliores sunt Francisci turtures, quas juvenis ad forum venales Senas deferebat; has vir sanctus commiseratione mo-

tus ab illo petiit, & impetravit; quas ut accepit gremio fovens vitamque illis donatam congratulans; ubi ad Ravacciani cenobium prope Senas eas detulisset, baculum, quem manu gestabat, solo defixit, qui nocte una in quercum proceram excrevit; in hanc ille turtures emisit, jussitque ut illam incoherent & suis temporibus nidum construerent, ac propagando generi vacarent, quod in annos complures fecere, advolantes ad fratrum vocem, & eorum manibus cibum captantes: adolescens verò pro illarum mercede prædixit vir sanctus, suo sodalicio nomen daturum, & inde migraturum in cælum; quod rei totius eventus, & vita à juvene cum virtute in Ordine transacta probasse videtur.

S. Zeno Veronensis Episcopus piscatu animum relaxare solitus erat, cumque quodam die ad fluminis ripam obambulans, domesticos Imperatoris Gallieni, qui ad eum evocandum à Principe missi fuerant, offendisset, tres è magnis piscibus, quos ceperat, dono eis dedit; illi verò, ut sunt istius generis hominum ingenia, quartum furto sustulere. Cum domum reversi illos in prandium apparare vellent, omnes quatuor in bullientem aquam coniecere, & tres quidem, quos dono acceperant, è voto parabantur, quartus

18
Ciccur
stantie
creatio
bonest

11. 7. 1

17.
S. Zenon.

tus

tus verò furtivus & in aqua bul-
liente vivus subsultabat, qua-
si in flumine innoxius luderet.
Quod illi admirati, ad Episco-
pum accesserunt, & furtum ac
prodigii novitatem, veniam po-
stulantes, manifestarunt. Ita Deus
servorum suorum recreationibus,
quia à divino amore reguntur,
prodigiosè subscribit.

18
Circum-
stantiæ re-
creationis
honestæ.

11. p. 160.

Videamus nunc è sancto Tho-
ma, quâ potissimum ratione illæ
nitantur, & quibus adjunctis
excoli ornarique debeant, ut Dei
gratiam & approbationem me-
reatur: 1. ut corpus labore exhau-
stum, quiete reparandum est, &
qui in oppositum declinat, à re-
cta ratione, Dei que voluntate
exorbitat; ita animus nimiam con-
tentione fatigatus & debilitatus
aliquâ delectatione, quæ illi instar
quietis sit, instaurandus est; quales
sunt confabulatio, deambulatio,
& lusus alicujus diverticulum. Ut
ergo divina majestas nos hujus-
modi mentis defatigationibus fe-
cit obnoxios (ut nos intra humi-
litis cancellos contineret) ita ad
animi vigorem recuperandum &
ministeria ad ejus gloriam melius,
diutiusque obeunda remediis con-
cessis ut uteremur voluit: ad quæ
tria requiruntur, ex ejusdem Do-
ctoris sententia. 1. Ut nihil in
illis contra honestatē admittatur.
2. Ut animus nimium se non ef-
fundat, sed modestiæ sinibus se

contineat. 3. Ut tempore & lo-
co, & pro personarum dignitate
tales usurpentur, quales prudentia
Deoque placendi studium appro-
bant: atque hæc à suis clientibus
Amor sanctus dubio procul ser-
vari jubet.

Ita agebat S. Antonius, qui in
hisce relaxationibus, Dei volun-
tatem potissimum spectabat: quia
si plus à mēsurā, agebat, tendimus,
fratres citò deficient, ideoque ex-
pedit una & una eorum relaxare
rigorem. Hac de causā S. Ludo-
vicus, cum à mensa cum Sacerdo-
tibus aut Religiosis confabula-
tionibus animum reficeret, si quis
subtiliora in mediū adferret, sua-
viter monebat ne talia allegaret:
quia, inquiebat, post cibum sump-
tum honestis quolibetis locus
dandus est. Ita ab ejus aulico fa-
miliari Domino de Jonville me-
moriæ proditum est.

Aliam nos industriam docuit
prius ab amore sancto edocta S.
Gertrudis, quam cum nimiam men-
tis exercitationes exhausissent, in
comedendis uvīs levamentū qua-
sivit, hoc sibi persuadens se Chris-
tum, qui quod uni ex minimis
suis sit, sibi factum deputat, in se-
ipsa reficere atque recreare. quod
ita Christo acceptum fuit, ut di-
ceret amaritudinem fellis, quod
in cruce gustarat, hæc tam bene-
volā intētionē aliqua ex parte de-
tersam fuisse, & quò purius ad
S f 3 suam

19
Quæ Deo
gratas fa-
ciunt,

suam laudem corpus refecerat, eò etiam amplius se intencionis bonitate delectatum: cumque racemorum, quos exfluxerat, pelliculas & acinos in cubiculi pavementum abjecisset, continuo adfuit, ut illas quasi sui juris colligeret demon, accusans illam de comestione ante preces matutinas, quod in cenobii regulis vetitum erat; sed cum ex illis unam apprehenderet, continuo resiliit, & abjecit, quasi carbonem ardentem attigisset, & confestim cum ejulatu cubiculo se proripiens, cavìt pede aliquem ex illis pellicatis contingere, ne ut manus antea, ita pedum plantas instularet: nimirum ignis amoris divini, qui in pectore Gertrudis ardebat, hunc pelliculis, & acinis uvarum reliquiis calorem demoni exosum imprefferat.

20
Extra necessitatem ab iis abstinendum.

Extra necessitatis leges ab hisce recreatiunculis abstinere docet Amor sanctus, ut à plerisque Sanctorum usurpatum legimus. P. Thomas Saily, vir sanctimonie laude celebris, (quem numquam lethalem culpam admisisse, nec venialem deliberatè, imò nec minimam Instituti nostri legem consultò violasse ex propria morientis confessione cognitum est) inter cetera virtutis singularia exempla hoc in more positum habuit, ut numquam pomeridianis horis ad novos hauriendos spiritus ad hortum aut ambulationem

è cubiculo descenderit; quod & B. Victoriam Annuntiarum fundatricem constanter observasse reperio. S. Carolus Borromæus abstinentiæ prodigium, ne quidem Cubiculi fenestram aperiebat, ut tantisper ex subjacentis horti conspectu animum reficeret. Jam non difficulter assequemur, quomodo Amor sanctus ad suum perpendicularum efformet Magistratum administrationes, litium tum instructiones, tum decisiones, contractus item emptionum & venditionum, omnes denique civiles actiones, hominumque inter se commercia; cum enim hominum societas, atque communitas ad divinam Providentiam tamquam ad suum principium referenda sit, qui in illa ut corporis publici membra ita versantur, ut divinæ voluntati in suo munere faciant satis, hi ad divini Amoris regulam vitam conformare censendi sunt, Dei que gratiam & cœlestem præmium promereri. Demus aliquè è cœli incolis Dei imperio in terras descendere, ut aliquot annis civilibus negotiis occupetur, quomodo in iis se geret? quid spectabit? quò omnia sua negotia labore & que referet? quàm ut illis Deo placeat, ejusque sibi gratiam conciliet? in hoc ipse sua gaudia, suamque beatitudinem collocabit.

CAP.

CAPUT VI.

Quomodo Amor sanctus hominem in castigatione corporis dirigit.

1. Mortificationes in omni statu ad amorem suadentur.

Conjugibus.

Vulgus fortassis hominum, imò Nobiles, & Literati, qui communem vitam sequuntur, has corporis castigationes ad claustra relegabunt, & sine illis in saeculo sub amoris divini signis militare posse & solere affirmabunt: posse tamen illis respondere has carnis afflictationes etiam apud plerosque, qui in vita civili versantur sub veste bombycinâ, & melioribus indumentis non rarò repertas, hominum oculos animosque sefellisse: posse in medium adducere nobilem juvenulam sanctam Cæciliam aspero cilicio corpus tenellum edomantem; posse proferre B. Franciscum Borgiam in aula Regis Hispaniæ visitandis Nobilibus foeminis non sine cilicina veste occupatum, & B. Petrum Tarantasiæ Archiepiscopum, cum prius in matrimonio viveret, eadem cilicina arma sæpè corpori circumdantem. Quid quòd Jacoponum, cum conjugem suam cilicio indutam reperisset, eo conspecto ad meliorem vitam inchoandam, & patres eor-

poris castigationes usurpadas esse compulsam; memorant inò & rusticanum famulum colèdo agro, ducendoque aratro, cum cilicio in dorso totos dies incumbente.

Taceo Carolos Magnos, Ludovicos, prima mundi capita, Principes foeminas Paulam Romanam, Elizabetham Hungaram, juvenes ephebos Aloysium Gonzagam, tenellas tam virgines, quàm conjuges, hinc Margaretas, illinc Mariam Ogniacensem inter matrimonij voluptates his corporis per cilicinas vestes, & catenulas ferreas castigationibus impensè deditos. Vix è Sanctorum Sanctarumque numero reperies aliquem, qui animante eos divino Spiritu, in carnem propriam ferè usque ad moderationis excessum non saevierint, ut admiranda potiùs, quàm imitanda posteris hac in parte exempla reliquerint. Nolo hoc loco commemorare sanctos Bernardum & Franciscum, qui nimiam severitatis veniam à corpore suo postularunt: nolo Catharinam Senensem, quæter in die ita se catenulis dilacerabat, ut sanguineis rivulis pavementum rubesceret, ejusque parens viciniam lacrymis suis & querelis impleteret, quòd filia diverberationibus sibi mortem conscisceret: Sanctos Dominicos, SS. Loyolas Ordinum fundatores non profero, qui

2. Principibus.

3. Alijs prope ultra modum.

qui repetitis sæpius similibus
eruentis flagellationibus, quoti-
die sese velut victimas pro pec-
catoribus Deo immolabant, No-
lo solitudines & deserta loca per-
agrarè ubi in jejuniis, & corporis
tractatione severissima san-
ctissimi Eremitæ Paulus, Anto-
nius, Romualdus annos supra
centum vitam produxerunt, ut
ostenderet Deus eis, qui in se ipsos
severi florente ætate devixerunt,
ut Gertrudis, Aldegondis, Catha-
rina Senensis, Margareta Hun-
garica, Maria Ogniacensis, & in-
ter nostros, Gonzaga, Koska,
Berckmannus, id malæ corporis
tractationi pœnitentiisque, quas
generosè obierunt, non esse tri-
buendum; sed Dei beneplacito,
qui eos maturiùs cœlestibus deli-
ciis reficere, & secum gaudere
voluit.

4.
Ad Chri-
stum imi-
tandum,

Videamus nunc quid in istis
castigationibus spectarint nobi-
les illæ animæ, & quâ intentione
Amor sanctus tam innocentes
pugiles ad tam acerba de se su-
menda supplicia compulerit. Ali-
quos video id egisse, ut Christus,
qui proposito gaudio carnis au-
steritates, & cruciatus elegit, ve-
stigiis insisterent. Id in animo
habuisse Catharinam Senensem
video, dum sanguinem pro san-
guine, & corpus dilaceratum pro
sponsi sui corpore tormentis di-
scruciato vult rependere. Alii car-

nem, ut animæ insidiatricem, ca-
stigationibus deterere, & debili-
tare voluerunt, quod potissimum
plerosque Eremitarum in suis
austeritatibus spectasse adverto:
& verò si beatam Virginem, quæ
à carne innocentissima nihil ho-
stile perimescebat, ciliciis usam,
ut postea dicemus, produunt hi-
storix; cur illum insolescentem,
& tam aperto Marte, quàm clan-
destinis fraudibus contra ani-
mam insurgentem omni pœni-
tentiæ genere non persequemur?
Alii non tam ejus motus
sentiunt, quàm præveniunt, & ca-
stigationibus velut fræno in of-
ficio continent, ut S. Paulum E-
remitam, & Hilarionem fecisse
existimo. Alii cum Macario di-
cunt: *Vexantem me vexo*. Alii ut
peccatis faciant satis, respondent
cum S. Augustino: *Punio, ne pu-
niar*. quasi diceret: Ut effugiam
ponderosas manus Dei, peccata
mea severissimè punituri, armo
in me ipsum manus meas eadem
peccata moderatâ castigatione
persequens, & acerbiores pœnas
prævenio.

Non desunt, qui ad lumen ali-
quod de cælo impetrandum has
pœnas orationi comites adhi-
bent: quod dum Gasparis Barzæ
consilio unus ex Indicis Philo-
sophis, quos *Ioques* vocant, apud
suos sanctimonix opinione cele-
bris seridò usurpat, & in honorem
Chri-

5.
Ut carum
domat.

6.
Ut fati-
ciant pro
peccatis,

7.
Ad impe-
trandum à
cælo lu-
men in vi-
ta P. Gal-
paris Bar-
zæ.

Christi patientis paucos ictus sibi infligit, ex tenebris densissimis paganismi, quibus erat obseptus, feliciter emerfit. Nec exiguus est eorum numerus, qui cum molestos hostium tam visibilibus, quam invisibilibus conflictus experiuntur, has pœnitentias ut arma contra illos fortissima, & saluberrima assumunt, dicuntque cum Rege Psalmista: *Cum mihi molesti essent, induer bar cilicio. Plures etiam sunt qui cum S. Lutarde pro peccatoribus ad meliorem frugem convertendis, alii pro animabus ab igne purgante liberandis eas Deo offerunt. Denique dum se pœnis discerutiant, hæc omnia simul habent ante oculos, & cum Augustino dicunt: Excrucio me, ut Deus parcat; do de me pœnas, ut ille subveniat, ut placeam oculis ejus; nam & victima excrucietur, ut in aram imponatur.*

8. Ad vincendum dæmonem.
9. Ad convertendos peccatores.
10. Excessus moderatur.
11. Maximè in excessu, in quo plus periculi.

De intentione, quam in pœnitentiis castigacionibusque corporis præscribit Amor sanctus, jam diximus, quam verò in illis usurpandis moderationem adferat, excutiamus: periculosus enim est in illis excessus; hinc à viro multæ in rebus spiritus prudentiæ, & lectionis, qui doctores hac de re agentes accuratè perlegerat, dictum audivi, ex triginta duobus auctoribus, qui de hac materia præcepta tradunt, omni-

nò triginta monere, plus in excessu subesse periculi, quam in defectu, aut remissione: ægroto alicui si potionem vehementiorem, & viribus ejus inparem dederis, nocet potius, quam prodes: si lentiolem & minus efficacem, augere illam potes, vel repetere: ita in hoc nostro negotio.

Parisiensis Cancellarius Joannes Gerson experientiam hac in parte testem appellat, quæ videmus culpam in excessu commissam, viresque nimia corporis castigacione prostratas ægrè reparari posse; cum è contra nimia hac in parte remissioni atque sollicitudinis variis considerationibus calcar ad moveri, prudensque ad eas assumendas ardor excitari possit. Verùm si aliquando, hoc potissimum in negotio, locum habere debet sapientis monitum, *Ne inmitaris prudentia tua*; adeoque audiendus est ille, cui conscientia nostræ arcana commissimus, ejusque monitis atque consiliis prorsus acquiescendum, quia *melior est obedientia, quam victima*; ne quæso, qui ad has castigaciones usurpandas à Spiritu sancto compelli te putas, tuo sensui judicioque præfide, suspecta tibi sit tua discretio, ad obedientia tribunal illam evoca; quæ juxta Climacum est *discretionis depositio inter divitias discretionis.*

12. Directoris prudentia.

gradu 46
13. Quam loquendo virtutes duas excites.

T t Gemi

Geminam virtutem hoc modo ejus castigationibus comitem accerses; humilitatem, quâ alteri judicium tuum submittis, & erga Deum charitatem, quâ ejus beneplacitum cognoscere, eique te conformare in animum induxisti; hoc verò obedientiâ duce, quam velut voluntatis divinæ interpretem, sine qua ne martyrium quidem Deo placere potest, agnoscis, hæc etiam te à periculo furti liberat; quid enim? an non ille, qui pauperi numulum ad vitam necessarium surripit, ut inde ad aram votivum lumen accendat, furti reus est? & quid aliud agis, dum nimiâ corporis afflictatione vires illi ad Dei famulitium necessarias suffuraris, eo titulo quòd carnem tuam velut victimam supremo Numini sacrificare decrevistis: fallaciæ sunt istæ, artesque subdolæ dæmonis, qui sub voluntatis propriæ integumentis delitescens sagittam in occulto, tibi que perniciem machinatur, quam solâ obedientiâ duce securus effugies.

14.
Exemplū
religiosi
decepti in
hoc gene-
re. Wa-
dingus in
Annal.

Religiosus ex ordine S. Francisci, ab omni cibo potuque dies plures continenter abstinebat, & quidem, quòd maximæ erat admirationi, sine ulla virium diminutione. Provincialis hic aliquid fraudis à dæmone subesse arbitratus, noluit hunc abstinentiæ rigorem impedire; sed è contrâ

præcepit in virtute obedientiæ, ut illam prosequeretur: res mira, qui antea dies aliquot jejunos agebat, jam ad meridiem usque sine cibi sumptione perdurare non poterat: nimirum voluit ostendere Deus priorem abstinentiam commentum fuisse dæmonis, quod obedientiam, quam ferre non potest, dissipavit.

S. Tereciam super his à Christo edoctam audiamus: Cum, inquit, personam aliquam magnæ virtutis, magnis animis in corpus suum lævire adverterem, meque juxta pristina desideria, posse durius & acerbius in istis effervescere crederem, nisi confessoriorum mandatis impedire; subijt animum cogitatio; an non satius esset in hoc negotio animi propensionem sequi, quam eorum jussis adhærescere: tum verò Jesum Christum hæc mihi dicentem, intellexi: Non, filia mea, non; bonum & securum iter ingressa es, in illo persiste. Videtne omnes illius pœnitentiæ & afflictationes? pluris ego tuam obedientiam facio.

Duo ad hæc documenta adjungit S. Amor. I. Ut castigationes tuas tibi secretas habeas, neque cum Pharizæo Evangelico in publicum proferas, qui dicebat: *Iejuno bñ in Sabbatho.* cur, quæso, vis, ut illæ ad aliorum emanent notitiam? an non, ut vul-

Vita s. 40.
15.
Christi
doctrina
ad S. The-
reliam.

16.
Amor se-
cretas esse
jubeat pœ-
nitentiæ.

17.
Internas
externis
preferat.

gus hominum, qui has tanquam sanctimonie argumenta suspicit, te pariter admiretur, & laudibus efferat? Ut hunc scopulum devitemus, monet Christus, ut opera nostra fiant in abscondito, ut Pater celestis, qui videt in abscondito, reddat nobis.

Hinc S. Bernardus, cum cilicium quod sub vestibus occultaret, per nescio quas vestimenti lateri rimas à suis conspectum intellexisset, continuo illud deposuit. Sed & Franciscus de Sales, cum sermo de aliquo Episcopo incidisset, qui cum aliis iter faciens, jejunium, quod sibi diebus Veneris indixerat, cæteris cænantibus solus ipse observare volebat; modestè insinuavit hospitalitatem, & communem cum aliis istà occasione vivendi orationem meliorem jejunio futuram fuisse, ut illa velut mantellum, alienis oculis jejunium obtegeret: plarumque in istis propositi constantiam nos obtendere, cum in affectatam potiùs singularitatem & judicij proprii tenacitatem res tota degeneret: major virtutibus ipsis virtus sæpè est, virtutes abscondere, & curiosorum oculis suffurari. Deus invisibilis est, & ab aspectibus nostris remotissimus, qui etiam à nobis amat in abscondito coli, & honorari.

Alterum Amoris monitum est, ne ita in exteriores castigationes

animo feramur, ut interioris hominis cultui potiores partes non demus: aliter enim facere est ordinem pervertere, & equos post currum adjungere, ac mulierem insulam imitari, de qua S. Epiphanius, quæ mitram pedibus, & sandalia capiti imponebat. In antiquis sacrificiis, non pellis victimæ, sed adeps, & alia interiora in pretio erant. Si exterior castigatio interiori homini officiat, omitenda est aliquo tempore, ut hujus vires augeantur; cujus unciam plus valere, quam alterius libras plurimas, idem S. Franciscus Sales solitus erat dicere.

Cum S. Vincentius Ferrariensis judicii imminenti terrore populos commoveret, ingentem sceleratorum hominum multitudinem, quos criminum infamia vulgò notos fecerat, ad publicas flagellationes supplicantium in morem subeundas concitavit: spectabantur aliquot se flagris dissecantium agmina, & sanguinis rivis è tergo fluentibus intuentes in admirationem simul & commiserationem rapiebant. Celebrabatur tum universale concilium Constantiæ, atque à Prælatibus ibi congregatis res diversimodè excepta: Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis primi inter illos nominis, cum Generali Dominicanorum, qui illic aderat, contulit, an modus aliquis

Anno 1417.

18.

Quid cautelæ adhibitu in flagellationibus publicis.

novitati isti adhiberi non posset, simulque libellum ad Curatorum instructionem vulgavit, in quo inter alia hæc tria puncta continebantur. Primò similes flagellationes auctoritate propriâ absque eorum approbatione, quibus animarum cura commissa est, non esse assumendas, cum varii abusus inde possint emergere, meritoque timeri possit ne diabolus sese illis occultè & fraudulenter immisceat, quem in Scriptura sacra legimus Prophetas, & sacrificulos Baal ad carnem suam cultris conscidendam compulisse. Secundò hortandos mortales, ut quæ sunt obligationis, sedulò, & integrè prius exequantur, quàm ad ea, quæ supererogationis appellantur, temerè convolent; ita enim à superbia nobis indita comparati sumus, ut ad hæc extraordinaria feramur ardentius, invenianturque, teste S. Bernardo, complures, qui abstinentiam, quam suo pro arbitrio delegerunt, observent accuratius, quàm aliam, quæ totius Cœnobij communi lege sancita est. Tertiò persuadendum est iis, qui virtutum acquirendarum amore feruntur, laudabilius esse, ea quæ frequenter accidunt, ut sunt morbi, fortunarum jactura, injuriæ, calumniæ, parentum, liberorum, & amicorum mortes, afflictiones animi, ariditates, interiores tene-

bræ, & diuturni cogitationum conflictus, & divini quodammodo auxilij subtractiones, æquanimiter tolerantur; quàm si caro ad sanguinem dilaceretur, animo interim ad minimum verbum, minimamque contrarietatem impatiante, & sibi aliisque non parum oneroso.

Denique non contentus hoc tractatu, publica que munitione dictus Cancellarius, ad ipsum etiam sanctum Vincenium litteras dedit, quibus rogabat, ut Constantiam se conferret, de hoc puncto cum Concilij Patribus acturus: & quamquam de publicis flagellationibus instituta erat quæstio, facile tamen est inde colligere, quantum etiam prudentiæ ad particulares bene, & utiliter obeundas sit adhibendum, & quàm habeat hic locum istud monitum, *Honor Regis judicium delegit.*

Sed ne ex his quæ diximus delicatiores aliqui, & erga semetipsum plus æquo molles, & blandi, occasionem sumant sibi parcendi, sciant velim aliud esse rem ipsam, aliud imprudentem & immoderatum rei usum damnare: intelligant odium sui commendari à Christo, & à S. Apostolo laudari eos, qui carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis, ipsumque præire exemplo dum corpus suum castigat,

gat, & in servitum redigit: sciant corpus nostrum asinum esse, qui flagris urgendus est, & plus oneris ferre posse, quam primam fronte appareat, atque ad experientiam veniendum; non solere de rupe aquas caelestis consolationis elici, nisi illa semel, iterumque percutiatur, & audiendam vocem illam velut e caelo delapsam: *Da mihi carnem, & ego dabo tibi spiritum.* quod duobus exemplis, quae subjiciam, dilucidius evadet.

CAPUT VII.

Duo exempla rara in castigatione corporis, aliisque penitentibus mortificationibus.

19.
Henrici
Suso mortificatione.
Bolland.
25. Jan.

Primum locum dabo B. Henrico Suso ex Dominicana familia, cui Beati nomen singulares virtutum exercitationes sui que victoria apud plerosque peperere, quod etiam ejus imagini inscriptum legitur. Surius eum virum sanctissimum appellat; ejusque corpus 252. annis post mortem, anno scilicet 1613. Ulmae, ubi e vivis decessit, integrum repertum est, atque ab haereticis clam subreptum & absconditum.

Exordium suae mortificationis ^{Sensuum.} à sensuum castigatione sumpsit: & quod ab illo iniis, quae sensum ^{Tactus.} tactus concernunt, actum est, prorsus est admirabile: cilicio vestiebatur, ad quod ferream catenam adjunxit: femoralibus acutus acutissimas centum & quinquaginta inseruit: cumque ad haec vermiculis arroderetur, ne illos posset abigere, noctu chirothecas aculeis armatas induebat, quibus seipsum etiam dilacerabat, ut à bestiarum carnivorarum unguibus scetus ac dilaniatus videretur: atque in hoc martyrij genere sedecim annos perseveravit. Præterea habebat in humeris admotam ad nudam carnem cruciculam triginta clavis acutis horridam, quos ut altius in corpus penetrarent, impactis pugnis adigebat. Hanc crucem integris annis octo sine intermissione gestavit: interea humi cubans somnum talem qualem capiebat, sacculo culmis avenae pleno, pro pulvinari capiti supposito. Per hyemem numquam ignem, aut hypocaustum adibat, etsi frigore obrigesceret, sacrilique illum operari necesse foret. Alias carnis afflictationes omitto, ut flagellationes rivulos sanguinis prolicientes, ducentas ad terram prostrationes, & deosculaciones die simul cum nocte magna constantia obitas, somnum parcissimum

eumque plarumque in sedili ar-
ctissimo, aliaque præterea crucia-
menta, quæ divinus Amor sui-
que odium illi suggererat.

20.
Gustus.

Simile bellum gustatui indixit;
semel tantum per diem cibum
sumpsit: carne, piscibus, ovis ab-
stinuit; yinum semel tantum in
anno, idque die Paschatis sibi
permisit, aliàs aquâ, aut cerevisio-
lâ parâ cum aqua substantiâ ute-
batur, & quidem tam exiguâ
quantitate ex vasculis ad id delti-
nato, ut irrorare potius linguam,
& fauces, quàm sicim pellere vi-
deretur; sed neque hunc potum
extra prandij tempora, quamvis
siti admodum vexatus, admisit.
Unde cum sitis ingravesceret; à
Christo suæ sitis in cruce tor-
mentum suggerente, ad eam for-
titer tolerandam animatus est; à
beata etiam Virgine cœlestem
portionem subministrante leva-
mentum accepit: pomis, quod
illis lubenter vesceretur, duobus
annis abstinuit.

21.
Vocis.

Silentium servavit exactissi-
mè; totos triginta annos (si uni-
cam occasionem excipias, cum à
capitulo redux, cum aliis navigio
veheretur) dum ad mensam ci-
bum sumeret, ab omni colloquio
se continuit: alio tempore, cum
sermocinandum erat, cogitatio-
ne ad S. Dominicum, S. Arse-
nium, S. Bernardum vertebatur,
petebatque gratiam id cum omni

perfectiōne peragendi: sermo il-
li parcus, & brevis, & ad rationis
trutinam expensus.

Oculos severè coercuit; & ne
vagarentur, ipse ferè semper, aut
in cubiculo, aut templo, aut clau-
stro se tenuit: de nemine temerè
judicabat, multò minùs loqueba-
tur, omnia in bonam partem in-
terpretabatur, erga omnes offi-
ciosus, & erga afflictos miseri-
cors, ut eorum lacrymis suas ex
commiseratione conjungeret,
imò cum in bestias sæviretur, ne-
scio quo doloris sensu tangeba-
tur: injurias sibi illatas remitte-
bat, facile, utque ejus, à quo in-
juriam acceperat, benevolentiam
reconciliaret, obsequiis illum de-
mereri conabatur.

Existimaret fortassis aliquis, se
in magnum Athletam evasisse, si
eundem cum hoc nostro pugile
mortificationis gradum attingisset:
sed alia longè de istis fertur in
Dei tribunali sententia: qui in
tirones adhuc versari, in quodam
mentis excessu nominato ostendit,
Angeloque imperavit ut il-
lum ad perfectæ abnegationis
scholam deduceret, in qua homo
seipso exiuit, & Christum in-
duit: ex quo ipse cœlesti radio
collustratus, intellexit quas à se
pugnâs, & victorias Christus de-
inceps exigeret: vidit enim se ni-
mis facillè commoveri, dum sine
fundamento, & innocens duriter
habe-

haberetur; vidit se eorum fugere conspectum, quos sibi parum æquos, & benevolos arbitrabatur; vidit omnem se pudoris, & confusionis materiam perhorrescere, & ad laudes proprias aliquo voluptatis sensu affici, ad vituperia animo dejici; hæc & alia, ut veteris hominis reliquias, debellanda ostendit illi Deus: simulque præcepit ut corporis jam fatiscantis afflictationes, etsi bonas, in meliores, & difficiliiores, quales sunt illæ, quas interiorem hominem concernunt, commutaret; quod duplici præterea spectaculo illi ostendit. Adfuit enim illi Angelus, qui hominem aggressus, dixit: Huc usque inter pedites stipendia meruisti; nunc inter equites accensendus es: adesdum, ego te equestribus armis accingam, ut inter loricatoros equites nobiliora, quam huc usque, edas facinora: hæcenus dum castigando corpori te exercuisti, aliquam tibi apud homines gratiam, & virtutis opinionem collegisti; post hac verò contemptus & despectus, linguisque maledicis proficissus dignus habeberris, quem mortales omnes pedibus conculcent, & proterant: hæcenus amicis asciscendis studuisti, & offensiones hominum, atque inimicitias sedulo declinasti, pacemque cum omnibus, quantum poteras, coluisti: post hac

infidos & instabiles amicos experieris, qui nullâ occasione laceffiti terga vertent, teque persequuntur, aliosque tibi conjunctos iisdem calamitatibus involvent. Denique cælestibus consolationibus sæpè recreatus, vires interiores reparabas: nunc & deinceps omnibus istis privaberis, & quidquid in ariditatibus mentis, & derelictionibus à Deo & hominibus molestum in primis est & lamentabile, in earum locum succedet. Denique plures restant cruces tibi tolerandæ, quam sint stellæ in cælo. Alterâ die interiùs vocem monentis audivit, ut è fenestra prospiceret; prospexit, viditque canem detritum pannum ore gestantem illoque ludentem, & tandem dentibus dilacerantem: dictumque est illi: Eodem tu modo fratrum tuorum ore jactaberis.

Dumque alicujus crucis, quâ ^{25.} premebatur, levamen finemque ^{Solitudi-} spectaret, & ad illud aspiraret; ^{nis sponte} reprehensus est à puero Christo, ^{initæ.} monitusque ad alias succedentes cruces animum præpararet, exemplo Virginis rosas carpentis, quæ, una decerpta, ad alias colligendas progreditur.

Ut ergo ad illa toleranda animo firmato accederet, solitudinem sibi indixit, cœnobiaque totos decem annos pedem non extulit; ab omni hominum colloquio

loquio abstinuit, ideoque à mensâ ad facellum quoddam, velut ad spontaneum carcerē se contulit; oculos ita continuit ut ad quinque pedum spatium, aspectum dumtaxat possent extendere. Interea novem annorum decursu caliginosis contra fidem tentationibus exagritus est: atque inde ingens animi ægritudo, atque tristitia suborta ita cor oppressit, ut montis ingentis pōdere obrui, ac suffocari sibi videretur: quod tormentum octo annos tenuit. Succesit illis cum desperatione conflictus, interiorque cogitatio perpetuò suggerens; quidquid ageret, nunquam salutem æternam consecuturum, quâ decennio toto vexatus est, seque desepxit, uti hominem Dei iudicio æternis pœnis addictum, à quo tormento viri insignis Ekardi, in Theologiâ Doctoris, tandem liberatus est: atque hæc decennium solitudinis tenuere. Quo exacto demum alterius generis crucibus, quæ secum ingentem apud homines trahebant infamiam, mirum in modum divexari cœpit: diverterat ad aliquod facellum orandi gratiâ, in quo nocte appetente ab occulto fure non parvi momenti latrocinium commissum fuit, in cuius ipse suspitionem venit; uti & alterius imposturæ, quasi falso miraculo à rusticanis hominibus pecuniam

26.
Calumnias tolerat.

emungere voluisset; unde tantâ apud illos laboravit infamiâ, ut non tantum vincula, & carcerem, sed mortem etiam commeruisse dicerent.

In quodam ordinis cœnobio, dum Patrum ex variis locis institueretur Conventus, quod Capitulum vocant, à duobus è gravioribus Patribus accusatus est, quod libros hæreticis propositionibus refertos publico dedisset. Quam criminationem, licet nullius sibi conscius, agrè tamen à se depulit; gravis interea febris illum invalit, & apostema circa cor obduruit, ut actum de ejus vita crederent: à quibus tamen Dei beneficio convaluit.

Ingenti deinde laboravit infamiâ notâ ob fororem, quæ sanctimonialis, & castitatis voto illigata, pudicitia suæ labem intulerat, atque insuper ignominia vitanda gratiâ è monasterio clam aufugerat. Redundavit in fratrem facti dedecus, qui cum illum vestigaret ubique, ut ad suum claustrum reduceret, mirum quot opprobria, & maledicentias, dum huc, illucque discurrit, devorare sit coactus.

Nam socium oblatrantem sibi adversarium nactus, atque ab illo ut impostor, & puteorū, veneno in illos coniecto, infector apud rusticorum multitudinē accusatus, mirū quantum omnium odiū incur-

27.
Hæreticos
objecit.

28.
Et luxuriam.

29.
Et imposturam.

30.
Periculum.

31.
Persecutionum
falsis fratribus.

incurrerit, dum alij deiciendum in Rhenum, alij atrociori supplicio conficiendum dicerent, unus etiam ex illis bipenni eum transfodere, transfossumque arboris trunco alligare voluit. Sed Deus, qui famuli nolebat necem; sed exercendæ dumtaxat virtuti suppeditat materiam, illum his periculis, ut ad alia reservaret, ex-

30.
Periculo-
rum.

Nolo hîc commemorare, quæ pericula vitæ adierit à latronibus, & lapsu in profluentem, dum iter faceret: neque in medium adferre Nobilium virorum in eum capitale odium, quod eorum sorores à liberioris sub mundi signis vitæ licentia, ad Christi militiam sub virginitatis vexillis traduxisset: unum in transcurso delibare volo; Christum Dominum monuisse, non sibi sufficere patientiam in calumniis; sed velle etiam ut illarum auctoribus singularis benevolentia signa ostenderet, illos adiret, saluaret, & verbis mollioribus, officiiisque delinire conaretur: cuius rei paulò post sese obrulit occasio: à quodam enim Fratre verbo arrogante, & iracundo appetitus patienter quidem tulit, sed intus moneri se sensit, aliquid amplius perfectiusque à se exigi: adiit ergo fratrem, & ad ejus genua prostratus, si qua in re offendisset, veniam petiit: ille verò ad tantam

31.
Persecu-
tionum à
falsis fra-
tribus.

Patris demissionem attonitus, ipsum innocentem, se verò petulantissimæ mordacitatis reum pronuntiavit, atque sibi ut ignosceret, oravit.

Alter è fratribus illum in valetudinario sedentem procacibus verbis adorsus est: ad quem ore sereno conversus Pater, subrisit, quasi beneficio affectus esset: quod fratris animum ita immutavit, ut & ipse vultus amoenitate benevolentiam testaretur, ac deinde apud alios, Patris modestiam & facti sui indignitatem prædicaret, atque in futuram ætatem profuturam sibi tantæ humilitatis & benignitatis memoriam diceret.

Ex illo tempore cœperunt dies illi tranquillius fluere, ut apud Deum coqueretur, se velut oblivioni ab illo traditum, quod unius mensis spatio nec in corpore, nec in fama molestiæ, aut dedecoris aliquid pertulisset.

Sed non diu tranquillitas tenuit: graviora parabat Deus, ad quæ præmunire illum visione per somnum voluit: cum enim sacrum faciendum ipsi incumberet, nullum aliud in toto Missali reperire potuit præterquam de Martyribus, cujus initium: *Multa tribulationes justorum*: ac paulò post ingès à muliere impudica oborta in illum tempestas, quæ ita hominem vexant, ut propè oppresserit.

32.
Impud. n.
tia impu-
tata.

V u Hæc

Hæc cum illum ad juvandas animas valde propensum animadverteret, adivit hominem sacre confessionis gratiâ, vitæ melioris propositum præferens: juvit illam vir sanctus in utroque homine; animumque piis monitis, corpus subsidio pecuniario sublevavit: cum verò postea mulierculam flagitiis solitis clam additam, externâ specie fucum facere, & imponere deprehendisset, illam paulatim deferere & ablegare statuit. Olfecit id impudens femina; & subsidii temporalis subtractionem reformidans, minata est, si se dimitteret, se ipsam impudicæ secum consuetudinis accusaturam; imò infantem, quem utero gravida gestabat, ipsi ut genitori assignaturam. Quid faceret homo sanctus in has conjectus angustias? stetit pro Deo, & virtute, faminam amisit, nec ultra audire, multò minus juvare voluit: quæ in rabiem acta vix credi potest, quid in illum commenta non sit; mendaciis, fictisque criminibus ita illum dehonestavit, ut familiares ejus colloquium fugerent; & volentem se purgare cum convicio repellerent: compulsus item est alimèta procurare suppositio infantulo, & prope absuit à majori calamitate, nisi Deus subitâ morte impudentissimæ feminae, & unius Prælati interitu, aliorumque

qui præcipiti credulitate abrepti, innocentem fuerant persequuti, occurrisset in tempore, & depulsa mendaciorum nocte serenam veritatis lucem attulisset. Ita suos exercet Deus, & primò per voluntarias corporis castigationes, deinde per molestiores ab aliis, aut malitiosè, aut ignoranter illatas ad supremos virtutum gradus elevat, donec sibi, amorique proprio mortui, immortales laureas consequantur.

Expeditamus nunc breviter alterum mortificationis exemplum, quod nobis debilior sexus subministrat. Imperante Theodosio florebat in Thebaide Sanctimonialium asceterium centum & triginta virgines complectens, quas undequaque illustrium virtutum fama celebrabat: omnem illæ sibi vini potum, omnem fructuum, ut sunt ficus, racemi, & similes, esu interdixerant: aliqua illarum oleo abstinebant, plurimæ earum semel in die, idque vesperi cibum tenuem sumebant; erant etiam, quæ biduum, triduumve jejunarent: pro lectulo cilicium unius cubiti latitudine, & trium longitudine humi sternebant, ubi brevem somnum captabant: cilicinâ veste ad pedes usque protensa utebantur: unaqueque pro mensura virium labori insistebat: si quæpiam in morbum incideret, illud ut beneficium

33.
Mortificatio inter feminas Thebaïdis. In vita S. Eusebii.

ficium ingens de manu Dei recipiebatur; nullis medicamentis utebatur; sed uni Deo morbi gravitatem, durationemque committebat. Claustri rigorem maximum observabant, nullos habebant reditus, labor manuum vitæ necessaria suppeditabat, quæ exigua erant, cum aquâ & leguminibus victitarent, & dies complures iis etiam abstinerent. Fa-teor admiranda potius hæc esse quàm imitanda; duo tamen inde elicimus: Primò, sæpè nos posse perferre plura, quàm nobis ex opinione debilitatis, aut potius pusillanimitate effugimus, cum gratia semper sit in promptu, si aut obedientia, aut prudentiæ celestis lumen accesserit. Secundò valent hæc ad elationem animorum in nobis confundendam, qui tantos ad asperam corporis tractationem in delicatis virginibus animos intuemur, cum tam pauca nos in hoc genere, & tam segniter aggrediamur.

CAPUT VIII.

Quomodo se gerat Amor Sanctus morbi tempore.

Quandoquidem ea documenta, quæ sanitatem, morbosque juxta Sancti Amoris leges dirigunt, multa sint, illis ego quin-

que quæstionum decisione lucem aliquam adferre conabor.

Quærimus ergò primò, an ad morbos optandos, & adeò deposcendos Amor sanctus clientes suos impellat? Ut hunc nodum evolvam, morbum duobus modis considerari posse existimo; uno, ut est sanitatis privatio; altero, ut est palæstra virtutis, qua & animus coronas sibi & Deo gloriæ augmentum elaborat. Ac primo quidem modo nullas habet excitando desiderio illecebras, cum sanitatis bonum destruat, & corporis animique functionibus tum publicis, tum privatis non parum incommodet, Dominamque, ut ancillæ famuletur, quibusdam quasi compedibus astringat, aliisque, quorum cura indigemus, impedimentum adferat: cumque Christus, ejusque mater Maria omni morbo caruerint, id indicio est, in illis nihil per se boni delitescere.

Hæc tamen nõ obstant, si morbi, aliis nominibus, & titulis honestentur, quin expeti possint, & rogari: v. g. ut carni ferocienti, aut per vitia palabundæ frænum injiciatur; ut homini cum detrimento salutis negotiorum multitudine occupato, detur aliqua vacandi sibi occasio; ut virtutum plurimarum suppeditetur materies, ut malum aliquod impendens avertatur, ut præcedentium

V u 2 pcc-

I.
Morbus
quomodo
optari
possit.

peccatorum debitis fiat fatis: quæ ferè omnia paucis hisce verbis complexus est Angelicus Doctor, dum rationem adfert, cur divina Providentia pœnas à peccato Adami in posteros derivatas, in diversis diversas reperiri voluerit: inter cætera, inquit,

2. 2. q. 164.
a. 1. ad 4.

propter remedium salutis ejus, qui hujusmodi pœnalitatibus subditur, ut scilicet per hoc à peccatis arceatur, aut etiam de virtutibus non superbiat, & per patientiam coronetur.

2.
Virgines optarunt ad servandam virginitatem.

Jam verò quàm multas Virgines legimus, ne perdendæ virginitatis periculum incurrerent, aut invitæ à parentibus maritali jugo implicarentur, morbum deformantem à Deo petiisse, & impetrasse? an non Virginem illam laude dignam censebimus, quæ orba oculis, dono contemplationis cum frueretur, ac deinde S. Brigittæ precibus lumini restituta cum se animo distrahi pensisset, ejusdem sanctæ meritis pristinam cæcitatem sibi restitui postulavit, & obtinuit?

Ut S. Aldegundis.

Quis Aldegundis sanctissimæ & Deo dilectissimæ Virginis factum improbare audeat, quæ duobus ante obitum annis à sponso molestissimum cancrum, ut purior ex hac vita decederet, efflagitavit, sibi quæ concessum beneficii loco habuit? Quis damnat boni illius senis querelas, quasi sui Deum cepisset oblivio,

quòd illo anno, uti præcedentibus, morbo tentatus non fuisset? scilicet morbum ille ut margaritam de cælo demissam amoris in se divini argumentum adamabat.

Omni admiratione dignum in hoc genere esse judico (quod etiam suo calculo cæleste Numen approbasse videtur) facinus B. Joachimi Senensis, ex ordine Servitarum. Consolabatur hic ægrotum in nosocomio epilepsiâ laborantem; qui mali acerbitate abreptus, O pater, inquit, facile est cum sani sumus, alios ad patientiam adhortari; si paribus mecum doloribus agitareris, aliter loquereris. Hic insolito charitatis æstu concitatus B. Joachimus: Quid ais, inquit, mi frater? ego te hoc tuo morbo tam beatum existimo, ut Deum ex intimo corde deprecer, ut te liberet, illum quæ in me transferat. Utrobique exauditus fuit; nam & æger continuò sanus lectulo exiit, & vir sanctus se epilepsiâ contactum sensit, quam admo tem usque magno animo, Deo gratias agens pertulit, hoc velut charitatis suæ præmio donatus, ut die Veneris sancto, cum in Evangelio legeretur de Christo; *Ei inclinato capite tradidit spiritum*: ipse etiam animam efflarit.

Rogabat beatum Borgiam socius ejus, & itinerum comes P. B. Rogabat, id sibi à Deo impetraret,

3.
B. Joachimi Senensis.

4.
B. Borgiam.

traret, ut potissimum pro se Franciscus afflagitabat. Annuit hic, & ut votis Bustamantij Deus annueret, prostratus rogat & obtinet: ecce tibi dolor capitis ardentissimus Bustamantium occupat, vehementerque exagitat: hæc scilicet erant B. Borgiæ vota, ad has cruces totis medullis aspirabat, cælumque, ut sibi illæ concederentur, crebris precibus pulsabat: sed non erat ea mens Bustamantij, qui continuò temeritatis culpam agnovit, partes nani cum gigante vires non esse confessus est, Franciscumque rogavit, ut quem evocarat dolorem expelleret. Subrisit Pater, hominemque solatus, iteratò Deo supplicans malum omne est amolitus. Videbat altiori supra vulgus hominum lumine perfusus B. Borgia, in illis quæ vulgò habentur mala, bonum ingens delitescere, ac proinde res omnes, quæ corpori erant permolestæ, suos amicos nominabat, quod contra hostem infestissimum, carnem scilicet, subsidio venirent, Dei que causam & partes agerent.

5. Quatuor
è Societa-
te Jesu.
gia

Nec de similibus desideriorum bonitate, atque præstantia dubitare possumus, cum bono fine nitantur, & ad Deum, qui vitæ & sanitatis Dominus est, ac de utriusque pro arbitrio disponit, vota ista precesque dirigantur, cum & viri in Theologia præcellentes

cum laude fieri posse asserunt, ut quis pro alterius vita conservanda, quam bono publico Ecclesiæque utiliore arbitratur, suam Deo offerat; quod quatuor è Societate nostra fecisse, & à supremo Numine exauditos fuisse legimus: nimirum alios illi, ut arbores in Ecclesiæ plantario perquam fructuosas, se verò ut culmos aut aristas inutiles intuebantur, atque ut illis mors parceret, atque in se falcè immitteret, Deum orabant, inque humilitatis & charitatis præmium impetrabant: quis enim neget convenire illis illud Christi elogium: *Majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis?*

Si honestum, laudèque dignum arbitramur, Christi imitandi, aut pro peccatis satisfaciendi desiderio, optare funestæ mortis subire ignominiam, & manu carnificis publice supplicio affici, idque B. Angelâ Foligniam, quod se martyri laureâ indignam existimaret, exoptasse, & nostris temporibus V. Patrem Condrem Oratorij Jesu in Galliis Præpositum Generalem, virum consummatæ scientiæ & virtutis ambuisse legimus; quod etiam non ita pridem experit, & à Deo impetravit Madriti mercator vir integer & cælestibus carus, qui falforum testium depositione ex alle-

6. Aliqui etiam mortem probrosam.

In ejus vita.

Nierem-
berg de
provid.

gatis & approbatis à Judice con-
demnatus, & carnifici publicè
necandus non sine suo gaudio
traditus est: si, inquam, hæc ho-
neste & generosè fieri censemus,
cur morbum aliquem majoris
boni gratià desiderare, & expo-
scere à ratione alienum existima-
bimus?

7.
Alteri
morbum
pachomius.

Viros sanctos, dum ex amico-
rum suorum bono morbos esse
judicarunt, illos precibus à Deo
impetrasse produnt memoriæ.
Pachomius, ut discipuli sui ni-
miam evagandi licentiam, atq; a d-
mimicas fabulas risusque propen-
sionem castigaret, morbi pedic-
as à Deo impetravit, vir inter
anachoretas sanctissimus; & post
illū S. Dominicus, illos, quos viam
virtutis edocebant, maluerunt
à dæmone possideri, quàm in vir-
tutis exercitatione obtorpescere,
atque ut ita fieret, à supremo Nu-
mine precibus suis obtinuerunt.
Quid si in medium proferā viro-
rum sanctorum mutua pro vir-
tute, Dei que gloria certamina, in
quibus ut alter alterum sisteret,
morbum velut satellitem à Deo
extorsit, & cum alterius patientia
voti sui compos evasit. **Petrus**
faber, primus ex S. Ignatij sociis,
præstatis virtutis operarius Lov-
anii in Belgio, à Cornelio Vitha-
veo Sacerdote viro vitæ integeri-
mæ, & simplicitatis Deo grauis-
simæ hospitio exceptus fuit, qui

L. I. vita
c. 14.
P. Petrus

cum propter tanti hospitis adven-
tum diem festum agere videre-
tur, eumque apud se diutiùs habe-
re speraret, à Fabro compellatur:
Age Corneli, satis habeo, jam te
de facie nosse, quem etsi meis
oculis huc usque non vidi, te ta-
men novi: nihil est cur pro nobis
ita sis sollicitus, postredie hinc in
Lusitaniam obedientia nos aufe-
ret. Cui Cornelius: Adversari, Orlandi-
nuu Hist.
500 lib. 4.
8.
inquit, imperio isti & obedientie,
nec ausim, Pater, nec debeo: cæ-
terum illum ipsum, qui & obe-
dientibus, cum usus est, frænum
injicit, Christum invoco, ne te
hinc abire, & avolare permittat,
sed quamdiu huic populo usui
fueris, remoretur. Subrisit Faber,
& tamen postero die ad inspi-
cienda navigia Lusitana, quæ ad
oppidum Veras appulisse fere-
bantur, Antverpiam properat,
quæ ut ad navigandum expedita
vidit, Lovanium socios confestim
deducturus revertitur: sed ecce
Cornelij preces Deus exaudit,
febrimque immittit, quæ Fabrum
lectulo affixum trimestre Lov-
anii remanere coëgit, illius perti-
naciã admirantibus medicis, &
aliquid divinæ in illa providentiæ
subesse judicantibus: donec me-
mor precum Cornelij, eum accer-
situm rogavit, ut morbum, quem
precibus impetrarat, oratione er-
iam suâ discuteret, quod & fa-
ctum.

Tan-

9.
Stephan
P. Balit
uari Al
rez.

Orlandi-
nuu Hist.
500 lib. 4.
8.
Cornelius
Vithavus
P. Fabro.

9.
Stephana
P. Baltha-
zari Alva-
rez.

Tantumdem evenit P. Balthazari Alvarez, quem, cum Vallisoleto transfiret, rogavit Dei famula Stephana nomine, ruri nata, & magni candoris, ac virtutis femina, ut suâ auctoritate apud Carmelitanas locum habitumque illi impetraret. Negavit Pater, quod negotia festinatè aliò avocarent. Illa ad Deum recurrit, oratque ut indigenti succurrere dignetur: & ecce febris Patrem occupat, ei que compedes injicit. Vidit hic unde ille morbus advolare, & non ignarus quantum incommodi negotiis adferret, faminam rogatum misit, ut morbum moramque precibus suis abrumperet, facturum se quod petebat. Orat illa; febris abscedit; surgit è lectulo Pater, efficitque ut à Carmelitanis admittatur Stephana, & sequenti die iter suum profequitur.

Atque ex his primæ quæstioni arbitror factum satis, amorem sanctum ad morbos bono sine postulandos aliquando impellere, non tamen ad similes petitiones præcipiti impetu convolandum. *Omnia mihi licent, inquit Apostolus, sed non omnia expediunt.* Non omnes, sunt pari cum Timotheo animi firmitate atque constantiâ, quem S. Paulus, qui non tantum morbos pellere, sed mortuas etiam ad vitam revocare poterat, sanare idcirco noluit, ut notat

S. Chrysoströmus, ne majoris in cælo præmij materiam auferret; non omnibus virginibus inest ea animi generositas, qualem in filia sua Petronilla advertit S. Petrus, quem, etsi precibus aliorum sæpè laceffit, à morbo tamen levare noluit, quòd ex illo magni multiplicisque in virginem fructus redundarent.

Quis probet hominem in cæteris vâcordem, & infirmi ad patiendum animi, subitaneo quodam inter orandum amoris aestu correptum in paria cum Maria Ogniacensi vota proumpere, quæ, ut alibi diximus, quos in ægrotis acerbissimos cruciatus intuebatur, à Deo immitti sibi postulabat? quis non præsumptionis argueret tyronem, qui Alphonso Rodrigues imitandi desiderio ^{IO.} Non in-
stimulatus in primotyrocini sui firmis,
limine, dolores, morborumque carnificinam à Deo flagitaret: nõ omnibus pares sunt ad ferendum humeri: plerosque videmus occasione morbi in virtutum cursu refrigerescere, & non parum de primâ contentione remittere. Si tu, dum vales, tanto conservandæ valetudinis studio teneris, ut ventus concitator, & humorum fluxum commovens te inter orandum distrahat, & ad nimiam tantilli incommodi vitandi curam sollicitet, quid, quæso, in te agerent longa morborum incommoda,
da,

Non ex-
pedit cui-
vis id vo-
tum.

IO.
Non in-
firmis,

da, ac tædia? Satis tibi sit voluntatis tuæ in manus Domini humilis, & robusta consignatio, qua quidquid Deo plaquerit, patienter feras; ne si amplius audeas, fortè te præsumptionis tuæ pœniteat, ut viro ex ordine S. Francisci, te fortiori & in religionis palæstrâ diutiùs exercitato contigisse legimus, qui cum Deum rogasset, ut in hac vita potiùs, quàm in altera à pœnis peccato debitis purgaretur, tantis continuò morbi doloribus exagitari desiderariq̃ue cœpit, ut sibi paullò ante mortem redditus (nam propemodum dolorum magnitudine de sana mente dejectus fuerat) astantibus diceret, nemini se auctorem futurum ut ad similia petenda procederet.

Wading.
Annal.

II.
Non alienæ salutis studentibus.

Verumenimverò, quis homini ad salutem animarum procurandam instituti sui legibus astricto suadere audeat, ut tanquam virtutis exercendæ palæstram morbos à Deo postulet, qui procuracionem illam impediunt, & alios, qui ægotanti deserviunt, ab similibus occupationibus avocent? Quod si omnes in postulandis morbis conspirarent, & à Deo (qui etiam indiscreta postulantes vota exaudit) omnes lectulo ægri affigerentur, quid, quæso, istis hominibus fieret? quid ab exercitiu contra Turcas collecto expectari posset, si milites omnes

Xenodochium potiùs, quàm militiam; si medicorum auxilium quàm confictum; si lectulum, quàm militares vigiliis adamerent? An non opificem illum condemnaret, qui cum quotidiano labore familiam sustentare deberet, Deo supplicat, ut morbo immisso vires eripiantur, quibus ad opus erga suos charitatis potissimum indiget? Sufficit istis omnibus animus ad Dei nutum factus atque compositus: paratus confestim sequi, quod cælestis Imperator iusserit: quo tamen casu ad certi generis morbos rogandos impelli te senseris, qui nec tui instituti occupationibus efficiant, nec in aliorum oculos, auresq̃ue incurrant, e jusmodi desiderium precacionemq̃ue impedire, vel improbare non aulin, cum in illis multarum virtutum thesaurus recòditus lateat, Deusq̃ue multarum palmarum magnæque patientiæ, & charitatis materiam subministrare valeat. Omnis supplicatio ab amore Dei, prudentiâque profecta, & suis honestata adjunctis Deo displicere neutiquam potest.

Aggrediamur secundam questionem paullò difficiliorem, an castigationibus corporis sanitatem lædere, & vitæ spatium decurtare non tantum licitè, sed ex virtute possim. Antequam hoc decidam, velim ab unoquoque con-

12.
Nisi sic ut non impediatur fractus, & ordo regulis.

14.
Ex ju-
SS, Pa-

13.
Non licet graviter lædere sanitatem pœnitentiis.

considerari, nos vitæ nostræ dominos non esse, ejus dumtaxat nobis usum fructum à Deo concessum, cujus aliquando ratio à nobis sit exigenda: unde istud inter Theologos receptum est, posse nimio pœnitentiarum excessu lethale crimen admitti. Non possum licentiùs de vita mea corrumpere, aut demere aliquid quàm de vita proximi; imò ad meæ conservationem magis, quàm ad alterius, bene constituta ordinataque charitas obligare me censetur: hinc nimia in se suumque corpus sèrvitia, qua illud fractum quassatumque munis suis obeundis impar, & ineptum redditur, aut in mortis periculù apertè deducitur, à S. Hieronymo, & post illum ab Angelico Doctore tanquam aliquid à ratione exorbitans obelisco configitur. Potest aliqua in corpus velut perduelle, & fraudulentum, excandescencia, & damni ab illo emanantis severa quædam ultio excusari, præsertim si à viro prudente, cui conscientia nostræ arcana commissimus, permittatur; nec ego si hoc modo decem annos de vitæ meæ decursu adimã, religioni duxero, cum de vitæ conservatione non tam scrupulosè sollicitum me esse oporteat, quàm de virtutum, meritorumque incrementis, & animi sempiterna salute: non tenor mediis

omnibus possibilibus vitæ producendæ anxius studere, nec Medico alicui morem gerere, qui, si aquæ potu non abstineam, vinoque non utar, decennio toto citiùs me moriturum pronuntiat; neque medicamentis uti, quibus ad decem annos prorogaturum me vitam cognoscerem; neque similibus de causis cælum mutare, aut domicilium: mihi enim doctissimorum virorum hac in parte pronuntiata, omnem in hisce dubitandi materiam, omnemque scrupulum adimunt.

Non me tantis Theologiæ luminibus injuriam facturum arbitrator, si ad hanc quæstionem illustrandam unam ex S. Teresa faciem accendam, cujus doctrinæ pabulo nutriri in ejus solemnitate postulamus; ita ergo in illo libro, quam de sua vita jussu superiorum reliquit, de materia, quam agitamus, differit. Ubi distinxit quid Sanctorum res gestæ admirandum, quid imitandum proponant, tria notanda suggerit. Primò, non paucos esse ex iis qui perfectionis vitæ studium profitentur, tam abjecti pusillique animi, ut sibi maximas impendere miseras arbitrentur, si, ut animo excolendo liberiùs vacent, de cura corporis non nihil remittant. Quin potiùs ubi omnia corpori necessaria suppetunt, tum animù necessaria suppetunt, tum animù curis expeditum liberiùs ad cæ-

X x   lestia

Victoria de
homic. n. 14.
Saxus l. 7.
p. 7. c. 9.
n. 18.
Granado
12. & alij.

14.
Ex iudicio
Ss. Patrum

15.
In quo tria
notanda ex
S. Teresa.

lestia tendere, se cumque habitare, persuasum habent; unde fit, ut res nihili æquè illos perturbent, ac alios res magni momenti: sibi tamen blandiuntur, ac se de illorum esse numero apinantur, qui seridè virtutem conlectantur: volunt animi negotia ita cum corporis accuratione componere, ut cum utroque pacem habeant, Deoque simul interea tranquillè fruuntur. Qui ita ingreditur, ait ipsa, gallinæ passu procedit, nec unquam veram spiritus libertatem assequetur.

Secundò ait, plerosque eorum, qui conscientias regunt, immoderata hac in parte discretionè laborare, ac per ipsos stare, quò minus incipientium plerique tam citò ad perfectionis culmen evadant; dum illis nimium parcunt, nunquam enim divinæ gratiæ nobis deesse subsidium.

Tertiò monet, ne in hoc negotio nobis à dæmone patiamur illudi; illum enim, ubi meticulosos nos esse advertit, continuò accurrere, timoremque augere, ne minima quæque sanitatem lædant, brevique tumulo inferant. Ubi ego, inquit illa, has dæmonis artes fraudemque deprehendi, meque perdendæ sanitatis & quietis metu velle perturbant; ejus machinas hac responsione disjeci: Parum interest, dixi, si sanitate excidam, quia parum etiam refert, si

brevi è vivis decedam: quod atinet ad quietem, illa non egeo, cum cruce dumtaxat ambiam, easque sectari proponam: docuit me tum ac deinceps experientia, ubi sanitatis, & corporis curam abjeci, me meliori, quàm antea valitudine frui. Hactenus virgo illa sanctissima.

Moveamus nunc tertiam questionem, an dum aliquis morbo detinetur, Amor sanctus ad sollicitandum cælum, superosque pro liberatione invocandos compellat, an verò ad unicam eamque tranquillam cum Dei voluntate sectandam conformationem, excitet. Ac primò quidem negari non potest, supplicationes isto tempore Deo esse acceptissimas hominesque generosos, & patienti avidos, ad preces ingeminandas etiam isto tempore ab Amore sancto incitari, non ut morbo liberentur, sed ut gratiam impetrent, qua ad Dei gloriam bene utantur, divinæque Providentiæ placita adorent, dicantque cum Propheta: *Benedicam Dominum in omni tempore.* Si amici pro ejus incolumitate preces fundant, si novendialia vora multiplicent, & pro restituenda sanitate sacrificia, & eleëmofynas offerant, ille in interiori & recòdito animi sacratio ea omnia ad ejus gloriæ amplificationem divinæque voluntatis beneplacitum tranquillè & humiliter

16.
Sualet
amor
in morbis
orandum
Deum ad
patientiam
impetran-
dam.

17.
Quid i
illis à
his fa-
ctum.

Bellar.
17.4.12

militer repræsentat : non quod honestum non sit, Deoque gratum, sanitatē ad Dei obsequium, animoque ad divina placita excipiendā comparato instanter flagitare ; verūm divinus Amor ad altiora semper volatum intendit, & ab omni eo, quod quomodocumque amori proprio blanditur, quā maxime potest, recedit, mavultque in Dei beneplacito se quodammodo omnium commodorum oblitus perdere, quā vel tantillum naturæ propensionis defervire.

Rogarunt aliquando scēminam non vulgaris virtutis, quam morbus depascebat, futuram in propinquo mortis victimam, in quo potissimum inter acutissimos dolores animus ejus conquiesceret : In uno, inquit, verbo orationis Dominicæ, nempe *fiat* : nec male, quia in illo sita est suprema holocausti nostri perfectio.

Gravi capitis dolore laborabat non nemo, quo cum se ad muneris sui functiones parum habilem persentiret, Deum rogavit, malo ut levaretur ; mordente deinde animum conscientia, an non id postulando à perfectionis semita deflexisset, dubitare cœpit, & hac de re ad B. Franciscum Salez scribere, qui in hunc modum respondit : Supplicatio, quam pro dolore capitis amolendo Deo fecisti, non est ex prohibitis : sed

tamen, mi Deus ! non possem ad tale quid postulandum animum meum inducere : innuens amoris sancti præscripta aliquid perfectius exigere : quod ipse morbi sui tempore constanter observavit ; hæc ore sæpè ingeminans : Novit Deus, quid mihi utilius sit : Dominus est, quod in oculis suis placitum est, faciat. O Deus, & tua, non mea voluntas fiat : ita, Pater celestis, ita volo, quando tibi ita collibitum est. Ita Domine, ita apud me firmiter constitui, ut lex tua & voluntas tua impressa, inculpraque, regnet in medio cordis mei. Addebat insuper morbos diurnos palæstram esse, scholamque ; misericordiæ illis, qui ægrotis assistunt, & patientiæ, his, qui cum doloribus cōsistuntur ; illos Beatam Virginem & S. Joannem adstantes cruci imitari ; hos verò Christum cruci affixum cum cruciatibus colluctantem : à qua cum refigi & deponi non rogarit ; qui exemplo ejus perfectè vult insistere, morbi levamentum, aut remissionem petere non debere.

Nolo, ut cum Maria Ogniacensi morbi incrementum postules, aut alios pro te deprecantes, uti illa Sacerdotem, ab orando impediās : potes cum Augustino Deum rogare. Quod Gothis Hippone à Gothis obsessa cum aliis Episcopis inclusus, petiit ;

X x 2 nem-

17.
Quid in
his à San-
ctis fa-
ctum.

Bellar. p.
17. r. 12.

18.
Quid-
nam tu-
tum face-
re.

19.
S. Bern.
petiit sani-
tatem.

nempe aut obsidionis solutio-
nem, si ita ferret Dei gloria, aut
ad majora mala perferenda gra-
tiam, aut ex hac vita migrationem,
quorum ultimū concessit Deus:
vel cum S. Fulgentio inter morbi
dolores, dicere: *Hic patientiam,*
postea indulgentiam; aut cum Pio
V. *Auge dolorem, auge & patien-*
tiam. Puto tamen etiam aliquan-
do ab Amore sancto injici qui-
busdam viris, qui nihil aliud re-
spirant, quam Dei gloriam, men-
tem petendæ sanitatis, uti à S. Bern-
nardo factum legimus. Labora-
bat ille morbo gravissimo, quem
peracuti, & propemodum into-
lerabiles capitis dolores comita-
bantur: jussit unum ex Monachis
adstantibus, ire ad templum, &
Deum pro restituenda sanitate
deprecari; cumque alter se excu-
saret diceretque se indignum, qui
alicui incolumitatem impetraret,
jussit iret, in virtute obedientiæ:
ivit, & ante tres aras, unum B. Vir-
gini, alteram S. Laurentio, tertiam
S. Benedicto consecratas prostra-
tus preces fudit, qui continuo
tres simul ore sereno se Bernardo
videndos dederunt, & partes ma-
gis affectas tangendo, confestim
illum persanarunt. Credo S. Bern-
nardum in hoc facto solam Dei
gloriam spectasse, & non tam sibi
quam alterius profectui preces
imperando, cum magna animi
tranquillitate, studuisse.

Quarta dubitatio in obligatio-
ne evocandi medicum, dum quis
agrotat, & remedia morbo di-
scutiendo opportuna usurpandi
sita est: quam tamen nisi in gravi
mortis periculo, nullum video, &
quidem tum temporis non tan-
tam, ut ad remedia accersenda in-
gentis pretij me compellat. Au-
dio S. Ambrosium dicentem: *Non*
pavisti, occidisti: quasi is, qui in ex-
trema necessitate pauperi non
succurrit, reus mortis in Dei tri-
bunali agendus, & condemnan-
dus sit: cum ergo ego mihi occa-
sione morbi de vita periclitanti
eamdem charitatem debeam,
quomodo parem capitalis crimi-
nis sententiam evasurus sum, si
Medicum & remedia vitæ con-
servandæ necessaria averfor, atque
repudio? Verum de hac obli-
gatione sub peccato, non dispu-
to, cum varia sint quæ illam cli-
dant. Sed hoc tantum hic inqui-
ro, quomodo perfecti amoris stu-
dioso hac in re sit incedendum?
quod ut clarius cognoscatur, ad
sanctorum virorum, qui in castris
Amoris sanctioris fortiter fecê-
re, exempla, & judicia est provo-
candum.

Sanctam Agatham nobilissi-
mam Martyrem Apostolo Petro
ad ejus sananda vulnera acceden-
ti dixisse lego: Medicinam car-
nalem corpori meo nunquam
adhibui. & verò etiam tum
pro-

20.
An vocan-
dus medi-
cus.

20.
Quid San-
cti fecer-
int.
S. Agatha.

propofuerat nullam admittere.

Pachomius. Ad S. Pachomii Monasterium nec Medicis, nec eorum medicamentis patebat ingreffus, quin imò venerabilem Senem & magnæ virtutis virum Zacchæum nomine reprehendit ipse Pachomius, quòd sanâdis manuum sciffuris à palmarum foliis, quibus nattas conficiebant provenienti- bus oleum adhibuiffet.

Moniales S. Euphrasie. Centum & triginta Moniales in S. Euphrasie cœnobio eundem rigorem fervabant. Palemon Pachomii frater, quòd aliorum precibus inductus stomacho debilitato refocillando aliquid præter confuetum fumpiffet, concinuo velut inffituti anachoretici violator, nimis erga fe remiffionis, ac indulgentiæ à Deo veniam petiit.

S. Greg. Nazianzenus. S. Gregorius Nazianzenus in oratione, quam in funere forbris fuæ Gorgoniæ habuit, eam in eo laudibus extollit, quòd curru delapfa, & nonnullis fractis, aliis loco emotis offibus, non ad medicorum artes, fed ad Deum folum recurreret, à quo etiam fupra naturæ leges fanitatem recepit.

S. Bernardus. S. Bernardus dubiis quibusdam hanc materiam concernentibus à Monachis S. Analtasij refpondet; fcire fe locum, in quo degerent, infalubrem effe, earumque non paucos variis inde morbis tentari, ideoque meminiffent

ejus qui dixit: *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, ut habitet in me virtus Christi.* Compati fe corporis ægritudinibus, fed animorum morbos magis pertimescendos; quapropter neque pro bono monasterii, neque pro animæ falute expedire, ut pharmacis & medicamentis utantur: permitti quidem poffe ut vilibus herbis, ficut pauperes decet, interdum utantur: *At verò, inquit, quarere Medicos, accipere potiones Religioni indecens est, & contrarium puritati, maximeq; Ordinis noftri: hæc enim omnia gentes inquirunt: fcimus autem, quia qui in carne vivunt, Deo placere non poffunt. Spiritualia proinde fpiritualibus comparanda, & querenda potio humilitatis, & clamandum in toto corde: Sana animam, Domine, quia peccavi tibi. Hinc fanitati FF. dilectiffimi operam date, hanc feclãm ini, hanc fervate, quia vana falus hominum. Quæ omnia fufius idcirco retuli, ut quid vir fanctiffimus, & expertiffimus rerum ad amoris divini perfectionem fpectantium de propofita quæftione sentiret, omnes intelligerent; atque hanc fe fententiam à Deilumine hauiffie audacter pronuntiat: ait enim: *Credo autem ego, quòd Spiritum Dei habeam, & confilium Dei in hoc.**

S. Carolus Borromæus. S. Carolus Borromæus cum in publicis fupplicationibus nudis pedibus incederet, ita illos offenderat,

X x 3 derat,

derat, ut è pluribus locis sanguis copiosè manaret, ea tamen vulnera non nisi post triduum obligari permisit, toto illo tempore ex sanguinis defluentis aspectu voluptatem capiens, diutiùs remedium protrahitur, nisi aliorum hac in parte iudicii & precibus aliquid dandū existimasset. Idem primis febris tentamentis, nec castigationes corporis, nec Episcopi functiones omittebat, nec de morbo quidpiam apud suos aperiebat, dicens; Eum, cui animarum cura demandata est, dum febris tentatur, priùs lecto quàm se committat, tres febris accessus sustinere oportere.

21.
Consulendas medicus.

Verùm etsi hæc apud viros illos sanctissimos, & severissimos ita se habeant, sentio nihilominus ab Amoris perfecti præscriptionibus illum non recedere, qui dum morbus præter solitum aggreditur, Medicum accersit, & Dei Spiritum velut monentem audit: *Honora Medicum propter necessitatem.*

Hoc è sacris paginis depromptum consilium secutus S. Joannes Chrysoströmus Olympiadem morbis & tristitia oppressam ad Medicorum quærenda subsidia amandat: *Quamobrem, inquit, oro te, ut & varios peritosq; medicos adhibeas, & iis medicamentis utaris, quæ hujusmodi morbos expellere queant.*

Ut fecerat S. Bernard.

Hanc orbitam omnes ferè San-

ctos (si paucos illos, quos supra nominavi cum quibusdam aliis excipias) communiter tenuisse reperies, quam etiam S. Bernardus aliorum jussu insiltere coactus est, dum à capitulo Generali Claravallis habito, Episcopi cujusdam ejus perstudiosi obedientiæ commissus, atque conceditus (qui ad eum persanandum miro desiderio ferebatur) atque ab hoc rustici cujusdam Medici disciplinæ & curationi traditus, annum integrum medicè vivere, & potionibus, remediisque ab illo præscriptis uti iustus est, magno fastidio, nullo emolumento.

B. Franciscus Salesius nostris temporibus, dum ex morbo decumberet, rogareturque, an hoc, vel illud ex peteret, an libenter venæ sectionem, aut scarificationem admitteret; nihil aliud responderebat, quàm: Facite de me quod lubet, quandoquidem me Deus in vestrà Medicorumque posuerit potestate.

Sed restat hæc ultima & difficilior quæstio, quantum Medico, aliisque, qui ejus curam gerunt, ægrotus obsequiteneatur: an in illis tantum quæ Medicorum artem concernunt, an etiam in cæteris exemptionibus, atque indulgentiis, ut dum infringenda jejunia Ecclesiastica, horas Canonicas omittendas, simileque remissiones suadent, vel etiam suo more im-

Franciscus de Sales.

22.
Quomodo ipsi perrendum.

2.
Car.
spirit.
Franc.
de P.

re imperant. Ut huic difficultati lucem aliquam adferam, prius aliquorum hac in parte Sanctorum exempla proferam. Dixi supra de S. Bernardo rustici Medici cura tradito; cuius præceptis, & legibus ita vir ille sanctus obediens fuit, ut solet Magistro suo tyro Novitius.

Exactissimi. me S. Ignatius.
S. Pater N. Ignatius à Medico non adeo experto contra morbi rationem tractari se permisit, præ nimio æstu ad extrema redactus, cum morbus frigidioris auræ aspirationem, secundum Medici peritioris, qui evocatus fuerat, iudicium reposceret. Idem verò ultimis magni jejunii diebus ad Medici præscriptum carnem in cibum admisit, ad tam cæcæ obedientiam Medico non parum attonito.

Abbas aliquis.
Legimus sanctum Abbatem ad carnes die vetito ex regulis cœnobii Novitium ægrotum mandato & exemplo suo induxisse, idque Deum acceptum habuisse & dæmonis ex energumena corpufculo ejectione testatum esse. Opposita via incessere sanctorum aliqui non minori sanctimonia illustres.

23. Carnes respicit S. Franciscus de Paula.
S. Franciscus de Paula, etsi fratrum suorum precibus fatigatus, induci nunquam potuit ut morbi tempore aliis, quam cibus quadragesimalibus vesceretur, etsi aliis dum ægrotarent oppositum im-

peraret. Cum S. Justiniano Patriarchæ, ut carnibus æger uteretur exemplo viri sancti persuadere vellent, respondit: Unusquisque in suo sensu abundet: de cætero malle se antiquorum rigidis abstinentiis atque vestigiis insistere.

S. Nicol. Tolent.
S. Nicolaum Tolentinatem ex gravi decumbentem morbo ad carnium esum sollicitabant adstantes; abnuvit ille constantissime; & cum nihilominus ad ejus conspectum allata essent; Amovete, inquit, istas illecebras, quas tam sæpè corpori meo admodum similia concupiscenti huc usque denegavi. Cum tamen Ordinis Generalis Prior superveniens, in virtute obedientiæ mandasset, ut aliquid acciperet, bolum dumtaxat sumpsit & continuo sanitati est restitutus.

Videbuntur fortassis alicui hæc inter se pugnare, & horum in recusando constantiam, aliorum in admittendo facilitatem condemnare; sed longè aliter se res habet; utriq; in eundem divini beneplaciti scopum collimant, & alij abstinentiæ, & alii verò humilitate, & propriæ voluntatis abdicatione eò nituntur. Si queris ex me, quos imitari debeas, suadeo obedientiæ ductum sequaris: non ad eam tu cum Francisco de Paula, Justiniano; & Nicolao virtutis præstantiam, & cum Deo familiaritatem pro-

Utrique diversa via ad eundem scopum tendebant.

profectus es, ut quid à te hinc & nunc exigat Deus, perfectè cognoscas, aliorumque sententiis, & monitionibus tuum ipse iudicium anteponas; te potius ad infantilem infantiam redactum existima, qui alieno regi debeas arbitrio, præsertim ubi ad illud Medicorum consensus accedit.

24.
Potes etiã ipse suggerere quod sapiat, sed cum animi demissione,

Inquires fortassis, an tu ipse, quæ tibi profutura iudicas, suggerere possis, & ab curatore infirmorum postulare. Non improbit hoc divinus Amor, si cum perfecta animi submissione id tacias. S. Chrysostomum in exilio stomachi doloribus laborantem ab Olympiade medicamentum, quod aliàs utile expertus fuerat, per literas postulasse legimus: *Des operam, inquit, ut idem rursus medicamentum ad nos mittatur.*

Fecit S. Franciscus Assisius.

S. Franciscus Assisius abstinentiæ prodigium morbo conflicta- tus ad nobilem Matronam Romanam Jacobam de Septifoliis literas dedit, ut veniret, si videre se vellet in vivis, addiditque: *Porta tecum pannum, & cilicium, in quo corpus meum involvas, & ceram pro sepultura: rogo, etiam quod portes de illis comestionibus, quas mihi consuevisti dare, quando infirmabar Romæ.* Erat autem ex faccario, & amygdalis, aliisque similibus confectum edulium. En duos viros sanctimonix laude facilè principes, qui morborum solatiola e-

Vladings ad annum 1226, n. 28

Cælum proponit,

mendant, cælo votis illorum suffragante: antequam enim Francisci literæ matronæ isti redderentur, illa noctu ab Angelo monita citò pergeret ad sanctum virum, nec quidquam eorum, quæ petebantur prætermitteret: nec est quod suspicari quis audeat, eos ad similia postulanda ex animi mollitie descendisse. Nimis amabat Chrysostomus corporis cruciamenta, quæ Imperatorum coronis præferebat. Nimis S. Franciscus, cui gravius solito laboranti, cum frater assistens, diceret: *Ora Dominum, ut mitius tecum agat; manum enim suam super te plus solito gravare videtur.* continuò ad illum cum clamore conversus: *Nisi, inquit, noscerem in te simplicem puritatem, tuum ex nunc abhorrerem consortium.* & in terram prostratus exhausto corpuscule can- deosculans, ait: *Gratias tibi Domine ago pro his omnibus doloribus meis, & rogo ut centuplum, si tibi placuerit, adjicias, quia hoc erit mihi acceptissimum, ut affligens me dolore non parcas.* Poteris igitur & tu tantorum virorum imitatione, ea quæ ad mortis levamentum facere videbuntur, modestè postulare, & si negentur, placidè acquiescere; si verò repulsam ægrè feras, si animum exulceratum querelis ostendas, si similia aliis procurari, te verò

25.
S. Francisci
patientia
in morbo.

2
Imp
nec
mac
cias
S. Be

26. Solatia ægris missa divinitus.

verò negligi declamites, scias te ab amoris perfecti legibus longè aberrantem, ad amoris proprii fordida delicamenta prolaptum esse, misereque deludi; tecumque melius omnia processura, si hoc S. Bonaventuræ monitum dictum tibi existimes: *Indulgentia proprio iudicio non sunt admittende; non tamen sunt recusandæ alieno, à seipso in seipsum rigida debet esse censura.* Legimus Deum etiam præter naturæ cursum favisse ægrotum desiderii. P. Petro Canisio submisit per fenestram aviculam, quæ illi in edulium pararetur; ad S. Goaris intercessionem Abbati ægrotò Lucium piscem; alteri media hyeme ex arbore gelu perulsa cerasa rubentia, Cardinali Bellarmino post ingentem ab igne fortuito arborum vastationem, & nominatim ficulneâ, natas ex eâ repentè ficus pulcherrimas; quis hanc Dei indulgentiam recusandam iudicat? Quæ si Deo miracula faciente admittenda videatur, cur non etiam Prælato imperante?

27. Imperata nec cura tumacia rejjicias in vita S. Bernardi

Ægrotabat Clarevallis Guilielmus, ex disciplina S. Bernardi ad aliud pedum assumptus, qui ex occasione Clarevallem diverterat, cumque jam utcumque morbo se remittente convalesceret, voluit abstinere à carnibus & communem ordinis rigorem sequi, obsistebat S. Bernardus mo-

nebatque, differret ad aliquot dies, & dispensationis beneficio frueretur: sed frustra pertinaciam æger constantiæ velo obductam sancti monitis opposuit, separantur ambo, & alter ad Completorium, ad lectulum alter secedit. & ecce continuò febris hominem, ut satellites Numinis invadit, & tam crudeliter exercet, ut se à morte propiùs abesse crederet, optaretque citò diluescere ut S. Bernardum evocare posset, & contumaciæ suæ veniam petere; qui ubi venit, hominem severiùs solitò intuitus: Quid tandem ait, hodiè comedes? Heu! inquit æger, quidquid præceperis: Bene, inquit Bernardus, quiesce modò, non morieris; & continuò febris abcessit, suo nimirum perfuncta officio, quæ ut hominis perviciam castigaret, à Deo immissa fuerat. Non tam benignè cum altero æquè contumaci egit divina Majestas, qui Prælato carniùm esum præcipienti morem gerere noluerat: is enim paulò post tam ardenti & præposterâ carniùm appetitione insanit, ut è valetudinario furtim se surripiens ad instar lupi, canis cadaveri dentes infingeret, ut inde carniùm frustra convelleret. Myogenen quidem laudant aliqui virum inter solitarios sanctitatis opinione non ultimum, qui medicamenta, eduliaque ab Episcopo Jerosolimitano

Cæsarius in l. mirac.

28. Optimè tria observa, nihil flagita, nihil recusa ne conquerere.

Y y levan-

levandi morbi gratiâ submissa repudiavit; videtur tamen amabilior esse, & secundum sancti Amoris leges communior illa ægrotantis moderatio, quæ inter morbi molestias tria hæc constanter observat: Nihil flagitare, nihil recusare, de nullo conqueri, probatque illud sapientis dictum, *Sapè est inopia spiritus, quod tam facile conqueritur miserum corpus*: Sed & probat illud senis responsum, qui discipulo de infulsè parato iusculo veniam postulanti, dixit: Noli turbari, fili, si Deus me aliter tractari voluisset, ut aliter faceres inspirasset.

In vitis PP.

Est ergò ad eam mentis æquitatem deducendus animus, ut morbum velut fornacè, in quam à Deo probationis causâ conjectus sit, aspiciat, atq; ut in camino Babilonico se tribus ille pueris comitem Deus adjunxit, ita toto morbi tempore ab ejus, ut sic loquar, latere, aspectuque ac protectione non divelli existimet, juxta illud: *Cum ipso sum in tribulatione.*

29.
Amor patienti in Christo.

Imò aliùs videtur ægri mens attollenda, ut in seipso tanquam ex Christi membris uno Christum ipsum patientem intueatur, Deum Patrem glorificare dolorum istorum patientiâ cupientem; uti sanctimoniam Brigittinam aliquando docuit. Dixit enim se dum viveret, magna patientiæ cupiditate incensum fuisse, & si ita

Patris voluntas tulisset, optasse dolorum tempus ad judicij supremi diem sibi prorogari; sed cum Patri aliter visum fuerit, & omnem patiendi occasionem intra triginta trium annorum spatium concluderet, quærere nunc se animas, quæ corpora sua ad patiendum sibi commodent, & in quibus ipse velut in membris suis aliquid patiatur; velletne ipsa suum corpus in hunc sibi finem consignare: lubentissimè, ait illa; imò hoc ipsum gloriæ mihi ducam, & in singularis beneficij loco reponam; quod continuo factum: totisque qui superfuerunt vitæ annis sex & amplius, doloribus in corpore, & variis in animo ariditatibus exercita, Christi votis & suo fecit satis, sibi que patienti constantia & cæterarum virtutum indefessò studio, coronam peperit immortalem, ut mira, quæ mortem secuta sunt, prodigia ostenderunt. Dic ergo & tu Christo: Fieri nè potest, amantissime Jesu, ut in hoc corpore meo misero, & fœtido, ad gloriæ paternæ amplificationem digneris patientiæ exercitationem quærere? O utinam myriadem corporum hunc in finem offerre tibi possem, & cum S. Paulo dicere; non tam me vivere, & pati, quam Christum in me: meque in corpore meo, aliquo modo adimplere, ea quæ desunt passionum Christi.

O ho-

Æger corpus Christi
centendū
commodare in
quo patitur.

Ti
esse
mal
fenti

In Sa

O hominem beatum, qui tam ingens beneficium in hac vita mortali ab amantissimo Jesu est consecutus!

CAPUT IX.

Quomodo Amor Sanctus tristitiam ex morbis aut aliis rebus aduersis procedentem eliminat, aut subleuet.

Malum, quod ut hostem capitalem auersatur voluntas, si velut è specula de longinquo prospiciatur, simplicem displicentiam parit; si verò imminens & de propinquo minitans, timorem, & fugam: si verò præsens est, & homini, velut victor incumbens, eum exagitat, & cruciat, tristitiam & nisi patientia & longanimitas subsidio veniant, desperationem: sed præcipuum ab Amore sacro auxilium suggeritur *Orationis & Considerationis* ministerio. De priore meminit S. Iacobus, dum dicit: *Tristatur aliquis vestrum, oret*: inde scilicet, ab Oratione arma quærat, quibus tristitiæ mortifera jacula excipiat, & retundat. Hoc à Regio Vate tristibus eventis circumfuso ferè semper usurpatum videmus: id à Sarâ Raguclis filia atro-

ci convicio ab ancilla verberata factitatum, quæ triduo in cubiculi latebras abdita, ac jejuniis & oratione de cælo præsidium emendicans, tristitiæ fluctus, quibus propemodum obruebatur disjecit, ac rupe constantior, & lænâ animosior evasit. Ipse Christus Dominus lethali ex tormentorum imminentium apprehensione oppressus tristitiâ, ad orationem confugit, & pro mæroris, & angustiarum incrementis, orationi instabat constantius, ac factus in agonia prolixius orabat, donec viribus auctus ac velut in hac pugna victor discipulos compellens, *Surgite*, inquit, *eamus*, hostibusque obviâ progressus, ad cruce cudendas & multiplicandas illos lacessit, & qui modò calicem deprecabatur, in maximo tormentorum æstu, quasi nova expeteret exclamat *Sicito*.

Hoc ad orationem per fugium nebuloso tristitiæ tempore suos omnes docet Amor sanctus, nec excusationem à mæroris magnitudine petita admittit, qua homo ineptum se ad orandum declamitat, mentemq; tristitiæ nocte obrutam & in sola mali cogitatione defixam ad superos appellandos assurgere nõ posse, prætexit. Non operosas supplicationes à te postulat Amor divinus, non ut violentè mærorem excutias; hoc unum rogat, ut cum Jesu Christo,

Yy 2 velut

In Christo.

2. Amor suadet pelli orando.

1. Tristitia & effectus mali præsentis.

In Sara.

velut amico malum tuum communices, & cordis tui gravamen aperias, & si nec hoc potes, ut saltem ad illum jam jam decumanis tristitiæ fluctibus submergendus oculos leves, & aliquid auræ cælestis excipias: dum fumus ingens cubiculum implet, & lacrymas oculis exprimit, ac respirandi facultatem tollit, ostium aut fenestra aperitur, ut novus aër subintret; tu Christo cor tuum suaviter aperi, ut ab illo diviniorum spiritus afflatum haurias. Davidem aspice, quomodo malorum turbinibus jactatus, ac prope oppressus exclamet: *Renuit consolari anima mea.* David æstuat, inquit Nazianzenus, oratione ad cives Nazianzenos metu percussos, neque habet, quò se vertat, & quis salvus esse poterit? quæ res mihi laboranti vel subsidio vel solatio futura est? non hîc armis, non amicis; auxiliares copias in te ipso habes, quæ & tibi, & mihi, & cuivis in promptu sunt; velle tantum oportet animique impetum adferre; in propinquo est consolatio, in ore tuo, & corde tuo: *Memor sui Dei,* inquit, & *consolarus sum.* O facilem & paratam medicinam! ô celerem curandi rationem! ô ingentem beneficij magnitudinem! quid memoriâ paratius? Memor ergo esto tu quoque, & delectaberis: non modo animi imbecillitatem, nã-

stittiamque sedat Dei recordatio, sed etiam delectationem parit. Vis alia insuper divinæ erga genus humanum benevolentia testimonio producam? Si, inquit, ad Dominum ingemueris, tunc saluus eris. Videte, quomodo gemitum ^{Pf. 34.} salus continuo subsequitur: & adhuc te loquente dicit: Ecce adsum, & loquetur animæ tuæ: Salus tua ego sum: Nihil inter petitionem & rei petitæ obtentionem intercedit. Hactenus S. Nazianzenus, ubi fusius idem proficitur.

Anno 1585. in Hispaniis vir nobilis alicujus criminis reus mandato Regis coniectus est in carcerem; ubi in mortis cogitatione, timoreque defixus, dum septem menses differtur sententia, ita mærore contabuit, ut qui ejus curam gerebant, præ tristitiæ magnitudine moriturum crederent: ubi tandem intellexit se ad mortem condemnatum, sibi que in carcere carnificis manu gulam esse frangendam, toto corpore inhorruit, & voce interceptâ, sibi que præ angustia vix compos, post aliquod silentium, tandem in suspiria & singultus erumpens exclamavit: Ergo ne mihi carnificis manu moriendum? ergo laqueo fauces frangendæ? ô laqueum! ô cordam! ô quæ nuntia aures mentemque percellunt! ô inferi, & sempiterna tormenta! Tresilli

3.
Exemplo
Davidis.
Orat. 1.

P. Arias
imitat.
Gensl.

con-

concessi erant dies, quibus se pararet ad mortem; hic sanctiori consilio & caelestis gratiae subsidio ad orationem velut ultimum azylum confugit; purgat se sacramento poenitentiae, & caelesti pane se corroborat: res mira; in hominem alterum prorsus mutatur, timor mortis, horror carnificis & laquei evanescunt; mille vitas optat, ut eas omnes Deo in sacrificium offerat, omnia Martyrum supplicia omnibus corporis membris excipere ardentem in votis habet: quin & manibus oculisque erectis in caelum à Deo postulat, ut beneficij loco supplicium suum proreget, tortoris manum praeturbatione aberrare permittat, ac saepius intercideret, ac prolabi, ut vel annum integrum imperfectis strangulationibus disrutietur, mortemque non inveniat; & qui paullo antè tortorem & laqueum exhorruerat, nunc à centum lictoribus ligari, & per urbem cum ignominiosis proclamationibus circumduci impensè desiderat: nocte integra ante diem supplicio destinatam voluit sibi manus & gulam laqueo vinciri, ut tanto diutius, hoc Dei, ut agebat, beneficio frueretur: Denique qui pius ad solum inferorū nomen contremiscebatur, jam tantā fiduciā in Deum & pace fruitur, ut dicat, videri sibi à divina misericordia calce &

caemento inferorū portas occlusas, & quem tristitia magnitudine moriturum credebat, tantā nunc exundat latitiā, ut dicat: Si cum peccata mea desleo, tantis incesso gaudiis, quantis brevi ubi Dei cōspectu frui dabitur, perfundar? ejus verba, & voces ita in Dei laudes & gratiarum actiones abeunt, ut admirabiles in adstantibus excitet motus animorum: exauditus fuit à Deo in eo quod tortorem attingebat: ille enim dum gulam frangere conatur, animo perturbatus, dum vix advertit quid agat, quartam ferè horae partem in eo ultimo, sanctoque actu posuit; reo interim tam sereno vultu, & constantiā omnem hanc carnificinam excipiente, ut nec pedem, aut manum, aut aliam partem corporis moveret, nec verbo querelam proferret, astantibus ad tantam patientiam & tranquillitatem stupore defixis, & nominatim Patre Ariā qui spectabat, & morientem in hoc ultimo certamine juvabat, quique hanc omnia literis ad posteritatis memoriam consignavit; ut, quantum habeant mortales in humili & perseverante, ac fidei oratione subsidium, agnoscerent.

S. Franciscum densa tristitiā caligo duos annos obnubilārat, ut inter agendum cum proximo prater morem nulla comitas, nulla oris serenitas affulgeret; cum

Y y 3 tandem

S. Franciscus.

tandem inter orandum, quod etsi tristis non omittebat, audiit in aurem cordis sibi insufurrari; si haberes fidem sicut granum synapi, dices huic monti, tollere, & mitte te in mare, & obediret: rogavit ille, quis esset iste mons; & responsum est, esse gravem illam tentationem, qua velut ingenti pondere oppressus gemit: tum ad Deum conversus humillimè dixit: Fiat mihi, Domine, secundum verbum tuum, & continuo tentatio evanuit.

6. Godefridus Peronenis nobili stirpe oriundus, se socium cum aliis sancto Bernardo dederat, ut ab illo habitum Religionis acciperet, ejusque institutis ad virtutem formaretur; sed ecce atrâ mæroris nube involvitur, & ad comites conversus; deinceps, inquit, ad mortem usque jucundus non ero: quod continuo relatum ad sanctum Bernardum, qui sacellum apertum offendens illud intrat, & pro Godefrido Deo supplicat, qui tristitiâ obrutus super saxum ibi vicinum resederat; atque dum sanctus ab oratione confurgeret, simul & ipse vigilans exclamavit. Abite mærores & tristitiâ, ex hoc momento ad mortem usque lætus, & hilaris vitam meam transigam: scilicet Deus, qui cordium habenas moderatur, aquas amaras in vinum optimum & nuptiale commuta-

rat: ad quem dum tristis es si similem metamorphosim desideras suppliciter & fidenter accede.

Adjungenda est Orationi consideratio, quam ad componendos animi motus, eumque in pace & tranquillitate conservandum plurimum habere momenti clamat S. Chrysostomus ad Olympiam ^{Ep. 1.} dem tristitiâ fluctibus immerfam scribens, & Gregorius Nazianzenus cives suos consolans post primum ab oratione peritum medicamentum, secundum à consideratione accersit: Suscipite, inquit, sermonem prudentiæ, ut monet divinus Salomon, ne in profundum malorum prolapsi despectui illam habeatis, & propria potius stoliditate, atque imperitiâ, quàm eâ, in qua nunc estis molestiâ, ac difficultate absorbeamini: neque enim tam à malis incurfantibus, quàm ab apprehensione, & voluntatis inconstantia tristitiâ suboritur; qui enim nihil aliud vult, quàm quod ad manum est, nec aliud desiderat, quàm quod in ejus est potestate, & nemo illi auferre potest; ab omni tristitiâ morfu immunis est.

Primum itaque quod divinus Amor considerandum proponit, ^{7. Tristitiâ} est ipsius tristitiâ malignitas, ^{malignitas} quæ ^{talem} secundum S. Spiritus oraculum ^{proponit} ingentem animo, & corpori hominis labem infligit. ^{Ecl. 5.} Omnis plaga, inquit, *tristitiâ cordis*, quia ab illo in-

incipiens in reliquis animi, corporisque facultates se diffundit, voluntatem primo exedit & cruciat, intellectum atque memoriam obnubilat, sanguinem inficit & corrumpit, ossa emedullat, nervos debilitat, totumque corpus torpore quodam opprimit, & nisi remedium adhibeatur, ita hominem exsiccat, omnemque vitam calorem depascitur, ut sensim ad mortem deducat, & sepulcro inferat: sed damna, quæ animo nobiliori hominis parti infert, longè majora sunt, dum illum ad instar vermis corrodit, & in modum carnificis excruciat, & ad instar pestilentis febris exagitat, tenebrisque & spectris involvit, & ad desperationem viam sternit. Diabolicum malum vocat S. Chrysostomus in quo retia sua explicat, animumque implicitum in mala inexplicabilia præcipitem agit: piscatur ille in aqua turbida, ut ait S. Bonaventura, & ad instar araneæ cælo nubilo & caliginoso prædam aucupatur: umbris, & spectris ac tenebrosis cogitationibus mentem infestat, acciditque homini illud Prophetæ: *Sol occidet illis in meridie*: jam fides eclipsim patitur, jam spes concidit, nulla amplius apud Deum cælestisque commiseratio, nullum cælum, nulla rerum in melius mutandarum expectatio, omnium bonorum desperatio.

Atque his tam atrocibus malis mederi conatur Amor sanctus rationibus primò humanis, tum è superioribus principiis promanantibus.

Primò itaque cum S. Gregorio Nazianzeno ante oculos ponit rerum omnium mutabilitatem atque inconstantiam, & quomodo in hoc orbe omnia voluntur in orbem, nihil hic firmum fixumque, nihil æquabile; hominem hodie bene, cras verò malè affici; hodie cum rerum prosperitate exhalare, cras cum earum fluxu, & lapsu ingemiscere; nunc virtuti ac potentie infirmitatem, & humiliationem succedere, nec magis aliquid æquale rebus humanis esse, quàm inæqualitatem, & mutationem, ut ventis tutius ac literis in aqua scriptis fides haberi possit, quàm hominum felicitati, atque tam facilem esse à malo in bonum, quàm à bono in malum conversionem: rerum secundarum cursum Livore, adversarum misericordiam sæpe sisti, & interverti: illum qui fluere res permittit, & æternis animum applicat, prudentem esse; fatuum verò, qui quasi ad clavum sederet, cursum mundi arbitrio suo, quod Numinis proprium est, moderari vult, & ut lubet sistere aut inflectere, non absimilis illi, qui in torrentem magno impetu aquas suas

8. Et rationibus conatur vincere.
9. Prima à rerum vicissitudine.

Ep. 1.

bid. 100.

Epist. 7. ad Olymp.

Amo 8.

7. Tullius malignat cum oropont.
Ecl. 25.

suas convolventem manu injectâ cum retrô ferri aut immobilem quærere vult, aut muscarum multitudini, quæ quadrigas præcipiti motu proruentes confertis aliis aliò conantur inflectere: quid enim aliud cogitationes nostræ, quàm aliquid muscis non dissimile, quæ strepitum edunt, & nihil promovent? fatius esse, si dum res mutari non potes, te ipsum mutes, & alia mutari ultra non cupias; sed de malo bonum elicias, & virtutis exercendæ materiam occasionemque tibi subministratum existimes: ex detrimentis lucra colligere sapientis est, & lacrymis virtus semper utilior est & melior: quid evenisse non vis quod jam accidit? quid querelis & tristitiâ animum corpusque corrumpis? & novum tibi ac supervacaneum malum acceris? quid tempus perdis & operam ludis? inde potiùs scelicis æternitatis jace semina, & ad virtutem gloriamque gradum fac, unde apud homines te depressum ac dishonestatum existimas.

10.
Secunda à
Dei providentia.

Sed quod potissimum tunc suis librandum ponderibus Amor ostentat, est paterna Dei providentia, qui uti capillos nostros in numero habet, ita minimam calamitatis stillulam, antequam illam tibi propinet, ad instar peritissimi amicissimi que Medici in statèrâ appendit, & viribus tuis gra-

tiæque suppetias adferenti contemperat; tuumque in omnibus bonum quærere: licet, ut notat Nazianzenus, vetus ejus, fixumque decretum sit, tenebras undique oculis nostris offusas ipsius latibulum esse, sive ut hoc modo factum nostrum arrogantiamque coërceat, intelligamusque nos nihil esse si cum ejus sapientia conferamur, ac proinde ejus radiis collustrari postulemus: sive ut per rerum fluxarum inconstantiam, ad stabilium æternorumque studium revochemur.

His & similibus à divina Providentia petitis rationibus pulcherrimis hac de re tractatibus consolatur Stagirium Monachum à dæmone vexatû S. Chrysostomus, quem tantus mœror oppresserat, ut vel laqueo, vel cultro in pectus, gutturve impacto miserabilem vitam finire peroptaret; qui tamen ubi rationes à sancto Doctore propositas maturius expendit, in alium virum mutatus pacis & tranquillitatis portum invenit, & morum integritate modestiaque reliquis præluxit.

Philagrum virum dignitate muneribusque gestis, & eruditione in Cappadocia facillè principem, iisdem argumentis inter morbi tristissimos angores mirabiliter erexit Gregorius & ipse Cappadox: sed præstat illum audire epistolâ

60. id

11.
Ut Clap.
Stagirium

12.
Gregorius
Cappad.
Philagrum

60. id persequentem : Ego quidem, inquit, tum tibi 72. Psalmum enarrabam, in quo David æstuat, & mærore conficitur, contra perverfos immeritò fælices : Deinde verò ad alterius vitæ tribunalia, præmiaque utriusque vitæ recondita mentis oculos convertens, perturbari desinit, animique molestis ulceribus medicinam invenit : atque ego tum sensim expositionem ad dolorem tuum trahebam, ex prophanis nostrisque auctoribus ea in medium adferens quæ viro erudito, & tali convenire videbantur; hinc spiritu ita ferente, inde dolore exacuate (nihil enim dolore ingeniosius.) Tu verò interea tanquam stimulo aliquo excitatus, manusque ad cælum tollens, & ad orientem, quò patebat aspectus, oculos convertens, Gratias tibi ago, exclamas, ô Pater, hominumque conditor ! qui nos invitos & reluctantes beneficio afficis, ac per exteriorem hominem, interiorem purgas, & ad beatum finem iis, quas nosti, rationibus deducis: quid omnia commemorem, quæ tu ante me, & mecum tunc philosophobaris, tanquam morbo gestiens, meque ex præceptore tuum discipulum adeptus: quorsum hæc à me proferuntur nisi ut omnibus prædicem, magis lugendos nobis malos interioribus morbis laborantes quam nos,

dum in externo homine cum doloribus conflictamur ; & morbum cum Philosophia conjunctum, præstabiliorem esse effrenatâ prosperitate.

Ipsemet Gregorius ab hujusce providentiæ consideratione in acerbissimis morbi sui doloribus lenimentum petiit : morbo, inquit, cruciar, & hoc luci ex illo capio, quod ut in lætis, ita in acerbis gratias agam ; illudque persuasum habeam nihil rerum nostrarum à suprema Ratione sine ratione proficisci, etsi aliter nobis appareat. Atque hanc ob causam examinari ista à nobis non vult Chrysostomus ; sed magna animi submissione, ut nobis utiliora suscipi, cum ab optimo Patre, suorumque filiorum amantissimo proficiscantur ; quod etsi clarissimum, pauculis tamen sequentibus exemplis confirmatur. Saltantes puellas offendit S. Simon Salus, & brevi ad Deum factâ supplicatione eas lucas fecit, quæ de tam subita deformitate plurimum anxie Sanctum rogant, ut tantum malum novis ad Deum precibus amoliat ; acquiescit ille, & earum aliqua continuò sanantur, alia non. Rogatus cur sanitatis beneficium ad omnes non permanasset, respondit : nonnullas earum, nisi hoc humilitatis fræno compescerentur, futuras fuisse fæminarum, quæ in Syria

Z z degunt,

degunt, scelestissimas. Ad S. Vincen-
tium Ferrariensem Valentia
ad populum verba facientem ad-
ducta est mulier inops & muta,
quæ interrogata ab illo, quid pe-
teret; panem, respondit, & loque-
lam: panem habebis, ait Sanctus,
loquelam non item: si enim lo-
quendi facultatem ab infantia ac-
cepisses, animi corporisque rui-
nam malo ejus usu incurrisses:
abi ergo & Deum lauda. Respon-
dit illa, faciam Pater, quod mones,
& deinceps muta permansit: cur
ergo abjecta omni mœstitudine
Deo totos nos non committimus?
cur arcana tam paternæ & salutaris
providentiæ non adoramus, & exosculamur?

14.
Tertia cæ-
li & terræ
confide-
ratione.

Si animi ægritudo tantis ratio-
num momentis non cedit, tum
Amor Sanctus hominem ad cæli
terræque spatia totumque
universum cogitatione percur-
rendam circumducit, in cælo
mercedem malorum forti tole-
rantia repositam ostendit, &
hunc versum memoriæ infigit:
*Euntes ibant & stebant mistentes se-
mina sua; venientes autem venient
cum exultatione portantes manipu-
los suos; & illud Tertulliani effa-
tum suggerit, Nihil erus sensit in
nervo, cum animus in cælo est.* ac
proinde cum cælestia gaudia post
hanc vitam perennatura Christi
sequaces expectent, verè dictum
esse ab Oratore præstantissimo

Minutio Felice: *Christianus miser
videri potest, inveniri non potest: sua
enim bona secum portat, quæ eri-
pi non possunt; omnesque res
adversæ ad instar grandinis te-
ctum feriunt, & insultant, interio-
ra ejus non attingunt: Cæteros,
qui amoris proprii castra sequun-
tur, etiam affligi demonstrat, sed
sine scenore: Dolent, inquit Gre-
gorius, etiam ij qui sæculo se mar-
ciparunt, & quidem amplius,
quàm alij, qui Deo serviunt; sed
sine mercede, nostra verò nobis
merces constat, si pro Deo pati-
mur; quam si cum molestiis no-
stris conferamus, longè exspe-
rare inveniemus.*

Post cælestium bonorum re-
praesentationem ad subterraneas
specus, ac inferorum ignisque
purgantis caveas Amor Sanctus
clientis sui cogitationes deflectit,
ostenditque quàm salutare, ac ju-
cundum sit hîc fructuosus morbi
doloribus expiare culpas, & no-
mina illarum occasione contracta
expungere potius, quàm in istis
ignibus nihil ad augendam glo-
riæ coronam conferentibus, diu-
tius ingemiscere; beneque mo-
nere S. Bernardum: *Sustinete vir-
gam corripientem, ne sentiatu mal-
leum conterentem.* Jacebat gravi
morbo laborans vir magnæ vir-
tutis S. Bernardi disciplinâ, cui
apparens S. Agata monuit inter
cætera, ut morbi molestias etiam
graves

16. graves, ferret tamen constanter; sexaginta enim dies pro sexaginta annis apud Deum computandos: manē evigilans cum non satis caperet, quid sibi vellet ista sententia, ejus explicationem ab aliis Religiosis petiit, quorum aliqui sexaginta dies morbi pro sexaginta annis purgatorij numerandos, alij pro sexaginta annis in religiosæ disciplinæ functionibus obeundis transactis aut transigendis apud Deum habendos opinati sunt; quidquid sit, obiit æger post dies sexaginta in ipsius S. Agathæ die festo; ac obscurum Patronæ suæ enigma in cælo, ut arbitror, dilucidè intellexit. Quis hæc cogitans cum Bernardo non dicat: *Ego in flagella paratus sum, sciens me recipere longè adhuc impariameritis; vapulem sanè, vapulem ut malè operans, si fortè verbera in merita reputentur: fortasse miserebitur flagellato, qui bonum non invenit in me, quod remuneret.* Aut etiam eandem cum S. Gregorio mentem induet, qui ad Mauritium, à quo vexabatur, scribens, italoquitur: *Quia omnipotenti Deo incessanter quotidie delinquo, aliquod mihi apud tremendum ejus examen remedium esse suspicor, si incessantibus quotidie plagis ferior.*

17. Sed non hic hæret Sanctus Amor, sed cum cliente suo tristitiâ consternato pudores stimulo agere vult, ut cum Christianis

Tertullianus, & Gregorius, & cum suis Seneca, quos operæpretium est audire. Tertullianus Martyres Laconum puerorum exemplo ad constantiam provocat. Quæ, inquit, apud lacedæmonios solemnitas est maxima, non latet, in quo sacro, ante aram nobiles quique adolecentes flagellis afficiuntur, adstantibus parentibus & propinquis, & ut perseverent adhortantibus: ornamentum enim, & gloria deputabitur majore quidem titulo, si anima potiùs cesserit, quàm corpus; Igitur si tantùm terrenæ gloriæ licet de corporis, & animi vigore, ut gladium, ignem, crucem, bestias, tormenta contemnant sub præmio laudis humanæ; possum dicere, modicæ sunt istæ passiones (scilicet Martyrum quos alloquitur) ad consecutionem gloriæ celestis, & divinæ mercedis. Tanti vitrum? quanti verum margaritum? quis ergo non libentissimè tantum pro vero habeat exigere, quantum alij pro falso?

Gregorius verò Philagrio suo ex similibus exemplo animos ad-
 18. Exemplo Stoicorum.
 Ep. 64.
 dore dum conatur. Stoicorum, inquit, animi magnitudinem & præstantiam lauda, qui res externas nullum ad beatitudinem impedimentum adferre dicunt: sed virum bonum beatum esse, etiam si in Phalacidis tauro cremetur; ac propterea non nostros tantum

laudo, qui calamitates fortiter tulerunt: sed externos quoque, v.g. Anaxarchum Epicetum, Socratem: quorum primus cum ejus manus tyranno imperante in mortario contunderetur, carnifices jubebat Anaxarchi culeum tundere (ita hanc ærumnosam caruncatum appellans) quasi Anaxarchus ipse, hoc est Philosophi anima, minimè tunderetur; quæ apud nos externus homo, & internus appellatur. Alter verò eum crus ei frangeretur, velut in alieno corpore philosophatur, citiusque crus perfractum visum est, quàm ipse vim doloris perferens. Socrates Denique ad mortem ab Atheniensibus condemnatus, & in carcerem conjectus prius de corpore tanquam de alio carcere cum discipulis differrebat; cumque fugam inire liceret, noluit, cicutamque oblatam libenter accepit, eamque propinando, amicos ad potandum invitavit, absurdum ac præposterum est, ut ij, qui Christianam Philosophiam profitentur, ea quæ illi à fide alieni tam fortiter pertulerunt, paribus aut majoribus etiam animis non ferant. Similibus ad constantiam argumentis, ut calcaribus urget suum lucilium Seneca. Inventus est, inquit, qui flammis imponeret manum, cujus risum non interromperet tortor, qui in funere liberorum la-

Fp. 76.

crymas non mitteret, qui morti intrepidus occurreret: amor, ira, cupiditas, pericula depoposcerunt: quod si hoc potest brevis obstinatio animi, aliquo stimulo excitata, quantò magis virtus, quæ non est ex impetu, nec subito, sed æqualiter valet, cui perpetuum robur est.

Minora etiam mala cum majoribus composita malorum vul-
tum exuunt & quodammodo nomen amittunt: ita solitarius Monachus ad templi fores nocte perfrigidà rigescens dicebat sibi: Pedes & tibias saltem extendo, ut lubet, nec ita malè habeo, ut qui in ergastulis ad cippum carenis & pedicis affixo movere se non possunt.

Ita minoribus malis redimi posse majora docet natura, confirmant scholæ, & ad particularia descendunt: ita captivum, qui ad mortem damnatus, nisi sibi manum amputet, ut vincula exuat, fugarique capeffat, evadere non potest, id licitè facere posse definiunt; idem mihi permittitur si carcerem ignis invasit, & vim ejus aliter declinare non possim; si viera digitum veneno infecit, si fera membrum aliquod dentibus apprehendit, ac in discrimen adducitur, & digitum, & aliud membrum sine offensa Numinis abscindam: cur ergo Deo gratias non agam, si ab inferorum ergastulo

19.
Majorum
malorum
compara-
tionem.
In viii
pp.

stulo quod sceleribus meis pro-
merui, fortunarum immisâ ja-
cturâ, aut corpore morbi vi in le-
ctulum coniecto me clementer
expediat, & sempiterna mala, in
momentanea, ut sic loquar, com-
muter. Hinc illæ voces S. Augu-
stini: *Hic ure, hic seca, ut in aeternum
parcas.* hinc de fugientibus malis
solutum dicere S. Chrysostomum
legimus *πέμματα, πέμματα*, nomina
potius malorum esse, quam mala:
adeoque dum illa agminatim ir-
ruerent, non aliud habebat in ore,
quàm Deo gratias, quod ipsum
S. Cyprianus auditâ mortis sen-
tentia, cum animi tranquillitate
pronuntiavit. Eò constantiâ du-
bio procul in malis tuis evades, si
orationi considerationem adjun-
gas, illæ sibi subministrabunt alas
columbæ, quas in calamitatibus
suis optabat David, quibus, ut
monet apud Clementem in Pro-
gnitionibus S. Petrus, in sinum
divinæ Providentiæ evoles, ibi-
que conquiescas, sciens te illi
curæ esse, & ab eo per omnia te
dirigi, ut omnia tibi cedant in bo-
num: fies ad instar instrumenti
musici, quod bene attemperatis
fidibus ad omnem tactum suavi-
ter resonat; eris similis arbori,
quæ securi percussa balsamum
stillas, similis illi flumini, quod
amarum fretum pertransiens a-
quarum suarum dulcedinem re-
tinet; similis Salamandræ, quæ in

igne deliciatur; denique similis
adamanti, qui à malleorum con-
geminatis ictibus plus lucis &
splendoris acquirit, & intelliges
admirabile pronuntiatum, quo
caelestis genius sancti Francisci in
morbo acutissimo dolores lenire
voluit; nempe si montes omnes
universi in aurum mutarentur, si
lapides & saxa in gemmas, si Ma-
ria in exquisitissimum balsamum,
tantas opes, & bona ita exaggera-
ta, cum doloribus in morbo pa-
tienter toleratis comparari non
posse: adeoque pœniteret te
quærelarum, quas in calamitati-
bus tuis tam sæpe infructuosè
perfudisti, aperires potius cum
Janipero sinum tuum, ut similes
gemmæ copiosius à cælo deplue-
rent, diceresque cum Jobo:
*Hæc mihi sit consolatio, ut affri-
gens me dolore non parcat, nec con-
tradicam, &c.*

CAPUT X.

*Quomodo Amor Sanctus
studia moderetur.*

NON hîc ago de librorum in-
utilium aut impurorum le-
ctatione, quorum primi fures
temporis, cujus exactissima Deo
reddenda est ratio, alij pestiferis
flammis excitandis deserviunt,
qui salubrius igne luculento ar-
derent,

I.
Fravorum
librorum
damnum.

Z z 3

19.
Majorum
malorum
compari-
tione.
In vitæ
pp.

20.
Quis affe-
ctus ha-
rum ratio-
num,

derent, quàm sub florido verborum cortice nocentissimum abirent: neque etiam illos hinc nominandos cenfeo, quos aut livor, aut aliqua alia animi perturbatio, aut etiam adulandi prurigo publice dedit, hos omnes condemnat Amor Sanctus, & suorum de manibus excutit. De iis igitur tractationem instituo, qui hominem perficiunt.

2.
Non spernenda eruditio prophan.

Hominiq; scientiam & eruditionem adferunt, de qua Nazianzenus in panegyri quam in funere S. Basilii edidit, ita loquitur: illud inter omnes homines sanæ mentis constare arbitror, *Eruditionem inter humana primarium locum tenere existiment, non de hac nostrate tantum, & nobiliore loquor, quæ contempto omnis sermonis lepore, atque ornatu, salutem unam, earumque rerum, quæ rationem & animum concernunt, pulchritudinem arctissimè complectitur: sed etiam de externâ, quam plerique Christiani pravo quodam iudicio, ut insidiosam, & periculosam, & procul à Deo avertentem repudiant.* Quomododum enim cælum, terram, aërem, quæque eorum complexu continentur, non ideo aspernari debemus, quia nonnulli ea sceleratè acceperunt, Dei opera pro Deo colentes, quin potiùs collecto ex iis, quod ad vitam, vitæque commoda facit, quidquid in iis periculosum est

3.
Quia seruire potest virtuti comparanda.

fugamus: ac sicut nec ignis, nec cibus, nec ferrum suapte naturâ, sed pro utentium iudicio commodum aut perniciosum afferunt, quin & ex reptilibus bestiis quædam interdum salutiferis medicamentis admiscemus; ita nos admiscens eâ prophanæ disciplinæ parte, quæ in inquirenda rerum natura & contemplatione versatur eam quæ ad dæmones, & errores exitiique Barathrum ducit, abjecimus: imò etiam ab ea ad pietatis cultum adducti sumus; quippe qui ex deteriori, id quod erat præstantius cognoverimus, eorumque imbecillitatem doctrinæ nostræ fideique robur esse censuerimus. Quamobrem non ideo contemnenda est eruditio, quod ita quibusdam videatur, quin potius infusi atque præpolteri habendi sunt illi, qui hoc existimant, omnesq; sui similes esse vellent, ut privata eorû ignorantia communis ignorantia tenebris obtegetur, nec quisquam sit, qui eorum inscitiam prodat, & arguat: ita gravis ille Doctor, quæ libet erit atuli, contra huiusmodi conviciatores, ideoque ut ex ore duarum sit res contestator Augustinum, Gregorio, Latinum Græco adjuvâ.

Augustinus ergo in Psalmum 130. Sunt quidam, inquit, homines, qui cum audierunt quod humiles esse debent, dimitunt se, nihil volunt discere, putantes quia

quia si aliquid didicerint, superbi erunt: quos ubi reprehendit, concludit tandem dicens: Deus nos voluit esse humiles, & altos; humiles propter cavendam superbiam; altos propter capiendam sapientiam: atque etsi de cognitione rerum ad fidem pertinentium ita loquatur: possunt tamen & scientiæ ad ea conducenti commode applicari.

Demus & pro auctario Philonem Iudæum authorem gravissimum, qui pro scientiarum patrocinio hæc in medium adfert: Scientia animo pro oculis & auribus est; quippe quæ intendit in ea quæ dicuntur, nec unquam vel viderendo, vel audiendo falli sustinet, sine qua anima offusis ignorantia profundissimis tenebris à formosissima sua specie velut delapsa surdum saxum redditur. Et ut qui oculis auribusque orbatii sunt, facile corrumpunt, & agrè resurgunt, ita qui scientiâ, oculo mentis sunt destituti.

Hinc rectè monet vnumquæque nostrum S. Hieronymus: *Sic stude quasi semper victurus; sic vive quasi semper moriturus.*

Imitandum tamen S. Basilium scientiarum omnium columen proponit nobis sanctus Amor; qui, ut ait familiaris ejus, & admirator Gregorius, in artibus & disciplinis secundariam dumtaxat curâ, operamque ponebat, hunc

nimirum fructum ex iis colligens, ut earum adjumento ad nostram Philosophiam vteretur; quandoquidem earum facultas ad explicanda animis sensa necessariò comparanda est: Mens enim infans, hominum torpedine infertorum incessui nequaquam absimilis est.

Primò in ea eruditione confertandâ obliquam intentionem amovet, rectam accersit, ac tres equidem obliquas ex S. Bernardo velut ejus penicillo eleganter depictas proponit. Prima est curiosorum, qui scire volunt, ut scientiam vendant V. G. pro pecunia pro honoribus, turpi scilicet quæstui inhiantes.

Curiosos sugillat S. Augustinus, in Dioscoro, qui hoc morbo laborabat, vocatque *imperitissimam scientiam* dum nos scire gaudemus, quid Anaximenes, quid Anaxagoras, quid Pythagoras, quid Democritus serferit: sugillat & Seneca, quod illis studeant, quæ nec ignorantia nocent, nec scientiam juvant, & in quibus sine periculo erratur.

Vanos & ex scientiâ laudem captantes carpit S. Bonaventura, tanquam in obliviam sui, Dei que proclives, & infami præcipitio proximos, ut rectè dixerit de similibus S. Hieronymus: *Melius est aliquid nescire, quam cum periculo discere.* Qui eodem laborant morbo, quo antiqui Philosophi quos

In quatriâ cavenda.

Serm. 37. in Cassi.

6. Curiositas Ephes. 5.4.

Vanitas in 15. Sap. in Reg. Monach.

Negatio-

4. Scientia est auris & oculus animi.

5. Sed ejus cura sit tantum secunda.

Negotiores Fama, vocat Tertullianus in Apologia, & vnumquemque istius generis appellat S. Hieronymus *Gloria animas, & popularis aura*, atq; *rumorum venale mancipium*: atque utinam hæc tabes in Christi imitationem profectos non serperet, & altiorum sanctorumque rerum cognitio vnumquemque nostrum non tam tumidum, quàm timidum, ut Richardus de S. Victore loquitur, reddere, tanquam rationem exactissimam de istius talenti usu apud Supremum Iudicem reddituros.

Questus.

Prætereo tertium hominum genus, qui ex scientiâ questum faciunt: aliud tantum non exigui nocuenti caput ac fontem digito monstrare volo; ardorem scilicet nimium, & cum impetu in studia proruentem animum quo, intellectus quidem excolitur, sed voluntas in Dei amore tepescit, & languet; quod aliquando reprehendit in uno ex nostris, jam tum cælo receptus S. P. N. Ignatius, Iacobus Tirus is erat, qui tyricinio absoluto ad Collegium Romanum studiorum causâ transfatus, ita scientiarum cupiditate exarcit ut cætera spiritus exercitia perfunctoriè obiret, imò negligeret, unde gravi tétatione pulsatus propè absuit, quin abiret in præceptis: sed occurrit temporis S. Pater, qui jam à Decennio è vi-

vis excesserat illi que gravi ac severo vultu se videndum præbens insuper addidit; male illum facere, quod scientiâ potiùs, quam virtute eminere vellet, non esse illum finem, ob quem Deus illum è mundi turbido ad tranquillam Religionis portum deduxisset; conclusitque his verbis: *Minus literarum, & plus spiritus*; ac disparuit, hominemque à tétatione liberum, & ad primas partes deinceps virtuti tribuendas animum reliquit, unde in magnum Dei servum evasit, & postea Assistens Germaniæ creatus, in eo officio decessit è vivis anno 1597. cum paullò antè mortem P. Antonio Menageo hanc S. Patris apparitionem narrasset.

Lepidâ aliquando similitudine perstrinxit hoc hominum genus frater noster Coadjutor Ioannes Ximenius, cum à Provinciali iustus esset aliquid ad virtutem promovendam eloqui. His diebus, inquit: in urbem rediens offendi currum hordeo onustû luto immersum, ibi hære, nec à mulis quibus trahebatur etsi clamore heribi & verberibus urgerentur, expediri & educi posse, donec alij mecum manibus ad rotas admotis suppetias tulimus: petij tum ab aurigâ, qui fieret, ut tam egregiæ & fortes mulæ satis viriû ad currum extrahendum non habuissent? Respondit ille, Quia debiles

7.
Temperâ-
dus ardor.
P. Bari in
vita S. Ig-
natiij. fol.
640.

8.
Simile de
iis qui
sciunt &
non faci-
unt.

debiles sunt, nec ut oportet illis pabulum subministratur: cumq; ulterius rogarem, cur hoc illis non datur? Non est, inquit, hordei penuria, currus enim illo onustus est, sed fit non illis copia de illo comedendi.

Tum, inquit Ximenes, magni illi Doctores, & Concionatores venere mihi in mentem, quos in via perfecti amoris hærere, & parum promovere plerumque conspicimus, quia spiritu debiles sunt & infirmi; non defectu alimenti, abundavit enim rerum æternarum cognitione, quas aliis docendo distribuunt; sed quia illas sibi non applicant, & ad animi vires augendas, & corroborandas, vitæque ac morum emendationem non utuntur.

9. Scientiam sapidam amat & laudat S. Bernardus, quæ sapore suo voluntatem reficit & impingat, amorisque divini Deliciis recreatam ad perfectionis culmen continuis incrementis promovet.

Hanc nudè scientiæ, quantumcumque eminenti. Præferbat Joannes Picus Comes Mirandulanus, & ad ejus amorem & studium, quos poterat, accendebat, hoc nifus argumento: Amare, inquit, dum sumus in hac vita, Deum plus possumus, quam cognoscere vel eloqui; amando minus laboramus, & nobis majus proficimus: malumus tamen per sci-

entiam illum quærere, quem sine amore nunquam consequemur, & quem amando æternum possidebimus, & perfectè atsequemur.

10. Quid, quæso, tibi prodesset si aurifodinam nactus in tuo prædio inde erueres auri, quantum velles; atque inde mortales interditissimas atque alter Cræsus evaderes; si inde tibi sustinendæ vitæ alimenta comparare non posset, adeoque inediã paulatim contabesceres, brevi mortis spoliū futurus: Pythis sapientissima Coniux temporibus Xerxis maritum suum simili insaniã laborantem, inventione egregiã, industriãque plusquam famineã persanavit: incidèrat ille in aurifodinam, & fortunæ suæ applaudens, omnes continuo tam cives, quàm rusticanos homines auro eruendo jussèrat, insudarem multis quotidie pereuntibus aliisque animum despondentibus. Mulieris itaque dolore ad januam Pythis libellum supplicem, quo ut apud maritum intercederet, deprecabantur posuerunt. Illa comiter auditas bonam spem habere jussit, tum aurifabros, quibus maximè fidebat, clam domi sua panes aureos, & cætera bellaria aurea conficere jussit; marito, deinde qui tum foris aberat, domum reduci, & cœnam poscenti, uxor omnia aurea apposuit; delectari primum artificio

AAA ficio

ficio maritus, sed cum satur videndo jam esset, alia petiit: mulier verò iterum alia fercula aureis bellariis plena inferri jubet: indignanti tandem, & esurire se dictitanti; atqui, inquit illa, horum copiam, & nullius alterius procurasti, artificia, & agricultura jacent, colonis in auri effossione occupatis: sapuit tum maritus, & quintam tantum subditorum suorum partem aurifodinis applicuit: ita mirum non est si dum colendo, intellectui continuò incumbitur, jejuna voluntas alimentis, quæ ex tranquilla cum Deo consuetudine hauriuntur, destituta infirmitatem contrahat, languoreque casibus humanis, qui sæpe & inexpectatè irruunt sustinendis imparem, exitioque proximum incurrat.

II.
In Cant.
Ierem. 36.

Hinc est quod S. Bernardus homini scientiis insudanti amoris sancti calorem necessarium esse judicet, qui malignitatem inde canalibus occultis se diffundentem excoquat. Cibus indigestus, inquit, & qui bonam non habet decoctionem, malos generat humores, & corrumpit corpus, non nutrit; ita & multa scientia ingesta stomacho animæ, quæ est memoria, si decocta igne charitatis non fuerit, & sic per quosdam actus animæ, mores scilicet, atque actus transfusa atque digesta, quatenus ipsa de bonis, quæ noverit,

vitâ attestante, & moribus bona efficiatur, nunquid scientia illa reputabitur in peccatum, tanquã cibis, conversus in pranos noxiosque humores?

Si quæras quinam sint hi mali humores respondeo esse superbiam, vanitatem contemptum aliorum, & cordis duritiem: *Scientia inflat*, inquit Apostolus, unde ibidem S. Thomas, unam ex plagis Ægyptiorum hoc est sapientium hujus sæculi: ait esse vesicas turgentes, quibus superbia defignatur: ejusque contemperaneus alterum cum illo istius sæculi lumen S. Bonaventura scientiarum torrentem, si charitas obire non ponat, cælestium gratiarum fluenta desecare, obnubilare mentis radios, affectus amoris divini propemodum extinguere, aliisque procreare damna existimat: eò maxime, quòd homo in illum effusus, & hominum de se estimationibus ebrius, ab interiorum curâ vacuus solâ inquit Richardus a S. Victore, contentus famâ nullum studium adhibet in emundanda conscientia sitque captator famæ, neglector conscientie.

Hoc ergò primum, ac potissimum persuadet suis clientibus divinus Amor, ut à malis hisce humoribus sibi caveat, quod facile faciet, si pretium scientie inter bona animæ infimum ponat auctiatque hac in parte Aristotelem, qui

12.
1. Corin. 8.
Cujus ty-
pus vicia
Ægyptio-
rum.

13.
Præstat
probus
ignarus
docto im-
prabo.
2. Elib. 14

qui rectè monet in Ethicis suis, à scientiâ hominem meliorem non fieri sed à virtute, ac licet inter membra Ecclesiæ oculus minimo digito videntur præstantior, Doctoresque ac Concionatores oculorum, plebs verò & opifices manuum, aut pedum, ac digitorum locum subeant; rectè tamen monere S. Augustinum, sæpe digito apud Deum supremum rerum æstimatorem oculo præstare tum bonitate, tum securitate: Digito, inquit, exigua quædam res est, oculus magnifica, multum potest, & tamen melius est digito esse, & sanum esse, quàm oculum esse, & perturbari, lippire, & excreari: Et quod ad securitatem atinet. Tuior, inquit, est digito sanus, quàm oculus lippiens: unde rectè concludat: non ergo quærat quisque in corpore Christi, nisi sanitatem: hinc est quod B. Virgo agens cum S. Brigitta de Concionatore docto & magni nominis, ait illum apud Deum esse ad instar cadaveris; hominis, quod paleâ tantum, & non solido cibo vesceretur, senè verò hominem simplicè & idiotam, qui Deo magnâ animi simplicitate famulabatur, divino calculo longè illi præstare.

14.
Dandum
tempus
virtuti
missâ in-
terdum
siccitâ.

Secundò monet clientem suum Amor sanctus, ut sepositis studiis ac literarum exercitatione sibi ac virtuti ad aliquod tempus vacet

impensius, quod non tantum magna illa Ecclesiæ lumina, Basilius, Gregorius, Hieronymus, aliique præstitere; sed etiam, ut ab alumno suo Joanne Damasceno id observaretur procuravit Dei Mater amantissima, dum illum ad solitudinem, & virtutis singulare studium confertandum impulit. Erat is in encyclopædia absolutissimus orator excellens, Mathematicus, Astrologus, Philosophiâ ac Theologiâ instructissimus; egebat hic in tanta scientiarum magnitudine, & copia humilitate, & amoris divini colore intensissimo, quo illam concoqueret, atque digeretur; igitur instigante Mariâ in solitudinem Laura dictam secedit, & senem aliquem, cujus se disciplinæ formandum traderet, quærit; sed nec primus, nec secundus, nec tertius, quem hac de causa convenit, hominem tanti nominis ac eruditionis admittere voluit, quartus assensus est, sed conditionibus tam severis, ut earum minima haberetur, ne proprio consilio aut arbitrio quidquam faceret, omnium quæ didicerat memoriam deponeret, nec verbum de iis faceret: multo minus aliquid versu, vel prosâ conderet, aut ad aliquem literas daret: cumque has leges aliquo tempore servasset accuratè, contigit ut importunis alicujus amici precibus fatigatus,

15.
Ioannis
Damasceni
exemplum.

AAA 2

gatus,

gatus, ad levandum ex morte fratris dolorem poema pertexeret, cuius initium: Vanitas omnia humana: id cum senex rescisset, continuo frustra deprecantem cellula ejecit, nec aliorum supplicationibus hoc dare voluit, ut illum iterum admitte ret, donec fractus tandem, seneraque castigazione, ac pœnis Ioanni in iunctis, eâ conditione accepit penitentem, ut rursus quasi novellus tyro prima virtutû fundamenta jaceret: quod ab illo factum perquam studiosè, donec B. Virgo Seni apparens, monuit ut Joannem dimitteret, & libertate domaret, quâ jam humilitate subnixus, & amoris divini flammis accensus, scriptis suis orbem illustraret univèrsam. Vocat Joannem Senex, & rusticitatis suæ petitâ veniâ, superis bene precatus, illum publico reddidit, & dimisit.

Hujusmodi homines, qui virtutem cum eruditione maritant & utraque velut manu faces accensas prætendentes divinæ gloriæ promovendæ student. *Ambidextros* Gregorius Nazianzenus, virosque omnibus numeris absolutos, ac velut cœlestis vitæ homines, qui, uti postea fiet in cælo, virtute & scientiâ consummatâ perfruuntur.

Tertium, quod à cliente suo scientiarum candidato impetrare conatur Sanctus Amor, est recta

intentio, atque inter ipsas studij horas, si non continuata, certè sæpè repetita ad Deum præsentem mentis elevatio: quod egregiè factum à Bartholomæo de Paxia Ordinis S. Dominici, ut in vita B. Ludovici Bertrandi literis Fol. 26. proditur. Primò, si quæstio aliqua examinanda erat, V. G. de Ævo, tempore, Æternitate, ante omnia ad Deum conversus, dicebat: Amor mi, & Domine JESU CHRISTE, Servus tuus S. Thomas in hoc articulo, quærit, num differant Tempus, Ævum, Æternitas, concludit autem ipse sic: Obsecro igitur Domine JESU, ut me a tempore liberares, & perducas in æternitatem, Amen. Objiciebat deinde his verbis: in conclusione tui Servi S. Thomæ, cui tantam lucem infudisti, oboritur mihi dubitatio, quia nescio quid respondeam, ô Magister animæ; quare peto à te per merita Benedictæ Matris tuæ, ut aliquid mihi spiritus tui impertias, quo id assequi incipiam, quod te miserante spero aliquando me consecuturum; Amen; Responsum postea à Cajetano suæ dubitationi sibi proponebat, quâ expensâ dicebat: Domine esto tu benedictus, qui hoc ingenij acumen illi præbuvisti: Equidem credo illum apud te esse in Paradiso: at si forrè adhuc est in Purgatorio, quæso libera eum in laborû suorum

16.

Præfigenda recta intentio.

rum præmium, ut veniat ad fruendum æternitate tuâ, de qua a deo doctè scripsit: Amen, Amen. Denique quod expenderat in hunc modum pronuntiabat; responderem ipse ita, vel tali ratione &c. tum vero subdebat: At quid est hoc quod ego inutilis tua creatura cogito, præ illo, quod tuos servos Ecclesiæ Doctores edocuit? Ignosce arrogantiam meam gloriæ Angelorum, propter ipsorum Angelorum amorem, qui ævo mensurantur, & ex tua gratia æternitate perfruuntur, qua ego item ex eadem gratia, licet sum peccator, perfruar. Amen, Amen. Idem à quibusdam de Societate nostra Theologiæ studiosis usurpatum scribit P. Alvarez de Paz.

17. Quod Socios nominat Petrus Faber

P. Petrus Faber Primus è S. Ignatii sociis dum juniores de Societate nostra alloqueretur, sæpè beatos illos deprædicabat, quod scopum in quem studendo collimarent, ante oculos propositum haberent, majorem scilicet Dei gloriam, cum plerisque mortalium literis insudantium hoc beneficium à Deo concessum non esset: beatiore tamen meo judicio evaderent si sibi Valentiam oriundum illum Patrem imitandum aliquo modo existimarent, & utroque animæ brachio inter studia ad perfectum Dei amorem, & cum Deo intimam conjunctionem emitterentur: inde magis sa-

perent studiorum labores, & voluntas ab amoris igne vix recedens assiduitate & contentione in percipiendis scientiis, de sancto & divino ardore nihil, aut parum remitteret.

CAPUT XI.

Quomodo Amor Sanctus lectione spirituali nutriatur.

Zenonem Stoicum dicere solitum accepimus, eum qui doctus vellet evadere, cum mortuis consuetudinem habere, hoc est in eorum legendis monumentis frequentem esse oportere: pari modo dicendum puto cum, qui Amore sancto vult incallescere, in iis libris perlegendis, quos amor divinus flammis suis insperfit, operam, studiumque ponere debere: si enim ex obscænis voluminibus erumpunt impuri igniculi, qui adolescentum animos miserè incendunt, si ex lectione Homeri Alexandrum bellicus ardor invasit; cur non elaboratæ opæ Spiritus sancti paginæ ad inflammandos sancto igne mortales tantumdem possint? Tantum virium hujusmodi lectioni quantum meditationi tribuunt sancti Patres: S. Ephrem duo esse ubera dixit, quibus lac devotionis in hominum mentes, hujus vitæ de-

1. Liber pius affectus monet in legente quos continet.

2. Lectio & meditatio duo ubera

cursu Spiritus sanctus infundit: B. Jordanus Ordinis S. Dominici Generalis cibo & potioni comparat, quæ socianda sunt, ut congruum animæ alimentum subministrant. In eandem sententiam abit S. Isidorus, dum dicit; nos orando Deum alloqui, legendo verò nos à Deo compellari. Hinc est quòd sicut in ea commendanda sancti Patres & viri sanctimoniam celebres, plurimum opera posuere, ita in illa usurpandi atque frequentanda fuerunt assidui. S. Dominicus & S. Thomas de Aquino, Collationes SS. Patrum à Cassiano scriptis mandatas legebant diligenter: S. P. Ignatius libellum de imitatione Christi, ut libellorum florem versabat perstudiosè: B. Franciscus Sales totos annos duo de viginti libellum, qui pugna spiritualis inscribitur, secum tulit in sacculo: Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis duos S. Bonaventuræ tractatus, compendium scilicet Theologiæ & itinerarium totis triginta annis legit, ac relegit, veritatum, quæ in illis continentur sapore velut semper renascente delectatus. Joannes Ximenes è societate nostra frater Coadjutor Catharinæ Senensis Epistolas & librum alterum vitam Christi continentem annos complures volvit, ac revoluit magnâ animi voluptate simul, & fructu: alte-

rum ego è fratribus nostris familiariter dum viveret, novi singulari probitatis virum, qui annos triginta & plures in legendo Stella de contemptu mundi transegit, eumque cum ad calcem pervenisset, semper repetiit, rogatusque, cur alium non sumeret, respondit, quia semper sapit.

Sed omnium librorum apex est scriptura sacra, ex qua viri Apostolici, & Doctores sanctimoniam illustres, & quibus animum pascere alimenta cælestia, & quos in vulgus spargerent Amoris sancti & cæterarum virtutum igniculos, assidue hausere; hunc in finem Basilius, Nazianzenus, Chrysostomus in solitudine se prius abdidere: hunc à conversione sua S. Augustinus trivit, & excussit diligentissimè, atque in illis esse, quæ mille annos præstantissima ingenia exerceret & alerent existimavit: hunc Theologiæ Mysticæ fontem appellant S. Dionysius: Sanctus verò Gregorius Theodoro scribens: Quid est, inquit, sacra Scriptura, nisi quædam epistola omnipotentis Dei ad suam creaturam? S. Bernardus eam in loca solitaria secedens evolvebat, & ruminans sibi & aliis pabula congerebat: S. Bonifacius Germaniæ Apostolus secum in peregrinationibus suis, quæ multæ fuerunt, eam deferrebat, quæque quidem ad marty-
rium

3.
 Scriptura
 sacra pro
 ma sic le
 ctio,
 Ep. ad Vr.
 luj. om.

rium procedens dimittere voluit: illa erat S. Dominici, & S. Vincentij in missionibus Apostolicis primaria sarcina: at verò S. Edmundus noctes integras in ea pervolvenda transigebat, & cum semel oppressus somno ardentis candle curam agere non posset, cæque ferè consumptâ extremo lumine in librum decidisset, innoxia permansit, & ne literulam quidem corruptit. S. Carolus Borromæus eam paradysum suum appellavit, ajebatque alio se horto ad spatium præter sacram Scripturam non egere: neque solum hoc cælesti volumine apud Ecclesiæ Doctores, aut viros dignitate aut sanctitate præclaros in pretio fuit. Alphonso Aragoni ita in deliciis fuisse dicitur, ut illud decies quater cum interpretibus evolverit, & S. Chrysostomus populares suos ad S. Pauli Epistolas legendas excitavit, ac inter famineum sexum S. Cæcilia Evangelium secum tulerit: plerasque etiam nobiles faminas utrumque testamentum familiare habuisse ex S. Hieronymi Epistolis discimus. Ut merito S. Gregorius præfatione in libros morales de sacra Scripturâ dixerit: *Divinus sermo sacra Scriptura est fluvius plane, & alius, in quo & agnus ambulet, & Elephas natet.*

Ergo ad leges Amoris sancti lectionem si velis instituere, ne

temere aut fortuito librum aliquem arripias, sed supplex ad Deum accede, & instanter roga, ut eum ille tibi assignet, inspiretque quem tibi maximè profuturum novit, eumque quocum animæ suæ negotia communicas, in consilium adhibe: ne sis ex illis, qui librum, quem offendunt legunt, & ubi curiositati alimentum inveniunt, ibi hærent, ac tempore parum utiliter consumpto, non Deo, sed amori proprio in collegendis aliquot novæ scientiæ paleis fecerunt satis: non promovet, inquit Damianus spiritum, hujusmodi lectio; & periculosè laborat, qui hoc morbo vi-tiatus est.

Secundò ne lectionem ordiaris, nisi priùs lumen de celo evocaris, atque indignum te qui in arcanorum caelestium cognitionem admitraris, humiliter sis professus; memor prolata à Christo sententiæ, *Confiteor tibi Pater, Domine cali & terra, quia abscondisti ea à sapientibus, & prudentibus, & revelasti parvulis; ita Pater, quoniam sic placitum est ante te.*

S. Antonius hanc puritatem animæ, & integritatem, quæ præfertim in hac animi demissione, rectaque intentione consistit mirabilem vim habere, ad regum sublimium futurarumque cognitionem acquirendam ajebat, ut etiam hac in parte qui id observat, dæmo-

4.
Aliorum
librorum
sit dele-
ctus con-
sulto Deo.

In Speculo
Monacho-
rum.

5.
Lectionis
pete lu-
men à
Deo.

3. Athana-
sius in ejus
vita.

dæmones intelligentiâ sit superatus: quin etiam, si Philoni credimus, in animo solem quendam intelligibilem consequetur, vel potius, quod magis optandum, amorem quendam omni expectationi superiorem, si B. Rogerio assentimur.

Is aliquando coram aliquot è fratribus de transformatione in Deum tam ardentem verba fecit, atque unum ex illis ita succendit, ut jamjam præ nimio æstu animam exspiraturus videretur, sudoreque madens Rogerium inclamaret, disputationem abrumperet, si se salvum vellet, ac tertio quidem id rogavit, antequam vir sanctus attenderet: rogavit deinde illum, is qui tantos animi motus ex ejus verbis hauserat, unde sermones ejus tantam vim acciperent. Frater mi, inquit Rogerius, cum in principio cujuslibet operis homo cor ad Deum levat, atque ejus gloriam spectat unice, nihil de suo quærens, Deum semper adiutorem experietur, & cum alter quæreret; quomodo ista cordis elevatio esset facienda: respondit: Quando v.g. vis librum aliquem aperire, animo sursum erecto cum humilitate debes dicere: Hic vilis homuncio, Domine Deus, & tuæ majestatis servus indignus, ecce vult hunc librum evolvere, ut de thesauris tuis aliquid cognoscat; digneris fores

illi recludere, ut ex hac lectione per cognitionem gradum faciat ad tui amorem: da illi tantum amoris, quantum intelligentiæ; imò etiam amplius; non enim Domine Deus, te cognoscere desidero, nisi ut te amem; qui hoc modo, filimi, se ad legendum accinxerit, continuo Deum inveniet.

Tertio, ubi in vestibulo its 6.
constitisti, & tam bonum fructuosum Multum
lectionis fundamentum jecisti, lege non
tum fausto pede in adita ingre- multa.
dere, & tertium sancti Amoris
monitum observa: quod vel Eth-
nici observarunt. Ajunt, inquit
in Epistolis Plinius, multum le- L. 7.
gendum esse non multa: & Quin- L. 10. c. 1.
tilianus: Optimis, inquit, est ac-
quiescendum, & multam magis,
quam multorum lectione firman-
da mens, & ducendus est color:
hinc Isidorus eandem sententiam
secundo in animo retractari ju-
bet, memoriæ stabilienam gratiam:
quin & sanctus Ephrem tertio
repetendam dicit: & Paladius Sil-
vanum laudibus effert; quod se-
pties eundem versum iteraret,
non tam memoriæ, quam gustus
excitandi gratiam: quod studiosè
facitabat è nostris Joannes Xi-
menius Conductor, qui cum è
familiari libello tres aut quatuor
versus perlegisset, dicebat sibi:
Expendamus quod legimus, &
ruminemur; ovis enim, si non
rumi-

raminaret, non pinguesceret. Imitandus etiam nobis hæc in parte Irenæus Abbas, qui cum ad aliquod Monasterium discendi causâ divertisset, ab ejus Prælato ductus ad cellulam, ab eodem libræ, in quo præclara à senibus solitariis res gestæ, eorumque singulares sententiæ continebantur: aperto libro capitulum offendit, quod ad ejus palatum gustumque faciebat; ibi hæsit, & libro complicato sibi dixit: Eò, Irenæe, miseriarum devenisti, in quas demersus fuit is de quo jam legisti; Abbati que librum restituens adjunxit; se satis habere, quod in mores traduceret, ubi illud executioni mandasset, tum ad novum è lectione lumen hauriendum, rediturum.

Monebat propterea suum Eustochium S. Hieronymus, ut magni faceret atque expenderet, quod legendo ad virtutis incrementum conferre existimabat, ac persuaderet sibi sponsum suum verborum istorum, & luminis inde exorientis auctorem esse.

Sanctum Ambrosium, dum ad mensam suam in Episcopo loco patente, quo facilius adiri posset, consideret, librum ante se apertum habuisse legimus, in quem per intervallo oculos conjiceret, haustamque ex illo sententiam ruminando mente pertraheret, alios monens, ut idem facerent,

quo sibi & aliis instruendis documenta congererent: cujus vestigiis institisse S. Hugonem Lincolnensem Episcopum ferunt; ante cujus oculos, cum in cellula sederet, liber continuo expansus erat: agebat enim lectionem esse homini tempore tranquillo pro deliciis, & divitiis, bellico verò pro telis, & armis; in famè pro calamonia; in languore pro medela: quomodo verò hæc fient, si lecta non retractentur, & ruminentur: Remedia non profunt, aiebat Seneca, nisi immereris.

Atque ex hac attentâ & considerationibus intermissâ lectione, paulatim ad meditando facilitatem assurges, & plus interdum ex illa hauries voluptatis & utilitatis, quam ex arida, aut vaga, & desultoria ob cogitationum instabilitatem meditatione colligeres. Hinc cum animus molestâ cum animi evagationibus pugnâ fatigatus in aliquo puncto intelligentiam figere non potest suadebat B. Franciscus Sales, librum accipere, & ab ejus tranquilla lectione solatium simul, & remedium petere, atque hoc modo tempus meditationis transigere; suadet & B. Teresa, addens se in principio conversionis, eum meditando exercitationibus incumberet, id se cum fructu expertam esse.

Atque hoc plurimorum, qui teneras mentes ad orationem vir-

B b b tutel-

Injmo
vita.

capitulum
legitur
non
miser

7.
Etiam in-
ter medi-
tandum a-
liqua lege
ad levand-
um tæ-
dium.

L. 5. Epist.
44.

capitulum
legitur
non
miser

tureſque informant, conſilium eſt, ut dum meditatio male ſucceſſit, reparent Lectione detrimentum; imitenturque hac in parte pupules, qui dum in aliqua mamillarum lacut vellent, non inveniunt, alterum accipiunt, ut damnium reſarciant.

8. Quartum denique Amoris monitum eſt, ut ex lectione aliquis fructus in mores derivetur: Hinc S. Bernardus: de quotidiana lectione, inquit, aliquid quotidie in ventrem memoriæ demittendum eſt quod fidelius digeratur, & ſurſum revocatum crebrius ruminetur: atque ut quorundam hominum ventri, deſitorum ait occupationem poſſimum tribus hiſce verbis comprehendendi, *ingerere, digerere, & egerere*, ita meritò dixerim, omnis lectionis fructum in illis tribus etiam verſari, poſtremumque quod actionis fructum ex lectione manantem ſignificat, inter primas utilitates meritò ponendum. Quis enim neſciat, ait, idem tanto citius aliquem, cum bona legit, quanto citius facit, quod legit? proficere & ſub hac cōditione lectione ſuo Lucilio cōmēdat Seneca, dum ait: Quo minus legas, non te deterreo, dummodo quidquid legeris, ſtatim ad mores referas.

Ep. I.

9. Ceu flare ex arcola,

Quidni etiam adoleſcentulas imitemur; illa in pratum violis reſperſum ingreſſæ, aut in alicu-

jus familiaris amici hortulū magnā florum varietate, & amenitate diſtinctum admiffæ; eos ex omnibus floſculos colligunt, qui magis arrident, inde fertum conſpiciunt, & in brachio ſinuve affixum, diem totum deferunt, ſæpiusque ad nares admovent, ut repititā voluptate perfruatur. Ita ſelectas ſententiās in memoriæ ſinum recondere ex Fabri noſtri hortulo nos oportet, quæ non diem, ſed non rarò meſes & annos mentes noſtras odore ſuo & occulta virtute ad ſtudium perfectionis excitabunt; quas etiam interdum Angelus Cuſtos iteratò ſuggeret; ut igniculos experientiā perquam utiles reſuſcitant: Adagium vetus eſt, non omnes moventur: ſimiliter à ſimilibus, nec omnes ſententiæ eodem in diverſis facient motus animorum nec uno tempore ſic accedent, uti aliàs; pro varia mentium ad cœleſtia capeſſenda diſpoſitione: ut probari in dirigendis ad virtutem mortalibus eorum, conſuetudo non poſſit, qui eadem omnes ſemitā ducere voluit, & quam ſibi utilē libri lectionem, aut meditando rationem ſunt experti, eā omnes alios tenere voluerit, cum in vitis Patrum legamus duodecim viros ſanctiſſimos, cum quā quiſque viā à Deo duceretur, candidè contuliſſent in medium, nullum eorum eundem ad virtutes

tos

tes tramitē insistere compertum:
 quam etiam in sanctorum aliorū
 rebus gestis varietatem Deus a
 nobis spectari voluit, ut gratia-
 rum ejus distinctionem ac multi-
 tudinem suspiceremus, & illi pri-
 us tum aliis, qui gratiarum orna-
 mentis ira variegati ut stellæ in
 firmamento Ecclesie refulgent,
 gratularemur. Movet S. Euche-
 rium & ad fugam sæculi lecta ista
 Pauli sententia: *Præteris figura lu-
 jus mundi*; alium ad idem compel-
 lit illud S. Stephani effatum con-
 cionatoris voce, atque ardore a-
 nimatum: *Video Cælos apertos*: S.
 Teresiam dies aliquot sanctis af-
 fectibus aluit ille versiculus: *Bea-
 tus Vir, quis imet Dominum*. Aliam
 ex ejus sanctimonialibus mirabi-
 liter quatuor diebus afficit illud
 S. Joannis ad Judæos dictum:
*Medius vestrum stetit, quem vos ne-
 scitis*: Non neminem ad moras
 omnes, & mundi vincula disrum-
 penda concitavit, illud S. Pauli
 Hebræos adhortantis: *Festinare in-
 gredi*; ut hinc discamus ex ejusdē
 codicis lectione, velut ex Phare-
 tra Spiritus Sancti, quàm variaz
 Sagittæ ad mortalium corda feri-
 enda depromantur.

CAPUT XII

Quomodo Amor Sanctus per
 orationis semitam clien-
 tem deducat.

Cum in prima, & secunda
 hujus Isagoges parte de ora-
 tione ex instituto multa dixerim,
 hic tria potissimum persequar:
 nimirum Amorem Sanctum frequen-
 tis & sinceræ, & simul incen-
 sæ orationis parentem existere,
 nullam disertiozem ad orandum
 linguam esse, quàm amoris; fru-
 ctuosioream orationem esse,
 quæ parum discursus habet &
 plus habet affectus, præstantissi-
 mum verò quæ tota, Amor est.

Apud sanctos Patres Eremi in-
 valuerat ea opinio, ut crederent
 propriæ infirmitatis cognitionē,
 ac indigentiam, & labendi timo-
 rem ad diligentem, assiduam quæ
 & indefatigabilem orationem ab
 homine impetrandam supra cæte-
 ra plurimum habere momēti; hu-
 milem, cum sine Deo nihil pos-
 sit, frequenter ad illum recurrens
 & cum nec bonum ex se ipso cogi-
 tationem formare valent, eam
 orando ut consequatur eniti; hinc
 in ore continuo habere versicu-
 lum illum: *Deus in adiutorium me-
 um intende*; indigentem verò eti-
 am ad orationem subsidij causa

1. Amor est
 parens o-
 rationis.

2. Oratio fit
 humilis.

confugere, adeoq; mendicos dies dimidios in alicujus tēpli vestibula oratores, ut potiùs eleemosyna rogatores consistere: eos vero quos ob alicujus periculi imminētis magnitudinem metus inyasit, supplices continuò ad cælum manus tēdere, & opem subsidiumq; implorare, ut propterea communi proverbio feratur, cum qui orare nescit, maris pericula experiri oportere quando urbis ob hostibus obsessæ in procinctu est oppugnatio quantum ardoris ad orandum, in matronis, & reliqua imbelli turba gladij impendentis timor excitat? Et cum reus ad furcam damnatus, aliquem elemeritæ doctum speresse existimat, si iudicem orando flectere valeat, quot verbis, quot lacrymis, quātā importunitate id impetrare nititur. ut merito Guilielmus Parisiensis in divina sua Rhetorica se accuset vecordia, quod forte proximus in inferorum patibulo non inveniat Lacrymis, quibus à supremo Iudice eorum exemplo misericordiam exoret.

Atque et si hæc omnia vera sine Amori nihilominus ad orationis magisteriū primas partes deferendas censeo: si enim oratio est amabilis cum amico sermocinatio, quis hanc aut excogitabit facilius, aut producet libentius, aut frequentabit studiosius, aut pertinet ardentius quam Amor?

Hic cordaligat, & vinculo imperstrectibili cæteros animi sensus, linguasque connectit: Avarum auri cupiditate insanientem videmus de auro, ejusque incrementolibenter cogitare, & cum suis similibus de modis illud augendi cupidè audire, & loqui, & indefatigatè negotiosis commerciis incumbere: Cupiditate pecunia, inquit Chrysothomus, velut amens agitatur, nihil laboris sentit. Qui puellam dederit, semper illam aut corpore, aut cogitatione præsentem contemplatur, eisque circumfert imaginem quam in illâ representatam nonnunquam etiam sermone compellat: ut proinde mirum non sit, si amans Deū anima orationem habeat in deliciis, eamque omni loco, omni tempore cum amato per immensitatem ubique presente sine fatigatione, imò cum voluptate frequentet: ut merito dicere possis: Qui non libenter orat, parum amat.

Jam sinceritatē, & fidelitatem, quæ potissima laus est orationis, ab Amore etiam existere ostendamus: fidelis & sincera est oratio, quæ proprio gustui aut saporis nō studet, sed ad instar balsami non mixti tota in Dei cultum, honoremque consumitur. Non est similis Petro terga vertenti inter tenebras, terroresque nocturnos, ad vocem loquacis ancillulæ, & inter

inter delicias montis Thabor mansiones figere cupienti. Non desistit ab orando ob involuntarias mentis aberrationes; non illam ariditates debilitant, sed ad constantiam potius animam, non dæmonum terriculamenta infringunt; sed ut in Xaverio legimus, in incepto obfirmant: facit quod solet Statarius miles; omnes hostiles impetus immobilis excipit: actum temporis ad longiora spatia se extendit: impletque illud præceptum Ecclesiæ: *Si Spiritus potestatem habentis super te ascenderit, locum tuum ne dimiseris.*

4.
Deo ad-
scribant
quod acci-
perunt.
3.
Sinceris.
in 2. fol.
Aliam præterea fidelitatem docet Amor sanctus; ut quidquid in oratione deliciosum, quidquid celeste, & humanæ imbecillitatis vires excedit, id totum Deo referat acceptum: Amor secundum S. Gregorium *quadam notitia est*: quia suo lumine duo ostendit; optimum Dei, & pessimum nostri: ac quidquid boni in animam orationi immersam illabitur, ab illo primo fonte profluit, quidquid verò ferulerenti aut turbulenti, aut tenebricosi offunditur, à nobis proficisci demonstrat: Atque ab ejus luce procedunt, profunda illa in principio orationis demissiones: hinc altiquæ cum Abrahamo dicunt: *Loquar ad Dominum cum sim pulvis & cinis.* Alii cum Augustino: *Memoratio Domine, quia pulvis sumus: sed ci-*

to exaudi, complue mi, ne sim pulvis, quem projicit ventus à facie terræ. Alii cum S. Teresa, se ut egentissimi mortaliū ad Imperatoris opulentissimi, benignissimi, & munificentissimi pedes se abjiciunt: Alii cum S. Gertruda, ut implumes aviculæ genuit è nidulo, & ad volarum pennas expectant, aut enim solitario inter Eremiticulas, ad instar caniculæ micæ de mensa cælesti delabentes præstolantur: alij cum S. Bernardo se ranas de palude limosâ coaxantes reputant: Alii Jobi historiam animo recolentes, se demunculum inter filios Dei comparentem existimant: alij vermiculo super terram reptanti, aut bafanide terra vitam sustentanti se similes putant, & cum à Deo ad colloquium admittuntur, idem evenire sibi persuadent, ac si Monarcha aliquis tam fœdum animal in conspectum admitteret; aut si de folio descenderet ut aciculam è terra tolleret, eamque suo paludamendo affigeret. Major certe Deum inter & Seraphinorum præstantissimum, quàm inter hunc & vermiculum est perfectionis distantia, quia ista infinita est, hæc verò certis limitibus coercetur.

Cum verò anima per hos angustos tantæ demissionis aditus in Dei progressu conspectum ad altissimam contemplationem ad raptus & extases, & cælestis amplexus.

5.
Maximè
raptus &
extases.

Bbb 3

plexus, inexplicabilesque delicias admittitur, putatne aliquam fidelitati suæ labem asperget, sibi que de tantis muneribus & gratis aliquid tribuet? minimè verò: potius cum S. Teresia exclamabit: O quàm bonus es Domine? què fieri potest, ut erga tam vilem animulam tam humaniter te geras? an meorum tam cito enormium criminum excidit tibi memoria? An honoris tui cura te non tangit? an non metuis, ne apud homines tua dona vilescant, quæ in tam fætida vascula prodigus effundis? Interim etiam attonitæ simulis cum S. Petro prostrata ad Christi pedes, seque vel ejus conspectu indignam sentiens dicet: Exi à me Domine, quia homo peccator sum.

6. Et orationis ardorem. Jam ardorem orationis ab amoris igne progigni clarius est quàm ut pluribus probetur, non de flammis illis visibilibus & conspicuis, quæ viros Sanctos dum orationi insisterent cinxerunt sermo mihi est. Non de illis quæ flammæ ore profundere, ut S. Lutgardis, & duo fratres solitudinem incolentes visi sunt: non de Stanislao Koska, quem orantem ita vehemens ardor urebat, ut linteis madefactis pectori appositis temperandus esset: Nihil de S. Filano Abbate Scoto, de S. Ida, B. Angela, S. Ignatio, Vincentio, quorum vultus inter oran-

dum ad instar solis collustrati, radiosque ejaculantes eorum cellulas splendore meridiano illuminabant, ad hunc etiam Amoris ardorem pertinere arbitror, ea vis cereos, lampades, & carbones accendendi, quàm in S. Audomari, S. Aldegundis, S. Aldevina, S. Severini & Theodosij aliorumque rebus gestis accidisse legimus: sed & illam à B. Elifabeta orante in pectore juvenis una precibus insistentis excitatam caloris vehementiam ut illum cogeret exclamare, deprecarique ne porrò pergeret, se tantis ardoribus tolerandis parem non esse. Verùm, ut dixi, de his & similibus mihi sermo non est, quæ admirationis sibi plurimum conciliant, imitationis verò perparum: de iis ergo flammis ago, quæ orationis tempore animos accendunt, ac supra res caducas in cælum ferunt, Deoque uniunt, amore suavi, sed ardentissimo, & efficacissimo: has ab Amore, de quo agimus, proficisci, & illum ipsum augere certum est.

Amans anima, ajebat B. Petrus Alcantara, homo ab amore divino igneus, inter orandum celeriter ignescit, ac discursibus intellectus, & reflexionibus valere justis cælesti flammâ correpta, cum amato citò conjungitur, illumque admiratur, laudat, benedicit: de bonorum magnitudine & copiâ, quam

quam in illo invenit, gratulatur, mille modis se illi dedicat, & in ejus amplexibus conquiescit: Verum cum illam Deus in cellam vinariam amoris admittit ibi velut ebria, & extra se abiens sui que oblita, ad eam orandi excellentiam evehitur, ut quod sentit, non oratio vocanda sit, sed Amor; amat enim tum anima, & hoc solum novit, quod amet. Si quæris, quomodo & quid amet? nihil aliud tibi dicit cum Bernardo: *Amo, quia amo*: addetque cum Hugone de S. Victore: hunc amorem omnis quodammodo notitiæ expertem: *quia plus diligitur, quam intelligitur: intrat dilectio, & Deo appropinquat, ubi scientia foris stat*. Accidit tum intellectui, quod homini altissimum montem, qui supra nubes cacumen attollit, ascendenti; ubi enim nubes bene madidus, & aspersus penetravit, atque ex iis emerfit; si deorsum despiciat, nihil amplius eorum, quæ in terrâ sunt aut in eage runtur, intueri potest, nubibus conspectum intercipientibus; si sursum verò oculos efferat, radios aliquot & claritatem vaporibus illuminatis permistam, & nihil præterea videt: ita fit cum intellectu hominis ad sublimem orationem Dei beneficio provecti: hinc assurgit quantum potest; sed cum lumen supernaturale non ultra radios suos proferat, subsiste-

re cogitur voluntate intereâ Amoris impetum sequente, unde contingit quod Dionysius annotat; ut ignotè quodammodo accedatur ad Deum, & amans in unum cum Deo amato transformetur.

At, inquires, quæ tandem orationis subministrabit, ut ad hunc amoris gradum mens humana pertingat: Oratio, ut alibi dixi, cujus principium & finis amor est, quàm scilicet amor excitat, & quæ in solo amore conquiescit. Ad hanc assequendam tria ex consilio S. Bernardi observabis; conscientiæ puritatem, solitudinem animi potius quàm corporis, tertio perseverantiam. Si Patrum, virorumque doctrinâ & sanctitate præstantium doctrinam audis à meditatione incipies, vitæ præfertim, & Passionis Christi Domini; quandoquidem ille sit Via, Veritas & Vita, per quem in arcana divinitatis ingredimur: sed cum aliquos magis concitatione affectuum, quàm ratiocinatione proficere, & ad Amorem concipiendum præparari experientia doceat, hic meritò locum habere debet, illud sapientis pronuntiatum; *Gloria magna est, sequi Dominum*. Sunt qui hac in parte in diversa prorsus abire quibusdam videntur, cum tamen in eundem scopum prorsus collineant: hi enim volunt materiam disponas, puncta

7.
Ad quem
ducet A-
mor.

Sic à me-
ditatione
incipias.

namque
remittit
non non
non non
non non
non non

8.
Aut à præ-
sentia Dei,

puncta meditanda dividat, super illa ratiocinando discurras & aliquem amoris ignem inde elicias, ac amico cum Amato colloquio finias, qui modus à fructu copioso & experientia cōprobatu nullius calculo cum ratione rejici ac improbari potest. Alij verò compendiosiore viam, ut sibi videntur nacti, animam à præsentia Dei ordiri volunt, & omnibus facultatibus in ejus conspectū cum silentio venerabundis, expectare subsidium, de cælo, lumenque ad amorem, quibus in Deum ferantur suavius, eique ardentius copulentur, habent utrique eundem scopum; & simul in primo orationis accessu conveniunt; volunt enim à præsentia Dei, profundaque animo demissione, sui que dissidentia fundamentum jacti: assentiuntur præterea, ubi Deus animam occupat, & detinet ibi illam gradum figere ac consistere debere, nec de progressu, materiaque antea præparata sollicitum esse oportere; nec operationem Dei tuam longè nobiliorem ac præstantiorem inutili sollicitudine impedias.

9.
Si animus
flamma
non con-
cipit me-
ditando,
excitan-
dus ignis.

Præterea eos, qui in secunda sunt opinione, nolle permittere arbitror, ut cum orandis animus à Deo illabente & gratia sua illam excitante non attollitur otiosus torpescat cælestis auxilij expectatione suspensus: nam dum

ventus deficit, solent nautæ remis admoveere manus, & navim impellere, & dum hortus cælestibus imbribus non irrigatur, ad aquam à cisterna hauriendam Hortulanus insuadat: tempus alioquin infructuosè labitur, & affectatur miraculum simile Eliæ, cujus hostiam ignis de cælo delapsus absumpsit: hinc meritò ad manum debet esse disposita materia, circa quam animus, etsi cum difficultate, se exerceat: neque existimo aliquem esse tam insulsum, qui meditationem mysteriorum humanitatis Christi, ad tirones amandet, cum altissimæ contemplationis materiam suppeditem, quam regustasse Deiparam post Christi Ascensionem constantissimè memor, quâ plerosque ad extaticas transformationes gradum fecisse experientia testatur, cum ad divinarum perfectionum contemplationem mentem atollere nunquam possent.

10.
Exempla
sufficien-
ter certis
stantis de
locum re-
luctantia
fectibus

Per-suadeo mihi præterea, neminem astringere velle meditationem ad ratiocinationes atque discursus ac indagaciones adjunctorum rei ad contemplandum proposita; ubi eam jam longa exercitatione ita exploratam, excussamque habent, ut novi aliquid intellectus, quod voluntati proponat, non inveniat: hoc enim est operam ludere, & nullo profectu fatigare intellectum, qui cum

cum alimenta non reperiat, evagatur, & ad instar apiculæ, ad alios flores disparatos convolat. Voluntas verò ad objectum amabile sibi clarè propositum, amore confestim inflammatur, frigusque suum incusat, & quò diutius adhærescit, eò ardentius afficitur, & in varios actus erumpit, subministrante novas semper flammulas objecti propositi bonitate. Hinc est quod S. P. Ignatius magnus orandi magister, tali tempore vult orantem de transitu ad alia puncta sollicitum non esse. Malum ergo otium, inertiamque fugiendam censent omnes, præsentiam Dei in intellectu, ut orationis fundamentum, & evagationum frænum atque obicem, omnes etiam curandam volunt, discursum verò minui, dum affectibus voluntas ad amorem excitandum alendumque inflammatur, & planè tollendum dum sanctis hisce ardoribus officit potius, quàm juvat, omnes sentiunt: Gerson, qui totos quadraginta annos in oratione mentali se diligenter exercuit, quòique de Theologia mystica, altissimæque contemplationis arcanis pulcherrima monumenta posteritati reliquit, arbitratur plerisque simplices idiotas, solius præsentia divinae exercitatione, & actum fidei de Dei bonitate, & amabilitate frequentatione, ad altissimum contem-

plationis gradum esse provecctos, adjuncta vitæ puritate; atque inter cæteros, ait se offensisse significat. minam magnæ simplicitatis, & integritatis, quam cum interrogasset, quomodo intus in animo se haberet, respondisse: Deo laus, animum expedi vi ab omni rerum creatarum cupiditate, atque in Deo solo defixi: seque tum dixisse: Ibi siltte; sufficit, si res se habet ut dicis.

Tria tamen hinc observanda existimo: Primò, an is, qui huic orandi modo insistit, aliquà vanitatis aurâ asslerur, idque confectetur quia hujusmodi orationis genus efferi laudibus, & qui eam sunt assecuti, in aliqua apud homines æstimatione esse inaudit: 2. An id agat fugâ laboris, quia puncta disponere, & quasi quibusdam compedibus illigari, vim intelligendi, perquam laboriosum esse judicat. 3. An inde fructus solitus enascatur, v.g. perturbationum animi moderatio, rerumque caducarum despicientia cum sui victoria convincta; an verò solus gustus queratur, qui amoris proprio nutriendo potius quàm Amoris sancti incremento deserviat.

Atque etsi similibus miserae deceptis plenæ sint historia, unicam tamen ex Gersone producendam censui, de femina quadam, quam appellat Mariam de Valentianis,

Ccc quæ

11.
Ne otio torpeat.

11.
Notanda pro cavenda superbia.

ibi supra.

13.
Medietur
is de vitæ
Christi
mysteriis
ob varios
fines,

quæ de præminetia & prærogativis Amoris sancti magnâ ingenij subtilitate librum conscripsit, in quo dicebat inter alia, hominem ad eum amoris gradum evahi posse; ut divinis, humanisq; legibus solutus solius amoris imperio regatur, qui error illuminatorum fuit.

Operæ pretium meo iudicio, faceret, qui ad hos superbiæ motus in istis infringendos, eos ad solius vitæ Christi meditanda per aliquod tempus mysteria etiam renitentes allegaret: 1. humilitatis exercendæ gratiâ, quâ non parum indigere videntur. 2. Ut sanentur ab errore intolerabili, quò Verbi Incarnati divinas actiones, passionisq; inter imagines corporeas, quibus mentem exuere conantur, reponant. 3. Ut ingrati animi turpissimâ notam fugiant, quò tantorum beneficiorum, quæ nobis Incarnatio Christi contulit, memoriam spontaneâ oblivione sepeliant. 4. Quia illi ut cæteri hominum humanæ vitæ casibus, & calamitatibus expositi, egent Christi exemplo, quo animentur; præsentia, quâ confortantur, & subsidio, quo vincant, & coronentur. 5. Quia à sanctissimis viris, feminisq; qui altissimæ contemplationis dono floruerunt, quales fuere S. Augustinus, Bernardus, Franciscus, Catharina Senensis, Theresia &

complures alij, hæc fuit usurpata, ac frequentata exercitatio: quas inter postremo nominata, vult ut non semel, sed sæpius ad ejusmodi meditationes obeundas adigantur ij, de quibus supra egimus; neque admittendam esse eorum excusationem, quasi id facere non possint; contrarium enim suo se experimento didicisse.

Ultimam hâc monitionem sub-
jicio, ne qui continuâ siccitate, ^{14.} Qui er-
geluque in suis orationibus labo-
rare sibi videntur, omni se idè ^{duis est te}
amore vacuos existiment, late il-
le plerumque sub istis crucibus, ^{se putet a-}
& plerumq; vehementior & for-
tior, quàm dum inter medias ^{more va-}
consolationis flammis undique ^{cuum.}
spirare & ejaculari creditur. Quis
credat Davidem, dum Gemebun-
dus exclamat: *Fuerunt mihi lacry-*
ma mea panes die ac nocte. aut Spon-
sam in Canticis, dum querelas
suas ingeminat, dicens: *Quæsi-*
eum, & non inveni, aut Christum in
cruce lamentantem: *Deus, Deus*
meus ut quid dereliquisti me; aut
B. Virginem triduo amissum fi-
lium lugentem, eumque cum ma-
gna animi anxietate vestigantem;
hos inquam omnes tristitiæ na-
bitus & caligine circumfusus,
nò intus ingentibus amoris flam-
mis arfisse? Veller aliquis in ea
interiori siccitate pro Christi glo-
ria, & amore in ardentem rogos
infi-

infilire, vellet concidi gladiis, leonum lacerari unguibus, & mille mortes subire, ut Christo, quem absentem arbitratur, arctissimo amoris nexu copulari possit, hoc ambit, hoc suspicat, hoc integrâ orationis horâ repetit, & hunc amore carere putabimus? ego verò in hujusmodi pectoribus plus amoris sapius delitescere arbitrator, quàm in aliis, qui oratione, quàm vocant quietis & silentij, dies & annos perfruuntur: facile est cum Elia, dum Deus offert & invitat, curram igneum conscendere; facile cum muliere in Apocalypsi, dum Deus alas subministrat, in desertum contemplationis evolare; quod non libenter, & cum voluptate experiatur Deum in se aurea illa promissa complementem: *Extollam te super altitudinem terræ?* Verùm cum hæc omnia desunt, cum homini omnes amoris vires colligendæ, ut ad Deum accedat, & cum fugient quodammodo ac se occultante uniatur, cum dæmonum oppositus pervincendi, atque naturæ corruptæ ac fatiscientis superandæ infirmitas, & inconstantia, cum adversis ventis, ac undique circumfundentibus se tenebris magnâ contentione, & longo tempore navigandum, amore tunc opus esse intensissimo nemo est qui inficietur.

CAPUT XIII.

Media ab Amore divino subministrata ad horas Canonicas debent, & cum fervore recitandas.

Meritò inter Amoris curas, hæc una maxima censeripotest, ut in Ecclesia militante ad æmulationem Triumphantis à personis ad id deputatis Deus, ut S. Augustinus loquitur, *Ametur laudando, & laudetur amando:* atque utinam hoc tam heroicum imò Angelicum munus à plerisque diligentius obiretur! Vidit aliquando B. Hermannus, dum canendis Psalnis diurnum Officium haberetur Angelos è caelo in Chorum descendere, thuribula fumantia gestantes, & aliquos quidem odorato incenso perfundere, qui fervidè corde simul & ore canebant, atque in super incensatione absolutâ, eis inclinato capite exhibere reverentiam; alios verò ad alia animo distracto vagabundos præterire ne conspectu quidem dignatos, nonnullos etiam, quod graviore culpâ infecti essent, perhorrescere.

Similia fere sancto Bernardo ostensa sunt: vidit enim ille Beatos

Ccc 2 Spiritus,

I.
Officium
Canonicū
est quædã
cælestis
curiæ i-
mitatio.

Spiritus, dum in choro caneretur, aliquorum fervidiùs canentum verba auro in libello describere, aliorum argento, quorundam etiam atramento, imò & nonnullorum aquâ; aliquorum verò, quorum mens aut distracta erat, aut somno oppressa, curam non habere, quod similitum negligentiarum annotatio ad Dæmones spectabat. Non absimilia in ple-risque cantantium Choris etiam hoc tempore contingere, etsi in oculos nostros non incurrant, nemo sapiens dubitaverit.

2.
Quanti
precij vel
unus ver-
siculus o-
fficii.

Mortua est ante annos circiter viginti Magdalena à S. Iosepho Carmelitana, & Conventus Parisiensis Priorissa, virgo sanctimoniâ, & miraculorum frequentia celebris, quæ post mortem uni ex suis Sanctimonialibus, sibi dum viveret familiari, apparens, & de rebus arcanis sermones miscens, inter cætera dixit, unicum versiculum Psalmorum cum attentione & devotione veritatum præmio humana æstimatione longe superante in cælo donari; ex quo tanquam confectarium deducitur versiculum etiam unicum malè, oscitanter, & irreverenter pronuntiatum aut decantatum pœna mortalium communi opinione majore post hanc vitam castigari; ut meritò Amor Sanctus Clientes suos hac in parte bene instruendos esse censeat, ne amatus offen-

datur; constat enim Christi crucifixi imaginem velut indignabundam caput aliquando avertisse, dum intolerèter & latrantium more caneretur: Legitur etiam, Officij divini tempore turpiter à somnolentia victæ Colaphum avulsâ à cruce manu impigisse, ut quantum tam fredda segnitie sibi foret exosa, his prodigiis ostenderet.

Inquirendos igitur, monet amor sanctus hujus focordiæ fontes, atque ibi remedium adhibendum: ac primus quidem esse videtur rerum Caducarum amor præposterus, atque in illas cogitationum, affectuumque profusio, quo fit ut animus aliò velut avolans, ad ea quæ canit, aut pronuntiat, non attendat: alter foris est in quærendis tanto malo remediis supina væcordia, quæ proinde hoc loco suggerenda censui.

Primum ergo remedium est, quod antiquitus sacrificantibus dici solebat: *Age quod agis*: hoc est: munus tuum pro dignitate imple, & in eo rotus esto, omnesque animi vires ad id rectè obcundum in unum collige. Considera ergo quisquis es, qui ad horas dicendas obligaris, unde manarit ista obligatio; à Deo scilicet, qui per Ecclesiam sponsam suâ seligi voluit è mortalibus aliquos, qui isti muneris piè & sanctè vacarèt; quot proinde Officium divinum appel-

3.
Causa
focordia
in officio
legenda

In
No
2.

Lib. I. Off. lari voluit. Officium ab officio ductum existimat S. Ambrosius, *Quasi officium, quod sit illud, quod quemq. pro conditione personae facere deceat: tu ab aliis officiis ferias agere juberis, ut te totum officio divino impendas: vitæ ergo quam divinè illud impleas. Qui apud veros Principes officiis nobilioribus funguntur, quam attentè, quàm sedulò, quàm reverenter, & ad Principum promerendam gratiã, id exequi conantur.*

4. Officium opus Dei. S. Benedictus hoc, de quo agimus, officium in Regulis suis *Opus Dei* appellat, quasi unice Deo consecratum: Si vasa Domini, quia ad honorem Dei solius deputata, tam religiose tractantur, ut calices sacri, & similia; quanto cum honore in opere Dei tibi demandato, ut decet implendo versari te oportet, cum Seraphini ipsi in minimo sibi injuncto à divina Majestate munerè, quidquid habent amoris, & reverentiæ, certatim adferant, An tu, dum aliter facis, non tibi videris probrosum illud, S. Bonaventurà auctore, nomen promereri, ut non orator bonus, sed verborum latrator appelleris; qui à Deo non merearis exaudiri? Cum enim ita se habet homo, ait, *Ve dimidium cor dirigatur in celum, & dimidium cor maneat in terra, talis homo nunquam exauditur à Deo.* Hinc ut rectè monet S. Ambrosius, dum ad di-

vinum istud Officium te disponis. *In recessum pectoris tui totus ingredi, teque ita gere, ut ad id quod agis solū attendas, & (quod Cyprianus in aliis severè reprehendit) non sis isto tempore tam vacors, & tui Deique oblitus. Quasi sit aliud quod magis debeas cogitare, quam quod Deo loqueris.*

Juvabit præterea, si id munus, ad quod Ecclesia te delegat, & obligat, Angelicum esse arbitreris. S. Ignatius Martyr ad Psalmos alternis versibus in choro dicendos compulsus dicitur Angelorum imitatione, quos spiritu ad cælestia raptos alternatim canere conspexerat.

Aliquid simile Davidi ostensu fuisse non immeritò persuadebit sibi, qui illum dicentem audit: *In conspectu Angelorum Psallam tibi.* Non modò in conspectu, sed una cum illis nos canere velle videtur mater Ecclesia, quæ quotidie nos cum Angelis, & Archangelis, cūque omni militia cælestis exercitus, conjunctis, conspirantibusque vocibus, & cordibus trifugion illud, Sanctus, Sanctus, Sanctus, velut hymnum gloriæ concinere præcepit: Cur non in cæteris Psalmorum versibus ad unius Deiglорiam extollendam cõpolit is idem illam velle arbitrabimur, cum ab Angelo de cælo delapso numerum Psalmorum canendorum videatur aliqua ex par-

Lib. 1. c. 5.

te didicisse? Narrat enim Cassianus convenisse aliquando Sanctos Eremitas Patres, ut de numero Psalmorum mane & vesperi in canticis suis dicendorum aliquid decernerent: & cum in varias sententias abirent, aliis eas pro fervore ad quinquaginta, aut sexaginta multiplicantibus, & pia eorum disceptatio produceretur in vesperum, ecce tibi unus in medium profilit, qui duodecim duntaxat legit finitque cum uno Alleluja, atque ex omnium conspectu evanuit; quem ideo Angelum fuisse sunt opinati.

Si Angeli tam libenter ad nos commeant, ut velut præcutores nostris canticis assistant, cur non iidem nos in caelestes suos confessus libenter admittant, ut illis permixti Davidicos versus cum illis antecanamus aut recitemus, ô si cum S. Bernardo te, dum horas alterius decantes ad cælum evehit & Angelorum Deum laudantium canticis interesse crederes, quantam inde reverentiam, quantam attentionem, quantam alacritatem conciperes. Quod si tibi minus arduum videtur terrestri onustum pondere, aliisque destitutum tam altè efferrè; fac tamè dum in cubiculo officium tuum recitas, tibi persuadeas, in comitatu tui Angeli illud te percurrere, ut olim B. Veronicæ de Binasco concessum legimus cum qua genibus

flexis Angelus tutelaris horas legere solitus fuisse dicitur; Quid tibi tum animi foret? Quos conatus parem cum illo attentionem & reverentiam ad illas afferendum? Vili sunt aliquando beati illi spiritus, Monachorum subsellia, dum Te Deum laudamus, carent circumire, & voce, gestuque addere animos, & devotionis igniculos excitare. Idem agere custodem tuum Angelum qui uti semper; ita maxime dum officio illo Angelico Deum laudandi perfungeris, tibi assistere, in animum inducas.

Imò verò te in Angelum quodammodo transformari tibi persuadeas, ita sentiente S. Chrysostomo, ejus extat hoc pronuntiatum. *Homo, qui cum Deo loquitur, uti decet, eum, qui cum Deo loquitur, erit deinceps Angelus.*

Præterea multum adjumenti ad horas Canonicas debite percurrendas hauries, si te legatum esse, & ad quem, & qua de causa legationem obeas, attentius expendas.

Legatus es totius Ecclesiæ, & ad Deum Majestatis supremæ, maximis de causis legatione fungeris, Vide quantum crimen incurrat, quantum detrimenti afferat alicujus Reip. Legatus, si oscitanter, si verbis præcipitantibus, si oris, totiusque corporis compositione Principi exosa munus illud obeat:

Gra-

Gravissimis malis urgetur Ecclesia, ab illa ad suppetias implorandas ad Supremum numen mitteris; hæc tibi verba dictavit, quibus illum compelles, & ad auxilia subministranda supplex inducas, & tu omnia alia agis; cum potius tuo despectu, tuaque vacordia ad iram concitas: quis talem præ-narratorem impunitum ferat? Verba ipsa Psalmorum, quibus ad legationem debitè obeundam ab Ecclesia instructus es, si, uti par est, à te pronuntientur, hostibus formidolosa sunt, ad eorum sonum percelluntur, & aguntur in fugam; & tu tam supinè negligēs es, ut dum illa indebitè offutis, hostes potiùs accerfas, quàm ferreas.

Anachoreta non infimi ob virtutes nominis Martellus dictus, cum nocturno tempore Psalmis recitandis vacaret, ecce tibi tabarum clangore velut Classicam eani inaudit, & miratus sibi dixit, unde ista, cum nullus hic miles sit, nullamque bellum? Tam cacodæmon non viso truci comparēs, imò, inquit, bellum est, contra te atrocissimum, à quo non desistam, nisi tu ab oratione legendisque tuis Psalmis cessaveris: Miquem desepit vir sanctus, & in recitatio suo Psalterio perrexit, solitus postea dicere nullis S. Scripturæ verbis magis perturbati, perterritique dæmonē, quàm

ver suum è Psalmis depromptorū, velut divinorum Missilium jactu: Hinc contra illos, & eorum emissivos tyrannos, similibus sagittis instructos, in arenam produsse Martyres, legimus, Gregorium, Pantaloneonem, Calinicum, Cuctam aliisque complures, ac de illis insignes victorias reportasse: hæc etiam armatura se confessorum plerique in ultimo mortis certamine contra hostes invisibiles munire voluerunt, ut S. Nicolaus, Antonius, Franciscus, S. Gallus aliique complures, quod illos ante huncscemodi velut ignita jacula consistere non posse crederent, uti aliquando S. Macario monstratum est, qui ex ore duorum Monachorum flexis genibus & Psalterio Preces recatantiuta flammam proflire advertit, quas appropinquantès Dæmones ferre non poterant; sed continuo se dabant in fugam: cur ergò tu his armis, ut oportet, non uteris? Cur non volentia, evagationibus mentis ea inutilia reddis, hostiumque tuorum exponis ludibrio? Qui ante Bialentium subfellia ludos agere, & nescio quas ineptas formare imagines torpentiumque oculos in somnum claudere, ac immergere visi sunt. O te egregium Legatum; exosum Regi, ad quem missus es, Ecclesiæ damnosum, à qua delegatus es; hostibus ipsis Ludibrium, contra quos auxilia

auxilia postulaturus destinatus es, tibi verò ipsi innocentissimum, qui non tantum prævaricatoris, sed proditoris etiam notam incurris.

Adferet præterea non parum subsidij ad attentionem fervoremque magnum inter istas cavendi recitandive officij occupationes sequens consideratio; nempe, si à quo profecta sit hæc præcandi ratio, & quis illam composuerit, digesteritque, ac in ulum traduxerit, paulò accuratius discussis. Hanc à Spiritu sancto inspiratam nullus est qui dubitet; ipse Propheta Regius hoc protestatur, dum dicit. *Lingua mea calamus scribae velociter scribentis*: quis enim iste scriba, nisi Spiritus sanctus? qui velociter scribere dicitur, quia ignis est, & ad cor, linguamque permonendam, & ad voces literasve formandas tempore non eget: quis ergo absolum non censcat, si quis versus à Spiritu sancto qui totus ignis est, profectos, frigide moduletur? si ab Amore infinita concinnata verba cum torpore, & quasi auctoris exprobratione pronuntiet? Fac Regem aliquem ad sui ipsius laudem cantilenam dictasse, cujus modulamine impensè delectetur; an non omnes è subditis, qui amore reverentiaque feruntur in Regem numeros illos disceant, & ad Regis voluptatem, gratiamque canerent? hoc scili-

cet compulit tot viros sanctos Deo placendi cupiditate incensos Psalterium integrum diebus singulis cum devotione percurrere, ut à S. Gangerico, Guilielmo Episcopo, S. Simone, S. Athanasia aliisque factitatum legimus: hinc Angeli ipsi modulos istos studiosè & alacriter cecinisse memorant qui B. Gudualdi res gestas; literis mandarunt: nempe cum ille officium inchoasset dicendo: *Deus in adjutorium meum intende*, profectus fuisse Angelos, ac Psalmos reliquos alternatim mira jucunditate cecinisse.

Nec mirum beatos illos spiritus illis versibus & canticis tantum esse delectatos, cum ipse ^{s. psalmodia} ^{Deum de-} ^{lectat.} corum Dominus ex iis singularem voluptatem hausisse, eosque familiares habuisse videatur: nam cum solemnioribus diebus pergeret Jerosolymam, Davidicos Psalmos, uti ferebant Judæorum instituta, inter eundem decantabat; & coenâ peracta hymnum ex iisdem desumptum, antequam in hortum vinculis suis destinatum progredieretur, cecinisse plerique arbitrantur, & in cruce medios inter dolores Psalmum 21. totum recitasse, & versu ex 30. desumpto spiritum suum in manus Patris commendasse Evangelicus textus ostendit: quin etiam post mortem cum Catharinam Senensem rudem, & ne prima qui-

quidem literarum elementa cognoscentem legere docuisset, unà cum ipsa deinde Psalmos Davidicos alternis recitasse dicitur, ita tum Psalmorum divinis versibus, & ipsa Virginis devotione capiebatur. O quam illi rem gratam faceres, si in iis pronuntiandis pari tū fervore arderes; quam verò ingratam, cum ad instar fœdi animalis cœlestes illas margaritas velut res abjectas proteris & conculcas! non abibit, mi homo, ex tot lectis relectisque toto tui Sacerdotii tempore Psalmorum versibus literula in illo supremo tribunali indiscussa, & præmij aut castigationis experts pro diligentia fœcordiæ tuæ quantitate non eris: imitare, quæso, S. Pauli hac in parte electionem, & votum quod totidem verbis horarum lectioni applicari potest. *Volo, inquit, id est malo, in Ecclesia quinque verba sensu meo loqui, quam decem millia verborum in lingua.*

1. Cor. 14.

6. *Attentio quomodo paranda.* At inquires, Quomodo, quibusque præsidis eam in officio recitando attentionem, ardoremque consequari. Audi Ecclesiasticum: *Ante orationem prepara animam tuam, & noli esse quasi homo qui tentat Deum*, qui scilicet, imparatus accedens, quasi per miraculum, alacritatem, constantiamque ac mentis stabilitatem à Deo expectat, similis illi, qui cum sementis jaciendæ laborem fugerit, messis

nihilominus ubertatem sibi promittit. Qui cantu musico instrumentisque Dominum suum recreare desiderat, prius illa pertentat, & ad concordem cum vocibus harmoniam accommodat, & tu animo cogitationum inter se pugnantium affectuumque discordiâ perturbato ad legendas horas audes accedere, & attentionem, gustumque tibi polliceri? Audi Eucherium te monentem: *Quantum apposuerimus ad diligentiam, tantum ille addet ad gratiam.* & S. Bernardum dicentem: *Qualem te paraveris Deo, talis apparebit tibi Deus.*

Hæc porro præparatio in attempta ardenti que Numinis invocatione, & recta intentione ac utriusque in Psalmorum decursu continuatione, meo judicio consistit: Non est visa sufficere Sanctis illa invocatio, quam ad aperienda labia, adjutoriumque Dei flagitandum Ecclesia in primo limine præscribit; addiderunt illi *Veni creator*, ut Xaverius, aut brevem aliam precatiunculam, quam in eum finem accommodatam judicabant.

Recta verò intentio tribus verbis ab Ecclesia ipsa comprehensa ad *Orate fratres* proponitur, dum minister ad preces Sacerdotis postulantis oratiunculam, ut Sacrificium Deo gratum acceptumque sit, respondet, optare se

7. *Invocando Deum.*

8. *Intentionem præmittendâ.*

Ddd

ux

ut suscipiatur ad laudem & gloriam Dei, ad utilitatem quoque astantium, totiusque Ecclesiae suae sanctae: potes & tu illam ante horas praemittere, si lubet, & tribus his membris intentionem tuam concludere: si aliquid distinctius requiris, habes ex Patre Petro Fabrico viro ad ista exactissimo egregie breviterque concinnatam: hic in decem membra partitam pronuntiatis decies **JESU**, **MARIAE**que nominibus ita Horarum penum Deo offerebat: 1. Ad ejus nominis gloriam. 2. Ad Sanctorum honorem. 3. Ad impetranda gratiae virtutumque incrementa in iustis. 4. Ad ejusdem gratiae subsidia imploranda pro existentibus in peccato. 5. Ad felicem rei Catholicae progressionem. 6. Pro concordia Principum. 7. Pro morbo laborantibus. 8. Pro animo afflictis. 9. Pro agonizantibus cum morte. 10. Pro existentibus in purgatorio.

9.
Interjiciendo orationem jaculatoriam.

Quod si inter continuationem Officij tui, ad singulos Psalmos ejus imitatione sequentem ejaculatoriam precationiculum adjunxeris: *Pater caelestis, da mihi spiritum bonum*, nec omnes numeros absolveris; suadeo nihilominus, ut particulari privatoque studio aliquam tibi Psalmorum intelligentiam compares, ut fracto velut cortice ad medullam pertingere, atque ad gustus inde suavissimi

mos hauriendos assurgere, & pares cum Propheta pietatis virtutumque affectus induere & excitare possis. haec intelligentia efficiet in te, quod S. Basilii in explicatione primi Psalmi scriptum reliquit: nimirum Davidicos Psalmos etiam ex corde lapideo lachrymas elicere: faciet quod ad Psalmum 107. affirmat S. Chrysostomus, ut cum Angelis choreas ducere, & quasi cum illis de Dei laudibus & amore contendere tibi videaris. Quod si nimis operosum hoc tibi videatur, age saltem, ut argumenta Psalmorum, & quid in eorum unoquoque; praetendat Regius vates, & quod collimet, intelligas, ut cum laudante laudare, & in eisdem cum illo affectus conspirare possis: o quantum inde utilitatis! quantum voluptatis hauries! ad experientiam tuam provoco, & finio. Ne quaso mirare, mi lector, si multa, quae in Gallico volumine hoc capite habentur, dum Latine jam scribo, praeterierim: feci de meo, quod volui, & auctorem hic agere animus fuit, non interpretem, omisis nonnullis, additis aliis, & ceteris meliori ordine digestis; dum Gallice primum scripsi, multa congesti in eorum earumque gratiam qui Psalmos non intelligebant, nunc dum latinitatem callentibus loquar, ea selegi, quae ad animos ad debitam reverentiam

tiam attentionemque stimulan-
dos sufficere videbantur.

CAPUT XIV.

*Quæ sigillatim in recitatione
Etorarum vitanda.*

I. **P**rimò situm indecentem eorū, qui *sedentes velut ex aduerso Deum orant*, quos gravibus verbis carpit Tertullianus; sed etiam nonnullos, qui Completorium dicebant in lectulo, tetro suffitu irrisit dæmon. Mirum quantam hac in parte diligentiam, constantiamque adhibere viri sanctissimi. S. Franciscus, etsi infirmus, toto nihilominus Psalmodiæ tempore, nec inniri cubitis, nec ad murum admotus sustineri voluit. B. Justinianus illis etiam horis ad instar erectæ statuæ in pedes conficere solitus fuit. S. Bonaventura situm Christi in cruce pendens spinisq̄ coronati imitandum proponit: quòd si officij prolixitas aliquam mitiorem tolerabilioremque permittit, non abeat tamen extra reverentiæ supremæ Majestati debitæ limites, ut Concilium Basiliense admonet: quæ rigidiùs observanda videntur ab iis, qui privatim horas recitant, cum eos nec vocis in canendo contentio, nec laboris diuturnitas defatiget. Dixi superiùs An-

gelum, qui cum Veronica de Binasco horas recitabat, de genibus solitum eas dicere. Stantem, aut genibus flexis qui eas percurreret, nemo reprehendet: qui sedens, nisi debilitate præpediatur, irreverentis notam non immeritò, apud cordatos, & bene moratos incurret. Ambulatoriam horarij pensæ recitationem vetant aliqui ordinum legislatores: permittunt nonnulli, modò locus non sit salutantium occurribus obnoxius, & oculorum animiq̄ evagationibus materiam non præbeat.

Cæterùm ubi Ecclesiæ ritus jubet nos flectere lapsum in peccatum, ubi surgere & stare, ab illo excitationem, & quasi resurrectionem significari Justinus martyr existimavit; tanta latent etiam in externis illis ritibus mysteria.

Alter nævus vitandus est interruptio, quam sine causa oderrunt viri sancti, & graviter in aliis reprehenderūt. S. Ludgerus Monasteriensis Episcopus, cum à tribus nuntiis ab Imperatore Carolo ad palatium evocatus esset, quòd tum officio divino legendò occuparetur, donec finem imponeret, ire distulit. Hinc severo vultu tanquã mandati Regij contèptor ab Imperatore exceptus cum rogaretur, cur non citiùs comparuisset; magnâ libertate respondit, se cum supremo Impera-

D d d 2 pera-

Quest. 115

2.
Interru-
ptio.

peratore occupatum ejus jussis, primas partes detulisse ejusque cultum terreni Imperatoris voluntati prætulisse, atque hoc ipsum ut ageret, cum in Episcopum inauguraratur, à sua Majestate sibi commendatum fuisse. Placuit libera responsio pio Imperatori, & apud illum gratiam & benevolentiam auxit. Idem S. Ludgerus cum vesperi ad hospitium divertens, Horas ibi cum Ministris suis recitaret, & ex illis unusignè nimio fumo molestum componeret, & insufflaret, tum quidem tacuit, sed manè insequenti hominem graviter corripuit, pœnamque imposuit, quòd ob levè molestiã, Officij recitatione interrupisset.

Hom. 24.
de Bapt.

S. Joannes Chrysostomus verbis gravioribus hujusmodi desultorios homines, qui variis rationibus, velut mantello hanc levitatem obtegere conantur, interpellat: *Quid, inquit, te urget? negotiorum nimirum avocatur te necessitas? An verò tu illà tibi horà ulla negotia esse arbitraris? an tu omnino in terra te esse meministi? an te cum hominibus versari censes? Quis hoc non saxeæ mantis esse dicat, illo te tempore in terra esse arbitrari, non cum Angelis choros ducere, cum quibus mysticè illum hymnum, & triumphale canticum cecinisti? quantum scilicet cælum terræ præstat, & cælestis occupatio terrenis negotiis antecollit, tanto plus ponderis, attentionis, & reve-*

rentiæ ac continuationis penso horario Psalmorum supra cætera negotia est deferendum.

D. Jacobus Anachoreta ob sanctimoniam famam celebris adeoque consilij gratia, & ad vitam melius instituendam capiendam documenta à pluribus frequentatus, nemini unquam respondere voluit dum orationis statuta tempora decurreret, & de hujus silentij causa interrogatus, respondit: Quemadmodum dedecet famulum, dum hero mensæ accumbenti deservit, ad fabulas cum alterius famulo divertere: & si aliquis apud Judicem causam magni momenti pertractans, cum amico fortè superveniente, Judice & prosecutione causa dimissis, misceret colloquia, meritò Judicis iram incurreret, secundamque audientiam obtineret difficillimè: ita illi rem Deo exosam facere censendi sunt, qui in supremæ Majestatis conspectum familiaritatemque tractationem admitti cum ejus despicientiã ad nescio quæ cum rebus creatis diverticula vilissimè dilabuntur.

Unus aliquis è sancti Benedicti familia longioris Psalmodiæ cædia non ferens, interrupto cantu abibat è choro; corripuit illum aliquoties sanctus Fundator, sed emendationis fructus vix ad duos dies constabat: nec mirum: videte enim tam S. Benedictus, quam Mau-

Theodor.
l. 11. juv.
Hij.

Maurus ejus discipulus dæmonem laciniâ vestis apprehensâ miserum hominem è choro protrahentem, qui baculo à S. Patriarcha percussus infidiari homini desit. An non res pudenda, ita per ludibrium à dæmone ad similes interruptiones nescio cujus boni fallaci prætextu compelli, cum nulla inde, offenso propter hujusmodi levitatem numine, spes melioris frugis aut eventus affulgere possit?

3.
Præcipitatio.

L. s. e. s.

Tertius defectus est, quædam aut cantus, aut recitationis præcipitatio, atque præsertim in choro inter canentes discordia atque perturbatio, quam ab humani generis hoste cudi Deus, teste Cæsario, inter alumnos S. Bernardi non semel ostendit, cum à Religioso magnæ sanctimonie ex perturbatoris pectore ardens titio erumpere & ad socium complicem inflammandum proflire visus est. Hinc S. Fulgentius distinctam & suavi cantu temperatam Psalmodiam commendabat; & venerabilis Abbas Blosius, vel in pronuntianda syllaba, vel alicujus notulæ tono observando, vel inclinatione capitis cum reverentia facienda diligentiam, attentionemque à suis exigebat: nec mirum, cum ab Angelis tempore Psalmodiæ præsentibus horum omnium exactam haberi rationem, & in codices referri minu-

tatim S. Bernardus viderit. Nec dubito ipsos etiam defectus à dæmonibus accuratè observari, & in membranis singulos describi, cum aliquando nihil horum à se negligi S. Macario interroganti, contestati sint.

4.
Somnolentia.

Somnolentiam verò, & oscitantiam isto tempore ab eodem fonte promanare quis dubitet? cum socordi monacho oculos digitis suaviter admotis in soporem claudi à dæmone observavit Macarius, & aliquando animalium, ut felis, serpentis, porci figurarum ementibus perreptare per Monachorum subsellia, & in aliquorum etiam desilire humeros, & paulatim velut eblandienti murmure, & contactu somnum conciliare sit deprehensus? Quàm verò hoc Christo ejusque Matri sanctissimæ displiceat, uterque miris declaravit argumentis: hæc in primis alumnum suum eisi infirmum severè corripuit; Christus verò, ei, qui victus succubuerat, dorsum obvertit; alium verò, cui jam inertis somnolentiæ vitium inoleverat, impactâ alapa castigavit: muneraturus liberaliter hominem, si contra tam putidam væcordiam fortius, & constantius decertasset.

Cæsarius supra.

5.
Fabulatio.

Verùm si somnolentia Sancti Officii tempore supremum Numen ad iram ita provocat, quid de spontaneis, & dedecorosis,

Deoque, & ejus Ministro indignissimis fabulationibus pronuntiabimus? An non hujusmodi linguas, auresque talis contemptus instrumenta, damunculis obfensas, ab illis ad libitum agitari, commoverique censuimus? Scilicet hoc est implere illud Propheticum, *Servite Domino in timore & exultate ei cum tremore*: ubi est Christus flagella contorquens & hujusmodi non negotiatores, sed fabulones cum iracundia abigens? Tunc quod in conspectu tui Principis non auderes, coram supremo numine Angelorum reverenter astantium exercitu stipato impudenter attentare audes: O si sanctos Patres in similia congerronum capita fulminantes audires, forte alia cogitares, & impudentiae frenum imponeres! *Custodi pedem tuum, ingrediens domum Dei*, dicebat Ecclesiasticus; ego vero potiori jure dicerem tibi: *Custodi linguam tuam*. Non vult salutare amicum in templo, quem a longo tempore non videris, S. Chrysostomus, quia salutationum verborumque ad ista officia spectantium locus ibi non est; sed *Angelorum*, inquit, *atque Archangelorum, regnum Dei, calum ipsum*. Impudentiores nos canibus esse ait, si ut comœdiam audiamus, linguas continemus, & silentium observamus, & oppositum facimus, cum Deus nobiscum agere vult. Eum qui in

Horn. 14. in
Ep. ad Cor.

templo fabulari non veretur, magnam pro se, aliisque redditurum esse apud Deum rationem existimat S. Augustinus: & verò si pro verbo, quod in loco alicubi profano effutiimus, in illo strictissimo tribunali exigetur ratio, quid fiet de confabulatione in templo in ipso Dei conspectu cum aliorum offensione impudenter usurpata? Beata Veronica de Bilasco Sacrificij incruenti tempore in Sancti monialium sibi vicinam curiosè oculos conjecerat; paulò post, cum preces fundens in raptum mentis abiisset, ab Angelo familiari verbis tam acerbis castigata fuit, ut diceret, se ex dolore in ipso vestigio morituram fuisse, si raptus non impedivisset. O Deus, inquit, quam horrendum est in tam amarulentam, severamque unius Angeli reprehensionem incidere, oculos ejus tum intueri, vocem intelligere! Ab excessu mentis ad se deinde reversa, sibi que reddita, tres integros dies flevit amarissimè; sibi præterea à Christo gravem poenam dicebat injunctam, quam proderet noluit. Si unicus aspectus levisque oculorum aberratio tam severe ab Angelo, Angelorumque Domino reprehensa ac multata fuit; quid, queso, expectare debet à caelesti Judice longa, & Deo hominibusque eam observantibus, perquam odiosa confabulatio? Ne dicas, officio-

6.
Evangelii
oculorum

officiolam, aut propemodum necessariam fuisse, & ob brevitatem excusabilem. An tu, dum officii divinis assistis, aliorum officiorum debitorē te existimas? An tuum ad fabulas pruritus necessitatis pallio coram Deo omnia contuenti obvelare audes? Brevis solet esse necessitas, si contingat illum aliquando urgere nec longiorem illam confabulationē exigere potest, nec tegere. Si mihi credis, à similibus abstinerebis imposterum, & tibi præteritorum temporum culpas à Deo ignosci postulabis. *Nolo*, inquit S. Augustinus, *tecum computare præterita; ab hodierno die te muta, craste alterum inveniat.*

CAPUT XV.

Quomodo Amor Sanctus dirigit examen conscientia.

Duo Amores nostrorum defectuum cognitionem nobis eripiunt; amor scilicet sui, & amor rerum fugientium. Primus ille, secundum S. Bernardum, *ita mentis oculum obscurat, veritatem obumbrat, ita ut, si tuam occupaveris mentem, jam te qualis es sentire non possis, sed qualem te ames, talem te putes esse; amor enim veritatis judicium nescit.* Amor mundi, & re-

rum caducarum easdem tenebras offundit, quia animam longius à Deo, qui lumen est, abducit. Augustinum audiamus aliquando ^{Hom. 34.} ante conversionem suam id expertum: *Anima, inquit, amando mundum oblita est se & quodammodo perdidit se, nec facta sua novit, justificat iniquitates suas.* Adferat ergo oportet facem suam Amor sanctus, quā tenebras discutiat, ostendatque qualis sit, & quantis sordibus interiora scateant, ut horrorem odiumque sui concipiat, & ad sanguinem Christi, quo lavetur, convolet, fiatque in illa quod idem S. Augustinus declarat. *Ostenditur, inquit, sibi, & displicet sibi; confiterur sceleratem, desiderat pulchritudinem, & quæ ibat effusa, redit confusa.* Nec persistit in hac confusione, sed ad tollendam confusionis materiam inardescit: amor enim proprium est, omne quod amato displicet, odio prosequi, & confestim viribus collectis in id incumbere, ut longius ab aspectu Amati citò removeatur, & nunquam amplius in ejus oculis incurrat. quod amor major est, eò vehementius odium exsurgit: amorisque quantitatem sequitur semper aversionis magnitudo. Hortulanum vide, qui hortuli sui pulchritudinem affectat, tribulum unicum aut herbulam unicam inutilem ferre non potest; manè sub ipsum solis ortum,

tum, ipse hortum ingreditur, areolas attentis oculis examinat, quidquid superfluum, aut noxiū evellit; si talpæ foramen offendit, continuò ad illum investigandum necandumque omne studium & operam confert. Pater qui filium ejusque in literis profectum ardentem diligit, impedimentis omnibus viam præcludere, & si quæ præter mentem irrepserint, ea confestim amovere nititur. Virgo aliqua vestium elegantia, ornatuque corporis plurimum dedita, si pretiosorem togam, & quam plurimi æstimat, alicujus negligentia commaculatam reperiat, in auctorem ipsum querelis invehitur, & quamvis charum, è conspectu suo ablegat. Idem agit Amor divinus, tam ille quo Deus munditiam amat, quam alter ab illo velut fonte in hominis animum diffusus.

2.
Amor divinus peccatū persequitur.

Amor ille divinus sicut termino caret, & nullis limitibus coercetur, ita peccatum, ut rem sibi ingratam, infestamque odio prosequitur infinito. Omnia demonum contra homines odia, omnes hominum alienationes aversionesque, quas unquam contra malum aliquod concepere, si in unum consententur, etsi cum odio, quo Deus contra minimum peccatum fertur, componantur, umbra sunt, & arenula, cum oceani vastitate comparata: persequi-

tur illud severissimè ubicumque est, & si in filio suo amantissimo illud reperiret, pœnas de illo pro delicti gravitate repeteret.

Amor sanctus, qui in hominem velut amoris illius æterni scintilla delabitur, pro sui mensura, limitato odio in peccatum effervefcit, tantumque cujuslibet culpæ horrorem ingenerat, ut homo illo accensus, omnia inferorum supplicia experiri malit quam minimi peccati maculâ coinquinari, atque in hoc puncto ad Dei similitudinem accedit quam proximè. *Odium peccatorum*, inquit Augustinus, *nos incipit facere similes Deo, quia hoc odimus, quod odit Deus.*

Primò Amor hic animam ad diligentem omnium peccati fugam impellit. Secundò, si inacutiã aliqua, aut infirmitate, inconstantiaque prolabitur, ad lacrymas, emendationemque continuò excuscitat. Tertiò, quia cæcutire animam in pluribus novit, ad lucem de cælo flagitandam urget, instarque frequentissimè Quarto, in pœnitentiæ sanguinisque Christi balneo ut diligenter & operosè se abluat, extimulat. Quintò, ut de minimis culpis severissimum judicium ferat, pœnasque repositat, facit.

Primò igitur quemadmodum ^{4.} delicata virgo, quæ viâ spinis aspersâ aut lapillis obsitâ incedere cogitur, sedulò observat, ubi pedem

3.
Quibus modis,

4.
Sui cultum commendando.

dem figat, & dum fortè aliquid pungens offendit, exclamat, & dolet: & qui lutulento itinere novis calceis pretiosisq; tibialibus ingreditur, ne buto se aspergat, & commaculet, attentis oculis, & subsalsibus crebris invigilat. Ita animus Deo placendi cupiditate inflammatus, loca, occasiones, occurfus, familiaritatesq; omnes devitat, quibus vel minimam peccati auram, fumumvè insufflandum suspicatur; mavultq; hominum linguis, dictisq; vapulare, quam modica peccati labe infici, Deiq; amantissimos oculos offendere.

^{3.} ^{Exemplo} ^{Sacrorū.} B. Aloysius Gonzaga inchoatam narrationem ob levioris culpæ umbram interrompebat, nec quantumcumque rogatus sermonem prosequeretur. P. Balthazar Alvarez in publico hominum faminarumq; consensu super imaginem B. V. extractam ex breviario oculos toto tempore defixit, ne aberrantes, conjectu temerario maculam aliquam contraheret.

^{4.} ⁱⁱ ^{custo-} ^{am} ^{co-} ^{ndam.} S. Wulstanus alicujus edulij cupiditate sacrificij tempore tentatus, ne vel ipsa tentatio, si diutius insisteret, aliquid labeculæ aspergeret, votum de totâ vitâ ab isto edulio abstinendo, è vestigio emisit.

^{5.} ^{Marie} ^{Og-} ^{niacensis.} B. Maria Ogniacensis, ne Deum verbo offenderet, per sex & am-

plius menses sibi arctissimum silentium indixit, à festo die Exaltationis sanctæ Crucis ad diem Paschatis; quod ita Deo fuit acceptum, ut immunitatem à flammis post hanc vitam purgantibus, & rectâ ad cælum ascensum illi promitteret.

S. Felix Nolanus versibus à S. S. Felicis. Paulino celebratus ita oculos cōtinuit, ut viduam, à qua in latibulum, in quod ob persecutionem se receperat, cibi deferbantur, nunquam aspexerit, & persecutione finitâ, cum omnibus bonafisco addicta restituerentur, ipse id beneficij admittere noluerit, ne fortè dum quod Christi causâ perdidit, iterum recipit, vel minimam inde maculam contraheret.

^{7.} ^{Oringæ.} B. Oringa virgo Christiana Lucensis in Italia, ancillula, oculos terræ defixos ita per annos constanter tenuit; ut lapidem ad domus januam apponeret, ut illam ab aliis intinosceret, nec in eum finem oculos levare cogeretur, non ignara ab oculis facile lutum peccati in animam invehit. Fortè ridebit hæc omnia prudentia sæculi, & tetrica, scrupulosa, & ab humore melancholico perfecta existimabit: sed fallitur: Amoris sancti effectus hi sunt; qui vel minimum navum Numini exosum majori studio contentioneq; fugit, quam rerum ca-

Ecc duca-

ducarum sectatores, amantissimæ rei jacturam; omnesq; curas, ac sollicitudines, quas in similibus malis propulsandis adhibent, hinc in unica levissimi delicti vitanda macula melius, laudabiliusq; impendi existimat: quod & nos ipsi post hanc vitam lucis increatæ nobilioribus radiis aspersi (utinam non ferius!) justum esse censebimus.

8. Jam tertium punctum, quod in culpâ, si quæ ex infirmitate, aut incuria, aut præcipitatione incurratur, per lachrymas expianda consistit propius inspiciamus. Nolo hinc S. Veronicæ triduanos gemitus, & quadruiduanos. B. Alphonsi ploratus pro exigua curiositate, & unico eoq; transeunte oculorum conjectu in medium adferre: nolo S. Augustini, quod ex muscæ cum aranea conflictu, & ex suaviore musices harmonia, humanisq; laudibus, aliquem, eumq; modicum voluptatis sensum captasset, continua per aliquot dies lamenta prosequi: unicum S. Catharinæ adhuc juvenulæ mœrorem attingam: illa importunis à sorore grandiore sollicitationibus incitata, ali-
 9. Etiam cum dolore natas. quod temporis studiiq; in colenda forma, ornatuq; corporis puellarum more collocarat, non ut in sui amorem juvenum animos pelliceret, sed tum ut id sororis precibus daret, tum Soda-

lium moribus & juvenili ad similia propensione se accommodaret: quam levitatem deinde aded deflevit, ut spectatoribus sui commiserationem excitaret: & confessarium lenire dolorem, & lachrymas culpâ extenuando compescere conantem ferre non posset, seq; inferorum supplicia commertam esse diceret. Miraberis fortassis, & hunc doloris excessum condemnabis, tu in Dei amore frigidissime homuncio; qui amoris ignem hujusmodi corda depascentem, & copiosas lachrymas ex eorum oculis suavissimè distillantem non attendis. Vellent hujusmodi amantes omnium lachrymarum copiam, quas mortales à mundi incunabulis huc usque in suorum funeribus, bonorumq; jacturis fudère, in promptu habere, quò melius quotidianas culpas deflerent, & quotidianâ lamentatione Numen offensum placarent: hinc illa est celebrata S. Augustini lib. de Pœnitentia sententia: *Qui se cognoscunt, sicut semper peccant, ita semper plorant, & in omni vita sua plorant omnem vitam suam.*

P. Scambatus in aureo illo de Passione libello prudenter advertit, in hac culparum sincera lachrymisq; conjuncta detestatione præcipuos amoris actus in hoc vitæ decursu consistere. dolere enim te amato displicuisse,
 &

& tuâ culpâ apud illum aliquid deperdidisse gratiæ nobilis effectus amoris est: quod ut melius cognoscatur, scire oportet, inter hujus vitæ tenebras nos non tam semitis rectis, quàm indirectis ad Deum tendere; ut enim ad Dei notitiam facilius per negationes, quàm affirmationes perreptamus: ita cum amare, sit secundum Philosophum amico bonum velle, atque hoc duobus modis fieri possit, optando scilicet, procurandoque aut bonorum, quæ jam possidet, paratam fruitionem aut novorum accessionem, vel cavendo ne de bonis, quibus fruitur, aliquid decedat, aut imminuatur: hoc posteriori modo amoris divini velificamur, dum vel minimâ culpâ honorem ejus violatum lamentamur, & nos ipsos, si id negligentia acciderit, accusamus, condemnamusque, & lachrymis delictum persequimur, nobis insuper ignosci deprecamur, atque ad omnem satisfactionem nos offerimus. Cavendum nihilominus est ne dolor mentem absorbeat, audiendusque, est Sapiens, & quod de nimis lachrymis in luctu mortuorum monet, in nimio de peccatis planctu fletuque servandum: *Ne de deris tristitia cor tuum;* scilicet plus æquo, & prudentiæ limites transiliendo; quia hoc sine fructu facies, & *te ipsum pessimabis.* Hominem te memento fragilem & ca-

10.
Caret ta-
men ne a-
nimam
absorbeat.

ducum, & qui per lubricum, viamque ad lapsum proclivem ingreditur: & si Christus Apostolos divinos illos homines, ut notat S. Augustinus, voluit in oratione Dominica lapsuum suorum quotidie veniam petere, & id quidem magno animi sensu & dolore, sed tranquillo & pacifico, qui que illam pacem non eliminat, quam illis ipse donaverat, dicens: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis,* merito hanc etiam in lachrymis, quas pro peccatis nostris effundimus, hanc moderationem tenere nos oportet: ut simus ex illis, quos laudat Apostolus: *Quasi tristes, semper autem gaudentes,* ut meliori jure de nostris lachrymis dici censeamus, quod de profanis cecinit quidam: *Est quædam flere voluptas.*

Tertio, Amor sanctus, qui cæcitatem nostram intimè perspectam habet, nos ad lumen pro defectibus nostris agnoscendi à Deo continuo postulandum impellit: *Minus enim,* ait Augustinus, *noyimus quid ei placeat, quia minus notus est nobis.* Unus è Senioribus eremi Patribus, de altero cum fundamento, ut putabat, sententiam tulerat; sed graviter correptus ab Angelo didicit, quàm fallacia sint hominum judicia, & totâ deinceps vitâ, quando errati sui, & castigationis Angelicæ recurrebat memoria, à lachrymis

11.

Pro culpâ
agnoscen-
dis docet
petere lu-
men à
Deo.
De spiritu
& littera
c. 26.

. E e e 2 tem-

temperare non potuit. B. Joannes Alexandrinus Patriarcha, omnes se justitiæ numeros impleſſe arbitrabatur, dum Monachum vagabondam & amicam juvenculam ſecum deducentem virgis cædi juſſit; ſed noctu per viſum idem Monachus ſe illi laceratum plagisq; deformatum oſtendens, illum levitatis & injuſtitia redarguit, quod re indifeuſâ, hominem innocentem, qui ut ſorem intra clauſtri ſepta volentem recluderet, comitem trahebat, tam atrociter excipi, mulctariq; juſſiſſet: ſcilicet, ut ait S. Auguſtinus, *Plena eſt humana hiſtoria documentis talibus.* Hinc Job homo ſecundum cor Dei: *Verebar, inquit, omnia opera mea. & cur quaſo? Quia, inquit S. Gregorius, ſapè bona noſtra latrocinantis fraude deperunt, quia rectis ſe noſtris actibus concupiſcentia terrena ſubjungunt; & quia culpa ſubreptio vel in ipſo virtutis actu vix vincitur.* Monet propterea S. Hieronymus, ut unuſquiſque conveniat cor ſuum, & ex ſe ipſo cognoſcat, quam rarum ac difficile ſit, fidelem animam inveniri: hic enim motum præcipitem iracundiæ pro zelo accipit, quam, ubi perturbatio ferenavit, intemperantiam bilis fuiſſe deprehendit: pertinaciam pro conſtantia, puſillanimitatem pro humilitate, veraque animi abjectione; periculoſam cum altero

conſenſionem pro charitate, aut urbanitate: prodigalitate pro liberalitate reputat, & defectu luminis à Deo emendicati & obtenti virtutis larvâ obſectum vitium virtutibus accenſet.

Habet ergo Amor ſanctus præter has, quas dixi, urgendi examinis lucisq; poſtulandæ rationes, alias quamplurimas: ponit in primis ante oculos loca Scripturæ, quæ S. Auguſtinus allegat: *Non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.* Et, *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus.* Et, *Non eſt juſtus in terra, qui facit bonum, & non peccabit.*

Deinde ex S. Bernardo, cor noſtrum habere angulos oſtendit; ubi verò anguli, ibi ſordes deliteſcere, quæ luce ad inquisitionem opus habent: nec vult quemquam ſibi perſuadere, unam aut alteram inquisitionem ſufficere, ſed repetitis opus eſſe: *Scrutemur, inquit, vias noſtras & ſtudia noſtra, & in eo ſe judicet quiſque profeciſſe, non cum non invenerit, quod reprehendat: ſed cum quod invenerit, reprehendet: tunc non te fallit inquisitio tua, ſi ruruſus opus eſſe ſcrutinio advertiſti.* Hinc patet quam longè ab hoc documento exorbitavit Religioſus ille Mariæ Ogniacenſis precibus in viam reductus: volebat ille eò perſtingere, ut nullum proſus veniale delictum, ne quidem per ſubreptionem

12.
Ne injuſte
damnes.

Ibid.

Dialogo
adverſum
Luciferia-
nos.

13.
Propoſiti
loca Scri-
pturæ ad
culpam
gnoſcen-
das,

In conſpectu

14.
Impeccabi-
litate
affectandâ
illuſio.

nem incuriamve admitteret; sed cum id assequi non posset, obnubilatus tristitia eò miser prolapsus est, ut de salute sua actum crederet, nec proinde ad sacram synaxim accedere, nec Prælati sui monitis vellet acquiescere; donec, B. Mariâ Ogniacensi pro eo supplicante, cum à Sacerdote Sacris operante diceretur, *Confiteor*, nigros capillos ore vomere visus est, Deo exteriori illo indicio liberationem à periculosa tentatione demonstrante. quod clariùs deinde patuit, dum in eodem Sacramento ad Eucharistiam sumendam accessit, magnam inde voluptatem animique serenitatem adeptus. Longè aliter sanctissimæ feminae Mariæ ab Incarnatione accidisse produnt memoriæ, quæ cum interioris sui, ac imperfectionum notitiam instantissimè à Deo postulasset, ubi illam accepit, pudore & horrore simul percussa; *Aufer à me, ô Domine, hanc volitiam*, exclamavit, *alioquin dolori, mæroriq; inde mananti, diutius ferendo imparem me necesse est emori.*

15. Tria nihilominus dum in culpam huiusmodi ex fragilitate lapsus es, à te observari velim. Primo, ut continuò de culpa offensum tam amabilem Deum ex corde doleas, nec propterea perturbaberis aut animo concidas; sed indueas in animum hunc lapsum

à Deo permissum, ut ad ipsum pro lotionem recurrere evadas purior, & ipsi gratior, ut ipsemet S. Gertrudem docuit hac similitudine; ut enim qui aliquam in manu maculam contraxit, totam continuò manum abluit eamque mundiozem accipit; ita hîc fit. 2. Post peccati tui ob Deum offensum detestationem, acceptes de manu eius, culpæ tuæ comitem humiliationem, illamque boni consule tanquam occultæ tuæ superbiæ medicamentum. Tertiò, novos animos cum Deo resume, ejusque fretus gratiâ, meliora tibi in posterum promitte, & continuò in ipsa actione, quam tuam aggredieris, perfectè implenda, omnes animi vires impende, ut hoc modo, honorem Deo, quem tuâ culpâ imminuisti, copiosè restituas, atque hac ratione ex veneno peccati, præstans antidotum conficias.

CAPUT XVI.

Quomodo Amor sanctus confessionem peccatorum, & de illis contritionem, ac emendationis propositum dirigat.

§. I.

De Confessione.

I. Amor do-
cet pecca-
ta sæpè
confiteri.

Puellarum ea est indoles, ut munditiem, & formæ gratiam affectent, & si quid speculo iudice contrà deprehendant, continuo diligenter abstergant. Ad eundem modum amans Deum anima, ubi aliquid in se, quod oculos divinæ Majestatis offendat, per examen advertit, ad balneum pœnitentiæ, & si opportunitas detur, ad confessionis lavacrum festinanter accurrit, ubi sanguine Christi abluta, oculis ejus gratiosior appareat. S. P. N. Ignatius, quod ad consilium de alterius correctione tres evocasset cum duo sufficere potuissent, hanc delicti manifestationem pluribus quam res exigeret, culpâ non vacare arbitratus, è vestigio pœnitentiæ Sacramento eam ablueri conatus est. S. Catharinam S. Brigittæ filiam virginem simul & vi-

duam, diebus singulis semel, aut etiam pluries hoc Sacramentum usurpare legimus, ita minimum etiam nævum, qui sponsi oculos offenderet, ferre non poterat. Idem acitabat B. Franciscus Borgia, idem complures alij: quo in genere mirabilis fuit B. Joannis de Sahagura sollicitudo, qui eo momento, quo levem culpam contraxerat, si in claustro Religiosum aliquem obvium haberet, ad ejus pedes abjiciebat se, & pectus fundens veniam, absolutionemque delicti postulabat. Laudat B. Jordanis de Saxonia Augustinianorum Generalis in sua historia Henricum de Urimaria virum sanctitate & doctrinâ conspicuû, qui quotidie antequam Sacris operaretur, confessione animum eluebat, quod, ut ait, nosset, non tantum maculas hoc lavacro detergi; sed virtutum etiam robur accrescere, & contra iteratos in eadem peccata lapsus gratiam in tempore subministrari.

Addebat etiam virtutum studium professis, & in suas actiones invigilantibus quotidianæ confessionis non deesse materiam vel eam legendo Officio subrepsit aliqua mentis evagatio, & in ea cohibenda minor quam par sit diligentia, cōsentio, vel nonnulla per oscitantium temporis jactura, vel cogitationum quarundam vanitas & inanitas, verbum aliquod

quod otiosum, iudicium aut suspicio temerè admittenda, nimium hominibus placendi studium, displicendi metus, in cibum potumve nimia effusio, & similia, quæ omnia à viris integritatem morum, vitæque innocentiam sectantibus, quamdiu in hoc corpore corruptibili detinentur, ægrè vitari simul posse vir ille sanctissimus sui que instituti lumen B. Jordanis existimabat. Atque hæc etsi verissima esse videantur, & ab ipsa experientia testimoniū accipiunt, meritò tamen in dubium vocari potest, an promiscuè suadenda sit Sacrum facturis, aut ad sacrum mensam accessuris quotidiana apud Sacerdotem sui in confessione auriculari accusatio.

3. In Ecclesiæ incunabulis, cum omnes qui sacrificio Missæ intererant, ad sacram synaxim accederent, nemo sibi persuadebit omnes antè ad pedes Sacerdotum confitendi gratiā accidisse, præsertim in tanta Presbyterorum istis temporibus raritate.

S. Augustinus, cum de leviorum defectuum remissione agit ad populum, non illum ad Sacerdotum remittit subsellia, sed ad sextam orationis Dominicæ petitionem, quæ nobis debita remitti, sicut aliis dimittimus, à salutis nostræ auctore postulamus: nec desunt graves Theologi, qui

aquæ benedictæ, & Confiteor, & eleemosynæ eandem vim à Deo concessam existiment, si cum penititudine & detestatione peccati ex amore Dei, aut saltem motivo supernaturali conjungantur.

S. Bernardum virum sanctissimum si audimus, & imitatione dignum arbitramur, non ille quotidianorum lapsuum maculas quotidianâ confessione ad Sacerdotis pedes prostratus abluere; sed ubi de suis defectibus apud suos conquestus est, modum quo illis medebatur, affert, dicens: *Iesu bone, quos fasciculos sarmentorum ex eis, in tuo quotidie sacrificio ustio cordis mei te teste absumit?*

Novi, inquit B. Henricus Suso, hominem, qui hunc servabat morem, ut si ex humana fragilitate culpam penam dignam admisisset, lotricem sedulam imitaretur, & sicut hæc vestes lineas prius smigmate loras, ad mundas deinde adducit aquas, iisque sordes omnes profus eluit, ita ille in sanguine Christi pro subsidio reorum ineffabili amore profusi se abluere, perinde ut solent parvuli in calidis lavari balneis.

Jam si Joannem Gersonem Parisiensem Cancellariū in utriusque Theologiæ placitis discutendis diu diligenterque versatum consulendum super confessionis frequentia censemus, nobis ille respondebit: primo eum, qui cre-

In Cant.
30. in vita
c. 42.

4.
Sed in
Christi
Sanguine.

P. 2. de
cogn. ve-
nial. &
mortal.

¶
Nisi tamē
fructum
a. l. yertas,

brò confiteretur velut ex consue-
tudine, adeoque exiguo cum fru-
ctu, operæ pretium facturum, si
aliquo tempore consuetudinem
illam abrumpat, & confessionem
omittat; sin verò ex illa frequen-
tia fructum se capere deprehen-
dit, in instituto perseveret. Se-
cundò, neminem de sua in exa-
minandis defectibus illque con-
fitendis diligentia præsumere o-
portere, ut omnes prorsus abra-
sos, ablutos, deletosque arbitretur:
cùm ad id anxie eniti, sit sine
fructu se cruciare, cùm interdum
nonnulli defectus etiam inter
confitendum admittantur, ac
propterea ad similes pulvisculos
abstergendos Deum nobis alia
reliquisse subsidia, ut orationem
Dominicam, pectoris tunctiones,
& alia.

In nonnullis Ordinum Reli-
giosorum institutis hebdomanæ
dumtaxat confessiones præscri-
buntur, in aliis binæ per hebdo-
madam, in plerisque arbitrarie.

6.
Confes-
siones
quales esse
oporteat,

Unum hinc Amoris sancti clien-
tes moneo, ut confessiones bre-
ves, accuratas, dilucidas, alienis
narratiunculis expertes instituât,
nec tam sibi facere satis, quàm
Deo, Judici supremo, & defectuū
censori veniæque largitori stu-
deant non se examinando discri-
cient, nec accusando molestis an-
xietatibus implicent, non verbo-
rum multiplicatione & confessa-

rio, & adstantibus molestiam
creent, atque in similibus novos
defectus, aliis fortè graviores ad-
mittant, qui novâ accusatione, &
detestatione egeant. Beatam An-
gelam de Foligny imitentur, quæ
clarâ defectuum confessione, bre-
vique & continuis permixta la-
chrymis confessarios suos dulci
pietatis & compunctionis sensu
perfundebat: imitentur & ali-
quos è Societatis nostræ Religio-
sis, qui brevem defectuum se-
riem, sed multarum lachrymarum
pertexebant: prius cum beata
Veronica Bisnacensi à Christo
pro cognoscendis delictis lumen,
atque subsidium postulent, quæ
ab illo de eorum numero circum-
stantiisque & modo ea declaran-
di instruebatur.

Accede quisquis es cùm pu-
dore verecundiaque; quæ reum de-
cet, ad tribunal, in quo Christus
præsider, & non tam homini,
quàm ipsi te supplicem, & pudore.
horroreque perfusum siste, qui
secundum Augustinum non est
aliud, quàm perturbatio quadam
(non turbulenta, sed pacifica) ani-
mi respicientis peccata sua, respectio-
ne perhorrescentis, horrore erubescen-
tis, erubescentiâ corrigentis.

Exinde caue ne inter confi-
tendum (quod S. Bonaventura
monet) peccatum aliquod ver-
bis ad confusionem minuendam
quæsitis decolores; & Deo glo-
riæ

ria partem inde adimas; ut enim S. Bernardus ait, quod minor reputatur culpa, eo minus gloria indultoris: sed potius S. Gregorij Nazianzeni consilium sequere, & peccatum velut serpentem ex antro & tenebris in apertam lucem educatum, ut ejus turpitudine magis intuentium oculis pateat, velut in triumphum circumfer.

Junge pudori dolorem de Deo offenso, quam potes maximum, qui te compellat, ut ait Tertullianus, *ingemiscere, lachrymari, mugire ad Dominum*; & ne hoc ad solos enormium criminum reos pertinere putes, vide quid fecerit B. Rogerius ex Ordine S. Francisci vir sanctissimus, qui ita oculos continebat, ut nullam foeminam, sed ne matrem quidem aspiceret; ita linguam, ut ne verbum quidem otiosum proferret; ita cogitationes, ut ne minimam quidem aut incontinentiam, aut vanam gloriam admitteret; ita in ciborum esu, potumque appetentiam, ut ad singulos bolos mentem ad Deum elevarer; ita denique modicam peccati venialis labeculam perhorrescebat, ut solet aliis lethale crimen horrore esse: hic tamen vir tantae integritatis, & innocentiae, pluries per diem cum gemitu planctuque sacramentali confessione animam expiabat.

B. Maria Ogniacensis heroicarum virtutum foemina, tantis

suspiriis, lamentationibusque dum se in Sacramento poenitentiae accusaret, aures & pectus Confessarii implebat, ut commiserationem excitaret. Convenit similibus sanctis Augustini dictum: *Qui In Psal. habet bonum olfactum anima, sentit quomodo puteant peccata.*

Jam videamus, quomodo amans Deum anima, ob Deum a se offensum contra seipsam inardescat, & quam acerbis Amore sancto instigante de se poenas repetat. Hujusmodi homo, plenus scilicet timore, dolore & pudore, nihil, inquit S. Bernardus, *Serm. 5. de dissimulat; sed dijudicat, sed aggravat, sed exaggerat universa, non sibi parcat, durus iudex in semetipsum: utilis quidem exacerbatio, & digna miseratione crudelitas, facile sibi divinam concilians gratiam, dum pro Deo mens amulatur contra seipsam.*

Plena sunt similibus exemplis Sanctorum res gestae, eorum jejunia, flagellationes, cilicia, humi-cubationes, aliaque quamplurimae in corpus proprium excogitatae crudelitates id loquuntur. Non de Guilielmis, Jacobis, aliisque enormium seclerum reis sermo mihi est; sed de illis, qui levem Dei offensam ingentibus poenis sunt prosecuti. Occurrit mihi ante alios S. Eusebius Syrus Abbas, qui cum Ammiano illo admirabili supra petram confidens altero de codice Evangelij

Fff gelij

gelij legente, ipse animo distractus in rusticos in subjecto campo terram colentes oculos defixit, de qua hac levi culpa ab Amiano monitus, ita contra se exarsit, ut totos deinde annos quadraginta, nec campum illum, nec caelum ipsum aspexerit, sed catena ferrea incurvatus semper illos tenuerit in terram defixos.

Theodor.
l. 9 c. 4.
Bolland.
ad 27. Feb.

S. Fintanum Hibernum aliter Munnum appellatum, cum de aliquo factu & nimis acerba defectuum in aliis reprehensione ab Angelo monitus esset, vitium illud culpamque tanto ardore est persecutus, ut lepram à Deo petierit, & impetrarit, quam tantâ patientiâ septem annos sustinuit, ut eum è vermibus, quibus seatebat, aliquis decideret, illum in locum suum reponeret, ut tantò amplius pro delicti expiatione pateretur. Nihil dico de S. Saba, S. Wistanq, & aliis, qui propter non satis coercitam cibi alicujus appetentiam ejus gustum toto sibi vitæ decursu interdixerunt.

IO.
Pœnarum
metu, qui-
bus olim
Deuser-
rantes pu-
nivit.

Nolim quidem tantos te contra temetipsum animos sumere, sed vide tamen ne tibi nimium parcas, & ut ait S. Augustinus, *ne thesaurus tuus in ira inveniatur, & ne quod ponis quotidie per modicum, postea massam inventurus sis: minutatim ponis; sed cumulum invenies.* Vide quàm levis offensas Deus atrociter castigat. Veniat

tibi in mentē lepra sororis Moysis ob inconsideratam murmurationem inflicta; veniant tor Bethsaimitarum millia propter curiosum Arcæ conspectum subitâ morte deleta; veniat Ozæ luctuosa mors ob negligentiam & temeritatem, & Propheta ob levem inobedientiam à leone funeratus: Veniant Sapphira & Ananiae autē pedes Apostoli ob mendacium formidabiles exitus, Simeonis Stylitæ ob nimis præcipitem dæmonis in Angelum transformati sermonibus præstitum assensum, grave in femore vulnus inustum; Francisca Romanæ ob vana colloquia ab Angelo impactus colaphus, & inde disce, quantum pœnarum ob tantam delictorum tuorum congeriem à Deo expectare debeas, si voluntariâ tui castigatione, ejus vindicem manum non præverris. Ecce socius S. Vincentij Ferrariensis, quoddam Regem Arragonum id instanter postulante ad cubiculum viri sancti, quem audierat inter orandum luce circumfundi, ipso id ignorante admisisset, septem annis febri ardentissimâ punitur, & tu ob alios longè graviores, & numerosiores lapsus te ab omni justitiæ divinæ animadversione immunem fore existimas? S. Brigittam monet Deus, ut vel minimos defectus pœnâ aliquâ castiget, idque inquit,

In Ps. 58.

quit, quia esse amem, nihil tamen impunitum prætermittere possum; idcirco punias te, aut puniam ego. Id ipsum valde mortaliū mentibus imprimere conatur S. Augustinus. *Omnis, inquit, iniquitas parva, magnaue sit, puniatur necesse est, aut ab ipso homine penitente, aut à Deo vindicante: prosum aut punis, aut punis: vis non puniat, puni tu: nam & illud fecisti, quod impunitum esse non possit.* Hanc eandem veritatem tanquam divinæ Justitiæ argumentum præcipuum in sua illa super, *Ecce nos*, declamatione, exaggerat S. Bernard. optans ab unoquoque nostrum bene apprehendi: *Nullum scilicet bonum apud Deum esse irremuneratum, nec aliquod malum impunitum, & sicut nec capillum de capite, ita nec momentum de tempore periturum.*

II. Exemplo hortulani hortum excelentis.

Ex quo efficitur; hominem Dei amantem non tantum displicentiā aliquā, sed odio plusquam vatiniāno contra sua peccata, eorumque punitionem ferri. Vides aliquem hortulanum ægrè quidem pati hortulum suum malè compositum, herbis inutilibus refertum, sepes, arcolas, arbores, culturam exigere advertit, & quidem hoc ei displicet; sed manum non admovet: alterum verò, qui verè hortuli sui instaurationem & pulchritudinem amat, continuo in his ordinandis & istis elevandis omni diligentia incumbit

re: in illo est aliquid displicentiæ, in hoc odium. Cum S. Augustinus, S. Chrysostomus, S. Thomas, & Seneca ad virtutis consecutionem, vitiiq; extirpationem, unum *Velle* requiri dicunt: exigunt *Velle*, quod imperet, & exequatur; quod animosè aggrediat, & constanter prosequatur, & perseveranter feliciterque finiat. Hortor ego te ad illud *Velle* generosum in tuis defectibus puniendis, memor Tertulliani pronuntiati: *In quantum non peperceris tibi, Deus tibi parcat*: sed paulò distinctius de contritione, & emendatione nobis agendum.

De peccatis.

§. 2.

De Contritione.

Contritio est Amoris sancti Soboles; ut enim Amor omne bonum amato vult, ita ab illo omne malum propulsare nititur, & cum illud accidit, dolet; si id suā culpā evenerit, mœrore doloreque conteritur atque conficitur, & remedium adferre, ac restaurare damnū, & cum amico redire in gratiam omni contentione enitatur. Ita fit ut anima per peccatum Dei Majestatem violatam, bonitatem contemptui habitam, sanctitatem turpiter scædatam bene apprehendit, &

III. Contritio est Amoris sancti filia.

Fff 2 hæc

hæc omnia Deo ipso spectante, prohibente, & facti punitionem, inimicitiamque minitante. Quam viros Principes tam præfracta commoneat audacia, ostendit aliquando Bajazet & Turcarum Imperator. Ille mane cum tribus pueris honorariis ponè sequentibus hortum obambulans, vidit ex arbore, manu suâ confita, tum primum fructum ferente, tria poma pendere; delestarunt illum hæc sui laboris primitiæ, vetuitque ne quis aunderet poma illa contingere: & ecce ubi per reliquam horti partem exspatiatus illac redit, videt duo dumtaxat poma superesse, unumque furtivâ manu decerptum, suspicatusque id ab aliquo trium Epheborum perpetratum, tanto furore exarsit, ut truci vultu illos adorsus, vel solis oculis facinus exprobraret. Cùm omnes factum negarent, uni ex illis, de qua potissimum erat suspicio, ventrem excindi iussit, & si pomum in illo repertum non fuisset, eadem pœna ad alios duos promanasset. Pomi istius valor tantus non erat, ut iram suppliciumque tam crudele mereri videretur, sed Imperatoriæ Majestatis contemptus, & præcepti in ejus pro-pemodum conspectu violatio, & Regiæ oblectationi à puero anteposita effrænâ gulæ satian-dæ cupiditas; hæc severâ animadversione vindicanda fuif-

2.
Ex Dei
contem-
ptu oritur.

se nullus est qui non videt. Ita dum Deus injuriam peccato sibi illam, ad eò sentit & persequitur, non est quod bonorum nostrorum egeat: sed quod amicitiam suam gratiamque mille mundorum gazis pretiosorem contemni conculcarique videat, & ab homuncione rei vilissimæ postponi; & hoc ipsum est, quod peccatorem ipsum vult perentisecere.

Demus Regem aliquem optimum, munificentissimum, & amantissimum alicui ex aulicis in dilectionis suæ argumentum gemmam donasse ingentis pretij, eâ conditione, ut illam diligenter servaret, nec negligentia aut incuria perderet, multò minùs, vili pretio distraheret; hic nihilominus, vino captus, & Regiæ voluntatis aut oblitus, aut contemptor gemmam illam cum re vilissima commutat, & alieni juris facit: quomodo Regem id ferre existimas, & quo animo aulicum esse, dum ejus impudentiæ plenum facinus ad aures Regis pervenisse intelligit, ejusque se offensionem incurrisse, & jam se ab illo proscriptum, & ab aula ejectum, & suppliciis obnoxium agnoscit, quantus inde dolor, quanta pœnitudo hominem incescit, quid non agit & molitur, ut gemmam recuperet, & cum Rege amicitiam resarciat?

Filius

4. Aliud.
Filius aliquis temulentus dum noctu fuste armatus plateas obambulat, & obvios quosque male mulctat, fortè Patrem suum foris cæhatum, & cum amico domum redeuntem incognitum pessimè excipit, & verberibus onerat, vulneribusque deformem ac semiluxatum ibi relinquit; postidie mane ubi vina decoxit, intelligit, quanto furore in Patrem, à quo amabatur, sit debacchatus: quis tum illi animi sensus? quæ perturbatio: ubi injuriæ magnitudinem, parentis dolorem, suam effrænem impudentiam propiùs aspicit; tum vix sui compos, & seipsum non ferens, Patrem in lectulo ex membrorum contusione jacentem adit, & pudore simul ac dolore oppressus, ad ejus pedes prostratus, verbis, quibus potest, seipsum accusat, culpam exaggerat, & fustem, quæ facinus admisit, Patri representans rogat cum lachrymis, ut cum illo pœnas criminis à se repetat, & tantam injuriam quibus volet modis, ulciscatur; modò veniam donct, & in gratiam recipiat, cætera omnia se flocci facere. En contritionis exemplar.

Faber in conc.
5. Aliud.
Simile quid, sed funestius evenisse memorant Tirolenses annales. Erat Principi cum finitimis bellum, dumque jam collecto exercitu in illos movet, Parens adhuc vegetus comitem se dare

vult, & renitente licet filio impetrat: dum fervet prælium, & miscentur arma, filius separatur à Patre, & pulvere, fumo, confundentibus omnia, & amicorum inimicorumque notitiam eripientibus parentem, ignotum, hastâ transverberat, ejusque frustum relinquit in pectore. Finito prælio victor filius Patrem requiri jubet: is inter mortuos jacens reperitur. Quod cum audisset filius, ad cadaver deduci voluit, cumque illud fixus & immobilis intuetur, & hastæ frustum examinat, Patrem à se peremptum agnoscit, & doloris magnitudine obrigescens, hastæ semifractæ innixus, moritur, quod Oeniponti statuis ex ære fuis expressum etiamnum visitur: amabat scilicet & reverebatur impensissimè parentem suum, unde amoris par dolor succedens attonitum deque injuriæ magnitudine pœnitentem oppressit.

Ita illa quæ sceleris expiandi gratiâ, à fratre ducebatur ad claustrum in tres latrones in S. Vincentij concione; & parens incestus ad pedes Archiepiscopi confitens ex contritione cordis, ingentique peccatorum pœnitudine diem extremum obierunt.

Non sunt quidem ad contritionem, qua de agimus, ista cordis sensibilia vulnera necessaria, quæ in voluntate peccati que propter

F ff 3 Deum

In vitis
pp.

6.
Dolor
qualis optandus.

Deum tam amabilem offensum solidâ detestatione consistit: quæ sine singultibus & lachrymis, sine cordis sensibili perturbatione in suprema hominis portione exerceri potest. Non omnes, tam profusos lachrymarum imbres, non cordis sensibiles motus habent in promptu: & ubi sicca & arida sunt omnia; si tamen ita commissas culpas detestaris, ut vel tuo sanguine & morte Deo tam bono injuriam illatam obliterari velles, & si possibile foret, quocumque pretio facinus Deo injuriosum & invisum velles infectum; habes, unde de contritione sufficienti tibi gratulari possis.

7.
Quales nō
necessarias

Non est quod angaris si à te impetrare non possis nobilis istius de peccatis admissis pœnitentiam, qui cum laqueo vitam finire deberet, mille alias mortes optabat, & cruciatum varia genera, ac ignominias postulabat. Non est quod te examines, an tantum animi haberes quantum illa fœmina, quæ cum apud summum Pontificem se accusasset de incestu cum filio admissio, iussa est in illa nocturna veste, quâ facinus commiserat, in Consistorio Cardinalium coram se comparere; quod cum fecisset, absolutio- nem criminis nullâ aliâ injunctâ pœnitentiâ ab ipso accepit, quod prudenter judicaret Pontifex tantum peccati horrorem detesta-

Bronius ad
annū 1215.

tionemque, quod illo publico de- honestamento monstrabat, ad omnis culpæ pœnæque remissionem satis esse. quod Deus suo calculo comprobavit; cum enim è Cardinalibus unus tantum Pontificis in tam enormi scelere condonandæ facilitatem non probaret, conversus ad illum Pontifex: Aut ego, inquit, male egi, aut tu factum meum injustè reprehendis: si male egi, Deum rogo, ut continuò me puniat; aut si tu factum meum suggillando peccasti, in te etiam ille animadvertat, & confestim à dæmone in omnium conspectu obseclusus, tortusque innocentia Pontificia publicum dedit argumentum, quod corroboratum fuit, dum paulò post tam Pontificis quàm Cardinalium precibus à malo hospite est liberatus.

Quis quæso ab aliquo ausit requirere, quod celebris concionator, Volco nomine, ab usurario exegit? hic ut pertinacem hominis animum ad injusti lucri detestationem induceret, iussit, ut in plurium præsentia arcas, quas auro malè parto compleverat, aperiret: inventæ sunt illæ non auro, sed bufonibus aliisque venenatis animalibus refertæ. Tum Volco ad usurarium conversus: Vides, inquit, mi homo, quantum Deus rapinas odet, quantum malum ob illas in caput tuum impendat: si

Ibid. ad ar-
num 1198.
8.

Locum
malè par-
tum.

Invia
Ludov.
c. 94.

9.
Joivi
impia
optio.

si hoc malum avertere, & Deum habere propitium velis, suadeo tibi, ut nudus in hac te cista concludas, & ad diem crastinum inter venenata illa animalia volueris. Ille fide armatus, depositis vestibus in cistam descendit, eam Volco obserat, & adstantes adesse die sequenti ad spectaculum jubet, mirabilium Dei operum testes futuros. Ubi diluxit, illis presentibus cista recluditur, inveniuntur in ea ossa hominis supra nivem candida, quæ ab eodem Volco proficiente clero, & multo populo honorificè ad locum Sacrum delata ibidem sepulta sunt.

Non, inquam, hæc similia ad pertentandum animum tuum tibi cogitatione representes, ut ad illa velut ad amissum, aut lapidem lydium, contritionis tuæ bonitatem examines: superflua sunt ista, & periculosa: ut liquet in Domino de Joinville, qui cum sancto Ludovico in Palæstinam profectus est, & ab illo res ibi gestas descripsit: hic enim ab eodem Sancto rogatus, an non potius lepram eligeret, quàm Deum lethali scelere offenderet: respondit se potius triginta peccata mortalia commissurum, ut lepram evaderet; de quo graviter à Rege reprehensus, non ideò tamen infamiam suam, & quàm longè abesset à regno Dei, quàmque circa

prima salutis principia deliraret, miser agnovit.

Sed his omiſſis quæ admirabilitatis plus habent, quàm imitationis, nos Christum exercendæ contritionis modum & exemplar in Episcopo proponentem apud S. Brigittam audiamus. Ille Prælatuſ, inquit, pro quo Sponſa rogas me, jam ad me reversus est tripliciter. Primò sicut homo nudus; secundò habens in manu gladiũ; tertio extendens manum & petens veniam: venit nudus, quia se virtutibus, operibusque bonis vacuum agnovit, dixitque secum: Nihil boni habeo, nec aliquid boni sine Deo præstare possum, nec aliquo bono dignus sum; sed si scirem quid ei placitum esset, etiam si mihi moriendum foret, id exequi conarer. Hæc cogitatio ipsum nudum mihi obtulit, ideoque occurram, illumque vestiam: Secundò severitatem mei judicij horrendi, & inevitabilis vehementer apprehendit, atque illud ut ancipitem gladium intellectũ velut manu gestans, & ante me prostratus se suaque omnia, ac præsertim voluntatem suam meo commisit arbitrio, dicens, se velle quidquid ego vellem, faceremque; de se quod mihi collibitum foret: hæc resignatio gladium severitatis meæ abstulit, & ab illo avertit, ejusque loco successit misericordia. Tertio extendit manum veniam-

Revel. 1.6.
c. 22.

10.
Contriti
hominis
emblemata:

In vita s.
Ludovici
c. 94.

9.
Joinvillij
impia
optio.

niamque petiit, ubi se multorum peccatorum conscium agnoscens, ex quibus sine divino auxilio emergere non posset, dixit: Domine Deus, ecce me hominem multorum criminum reum, & condemnatione apud tuum tribunal, punitioque dignissimum; de tua tamen bonitate confisus, subsidium spero: nec enim Paulum persecutorem, nec Magdalenam peccatricem despexisti; atque similis misericordiae obtinendae spe animatus, ad tuae clementiae pedes confugio, ut mecum secundum solitam tuam pietatem agere digneris: atque haec humillima misericordiae veniaeque cum spe conjuncta postulatio, fecit ut ejus desiderio annuerem, manumque reconciliationis illi porrigerem, ac in posterum dulcedinis meae gustum in illo aucturus sum: modò tria exequatur.

1. Superbiam & ostentationem omnem amandem & fugiat, humilisque animi demissionem amplectatur.
2. Rerum caducarum amorem temperet, illique utatur tanquam exactam aliquando rationem redditurus.
3. Ad suos suorumque subditorum mores corrigendos curas cogitationesque sedulo conferat. En facilem exercendam contritionis methodum, modò illa non lingua tantum & verborum sono exerceatur, sed cum Deo, qui spiritus est,

interiores animi sensus affectusque in idem consentiant, atque conspirent.

§. 3.

De satisfactione & emendatione.

Qui peccatum lethale committit, praeter culpam, quae ^{1.} Amoris satisfactionem imperat. foedatur, & Dei offensam, quam incurrit, etiam poenis aeternis obligatur, quae, si contritio doloris & amoris magnitudo illas non debeat, in limitatas finitaeque commutantur, hic aut in futuro saeculo persolvendas.

Amor sanctus, qui suis clientibus maxime prospectum vult, ut in hac vita isti funesto debito quibus possunt modis, faciant satisfactionem, variis rationum momentis impellit; ac primò monet, ut poenas à confessario injunctas sedulo & accurate, gratanterque accipiant, & si plus quam vulgus bene sapere velint, magnas expostulent, quia cum illae in Sacramento poenitentiae susceptae, & quodammodo Christi Sanguini permittae, satisfaciendi vim ceteris poenis sponte ascitis longè majorem fortiantur, quò majores injunguntur, eò ampliorem debitorum partem expungunt. 2. Monet, ut praeterea plurimorum, qui sanctitate in Ecclesia floruerunt, exemplo,

plo, ciliciis, flagellis, inediâ, aliisque modis pœnas à se criminum sponte repetat, certus si debendis nominibus sufficient, alias à Deo non esse infligendas. 3. Offerat ipse semetipsum Deo ad meritam ex ejus manu castigacionem suscipiendam, dicatque cum Vate Regio: *Ecce in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo est semper*: rogetque cum S. Augustino, *hic ure, hic seca, ut in æternum parcas*: sibi que gratuletur, dum à Deo exauditus flagellis ejus atteritur, ac brevibus pœnis expiatus, cum illo redit in gratiâ, ac integræ reconciliationis argumenta experitur.

2.
Turcicæ
superbiæ
exemplū.

Mahometam Turcarum Imperatorem, qui Constantinopolim expugnavit, unus è Bassis ad sumptuosum convivium invitavit, & sublatis epulis, fretus Imperatoris in se benevolentiam, illum rogavit, ut se mancipiorum numero eximeret, & in servorum adlegeret, se in ærarium quinquaginta scutorum millia lubenter hac de causa illaturum. Ad hanc petitionem ita excaudit Imperator, ut continuò jufferit, se in terram abiiceret, & tum ejus gutturi pedem fortiter imprimens, impudentiam, audaciamque, ac Majestatis Imperatoris contemptum, cuius subjectionem quodammodo dedignaretur, illi exprobravit: miser Bassa crimen agno-

scens, seque accusans, ac omnia supplicia promeritum confitens, insuper exclamavit: Gratias tibi habeo, magne Imperator, quòd me sub pedibus habere digneris: Imperatoris plantis proteri mihi perhonorificum semper ducam. Placavit hac demissione Imperatoris animum, & pœnas capiti imminentes avertit, atque ad majorum beneficiorum honorumque consecucionem gradum fecit.

Cùm S. Ludovicus cum exercitu in Palaestina ageret, unus ex 3. ejus satellitibus Gollu nomine 3. viri nobili, & equestris Ordinis 3. manu injecit, eumque fortiter impulit. Seneschalcus Campaniæ, de cujus familia vir ille nobilis censebatur, Regem adit, de injuria Equiti facta conqueritur, satisfactionem expostulat: Rex factum extenuat, elevatque & dissimulari posse ait; sed cum alter jus peteret, aut se militiae renuntiaturum minaretur, si similis injuriæ nulla ratio haberetur; acquievit Rex & ut consuetudo Patriæ ferebat, satisfactionem injunxit, quæ fuit hujusmodi: Satelles solo tectus indusio, nudis pedibus, gladium manu gerens ad Seneschalci domum, ubi eques læsus agebat, profectus est, & ibi genu flexo ab illo veniam facti postulavit, & ense illi oblato dixit se illum offerre, ut si ita placeret,

Ggg   fe

se manus abscissione mulctaret. Rogavit tum Equitem Seneschalcus culpam condonaret, pœnamque remitteret, quod lubenter præstitit. Deus bone! si Rex sanctus pro delicto temerè commisso tam ignominiosam atrocemque pœnam subiri voluit, quid ager de nobis Deus, qui peccatis nostris tam pudendè Filium ejus in crucem tulimus? sed si satelles illi pœnam tam acerbam, ut est manus sectio, humili satisfactione tam facilè redemit; quàm remissionem à Deo sperare possumus, si nos ingenti animi submissione culpam agnoscimus, & ad ejus expiationem corpus, fortunæque omnes divinæ justitiæ arbitrio committimus?

4.
Cæsaris
clementia.

Rursus vir ordinis Senatorij optaverat, ne Cæsar salvus rediret ex ea peregrinatione, quam parabat, & adjecerat, idem omnes & tauros & vitulos optare: fuerunt, qui illa diligenter audirent. Ut primùm illuxit, servus, qui cœnanti ad pedes steterat, narrat, quæ inter cœnam ebrius dixisset, hortaturque eum, ut Cæsarem occupet, atque ipse se deferat. Usus consilio, descendenti Cæsari occurrit, & cum malam mentem habuisse se pridie jurasset, id ut in se, filiosque suos recideret optavit, & Cæsarem, ut ignosceret, rediretque secum in gratiam, rogavit. Cùm dixisset Cæsar, se id

facere: Nemo, inquit, credet te rediisse in gratiam, nisi aliquid mihi donaveris, petitque non fastidiendam pecuniæ summam, & impetrat. Ita tecum acturus est Augusto clementior, & munificentior Deus, si culpam humiliter deprecatus, te tuaque omnia in satisfactionem ejus placitis subjeceris; neque enim culpam tantummodo condonabit, sed cum pœnæ etiam remissione non pecuniæ, sed gratiarum virtutumque incrementa largietur.

Sed jam de defectuum, quos confessi sumus, emendatione, quam potissimùm à pœnitente exigit Deus, & seriò procurat, & adjuvat Amor sanctus, aliquid dicamus: res certè pudenda est, toties eam promitti, & nunquam fieri; toties de illa fidem dari, & nunquam liberari.

Quis credat hominem verè parentem amare, qui contra ejus monita & minas, ad eundem lapidem semper offendit, & eodem luto inficitur? Quis navarcham seriò Principis sui negotia dicat agere, qui ad eundem semper scopulum navim allidit, & opum, quas maximi æstimat Princeps, socordiâ suâ jacturam facit? Quis illum insanire non censeat, qui venenum aut cibum noxium, quem cum conversione stomachi vomitu ejecit, continuò cum voluptate resumit, & ori ingerit?
hæc

si
Recedit
peccatoris
symbola

hæc tu ne facis, qui tam sæpè & ferè semper de iisdem defectibus te accusas, eodem te luto inquinās, & gratias ac virtutum opes pretiosissimas per incuriam amittis, & peccati virus, quod cum horrore & detestatione ad pedes Sacerdotis effudisti, iterum re-
forbes?

6. Specta-
ta Dei
bonitate
nulla ex-
cusatio ab
infirmi-
te sostra.

Scio te ad excusationum umbras confugere, & tuos toties recurrentes lapsus triplici mantello, infirmitatis scilicet, consuetudinis, & tentationis obtegere; sed quàm parum momenti apud divinum Numen omnium istorum conscium habeant ista, propius mecum intueri. Infirmitatis in primis excusatio frigida est; habes enim cælestem Medicum, *Qui, ut ait Regius, sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, & coronat te in misericordia & miserationibus, qui facit ut renovetur sicut aquilæ juvenus tua, ut sicut aquila veteres plumas abjiciendo, novæque assumendo juvenescit, ita tu tepidæ conversationis velut senectutis frigus exuens, novam alacritatem ad pios in Deum volatus induas: tu tantum ei te sanandum præbe, ejusque præscriptionibus servandis constanter insiste, & gratiâ medicinali te juvante admirabilem in te mutationem experieris. Muliercula vitæ contaminate vidit aliquando per visum noctur-*

num Christum Dominum sanctorum & beatorum Spirituum coronâ cinctum in sublimi solio de hominibus judicia exercentem, & alios quidem cælesti beatitudine donantem, alios verò æternis inferorum suppliciiis ad dicentem: illa multorum sibi scelerum conscia, cum evadendi modum non videret, metu propemodum exanimis ad Judicis pedes accidit, & misericordiam efflagitat. Quid vis faciam, ait Judex, porrige mihi digitulum tuum, & ego ambabus manibus tibi auxilio ero. Multam tam emendationem morum pollicita est; sed promissis non stetit; in nequitias suis mortua est, & cum linteo involutum ejus cadaver super stramen jaceret, ut ad tumulum efferretur, ecce canes magno numero accurrentes linteum dilacerant, & super ejus deinde tumulum mira bella conflictusque exercentes, animam apud inferos sepultam fuisse hoc argumento testatos, qui aderant, crediderunt.

*Cesarilla
l. 11. c. 59.
7.
Et homi-
nis contu-
macia.*

Audi jam Tertullianum hanc ab infirmitate, & fragilitate carnis petitam excusationem testimonio Christi ventilantem: *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma; ut intelligas, inquit Tertullianus, sic esse in te fortitudinem spiritus, quo modo infirmitatem carnis, vide ut subjicias infirmam forti.*

*De fuga
persecu-
tionis.*

Ggg 2 Jam

8.
Nulla à
relapsu
præterito.

Jam quòd ad excusandos recidivos lapsus, consuetudo peccandi in medium adducatur; pudenda res est, cùm hoc modo ab injuriis frequenter Deo illatis patrociniū queratur iniquitatis. Fateor corroboratam hujusmodi consuetudinem nauticum funem esse; sed non deest gratiæ securis, qua ille, si conatum adferas, præcindatur; non deest illi cuneus, qui cuneum istam protrudat: cur enim non possit Gratiæ, quod in milite potuit pecunia?

9.
Quando
qui sem
inoluta
consuetu
do spe lu
cri vincit
tur.

In castris Ostendanis versabatur miles, ita juramenti assuetus ut ad singula propemodum verba unum aliquid evomeret: sæpius à Patribus nostris, qui juvandis militibus dabant operam, seriò admonitus, respondebat; se ita consuetudine ad illa rapi, ut si inferorù carceres ante se videret apertos, in quos continuo detruendus esset, abstinere nihilominus à jurando non posset. Cœpit is gravi inopiâ laborare, & dum à Patre, qui pro militibus elemosynas procurabat, stipem rogaret; respondit ille se blasphemus, & perjuro ne terantium quidem dare velle. Tum alter, dolere se quidem pessimam consuetudinem, sed resistendi facultatem ereptam sibi esse: Pater, ut non tam consuetudinis quàm animi vacordis vitium esse ostenderet, ostendit illi numum aureum, què

daturum spondet, si per castra deduci & ab occurrentibus verbis laceffitus à jurando abstinere velit. Acceptat hic conditionem, disponit clam per stationes Patrum, qui hominem diſcretis impetrant præcedit ipse partem auream manu tenens, & subinde ostentans, alter sequitur; jaciuntur hinc inde in illum sales, fremit, excandescit, sed ad aspectum aurei numi labia comprimit, linguâ mordet, ne in aliquod juramentum aut blasphemiam erumpat & proſiliat: victor tandem numum reportat, monitus à Patre ne amplius diceret se à juramenti abstinere non posse, quando quidem unius numi cupiditas id ab illo impetrasset. Idem tibi eventurum persuade, si divinæ gratiæ subsidio innixus Deumque in auxilium vocans ad pugnam te accingas: *Dominus solvit compeditos, Dominus erigit elisos*, inquit Regius vates: compeditos pravâ peccandi consuetudine, & elisos à frequenti lapsu, à quibus potentias habent elisas, & debilitatas, inquit S. Bruno: hos omnes gratiæ suæ præsidio Deus in virtutum studio corroborat, & si ipsi non desunt, victores facit.

Tertium genus hominum, qui in dæmonem tanquam malorum omnium auctorem culpas suas rejiciunt, in ipsis mundi incunabulis à Deo ipso exploratum

Pal. 144.
#45.

Super Psal.
mo.

10.
Nulla à
dæmon.

11.
Cujus
quanta
bis in
hominem

sum mihi videtur; in prima enim inquisitione in Paradiso ab illo de primi peccati auctore facta cum Eva in serpentis deceptionem inobedientiam suam refudisset, maledictionem ideò non evasit: neque enim unius culpa alterius non cogentis, sed seducen- & decipientis peccato eluitur. Primò ergò omnes tuos lapsus falsò dæmoni attribuis. Sanctus Thomas hac de re disputans, etsi dæmones non essent, vel ita coërcerentur, ut nos tentare non possent, ait nihilominus naturam nostram à peccato originali corruptam ac in malum propensam, primarium peccatorum nostrorum fontem, & causam semper futuram: & hanc idcirco magis quam omnium dæmonum multitudinem timendam, ait sanctus Agidius: & S. Bernardus super illam querelam Regij Vatis, *Impulsus eversus sum, ut caderem: cum plures impulsores, atque inter cæteros etiam dæmonem nominasset, Nullus tamen, ait, major impulsor est, quam quisque sui.*

Demus tamen dæmonem, quibus pollet viribus, nos ad eosdem lapsus impellere; demus id facere tam ardentem, ut leoni rugienti, hoc est famelico, & ad prædam anhelanti comparetur, tam sollicitè, ut circumire dicatur & ob- servare aditum, quo irrumpat; tam perseveranter, ut annos com-

plures in id unum excubet; tam cupidè, ut S. Brigittâ audiente dixerit aliquando, se omnia Martyrum tormenta passurum perlubenter, ut vel unam animulam illaqueet, secumque in æternum supplicium trahat præcipitem. Demus præterea, ubi peccata expiasti, & ex poenitentia lavacro mundior emergis, tum violentius te aggredi, & assumere septem spiritus nequiores se, ut collectis viribus te si possunt, in idem peccati, ex quo surrexeras, lutum proturbent, siantque tua novissima pejora prioribus. Nihilominus nullam inde, si relaberis, tuæ fœcordiæ patrocinium accedet: habes enim negotium cum cane ligato, qui latrare potest, mordere non potest, nisi sponte te illi adjungas, ejusque dentibus lacrandum præbeas: habes cum hoste tam debili, ut Christus Brigitam alloquens festucæ in terra jacenti illum compareret, nec magis ab homine timendum dicat: habes cum tam ridiculè formidoloso, ut capillos è barba S. Vincentij decisos horreat, & ad eorum conspectum ex obsessorum corporibus se proripiat, ut à pueris Japonensibus neophytis rosario velut canis baculo agatur in fugam. Habes præterea adiutorem Christû dæmonum triumphatorem, cujus unicus nutus eorum myriadas profligat; habes Angelum custo-

Ggg 3 dem

12.
Sed facultas nulla nisi iuventem.

13.
Maximè uniante Christo.

II.
Cujus tanta rabies in hominem,

dem longè illis potentior, qui tibi suppetias ferat; habes Dei Matrem amantissimam illis formidabilem, quæ sicut caput ejus contrivit, ita omnes ejus artes & vires præsentia suâ dissipat, ut inter tot præsidia, si ab illo vinceris, excusationi non sit locus: præfer tim cum audias Apostolum Jacobum proclamantem: *Resistite diabolo & fugiet à vobis.*

14.
Tria re-
media
contra re-
lapsum.
1. Consi-
deratio sui
& Dei.

Tria ergo ad seriam morum emendationem & relapsuum fugam assume.

1. Vide, & menti altè imprime Dei Majestatem, & tui abjectissimam vilitatem; quantus sit ille, quem toties, & tam sædè & nequiter offendis, & quis tu, qui in tantam prorumpis audaciam ejusque patientiâ abuteris; quis Regum inter homines id ferat? quis secundo delinquentem à conspectu non ejiciat, & severissimè puniat? tu si amore ad constantiam non excitaris, timore tuæ cupiditati frænum injice. *Quàm vilis facta es nimis iterans vias tuas!* dicebat Jerem. c. 2.

15.
2. Robur
auditione
Sacri pro-
curatum.

2. Quotidie tuæ fragilitati præsidium à superis accersere, ac si potes, Missæ sacrificio, in quo Agnus ille inferorum victor immolatur, diebus singulis assiste, ejusque te sanguine communi. Carnem insuper tuam velut cum hoste tuo in perniciem conspirantem jejuniis, aliisque castigationibus debi-

lita, & virum ex ordine S. Francisci magnæ virtutis hac in parte imitare, qui rogatus cur tam asperè carnem haberet, cum à tot annis sub Christi signis in cœnobio militaret, & tot virtutum præsidiiis esset instructus; respondit se id agere, tum ut commissa peccata elueret; tum ne nova committeret; hujusmodi castigationes carni pro sale esse, ne corrumpatur.

3. Occasiones relabendi fuge; ne sis quasi homo qui tentat Deum, qui ad ignem propitius accedens quasi per miraculum, uti non velis. Qui periculum, quantum caveri potest, non cavet, magis tentat Deum quàm in eo sperat, teste S. Augustino: & secundum S. Thomam tum homo Deum tentat, cum prætermittit facere, quod potest ad pericula evadenda, respiciens solum ad auxilium divinum. Cum Jacob eò discretimè se venisse conspexit, ut difficulter fratris sui manus evaderet, præter orationem, quam totâ nocte luctans cum Angelo sedulo protraxit; ut tamen fratrem emolliret, & præteritarum injuriarum, ut ipse putabat, aboleret memoriam, turbas triplici ordine cum donis distribuit, & verbis ad illum mitigandum expositis instruxit; quidquid prudenter ad periculum anoliendum excogitari poterat, diligenter excutus; hæc

16.
3. Occulo
num fugi

L. 16. de
civitate Dei
& contra
Fasianos
l. 2. 1.

In Opus
de dilectione
1. esse
Christi
hominem
quanta
Eucha-
ristia.

hæc tu, quæso, imitare; & cum mortales pro aliqua fortunarum jactura à cervicibus avertenda, ita invigilent, & qui morbo laborant, pro valetudine corporis brevi morituri tot se voluptatibus privent, tu, quæso, pro animæ salutē semper victuræ periculosi tibi consortii consuetudinem declina, quàm imò abrupte ne tibi tuique similibus humanum hominem tuam tibi molliem exprorantem audire cogaris.

*Vt corpus redimas, ferrum patieris,
& ignes;
Vt valeas animo, quidquam tolerare negabū?*

CAPUT XVII.

Quomodo Amor sanctus præparat suos ad Eucharistiæ assumptionem.

§. I.

Eucharistiam esse primum IESU Christi erga hominem amoris argumentum.

RECÈ S. Thomas homines, ait, quia cardē emptos, ideò magis à Deo dilectos, sicut mercator magis diligit res, quas cardē emit: hinc cum Christus rediturus esset ad Patrem, & in cælis

triumphale solium fixurus, ne interim separaretur ab hominibus, voluit inter illos sub niveo panis velamine remanere, tum ad eorum solatium, tum ad suas cum illis delicias regustandas; ut vel ob hoc solum dici meritò charitas possit. *Quàm citò, inquit S. Augustinus, dicitur, Deus charitas est? si numeres, unum est; si appendas, quantum est! appende, si potes, cuncta, quæ fecit Deus pro amicis suis, & tunc intelliges, quàm immensum bonum sit: Charitas est.*

Sponsa in Canticis primo statim capite variis desideriiis æstuat, nunc osculum petit, nunc unguentorum ejus odore trahi, nunc scire ubi pascat, ubi cubet in meridie: verùm ubi agnovit velle secum in Eucharistia deliciari: *Sub umbra, inquit, ejus, quem desideraveram sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Umbram vocat sacramentales species; sub quâ desideratus requiescit; quem ubi delitescentem reperit, tota amore ejus inardescens, & velut viribus deficiens, exclamat: *Fulcite me floribus, & stipate me malis, quia amore langueo.* Remedium à florum pomorumque odoribus petit, ut flagrantissimis desideriiis, & heroicis actionibus tanto sponsi sui amori aliquousque respondere possit, ut & nos illam imitari possimus, videamus, quis sit, qui dat; quid dat, & quibus, & quo fine.

Is

In Opus.
de dilect.
1. esse ait,
Charitas
Christi in
hominem
quanta in
Eucharisti-
a.

2.
Collige ex
Deo qui
dat excel-
lentia.

Is qui dat, nosque tam admirabili beneficio afficit, Deus est, cujus Majestas incomprehensibilis, de quo facilius dicitur, quid non sit, quam quid sit: qui compendiosius amando, & admirando, quam cogitando & considerando cognoscitur; qui non habet quo proficiat, nec unde deficiat, cujus felicitati nulla fieri potest accessio, essentiae abyssus, & bonorum oceanus impermeabilis, sui contemplatione & amore, sine cessatione, & fastidio summè beatus, sine quo nulla natura subsistit, nulla doctrina instruit, nulla copia reficit, nulla satietas beat: qui si de homuncione cogitationem suscipere, & in illum oculos conjicere dignetur, id meritò summi beneficii loco reponendum est. Dixit aliquando de Sanctis eremi unus è præcipuis, qui divinitatis radio velut transeunter perstrictus fuerat: Claudite vos oculi, ne posthac alicujus creaturæ aspectu contamine mini.

3.
Ex doni
pretio.

Sed quid dat tam magnus ille & incomprehensibilis Deus? si verbo tibi satisfacere voluero, dicam; dat tantum, quantum potest se ejus infinita munificentia extendere, & quò vel insatiabilis humana cupiditas non auderet aspirare; dat enim seipsum, quo nihil majus homo cupidissimus desiderare potest. Unde meritò

S. Augustinus; *Avare, inquit, quid aliud cupiebas? aut quid aliud petas? quid tibi sufficit, cui Deus non sufficit?* Daniel in lacu leonum omnino cibo destitutus ubi Habacuc prandium sibi deferentem, & nomine proprio compellantem audivit, in quas gratiarum actiones admirandus erupit? S. Paulus Eremita, ubi ob novi hospitis Antonij adventum panem integrum & duplicatam annonam à corno Dei jussu subministratam accepit, admiratione defixus, Dei munificentiam deprædicavit, dicens: *Verè pius, verè misericors.* Ecce quomodo viri sanctissimi ob res exiguas, unus ob vile prandium hominibus agrestibus præparatum, alter ob panem unum communem pauperum eleemosynam, Dei erga se paternam benevolentiam, amoremque laudibus efferunt: quomodo igitur nos commoveri oportet, dum non Angelus, non corvus, sed Deus ipse, non terrestre aliquod epulum, sed seipsum, hoc est donorum omnium maximum, quo majus cum omnipotentia conjuncta liberalitas conferre non potest, tanto amore nobis erogat? An non videtur, dum paulò ante institutionem Eucharistiae, ad discipulorum pedes lavandos se prosternit, aperto quodammodo sinu id facere, quod postea facturi erant novi Christiani, hoc est,

omn. m.

omnem suam substantiam ad pedes Apostolorum deponere? quam enim substantiam habet pretiosioris seipso? verè tum exinanivit semetipsum, verè in finem, ultra quem progredi non poterat, tum nos dilexit.

Sed quibus hæc donat? *Vilissimum vermem*, inquit S. Augustinus, *passis omnibus bonis tuis*. dat ingratis, perfidis; dat hominibus, quorum peccata ob scelerum fetorem, inferorum mephyti gravius olent. Quis pomum, è porci dentibus ereptum, ejusque infectum sordibus, regie mensæ apponere audeat? & ecce JESUS Rex Regum se in cibum donat, & ad regiam suam mensam admittit eos, qui paulò antè istis foedissimis animalibus viliores majorem etiam fetorem exhalabant. Legimus in vitâ cujusdam Sancti, animam post aliquot à morte dies jussam regredi in corpus, quod cum tam foedum & vermibus scatens ac pure disfluens aspexisset, exhorruit, & regredi noluit, etsi id facere jussu Dei coacta fuerit. JESUS Christus corporibus simul & animis longè foetentioribus quodammodo commiscetur, dum scelerum enormium rei confessione Sacramentali à sordibus gravioribus expurgati, multorum venialium, quæ non sunt confessi, maculis aspersi, quas omni cloacâ pejus odit

Deus, ad sacram synaxim accedunt. Sanctorum quorundam charitatem admiramur, qui leprosos osculo dignati sunt, qui ulcera abluerunt, & pus ex illis fluens exfuserunt: ego verò Christi Domini in hoc Sacramento benevolentiam, & erga filios suos amorem suspiciendum maximè, & deprædicandum existimo, quod cum sit ipsa puritas, tot impuritatibus nostris à beneficiendo non deterretur: scilicet rubus igneus est ab amore, in mediis miseriarum nostrarum spinis ardens, ac luce suâ nos illuminans, & calore confortans.

Animus noster habet quidem aliquas pulchritudinis illecebras, tum à natura, tum à gratia, & quidem tantas, ut meritò Catharina Senensis Christo, quòd tantam pulchritudinem adamaret, congratularetur, quam S. Ægidius in raptu contemplatus omnem intelligentiæ humanæ capacitatem excedere pronuntiavit: habet tamen etiam suam à peccato turpitudinem, quæ in re tam speciosa magis apparet, ut meritò dixerit S. Augustinus de Deo: *Odio tua, amat te.*

Hinc miranti Gertrudi ac spiritum suum roganti, cur ita hominè amaret, in quo tam multa purissimos ejus oculos offenderent, respondit: Amor facit complacentiam: hoc est, quemadmodum

H h h ma-

4. Ex accipiens vitæ.

In vitâ S. Bonifacii.

5. Animi pulchritudo à gratia.

6. Deformitas à peccato.

Hom. 34.

matrum erga sobolem amor facit, ut non obstantibus nãvis & defectibus in illa sibi complaceat: ita Dei charitas, quæ multitudinem peccatorum cooperire dicitur, ea aut delet & absumit, aut mantello suo ita tegit, ut eam amore dignam sponsus cælestis inveniat.

7. Sed quo bonitatis excessu se donet in Eucharistiã, jam videamus. Jacob Josepho in argumentum amoris, quo supra reliquos filios illum diligebat, dixit morti proximus: *Do tibi partem extra fratres tuos, quam tuli ex manu Amorrhæi in gladio, & arcu meo.* Christus, ut ostenderet hominem à se supra Angelos amari, corpus suum velut hæreditate legavit, quod prælio cum morte & dæmone inito, ope divinitatis triumphator extulit: non desunt enim Theologi, qui Christum morte suã non solum resurrectionem corporis, ejusque gloriosam in cælo sessionem, sed etiam ejus in Eucharistiã perennem inter homines commorationem ad usque judicij diem esse promeritum: hinc illud ipsum plurimi facere, cum tanti illi constiterit, sentire nos oportet. Quemadmodum enim canis venaticus ad prædam per saxa & dumeta, per aspera, & spinis horrida anhelans rapitur, quãdemum obtentã conquiscit; ita Christus, ad cordis humani

Genes. 48.

velut prædæ sibi charissimæ possessionem aspirans, per ignominiam, cruciatuumque ac mortis ipsius horrida viam sibi aperuit, donec in Ven. Sacramento corde illo tanquam deliciis suis potitus, sedem jucundissimæ voluptatis sibi figit: hinc Patre jubente, nomen illi ab Isaia inditum: *Accelera spolia detrahere, festina prædari*: hinc etiam cum ciborum ad panem Eucharisticum alicui disper-tiendum aperiretur, visus est aliquando exsilire gaudio, quasi ad rem sibi jucundissimam vocaretur, propterea cum Sacramento illud institueret, præmissæ sunt ab illo hæ amoris plenissimæ voces: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum*: & cum in monte cum Moyse & Elia amicissimè de excessu, quod completurus erat in Jerusalem, sermones misceret; non tantum de Passionis pœnarumque; sed etiam amoris in Eucharistiã incredibili excessu collocutum nonnulli existimant; quia donũ illud omnium amantium mutuas largitiones & reciproca donaria ita excedit, ut quidquid B. Virginis, & Seraphinorum, Sanctorumque omnium corda ad donandum profusissima unquam dedere, si cum Christi erga homines inexplicabili in Eucharistiã munificentia conferantur, pluma sint & amoris scintillula, cum totius universi ma-

si magnitudine comparata.

8. Sanctorū fervor in Ven. Euch.

Hinc illi ingentes animorum sensus, illi raptus, illæ lachrymæ, illæ flammæ ex ore sanctissimorum virorum profilientes, quando cum Moysè ad contemplandum hunc ardentem rubum propius accedere; quod S. Guiljelmo Danorum Prælato, S. Guilberto Episcopo, SS. Dominico, Ignatio, Xaverio, Philippo Nerio & pluribus aliis, dum ad aras faciunt, contigisse legimus.

Quid de sanctissimis feminis Catharina Senensi, Theresia, Maria Victoria aliisque dicam? quarum prima, dum communione privatur, viribus destituta brevi animam exhalatura credebatur.

9. Theresia,

Theresia ita ejus amore ardebat, ut cum tempore pluvio domo ad illam accipiendam egrediendum foret, etiam si hastarum oppositu prohiberetur, per media vulnera ad illam se perrepturam diceret: Victoria verò, rogata ab uno Sacerdote, an gravi dolore afficeretur, ubi communione privari contingeret, respondit; nisi Deus animam magno ejus amore succensam, & ad mutuos in communione amplexus aspirantem, tum temporis insolito gratiæ subsidio corroboraret, fore ut ex doloris magnitudine spiritum exhalaret.

10. Justiniani,

S. Justinianus, cum tanto Christi amoris, quantum poterat amorem libenter rependeret, à sacri-

ficando nullo die abstinerebat: solebatque dicere, qui illud non facit, Domini que sui præsentia & familiari colloquio ac profusa munificentia cum potest, non fruitur, satis ostendere se Domini sui gratiam, ut par est, non æstimare. Volebat prudenter, ut etiam animæ communionis percupidæ, desiderio suo non frustrarentur: & cum virgo Reclusa defectu Sacerdotis die Venerabilis Sacramenti celebrandis honoribus consecrato Eucharistiæ perceptione carituram se crederet, ac propterea, ut in Missæ Sacrificio sui meminisse dignaretur, impensè rogaret; rem ecclestiendam: dum ad aram facit, spiritu rapitur, & ad cellulam Reclusæ delatus sponsi sui amore æstuanti Eucharistiam porrigit, & ad se rediens sacrificium absolvit. Tanti facit Deus animas, quæ Eucharistiæ beneficium pro dignitate æstimant, & expetunt, & tam severè in illos animadvertit, qui temerè ab istis deliciis & panis cælesti gustando illas arcent. Abbatissam, quæ S. Lutgardi consuetas synaxes interdicerere voluit, continuò paralyti & doloribus acutissimis castigavit, donec respiciens, factique pœnitens virgini, ut antè consueverat, sacram illam mensam frequentare permitteret. Reges suis amoribus & deliciis impedimentū poni ferunt æger-

10. Deus facit optanti faciam Communionem,

11. Impedienti punit.

12. Hhh 2 rimè,

rimè, ei que, qui hoc audeat, iram Regiam, & majora minantur: & Regem Regum non offensum iri graviter existimamus, dum sponsas sibi charissimas à suis amplexibus quodammodo prohiberi avelli que intuetur? Filius Regis, inquit ipse Gertrudi, adhuc puer, si ab austero pædagogo parvulos imparis licet conditionis, quibuscum lusitare consuevit, arceri, amandari que videt, & suas sibi voluptatulas tolli, irascitur, & auctori malè vult: ita Dei Filius non fert, dum amabili cum suis sponsis in Eucharistia communicationi obex adfertur. Contigit aliquando ut in horologio crystalino motus omnes rotarum paterent, & in alveolo vitreo apum labores industria que admirabilis conspiceretur; si ad eum modum mentis nostræ oculi in intima cordis JESU Christi penetrare possent, qualia ibi amoris incendia conspicerent? sed cum id nobis denegatum sit, & fidei obscuro lumine sit perreperandum; amoris ejus erga nos magnitudinem, ex ejus profundissima in hoc Sacramento humilitate metiamur.

12. Si Rex aliquis maximus, potentissimus, & sapientissimus, ita alicujus hominis ex infima plebe amore & consuetudine caperetur, ut sæpè dissimulato habitu, in vili lacerna, & in tenebris ad eum

itaret, ut ejus colloquio liberius fruere, atque inde contingeret, ut non semel ab occurstantibus, injuriis ignotis ab ignaris afficeretur, & malè multatus abiret; nimium amori suo Regem illum indulgero, & nisi concepta de ejus prudentia opinio prohiberet, eum fortassis insanire diceremus: Ita Christus Dominus, dum suo erga nos amori habenas laxat, & quodammodo Majestatis oblitus, ut confidentius ad illum accedamus, sub familiaribus speciebus delitescens nos expectat, quantis se dehonestamentis exponit, dum ignominiosè habetur ab hæreticis, injuriosè à Judæis, contemptibiliter à plebecula, scelerosè ab impuris: ut meritò prece ad Patrem æternum conversâ exclamet S. Theresia, Filij sui curam habere uti dignetur, qui nimio erga mortales amore sui quodammodo oblitus, iterum in mille partes discerpi, & à demonibus eorum asseculis pedibus conculcari velle videtur, nec Majestatis honoris que sui curam aliquam habere, dummodò suæ erga homines charitati faciat satis. Multum quidem in sua incarnatione se abjecit, dum vilem terrenæ substantiæ portiunculam divini personæ copulavit; dum virginei uteri tenebras non horruit; dum se vilibus fasciis constringi, & in stramine reclinari permisit:

Cherub. de
Pers. 2.

13.
Et de
tionem
tantæ Ma-
jestatis.

misit : at longè amplius in hoc Sacramento se humiliat, dum accidentibus, quæ entia secundùm quid appellantur, & ad nihilum quàm proximè accedunt, se nexu aliquo velut astringi permittit, dum in arculis sæpè sine lumine in templis rusticis clauditur, dum impuris & sacrilegis manibus frequenter contrectatur. Tolerata verò in Passione ludibria opprobriaque nulla satis sæcula mirabuntur; dubitari tamen meritò potest, an non in hoc abditus Sacramento majora patiat: illa viginti quatuor horas dumtaxat tennere, in unius urbis Jerusalem conspectu transacta, & ab una multitudine ex variis capitibus conflata, in Christum carne mortali vestitum irrogata fuere: hæc in toto orbe terrarum, quò fides Christiana penetravit, non ad aliquot dies & horas, sed ad usque supremum mundi occasum; non ab una gente; sed à dispersis per Regna terrarum sceleratis Sacerdotibus, ab hæreticis, Judæis, ab ipsis mulierculis dæmonum ministris **JESVS** Christus coronâ gloriæ redimitus, tacens, & immotus, & amore nostri inter istas injurias sub speciebus fixus manens, ô rem stupendam! non aliâ patientiâ, quàm divinâ tolerat. O incomprehensibilis erga homines amoris argumentum!

Quem amorem testatissimum

etiam facit ejus ad nutum Sacerdotis obedientia, qui quocumque in loco & tempore ad ejus verba sub speciebus panis & vini admirabili promptitudine se sistit, & admirabili vinculo ipsisque beatis spiritibus incomprehensibili illigatur, & quo lubuerit, in pauperum tuguriola, rusticorum mapalia, in casis fœtidas, in ora graviolentia, & purulentos stomachos infertur; deinde ad ejusdem Sacerdotis arbitrium clave includitur, educitur, ac ad sumptuosissimum cum hominibus convivium, quod maximo sumptu, hoc est pretio vitæ suæ ac ferculis divinis instruxit omnibus, qui mensæ accumbere voluerint, distribuit. Quid hæc obedientiâ mirabilius? ad vocem hominis advolat, ejus nutum deinde & manum immotus expectat, ab illa se attolli, ac deprimi, ac dividi, prout collibitum illi fuerit, permittit; & hæc omnia in hominis à se adamati gratiam atque delicias. O insignem cum admirabili liberalitate conjunctâ obedientiam! quid enim hoc tanto amatore liberalius; non semel aut bis, sed millies; non uno in loco, sed toto propemodum terrarum orbe, quâ late Religio Christiana diffunditur, hæc tanta tamque divina dona largitur? quæ si semel, ac uno in loco singulis sæculis distribuerentur, non so-

Hhh 3 lùm

14.
Et obedientiam
ad nutum
Sacerdotis.

lūm homines, sed & ipsos beatos spiritus tam immensæ liberalitatis admiratione complerent.

O si tantum benefactorem, ut par est, agnosceremus? amaremus profectò, & amorem amori rependere, atque amando penitis illum medullis inferere conaremur. *Non potes*, ait S. Bernardus, *amare, quem tu nescias, aut possidere, quem non amaveris. Quot beneficia, ait alibi, tot sunt onera: ama & exoneraberis.* Hunc amorē petit Christus, & extorquere à nobis vult prius amando & plus: *Si vis amari ama*, dixit Chrysostomus. Jam pretium amoris appendit Christus, tribuens ex amore seipsum; nos illi rem tam carè emptam asseramus: ne de nobis etiam illud lamentatione dignum repudium dici possit: *In propria venit, & sui eum non receperunt.* Venit non suo bono, sed nostro; quotquot enim receperunt eum, dedit illis potestatem filios Dei fieri. In Baptismo hoc bonum inchoatum, per Eucharistiæ frequentationem sua cœpit incrementa, donec, ut ait S. Paulus, formetur in nobis Christus, & qui factus est homo, ut ajunt S. Augustinus, & S. Thomas, ut homines faceret Deos, hoc per corporis & sanguinis sui Deificam virtutem assequatur, fiatque in nobis quædam, ut loquuntur Patres, Incarnationis extensio, ut cui omnibus homi-

Serm. 9. de temp.

nibus personaliter uniri non potuit, quàm plurimis saltem Sacramentaliter uniat, & vitæ suæ ac spiritus communicatione ad quædam divinitatis participationem evehat; quò altiùs ejus in nos Amor progredi non potuit.

§. 2.

De propinquiore ad Eucharistiã sumendam præparatione.

DE confessione Sacramentali, quam viri sanctissimi etiam pro parvis defectibus Eucharistico sacrificio præmisere; præcedenti capite dixi: hîc de aliis præparationibus obiter aliquid dicendum, & quidem præstandis ab iis, qui vivunt vitæ gratiæ: vivorum enim hoc Sacramentum esse dicitur, non mortuorum.

Primò ergo Amoris sancti documentum est, ut in privilegio accessus ad hanc mensam, interior, exteriorque castigatio sponte assumatur: si enim JESVS Christus ad nobis præparandas hujus mensæ delicias per flagra, & crucem sibi fecit (illas enim suâ passione promereri nobis voluit) cur non ad illas degustandas pari nos itinere gradiamur? dat nobis in hoc convivio corpus virgis flagrisque conscium, & à vertice ad

1. Eucharistiæ præparatio: confitio & flagellatio.

ad pedes vulneribus plagisque coopertum; dat nobis sub speciebus panis lapide molari protritum, igneque decoctum, dat sub speciebus vini in torculari violenter expressi; cur vel abstinentiam aliquam, aut sensibili aliquo cruciatu id ipsum in nobis exprimendum non censeamus? B. Margareta Regis Hungariae filia pridiana se macerabat inedia: S. Dominicus ante Eucharisticum Sacrificium quotidianam se verberatione lacerabat, quod non pauci faciunt: alij se ferro, aut cilicino cingulo aut humicubationibus cruciant, ut accessuri ad agni crudeliter occisi immolati epulum, ipsi se etiam aliquo cruciatu immolent.

2. Sanctorum exemplo,
3. Saltem interior affectio,
Quod si debilitas, & invaletudo exteriorem hominem a similibus penis excuset, interior saltem homo tam solemnis convivij celebritati aliqua interiori exercitatione praeludat, ut sunt arctius silentium, & cellulae solitudo, accuratior sensuum, & cogitationum custodia, divina praesentiae diligens observatio, quae exterioribus castigationibus, quibus interdum amor proprius, indiscretio, perveracia, & nescio quae laudis humanae affectatio immisceri solent, divino calculo utiliores, solidiores, majorisque pretij & meriti esse judicantur. Qui Christum in civitatem Jerusalem a seculo invecum comitabantur, vesti-

menta prosternebant in via, & ramos palmarum & olivarum manu praeferebant, quae omnia profundas animi demissiones, palmares sui victorias, & pacificas injuriarum condonationes, ad solemnem & triumphalem in animas nostras Christi Domini ingressum, aptissimum esse apparatus demonstrant.

Secundo, ad tam caelestes epulas afferendus est etiam quidam caelestis appetitus; & in **JESU** Christi ardentissimum cor oculi conjiciendi, qui nos amantissime invitat, & ardenti desiderio se suaque communicandi nos expectat; ac proinde his, aut similibus verbis animus excitandus: Euge anime mi, ecce Deus tuus, Redemptor tuus ad epulum omnium Regum convivis augustius, & divinius te invitat; ipse est, qui illud instruxit potentiam admirabili, sapientiam ineffabili, amore incredibili; ipse te praestolat, & amabatur ulnis apertoque sinu benevolentissime te excipiet: descende cum Zacchaeo de Sicomoro, & fatuam rerum caducarum aestimationem, amoremque abjice, & illum in domo cordis tui, ubi epulari vult, gaudens suscipe: ille est desideratus gentibus & desiderium collium aeternorum, animarum scilicet ad excelsa aspirantium: ille est, cujus Incarnationem in spiritu vidit Abraham, & gavisus est:

4. Excitandus spiritualis appetitus.

est: ille qui inter homines degens singulos ad suæ potentia, benevolentiaque opes degustandas invitabat, dicens: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. & Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* ille qui puerulos suo dignabatur amplexu, publicanos & peccatores admittebat ad mensam, peccatricem ad pedum osculum, Judæ etiam reconciliationem & sanguinis sui pretium offerebat. Mundus inficit, & foliis herbis que venenatis sequaces oviculas non tam pascit, quam enecat, & tamen quot ad ejus sibilum convolant, ei que adherent? Dæmon serpens occultus quot Evas ostentis voluptatum pomis allicit, & in perniciem trahit! Christus, qui cæli terræ que delicias repræsentat, vix habet, qui cum alacritate & gratulatione eas excipiat. Si pauperi hora designaretur quando in divitis domum admissus cum bona ejus gratia aurum, & argentum, & magni pretij gazas posset efferre, quomodo ad illam horam aspiraret, & se ab omni opere prius expediret! Hanc horam, ô anime mi, designavit tibi bonus JESUS, & in illam tuum adventum fixus & immotus expectat; imò quam volueris, eligendi horam optionem tibi facit, in qua seipsum, quo nihil habet cælum pretiosius, tibi daturus est, & à te vicissim acceptu-

rus gazam, quam tibi credidit pretiosissimam, quâ perditâ te etiam deperdi & perire necesse est, hoc est, cor tuum, animam tuam, ut in tutelam suam inter tot mundi hujus pericula eam suscipiat, servet que in beatam æternitatem. Cujus rei fidem ut faceret, jussit, ut dum os tuum ingreditur, Sacerdos dicat: *Corpus Domini nostri JESU CHRISTI custodiat animam tuam in vitam æternam.* Quod si hæc non sufficiant, ut cum Simone accedas ad templum in spiritu, & amore succensus; Christum que ambabus ulnis excipiens, ejus quodammodo immoriaris delicias, & omnibus rerum caducarum vinculis disruptis ei soli vivere incipias; seligere aliquid otij quo confideres, quis est qui dat, quanta donet, quanto amore, & quo fine, quæ capite præcedenti fusiùs pertractavi, quæ attentius perpensa dubio procul desiderij ardentioris in te flammam excitabunt.

Jam verò cum Christus in hoc Sacramento per valles profundissimæ humilitatis ad te accedat, hoc etiam iter te tenere oportet, & non tantum cum centurione te non dignum, sed etiam cum mortalium vilissimo te indignissimum sentire & pronuntiare: qui enim fieri posse putas, ut Angeli, qui Regem suum in Eucharistia commitantur, qui Luciferum de cælo ob

ob superbiam, Adamum ob inobedientiam de paradiso protrusere, te utroque hoc vitio inquinatissimum propius ad Regis sui mensam accedere patiantur? Si Martha, dum de fratris resurrectione agitur, apertionem monumenti deprecata est, ne Christi presentiam cadaveris fetore violaret; quid habes tu quod non foeteat? an linguam tot verbis inutilibus, ne dicam impuris contaminatam? an cor tot affectibus rerum fugitivarum graveolens? Quod si te rogent Angeli, dum Christum vis accipere, ubi positurus sis eum, quem quæso locum designabis? Ita est, bone JESU; rogo te, fiat in me quod futurum Regius Vates cecinit: *Ignis ante ipsum procedet, & inflammabit in circuitu inimicos ejus.* præveniat adventum in me tuum ignis compunctionis de cælo immissus, & quidquid in me tuos oculos offendit, absumat: non vis ut te ad aspectum tot sordium, & miseriarum, quas in me deprehendo, animo concidam, cum apud sanctam Gertrudem sponsam tuam, de aliqua virgine cordis pusilli & meticulosi, quæ aspectu suorum defectuum deterrita à communionem abstinerat, conquestus sis, quod velum indignitatis suæ ita oculis obduxerat, ut illos ad tuam benignitatem, & miseris optulandi ingens desiderium

non elevarer. Si in cælo gaudium est Angelis super uno peccatore poenitentiam agente; si in filij prodigi collum, qui luto malæ consuetudinis asperis vestibus se offert; pater insilit, & amplexibus & osculis dignatur; si Pastor bonus vicinos, ut sibi de ovis perditâ recuperata congratulentur, evocat; cur tuum conspectum fugiam, & in me, ubi paupertas, miseria, & infirmitas sedem fixere, longiores moras traham? Asinus sum, qui sceno vescor, & panis cælestis gustum amisi; stupidus, qui rerum caducarum amore me illigari, & ad molam vertendam condemnari permitto, potestque de me dici quod aliàs Apostolis tuis dixisti: *Invenietis asinum alligatum, sed addes ut spero, solve & adducite mihi, quia Dominus his opus habet,* cæque ad suum obsequium uti desiderat. Ecce me, bone JESU, utere hoc vilissimo mancipio, mille millies tuo, non ut triumphans per vicos Jerusalem inveharis, sed ad quælibet onera, quantumcumque mortalibus odiosa & probrosa, ut providentiæ tuæ ratio exiget, deferenda: unicum enim mihi solatium erit, tuâ manu regi, & obsequiis tuis immori.

O te felicem, si cum hac vera solidaque tui despicientia generosam in Deo confidentiam copulare noveris; si cognitione tui,

ut ponte, utaris, in quo non sub-
sistas, sed per quem ad Dei beni-
gnitatem gradum facias; fieri
enim non potest, ut tibi vilis &
despectus, sed Dei bonitate fre-
tus, ejusque fretus auxilio, & in-
vitatione subnixus ad hoc divinū
epulum non gratus accedas, præ-
sertim si paupertatis tuæ conscius
aut Christum Dominum cum
S. Gertrude, aut Deiparam cum
S. Brigitta, aut Angelorum cho-
ros, cum B. Angela Folignia sup-
pliciter roges, ut iis virtutibus,
eaque cælesti suppellectile con-
clave cordis tui instruant, quæ
tanto hospiti honorificè susci-
piendo conveniat.

6. *Tranquil-
lo animo.* Aspice insuper quanto ad te
silentio veniat Christus, quàm il-
li sine strepitu beatorum Spiri-
tuum cæteris assistat: tu pariter
tuis cogitationibus, dubiis, & an-
xietatibus altum silentium indici-
to: non amat hospes ille turbu-
lentos animi motus; non cogita-
tiones anxias, & huc illuc vel su-
per confessionem peractam, vel
super alias umbras & vana terri-
culamenta vagas & desultorias:
ille Apostolis suis in ingressu in
cænaculum, pacem secum adfere-
bat: non in illis mentis agitatio-
nibus, sed in pace factus est locus
ejus, & cum multitudinem pasce-
re voluit in deserto, jussit, ut prius
super fœnum composito ordine
sederent, & conquiescerent; in

suprema cœna dilectus ejus su-
pra pectus illius recubuit, ut nos
doceret in ejus sinu curas omnes
deponere, & in convivio tam o-
piparo tranquillè deliciar.

Audisti de cælesti Jerusalem,
quæ Dominus posuit fines ejus
pacem & adipe frumenti faciat il-
lam: tu pariter ad illam altissima-
rum cogitationum pennis evola;
ac velut aquila in hunc solem,
quo torus collustrandus es, ocu-
los constanter defige; sequere
S. Euthymij consilium, qui sacrifi-
cantem in Missa, idè altâ voce
Sursum corda proclamare dicebat,
nec ultrâ progredi, nisi populus
respondisset, *Habemus ad Domi-
num*; quia cæleste illud sacrifi-
cium, atque convivium corda à
cogitationibus terrenis expedita
postulat. Non fert S. Chrysostomus
vel minimam isto tempore
negotiorum memoriam ac re-
cordationem; vult tum suos *cum
terra nihil habere commune, nec deor-
sum trahi, aut serpere, sed assidue sur-
sum volare, & ad solem justitiæ aspi-
cere: Aquilarum enim, non graculo-
rum hanc esse mensam.*

Tibi ergo dictum puta illud
Propheta: *Exulta, jubila: Ecce Rex
tuus venit tibi, non qualiscumque
Rex, sed justus & Salvator*; tu in
primo statim occurso claves cor-
dis tui reverenter simul, & aman-
ter illi offer, & supplex roga, ut
dignetur regnare super te: fugit
qui

*Zachar.,
7.
Claves
cordis
Christo
tradente*

quidem aliquando, dum, qui de multiplicatis panibus saturati fuerant, moliebantur, ut raperent eum, & facerent eum Regem: jam verò non ita: habet enim in vestimento & in femore scriptum, Rex Regum, & Dominus Dominantium; carne enim, quæ velut vestimento amictus erat, & humanitate, quam ex femore Jacob & Davidis traxerat, in passione sanguine aspersa & victrice regnum hoc adeptus est: tu fac ut ingrediendi omnia tua interiora acclament: *Vivat Rex.* vel cum S. Thoma cogitationibus tuis velut digitis in ejus vulnera immisis dic tui vix compos: *Dominus meus, & Deus meus;* meus, inquam, cujus imperio, & voluntati nunc & in æternum omni vinculo possibili adstrictus, & obligatus esse volo: Spiritus sanctus, qui tunc communicantium corda, velut citharas, pulsat, non eandem semper chordam tangit: nunc enim in demissiones, & abjectiones animi profundissimas sub Christi præsentis dominatu deprimat, & quodammodo absorbet; nunc ad instar lusciniæ in laudes & gratiarum actiones velut in sublime rapit: nunc ad balbutiæm reducit infantium, ut ne verbum quidem effari possit cogaturq; Christum ipsum, aut aliquem ex adstantibus genitrici rogare, ut vices suas obeat, & suo nomine gratias agat, &

omnia mortalium obsequia novo hospiti deferat: alij verò se ut morbo aliquo laborantes, aut aliquo membrorum mutulos & vix per virtutum semitas gradum facere valentes ad pedes ejus, cujus vel fimbriæ contactus sanabat omnes, abjiciunt, & curari postulant. Denique ut olim thymiamatis, quod super altare incendebatur, non erat unus odor, ita à Spiritu sancto animos in hoc convivio divino igne succendente varij excitantur affectus; amor interdum agonem ducit, interdum reverentia, & profunda animi demissio; tum alij subsequuntur, & mutuis velut manibus implexi choros ducunt, ac velut si magnetem inter complures acus constituas; ea continuò occulta virtute excitatæ & attractæ mordicus illi inhærant; ita dum Christus divini magnes amoris in cordis humani medio subsistit, omnes animi facultates, & affectus fortiter, fide velut sopitas exsuscitante adhærescunt; nec avelluntur, nisi cum Jacob luctante cum Angelo copiosam benedictionem ababeunte quasi violètia amoris impetrent: imò verò libenter cum S. Petro dicerent: *Bonū est nos hîc esse, faciamus hîc tria tabernacula,* intellectui unum, memoriæ unum, & tertium voluntati, atq; in hoc cælesti epulo, promissas post hanc vitam paradisi delicias prægustaret.

§. 3.

Cur nonnulli parum proficiant ex Eucharistiæ frequentatione.

I.
Unica fervens communicatio quanto præstantior multis desiderabitur.

Leanam unicam catulum parere ajunt, sed qui centum cuniculis præstantior sit: ita communionem unicam dispositionibus præviis, & ingentibus amoris flammis, virtutumque aliarum comitatu, sociatam centum aliis transcursum obitis excellentiorem majorisque apud Deum meriti esse, nemo est qui dubitet: Ita que habent illi, qui frequenter tam sancto pane vescuntur, & tamen tam procul à primo sanctitatis gradu absunt, quod illos coram Deo Angelisque plurimo pudore confundat, & ad diligentius indagandum tanti mali fomitem vehementer impellar: qui enim fieri potest, ut tanta Christi demissio tam altos in te superbix spiritus non elidat? tanta ejus mansuetudo iram tuam non frænet, aut temperet? tantum silentium linguam tuam non domet, & à multiloquio fabulisque superfluis non retrahat? Una Neronis nutrix sanguinaria, illi fundendi sanguinis appetitum indidit, & nos agni mansuetissimi carne & sanguine toties saginati quam parum mansuetudinis inde

nos hausisse, factis ipsis ostendimus? unicus ejus in domum Zachariæ ingressus ex infante originalis peccati sordes eliminat, in patre linguæ vincula dissolvit, in matre propheticos spiritus exfuscit: una aut altera ejus vox, Matthæum, & Zachæum, utrumque peccandi consuetudine irretitum expedit, ejus manus vestes, sputa, morbos jussu vel tactu solo propulsant, ejus corpus crucis lignum, & sepulchrales lapides sanctitate imbuunt, & tamen toties repetitus in pectus tuum ejus jam in cæli triumphantis ingressus, nihil in te simile quidpiam operatur: & cur quæso? An non, bone Jesu, tuæ arcæ præsentia Dagonis simulacrum evertit, prostravit, mutilavit? an non panis gladium Gedeonis repræsentans Madianitas populi tui hostes internicione delevit? cur ergo virtus tua in Eucharistia, idolum amoris proprii in me dominantis, si non profligat & consumit, saltem infringit, & debilitat; ut deinceps amori tuo, ut solet, non obstitat? Quinque consecrationis verba naturam panis immutant, & gloriosum tuum corpus sub speciebus panis collocant, & quomodo tu verborum illorum auctor, qui que tantam illis virtutem impertis, qui in me toties, & tot horis sedem fixisti, me totum in cælestem hominem, malis habitibus

bitibus profligatis, non transformas?

2.
Quanta
vis Christi
in ejus
praesentia.

S. Franciscus de Paula jusserat fabas in prandium pro Fratribus parari, vas aqua & fabis plenum in culina lignis imponitur, sed ignis, ut illa ardeant, non admoveatur: appetente prandio error deprehenditur, & ad virum sanctum defertur, qui ad culinam solo manus tactu aquam tanto calore incendit, ut bulliens fabas momento probe concoqueret, & fratribus nutriendis idoneas redderet. Idem lampadem extinctam halitu suo illuminavit: qui fieri ergo potest, bone Jesu, ut tu, qui ignem venisti mittere in terram, & nihil aliud vis, quam ut ardeat, toties a me susceptus, & cor meum tuo dignatus tactu, illud continuo amore tuo non inflames, & spiritu oris tui non illumines? Non hoc manat a mensa tua Eucharistica, quae, ut ait S. Chrysostomus, *Plena est igne spiritali, & quemadmodum fontes aquae vim exundant, ita haec flammam habet secretam.* An forte Salamandra naturam ego indui, quae in mediis ignibus non calefit? quia naturae ejus ingenita frigiditas flammis undequaque urentibus resistit?

Hieron. 11. de
S. Philo-
sopho.

3.
Frigoris
inter com-
munican-
dam causam.

Quidquid sit, duas ego praecipuas causas hujus in homine pestilentis frigoris reperio; quia non imitatur mulierem illam Euan-

gelicam; *Quae fermentum abscondit in farinae satio tribus, donec fermentatum est totum*; quia sumpto hoc pane vivifico, non, ut oportet, secessum aliquem, & tranquillam mentis solitudinem aliquo tempore confectamur, & virtuti suae in nos exercendae spatium non damus. Fel piscis oculis caeci Tobiae impositum, post dimidiam dumtaxat horam albuginem deterfit, & videndi restituit facultatem: horam integram exigunt Medici, ut stomachus cibum, ut ajunt, incorporet, multoque amplius ut concoquat & digerat, variisque corporis partibus distribuat: ita plerumque per importuna ac superflua diverticula, divinis Eucharisticae operationibus officimus. Altera ab intentionis nostrae obliquitate provenit; gustum enim & voluptatem in hac mensa quaerimus, atque ibi subsistimus; nec satis intelligimus hunc panem caelestem, non cibum dumtaxat, sed etiam annonam militarem distribui, quo fortius & animosius decertemus: non audimus Chrysostomum declamantem nos ab hac mensa reverti oportere daemonibus terribiles, simileque leonibus, ignem spirantes: imò Christum ipsum non intelligimus tum etiam nobis dicentem: *Non veni pacem mittere, sed gladium*: vult ut ad ejus pedes militare sacramentum re-

novemus, vult ut inde regressi imperfectionem aliquā præcipuam tanquam hostem sibi infensum aggrediamur, & ut illam si non penitus concidamus & conficiamus; debilem tamen, atque enervemus, nec simus militibus depictis similes, qui brachia ad ictum atollunt, & nunquam feriunt. Vult ut ab una Communione ad alteram, victoriam non unam, sed multiplicem reportemus, occurramusque illi cum ramo palmarum in signum adeptæ ejus auxilio victoriæ, illique congratulemur, dicentes: *Osanna Filio David.*

Achillem ferunt, dum puer sub Chironis disciplinâ ageret, ab illo medullâ & visceribus leonum, aprorum, urforum, enutritum, ita robustum evasisse, ut puer jacula contorqueret, hastasque vibraret, quæ à validis hominibus agrè jacerentur: quantas ergo vires ex hujus mensæ ferculis haurire nos oportet, qui cibo divinissimo, & non tantum robur, sed immortalitatem afferente alimur? militem heluonem, qui tantum comederet, quantum decem militibus sufficeret, & nihilominus tam desiderem, ut vix dimidium militem præstaret, patibulo dignum ductores judicarent: & tu, qui cibo Angelorum pastus & Christi dæmonum triumphatoris carne nutritus, ad minimum cum hoste

congressum terga vertis, aut herbam porrigis, captivusque abduceris, quò tandem te propries, & quibus te latebris pudore suffusus occultabis?

Id ergo nobis contingat, dum ad hoc Sacramentum accedimus, quod S. Augustinus suadet: *Bibamus vitam, manducemus vitam*, ac primo quidem vitam bellatricem, quam nobis describit Job, dum dicit: *Militia est vita hominis super terram*; vitam, quam triginta tribus annis cum mundo, carne & dæmone decertans Christus inter labores & angustias duxit: deinde vitam illuminatricem, cum de ipso Joannes dixerit: *Et vita erat lux hominum*: vitam denique in spe gloriosam; de qua Paulus dicit: *Et vita nostra abscondita est in Christo JESU*, cujus vitæ aliquando possidendæ pignus se nobis in hoc Sacramento constituit, & donat.

§. 4.

Octo effectus Eucharistiæ, stimuli, & faces amoris.

HOs adfero, ut de tanta liberalitate, & amore Jesu Christi gratulemur, & amorem amori, quantum animi nostri angustia capere possunt, rependamus.

Primus est gratia sanctificans, nobi-

1. Primus
Eucharis-
tiae effe-
ctus gratia
sanctifi-
catis.

nobilissimum Dei donum, quæ tota pro dispositionum magnitudine in instanti manducationis confertur; suaque, quamdiu Christus in stomacho sumentis sub speciebus continetur, pro devotione sumentis, capit incrementa, Christo quodammodo hospitij sui jura, hospitijque obsequia compensante: ut meritò tam pretiosi temporis particula prudenti homini minimè negligenda videatur. Sol quidem in instanti lucem, & calorem diffundit, sed qui diutius in illo apricatur, magis incalcescit; & candelæ momento cubiculum illuminat, sed qui propius ad illam accedit, liberalius ejus lumine, & clariùs fruitur. Quamdiu Christus in nobis est, & quantus cum illo de negotiis maximi momenti tractandi campus aperitur! quantaque se offert augendi amoris opportunitas!

2. Peccatorum venialium remissio.

2. Effectus est peccatorum venialium remissio, ex amica Christi in ingressu suo indulgentia. Quemadmodum enim Rex aliquis summè amicus, & benevolus, dum aulicum sibi dilectum invitat ad mensam, videtur parvulæ alicujus offensæ nullam habere velle rationem, præsertim si invitatum videat, quæcumque sibi displicent, cavere summopere, & omni studio ad gratiam suam promerendam incumbere, ac quidquid tam grati hospitis ocu-

los offendit, morte pejus perhorrescere.

3. Effectus est à peccatis mortalibus præservatio: novis enim viribus, gratiarumque subsidiis partem hominis superiorem contra vitia decertantem corroborat, carnis concupiscentiam debilitat, majori lumine mentem illuminat, ut peccati gravitatem, damna, foeditatem magis ac magis penetret, ejus occasiones obliet attentius, ac diligentius fugiat. Atque ut pratum limpido rivulo irriguum herbis vestitur & floribus, & nova facie intuentium oculos delectat; ita anima Christi sanguine in hoc Sacramento irrigata minori difficultate amicitiam, ac pulchritudinem suam conservat; præsertim cum dæmon hujus pulchritudinis hostis infensissimus eò propius accedere non audeat, ubi paullo antè Christus immorari, & deliciarì voluit, gratiamque Sacramenti ad loci defensionem relinquit.

3. Præservatio à mortalibus.

4. Effectus est spiritualis quædam delectatio, & cælestis voluptatis gustus suavissimus; ut enim gustatus, qui in ea corporis parte habitat, qua esculentis & poculentis iter natura patefecit, quò magis exquisita sunt illa, eò majorem in eorum transitu haurit voluptatem, quin & cibi illi in stomachum recepti amabiles cordi

4. Cælestis voluptas.

&

& cerebro vapores communi-
cant; ita cælestis hic cibus intel-
lectum novis luminibus recreat,
& voluntatem nobilium & sua-
vissimarum affectionum voluptate
perfundit: impeditur tamen
quandoque hæc suavitas, tum
quia luminibus illis anima nimio
torpore præpedita non utitur,
tum quia palatum malo aliquo
humore, ut nimia anxietate, timore,
solicitudine, cupiditate, odio,
corruptum, gustandi facultatem
ex parte amisit. Contingit tamen
interdum, ut S. Antoninus adver-
tit, ut nullâ sumentis culpâ id ac-
cidat, sed vel ex corporis disposi-
tione, vel ex Dei subditum suum
exercens, ejusque fidem proban-
tis arbitrio. Primo enim morbo
aliquo aut studiorum conten-
tione debilitatum & exhaustum
caput diuturnæ, & attentæ tanti
Sacramenti contemplationi, qua
suavitas illa consequitur, ægrè
potest insistere, etsi tam animus in
verâ devotionis sensus, & affe-
ctus (quæ in prompta voluntate
Deo obsequendi consistit) asur-
gat, & ad omnia pro Dei obse-
quio promptè agenda, & fortiter
toleranda se offerat.

5.
Et quædam
pia animi
sentia.

Habet præterea Deus nonnul-
la, quæ istâ dulcedinis inter tam
divinas epulas privatione præten-
dit. 1. Ut homo solâ fide instru-
ctus, omnibusque istis sensibili-
bus præsentia divinæ argumen-

tis destitutus, generosius cum
Deo se gerat, eumque solum in
omnibus suis respicere, & glorifi-
care consuecat. 2. Ut ejus volun-
tati, ac beneplacito, non ejus do-
nis, aut blanditiis adhaereat.
3. Ut infirmitatis suæ jam con-
scius, quam aliàs expertus est, ani-
mi voluptatem, non sibi, sed Deo
tribuat. 4. Ut diligentius spon-
sum, dum blanditur, observet, &
quid inde velit, agnoscere conetur,
gratiasque habeat, & novis
illum obsequiis demereri nitatur.
5. Ut aliis, quos ita Deus exer-
cet, compatiatur, nec eos tam
facile desidia, aut teporis con-
demnemus. 6. Quia fortè con-
cessis consolationibus malè uti
sumus. 7. Ut à vana quadam de
nobis æstimatione præservemur,
quæ facile se mentibus nostris in-
sinuat, dum cælestibus deliciis,
tanquam Deo cæteris gratiosio-
ribus, continèter inebriamur; ita
S. Paulum, ne cælestium arcano-
rum communicatione nimie ex-
tolleretur, satanæ colaphis humili-
atum (quidquid illi fuerint) legi-
mus. Cæterum satius est, ut hanc
siccitatem peccatis nostris poti-
ùs, quàm Deo de nostra virtute
periculum facienti tribuamus.

6.
Ad glo-
riam æter-
nam.

7.
Debit
corpori
reuerentia

5. Effectus est spiritalis quæ-
dam juris ad gloriâ æternam
accessio: ut enim cibo corporali,
corpora nostra augmentum & ac-
cretionem sumunt, donec in vi-
rum

virum perfectum efformemur, ita per hunc panem caelestem non solius gratia sanctificantis gradibus semper altius promovemur; sed etiam propius ad perfectum consummata beatitudinis statum accedimus, & jus acquirimus: est enim illius gloriae pignus Eucharistia, quae Deus spondet quodammodo se daturum homini perfectam suorum bonorum fructuonem, si ipse partibus suis non defuerit. O quam bene post caelestis illius cibi sumptionem cum S. Thoma ad caelum anhelantes, Christum ita compellamus: *JESU, quem velatum nunc aspicio, quando fiet illud, quod tam scio, ut te revelat a cernens facie, visu sim beatus tua gloria!* quam dulcis supplicatio, ut inter Christi in stomacho praesentis amplexus, ut nonnullis contigit, liceat emori. 5. Volperto Albati ad S. Heriberti Archiepiscopi Coloniensis tumulum supplicanti apparuit ipse S. Heribertus, & illum in trigessimu diem ad prandium in caelum invitavit. quod & factum; nam trigesima post die cantans in choro post responsorium, *Deo gratias*, animam exspiravit. O si ad hanc gratiam a Christo *JESU* post illud caeleste epulum admitteremur! moriamur imperfectionibus nostris, ut puriores ad aeternas illas delicias evolemus.

6. Effectus est gloriosa corporum nostrorum resurrectio, quae

cum sit felicitatis ad corpus attentis complementum, & pro ciborum virtute atque praestantia eorum corpora nostra paulatim evahantur, merito huic cibo vis ista tribuenda. Si arbor vitae mortem arcebat; cur corpus Christi virtute divina praeditum, esse quoddam divinum & gloriosum corporibus nostris non imperiat! Elisaeus mortuus tactu corporis sui latroni vitam redonat; & non arbitramur carnem nostram corporis Christi gloriosi sanctimoniam toties imbutam, ejus virtute, gloriae & decore sempiterno beatam?

7. Effectus est poenarum, quas pro peccatis vel hic, vel in flammis purgantibus pendere nos oportet, amica condonatio: si enim tam familiaris ad sacrosanctam mensam accubatio veniales offensas remittere videtur, cur non & poenas illis debitas? Nec dubium est, quin Christus in pectore residens eos amoris ignes excitet, qui syngraphas debitorum hujusmodi deleant, aut consumant.

8. Effectus, isque singularis & maxime expetendus est intima quaedam cum Christo unitas atque conjunctio. Quintuplex nexus hic distingui potest. 1. Localis, cum Christus & homo de mensa hac participans uno sunt loco, & hic infimus est, & cum sceleratis

8.
7. Poenarum purgatorij condonatio.

9.
8. Unitas & conjunctio cum Christo.

Kkk com.

7.
Debita corpori resurrectio

Varia.

communis. 2 Est quædam moralis unitas, & conjunctio quæ sanctitatis aliquid conjunctis sibi rebus aspirat; ita cruci, & vestibus suis Christus aliquid venerationis, & sanctimonie attactu suo indidit. 3. Est unitas cordium & affectionum: nihil enim amabilius, nec copulatus est morum & amorum similitudine, & puritate. 4. Est unitas munerum & donationum, cum eadem munera hinc & inde, quasi amoris pignora conferuntur; Christus enim in Sacramento sui quodammodo suorumque bonorum prodigus se suaque admirabili magnificentia homini largitur, vicissim homo, unius cum illo animi, se totum, quantum valet & potest, liberalissime Christo donat, donatione illimitata, & irrevocabili. 5. & potissima est unitas assimilationis, quæ una res alteri conjuncta, majorisque virtutis atque potentie alteram in sui similitudinem rapit; ita ignis lignum & ferrum sibi assimilat, & calor stomachi cibum in hominis substantiam convertit: ad eundem modum Christus in hoc Sacramento tum congestis in communicantis mentem luminibus, tum excitatis in voluntate novis ardoribus, hominem ad quandam sui in amando, agendoque similitudinem efformat; ita ut alterum tibi Christum in moribus, propensionibus &

fermonibus intueri videaris. Quod ut assequamur, imitari nos oportet eos, qui silvestri arbori nobiles furculos inferunt: 1. Truncum aperiunt, & diffidunt, & in fissuram furculum immittunt. 2. Argillam fissuram, & furculi infitionem obvolvunt, ut firmius truncum inferatur, & ab injuriis calidæ defensionis pedetentim arboris succo alatur, donec tandem flores, & fructus efferat. Ita fides viva, verbo Dei omni ferro penetrabili subnixâ, cor Christi tanquam nobilem furculum communicantis cordi inserit, & amore reciproco connectit; tum argillam, hoc est, sui cognitionem, & profundam demissionem à superbie malignitate defendit donec divini corporis succo vegetari paulatim in actiones Christo simillimas, nostri dissimillimi efflorescamus, feramusque fructus sanctissime Trinitati, beatisque spiritibus longè gratissimos.

CAPUT XVIII.

De Sacrificio Missæ, ejusque auditione.

Magnam apud suos clientes hujus Sacrificij æstimationem & venerationem concitat Amor sanctus, quod illo nihil apud

10.
Quid-
gendum
ut ea cos-
sequatur.

Ann.
Cister.
4.4.6.
Est m-
moris
door-
cificij

1.
Missæ
cificij
gaitas.

apud supremum Numen augustius, nihil illi gratius, nihil beatis mentibus venerabilius, nihil hominibus fructuosius excogitari possit. Est totius perfectionis Christianæ compendium, omnium actionum virtutumque collectio, quæ quidquid laudis & honoris Deo exhiberi potest, eminenti gradu complectitur: ac in primis est *holocaustum*, in quo Christus ad gloriam Patris æterni ardentissimi amoris igne consumitur; est *Eucharisticum*; quia pro beneficiis acceptis, nihil supremo largitori gratius offerri potest. Est *propitiatorium*; quia supremam Majestatem peccatorum multitudine & atrocitate contra hominem, ad iram pœnasque infligendas concitatum mitigat, & reconciliat: plus enim amat Filium, qui offertur, quam odit scelera, quibus offenditur. Est *impetratorium*; quia Filio tam amasti, & tam dilecto Pater denegare nihil potest: unde aliquis è pœnis purgatorij emergens, & libertatem suam Eucharistico sacrificio tribuens; tantam dixit ejus esse virtutum, ut nihil illi resistere possit, præter cor obstinatum, & impenitens.

Annales
Cister.
l. 4. c. 32.
2.
Est me-
moriale
duorum sa-
crificiorum.

Atque hanc eminentissimam de illo æstimationem non tantum altè mentibus nostris impressam, sed opere etiam & cultu singulari testatam vult esse: ac pri-

mò dum ad hoc Missæ sacrificium proceditur, vult duorum sacrificiorum renovari memoriam: Primò, illius quod in suprema cœna Christus obtulit, dum primam omnium Missam summus ipse Sacerdos celebravit, panem Cenæ ultimæ, que in suum corpus convertit, ac sumpsit, Apostolisque sumendum porrexit: Missam meritò omnibus postea consecutis dignitate præcellentem, seu eum, qui offert spectemus, seu ad amorem ejus ardentissimam, & integritatem puritatemque prorsus celestem, attendamus. Secundum Sa- & Crucis. crificium, cujus nos tum recordari oportet, est illud cruentum in cruce peractum, & morte consummatum; quam mortem, dum ad aras facimus, animis hominum repræsentari, annuntiari, ac in memoriam revocari voluit Christus, donec veniat, & hujus mundi scenam claudat: quam etiam, dum celebraturus mente non recoleret S. Bonaventura, muneri suo defuisse & Christi voluntati se non obsecutum esse existimabat, volebatque proinde ut ad altare 3.
Sensus S.
Bonaven-
tura in Sa-
cro. accederet non solum, ut ait, *ignitus totus, & totus alteratus*, sed etiam cogitatione, memoria, & compassione *crucifixus*.

Præterea beatas mentes altari, ad quod accedimus, circumfusas, ac venerabundas mente intueri nos oportet, & hoc spectaculo Quam personam gerat Sacerdos ad altare.

ad reverentiam excitari; cum etiam Sacerdotem vestibus sacris indutum prodire conspicimus, quam personam gerat, & quid auspiciaturus sit, diligenter attendere: prodit enim, ut Christi vices gerens, & totius Ecclesiae ad Deum Legatus, & negotiorum maximorum Procurator libellos supplices pro vivis, & defunctis secum deferens; vestibus benedictione inauguratis indutus est, ut benedictiones caelestes mortalibus impetret: munus obit caelestibus ingeniis, & sanctissimo Christi Praecursori inconcessum, qui digito dumtaxat Redemptorem monstravit, hic quatuor digitis apprehensum populo in sublime elatum ostendit: Munus, in quo dum occupatur, nec a Regibus interpellari, interrumpi potest, nec eorum jussu desistere: in quo tam familiariter cum caeli terrarumque moderatore Christo nunc elata, nunc demissiori voce, & quasi ad aurem inclinat

4.
Quid in
conversione
ad populum
significet.

Præter reverentiam, quam ista bene pensata conciliant, ad oblationem etiam nostram cum Sa-

cerdote faciendam accingi nos oportet. In hunc finem se quinque ad populum ille convertit, brachiaque expandit, & populo adstante de Domini praesentia compellato, rursus illa conjungit, quasi omnium corda & voluntates uno simul complexu constringere, & ad simul offerendum excitare vellet. Hinc ad *Orate fratres*, meum & vestrum Sacrificium nominat, & in Canone eos, qui pro se suisque illud offerunt, aeterno Patri commendat. Cum ergo tam Sacerdotis, quam adstantium in idem Sacrificium corda concurrant, illudque conceptis verbis à Christo, ejusque sancto Spiritu, sanctisque Conciliis & Pontificibus praescriptis peragatur, inde merito colligimus, quam consultum sit toto Sacrificij tempore aliis precatationibus omissis in eadem verba eisdemque sensus animi cum Sacerdote conspirare, hoc quod sequitur modo:

Primo cum statim in Sacrificij exordio Sacerdos suae indignitatis conscius ad infimos gradus subsistens corpore inclinat, suorum peccatorum generalem accusationem instituit, tu ipse cum illo ad eandem & ter repetitas pectoris tunctiones se reum agnoscens, humiliter descende, veniamque supplex efflagita, ac ejus obtinendae spem concipe, ac deinde in *Kyrie eleison* pro te, cate-

Quid
gens
thol
Euan
lum.

Quid
in
altare
inclinatus.

Quid
præ
ne &
zone.

cæterisque mortalibus divinam misericordiam implora, in qua imploranda in hymno *Gloria in excelsis* persevera. Deinde per vocem, *Oremus* à Sacerdote ad jungenda vota invitatus, junge continuò, eademque cum ipso pro tota Ecclesia efflagita, nomen *JESU* Christi tanquam Mediatoris interponens; cui Pater æternus tanquam de se optimè meritò libenter postulata concedit, ut olim S. Gertrudi significavit.

6. Quid legens Epistolam & Evangelium.
Cum Epistola, Evangelium, & *Credo* percurritur, quid melius aut cogitabis aut petes, quam ut veritates æternæ, quæ illis continentur, Christianorum animis imprimantur, ad quarum præscriptum velut ad divinam amussim actiones suas dirigant, abdicatis profus pessimis mundi & perverforum hominum axiomatibus, quibus maxima pars mortalium in perniciem suam adhærescit. Utque illa per hæreticos, & infideles propagentur, pro quibus Christi Sanguis tanta amoris significatione profusus est, ardentè deprecare.

7. Quid in præfatione & Cænone.
In Offeritorio age, quæ sò. quod Sacerdos agit, & panem, & vinum cum illo offer, utque sanctificentur, & in holocaustum pro vivis & defunctis, tuisque ac totius mundi eluendis peccatis, ac in gratiarum actionem, debitamque Passionis, Resurrectionis atque

Ascensionis Christi memoriam, in honorem B. V. Sanctorumque hominum admirabili transubstantiatione convertantur, instanter roga.

Cum verò per *Sursum corda* ad levandam in celum mentem commonearis, vide ut continuò, & alacriter pennis amoris in celum eveharis, & cum tota curia celesti, hymnum gloriæ concinas, patrique ardore dicas: *Sanctus, Sanctus, Sanctus.*

Atque deinde silentio indicto habens præ oculis Christum in crucis patibulo manibus pedibusque distentum, tuum *Memento* cum Sacerdote tu quoque ad omnes tibi commendatos extende: ac primò in caput ejus serotospineo redimitum oculos intendens omnia coronata capita Regum Principumque ac aliquà dignitate præcellentium commenda, tumque in dextera crucifixi manu, parentes, amicos ac benefactores repones; in sinistra verò eos omnes, à quibus aliquà injuriâ violatus es; in dextero pede personas, & negotia, quæ tuam opem deposcant; in sinistro peccantium correctionem: vulneri lateris cordique *JESU* amantissimo, quidquid tibi maximè cordi est: plagis per Christi corpus dispersis hæreticos & infideles, qui novas quotidie plagas illi inferunt; ligno crucis omnes Reli-

Qui audierit facrum tunc faciendū.

gioforum ordines ut crucem sui instituti alacriter ferant; lachrymis Jesu, & sputis faciem ejus deformantibus omnes, quos res adversæ & molestæ calamitates premunt; denique ultimis Christi morientis suspiriis omnes pro æternitate cum morte decertantes; atque hæc incensa desideria omnibus auxilium aliquod præcurandi fovebis, Angelisque usque *Memento* defunctorum, quo animas in purgantibus flammis gementes auxiliique tui indigas Christo impensè commendabis.

8.
Qui Sacerdote
commu-
nicante?

Inde te ad Communionem sacramentalem, aut certè ad illius ardens desiderium excitandum cogitationes tuas, affectusque convertes: ac Christi ardentissimum pectus considerabis, qui postea quàm ad devinciendum sibi hominem potentæ suæ vires omnes contulit; tandem seipsum in Sacerdotis pectus immergit; longè veriùs quàm prophanum amorem fecisse veterum fabulæ memorant, qui cum in rebellis corde feriendo pharetram exhaustisset, nec evinceret quod optabat, seipsum in ejus cor insinavit, totumque suis ignibus inflammavit: atque in hoc erga Christum amore excitando, usque ad ultimam benedictionem, Evangelique ultimi finem persistes, atque inde gratis celestibus magnificè actis cum gra-

tiarum actione domum remeabis.

Hic ego nonnullos satis mirari non possum, qui cum unius dimidiæ horulæ compendio (tantum enim durat Missæ sacrificiū) facillimè tot bona sibi comparare possint, per summam væcordiam, quam magis in confiniis æternitatis constituti deplorabunt, illa sibi elabi patiuntur: eos tamen majori commiseratione dignos existimo, qui tanto sacrificio distracto ac vagabundo animo interfunt, & defectu alicujus contentionis in ea animi aberratione cohibenda, ingentis boni jacturam faciunt: at verò non lachrymis, sed flagris dignos judico, qui isto tempore oculorum & linguæ intemperantiâ Christo, ejusque augustissimo sacrificio contumeliam impudenter irrogant: Si reus ad furcam condemnatus coram Judice despectè & contumeliosè se gereret; si alicuius coram Principe insolesceret; si filius parentis aspectum actionibus propudiosis violaret; quis ferendum existimaret? Tu humuncio, terræque pondus inutile, brevi ad supremi Judicis tribunal evocandus, in ejus oculis, & dum celestibus geniis tremenda mysteria peragantur, eò audaciæ prorumpis, ut nec oculos, nec linguam ab effreni licentia cohibeas? nec beatorum spirituum, qui assistunt, iram & severam animadversionem

9.
Quanto
studio
conclis-
da de-
tio.

Et caren-
da irreve-
rentia.

Unde
tu
Chry-
sostomus
ad
piorum

Fructus
an
oro et
temp-
lis.

nem perhorrescis: ipsæ res rationis usu destitutæ ad talis impudentiæ ultionem insurgunt, & aranea è fornice templi in calvū caput hominis similiter effrontis delapsa mortem miserimam, tanquam divinorum sacrorum contemptori intulit; & non vereris eorum zelum, quos Dei amor honorūque in te jamjam severissimā castigatione puniendum excitabit? Neque mihi te aliorum plurium exemplum imitari dicas: an tu quæso, è poculo veneno infecto idè biberes, quia alij ante te gustarunt, tibi que propinaverunt?

10. Unde statua S. Chrystophori in aditu templorum.

Veteres Ethnicos Herculis statuam in templorum suorum vestibulis collocasse ferunt, ut ingentes animos, roburque Herculeum ad Deos, uti par est, colendos necessarium esse ostenderent: Christiani postea multis in locis Giganteum Chrystophorum posuerunt, ut ad instituti Christiani labores & cruces generoso animo ferendas animarent; idque propositum, dum mane templum adibant, inter ipsa sacrificia renovarent, atque quibusdam in locis verlus, qui id significaret, subscripsere, quibus etiam ingentes fructus iis qui sacrificio intererant, promittebantur, non sine eventu felicissimo, uti plurimorum probant historiæ. Cerdo, dum quotidie sacro Missæ sacrificio inter-

11. Fructus de auro sacro etiam temporali.

est, familiam suam honestè & placidè, mediocri labore sustentat, dum alter ejusdem opificij diem integrum sedulo labori impendens suam vix fordidè alere potest: donec tandem consodalis exemplo edoctus, ac simul sacro audiendo diligenter vacans eodem & ipse cæli beneficio, ac munificentia donatus est.

Missæ beneficio Dionysij Lufitanæ Regis puer honorarius fornacis incendium evadit; altero, cujus invidia & fraudulentâ machinatione periculum istud adierat, in eandem fornacem præceps datus est. Paschalis Vivas, dum pluribus Missis continenter assistit, atque interea cum Saracenis prælium initur, Angelo sub ejus schemate fortiter pugnante hostesque sternente, laudem & lauream multiplicem adipiscitur; quod ipsum Waltero de Birbeke Brabatino nobili contigit, dum sacro interest, ejusque Angelus in hastiludio, cæteris palmam eripit. In peregrinatione Jerosolymitana unus aliquis, dum socij maturè iter arripiunt, ipse verò audiendo sacro morâ trahit, Angeli ministerio delatus ceteros antevertit. Sexcæta sunt hujusmodi, ex quibus conjicere licet, quantum animis audiendo sacrum consulitur, quandoquidem pro corporibus rebusque perituris sacrum audientibus tot beneficia conferantur.

Ephesus evadit mortem.

Angelus pugnat pro Paschale Vivas, &c.

Peregrinus deferretur ab Angelo.

Sed

12. Sed vide mecum quam sæpè
 Damnum ex neglecto. noceat, imò extremam perniciem
 afferat, tam salutiferum sacrificij
 cultum neglexisse. Duobus iter
 simul agentibus nubes coguntur,
 cælum obtenebratur, mugiunt
 tonitrua, dissiliunt fulmina, &
 vox terribilis insonat, *Feri, feri*, &
 ecce unus è duobus, qui Sacro
 non interfuerat, fulmine percuti-
 tur, & corrui; altero ut se malo
 subducatur, properante, vox eadem
 ingeminat, *Feri*: auditurque ali-
 quis respondere: *Non possum; quia
 hodie templum adiit, audi-
 vitque, Et Verbum caro factum est;*
 quo significabatur non nisi Sacro
 absoluto pedem de templo extu-
 lisse. Venatori itidem non bene
 successit Sacri neglectus, qui in-
 ter venandum nescio quo infor-
 tunio utrumque lumen amisit;
 nec alteri, qui ob eandem negli-
 gentiam destitutus cæli subsidiis
 iter faciens claudicatione multat-
 us est.

13. O supinam mortalium vācor-
 diam, qui tot malis circumfusi,
 tantisque calamitatibus obnoxij
 tam præsens subsidium negligunt!
 nec immeritò, aliquos, ac præfer-
 tim viros principes demiratur
 S. Augustinus, qui sacra brevia
 requirunt; voluntque Sacerdo-
 tem in tam sublimi mysterio
 cum honoris divini jactura pro-
 perantem eorum fastidiosæ re-
 rum divinarum socordix velifi-

cari: nimirum quos ad aulam,
 aliaque negotia maturius egre-
 dientes intuemur, eos vel unius
 brevissimæ Missæ molestat audi-
 tio: ut terrenum Monarcham
 saluent, moras omnes abrumpit;
 ut cælestem Regem de cælo de-
 lapsum, cultu aliquo prosequan-
 tur, molestant, temporisque ja-
 cturam dimidiæ horulæ spatium
 reputant. *O curvas in terram animas
 & cælestium inanes!* quàm dolebit
 hoc aliquando, ubi circa crepus-
 culum æternitatis, tenebris hujus
 vitæ dissipatis aliqua lux afful-
 serit.

Sed unum aliud in hac materia
 admiratione dignum existimo,
 quòd cum Sacro ministranti ma-
 jor multò quàm ceteris ex Theo-
 logorum sententia fructus acce-
 dat, atque fortassis propterea
 S. Thomam Aquinatem etiam
 Sacerdotio initiatum sæpissimè
 sacrificanti deservivisse legamus,
 quid causæ sit cum à tam multis,
 dum se dat occasio, & alterius
 defectus postulat, tam salutare
 ministerium negligatur. Ocula-
 tiores illi, quos inter meritò nu-
 merandus B. Franciscus à puero
 JESU, meliùs multò sapere. Ille
 dum integro tempore matutino
 Sacris dumtaxat quinque mini-
 strarat, jacturæ plurimè se fecisse
 arbitrabatur, ac vix se jentasse
 dicebat, ac nisi decem vel duode-
 cim Sacris deservivisset, reliquum
 diem

S. Antonin.
 p. 2. a. 9. c.
 20. §. 28.

Non quæ-
 rendū Sa-
 crum bre-
 ve.

Serm. 25.

I.
 Christus
 in Vener-
 Buch. qu-
 agat par-
 tes.

diem tristis & mœrens traducebat: quin & lubentius iis Sacerdotibus assistebat, qui tractim & cum reverentia Missam longiusculam celebrabant, dicens tum ad tanti epuli delicias degustandas plus temporis suppetere, neque se unquam inter tam sancta mysteria fatigari, aut confensescere.

Eadem mens, idemque erga hoc Sacrificium sensus fuit Fratris Antonini ex Ordine S. Francisci, tot Sacris ministrare soliti, quot per obedientiæ nutum licebat: qui que cum morti proximus ad Sacrum audiendum deferri optaret, aliisque negantibus id ob virium debilitatem fieri posse, dixit: O si sciretis, quantum vel uno Sacro fructus accedat! Utinam ut in nobis tanti sacrificij semper crescat admiratio!

CAPUT XIX.

De visitationibus Venerabilis Sacramenti.

1. Christus in Vener. Eucha. quas agat partem.

Thesauros auri à draconibus custoditos commenta est fabulosa Antiquitas; nos veriorem thesaurum habemus in Eucharistia Christum Dominum arculam, honoris causâ, inclusum, & Angelorum coronâ stipatum. Habemus, inquam, tanquam militantis Ecclesiæ Principem, qui con-

tra hostiles incurfus excubias agat, eamque tueatur, tanquam Patrem in medio liberorum, qui illorum commoda procuret, tanquam Regem amantissimum, qui subditorum suorum libellos supplices excipiat, eorumque, iustis votis annuat, tanquam Mediatorem inter nos & Deum, qui ob offensas iratum mitiget tanquam Medicum qui ad morbos miserorum levandos semper sit in promptu: denique tanquam cor in medio corporis mystici, quod est Ecclesia, ut omnibus illius membris spiritus vitæ cælestis suppeditet. O quam admiranda est hæc tantæ Majestatis bonitas, atque dignatio! Rodolphum Imperatorem, cum ejus satellites vulgus accedens arcerent, dixisse ferunt: Sinite periculos illos accedere; an ego Imperator factus sum, ut arcâ includerer, & non potiùs audiendis omnium calamitatibus iis que sublevandis vacarem? Hæc etiam est mens tua, bone Jesu; qui tribus præsertim de causis in hoc Sacramento permaere voluisti.

Prima est, ut ad ægros defereris. 2. Ut hunc inferiorem mundum nostrorum scelerum fetore contaminatum, tuarum gratiarum suavissimo odore perfunderes. 3. Ut Ecclesiæ sponsæ tot calamitatibus agitæ atque afflictæ solatio esses. Res cer-

2. Cur ibi servari velit, & quantum eius amor. 1. Causa ut afflictos solaretur.

3.
Trajani &
Alphonfi
in milites
amor.

tè admiratione dignissima, intueri tantam Majestatem velut pedes fixo cum summa voluptate in vasculo aureo expectantem, donec ad ægri alicujus humilem & interdum graveolentem casam deferatur, eumque suorum bonorum communicatione locupletet. Trajanum Imperatorem, quod vestimenti sui resecto frustulo militis vulnus alligavit, ac deinde Alphonsum Regem, quod jacentem in sanguine suo militem plagis coopertum erexit, & sudario suo vulnera mundavit & astrinxerit, laudibus in cælum tollunt historici. Quid hæc ad Christi humanitatem, qui alienis manibus delatus, visit ægrotos, leetulos accedit, sanguine suo ulcera detergit, solatur, & seipsum ad morbi levamentum, & amoris argumentum elargitur?

Varus Orator Romanus, cum apud Augustinum Imperatorem diceret, inter alia sententiam hanc protulit, quam literis posterorumque memoriâ dignam judicavit Seneca: *Qui apud te, Cæsar, audent dicere, magnitudinem tuam ignorant; qui non audent, humanitatem.* Mirabatur scilicet Orator iste tantam Majestatis Imperatoris cum affabilitate consociationem; & tamen quid hoc aliud ad Christi nobiscum familiaritatem, quam umbra ad solem, pulvisculus ad montem, gutta ad Ocea-

num? non expectat Christus ut adducantur ad ipsum ægri, & male habentes, vel ut ad ipsum accedant, ut fiebat dum in terris ageret; sed ipse à Sacerdote deferri vult, eosque invisere; imò priscis temporibus à pueris portabatur, quin & unusquisque domum secum referre poterat, & sumere cum vellet, ut gravissimorum virorum probat testimonia, ^{Ensch. l. 4.} Tertulliani, Clementis Alexandrini, S. Cypriani, Basilij & plurimum aliorum, quos inter Gregorius Nazianzenus, qui sororem suam sanitatis recuperandæ gratiâ Ven. Sacramentum admovisse oculis narrat; & S. Ambrosius, qui Satyrum, dum periclitaretur in mari, ope Vener. Sacramenti, quod collo gestabat, liberatum memorat: quæ etsi modò non sint usitata, ingentem tamen tantæ Majestatis cum hominibus familiaritatem, & inauditam humanitatem prædicant.

Quid de secundo fructu, qui ex Christi præsentia in Ecclesiam manat, jam dicemus? Dæmonem ex Energumeni ore dixisse memorant, nisi Beatissimæ Virginis preces obtitissent, Christianam gentem ob inmania scelera, Numinis æterni fulminibus jam pridem perituram fuisse: quanto magis justas æterni Patris iras mitigare censendus est manens inter sceleratos mortales in Eucharisti-

3. Ut ig
peltam
dissipat

4.
2. Ut Pe
tris æterni
mitigare
iram.
Gajetini.

charistia Christus, cujus intercel-
sio apud fulminantem Deum plus
habet virtutis & gratiæ? Sodo-
mæ, & Gomorrhæ incendia dis-
tulisset Deus, si inter illos decem
iusti reperti fuissent; quid non
faciet? quæ fulmina non avertet
ille unus iustus, qui omnium
omnino iustorum mortalium,
immortaliumque sanctitatem in
se complectitur, atque omnis
sanctimonix fons est & origo?

3. Ut ignis
pellera
dissipat.

Dum pestilentia urbem aliquã
depaucitur, suadent Medici, ut per
vicos & angiportus, ignes quãm-
plurimi excitentur, quorum flam-
mis purgetur aër, aërisque corrupti
venenata contagio consumatur;
de plurimis Christianorum
civitatibus fortè dici possent, quod
apud Ezechielem de populo Ju-
daico contestatus est Deus; ni-
mirum abominationes in illarum
medio versari; quæ propterea
jam pridem scelerum suorum
pestilenti colluvie perditum is-
sent, nisi Christus amoris sui in-
cendio virus ex parte dissipasset,
& meliorum expectatione, gra-
viorum malorum minas suspen-
disset.

Tot viri, feminaeque, sanctita-
te illustres, tantã apud divinam
Majestatem gratiã valere, ut im-
minentes provinciis & regnis ca-
lamitates suis apud illam oratio-
nibus propulsarint. Id aliquando
Simeoni Stylitæ, SS. Dominico,

Francisco, Justiniano, Coletæ,
Margaretæ Crotoniatæ, Catha-
rinæ Senensi concessum fuisse le-
gimus: cur non eandem à Sancto
Sanctorum Christo Domino in-
ter nos commorante tutelam, &
præsidium speremus, præsertim
cùm ob id maximè sedem fixis-
se inter nos, magno honoris sui
periculo, sancta Theresia arbi-
tretur.

Tertia ratio suæ inter nos man-
sionis, quam tangit velut transcur-
sum eadem Virgo, plurimum mi-
seros orphanos recreat, & conso-
latur. Sunt ex Christi amantibus,
quæ vellent vixisse dum Christus
degebat in terris, & mortalis inter
mortales agebat, vellēt ei in omni-
bus suis itineribus comites adha-
sisse, interfuisse cõcionibus, & mi-
raculis, suis fortunis aluisse, deniq;
ex ejus consilio & monitis vitam
instituisse. Huic eorum desiderio
Eucharistiæ beneficio occurrere
voluit Christus, & majori quo-
dammodo familiaritate cum illis
agere: dum enim Rex Majesta-
tem sub vulgari habitu dissimu-
lans, inter suos populariter ver-
satur, tum auditur fidentiùs, &
majori libertate cum illo negotia
tractantur: hinc meritò cum ri-
tu mirabatur eos Theresia, qui ad
ea tempora quibus Christus age-
bat in terris, suspirabant, quasi il-
lum ipsum non haberent modò
ad libitum, cum quo assiduè esse

4 Ut or-
phanis
prospiciat.

LII 2   pos-

possint, & colloquiis, imò delicio-
sis epulis refici ac recreari. Uti-
nam vigeret in nobis, ut oportet,
fides, qua tam amicam ejus præ-
sentiam, nobisque tam salutarem
benè apprehenderemus! adire-
mus tum cum fiducia, ut monet
S. Paulus, ad thronum gratiæ,
quem nobis in hoc Sacramento
erexit, ut misericordiam conse-
quamur, & gratiam inveniamus
in auxilio opportuno; clamat
enim in illo throno gratiæ resi-
dens, quod olim inter homines
degens: *Venite ad me omnes qui
laboratis*, & gratiarum desiderio
ac cupiditate accensos invitat, di-
cens: *Si quis sitit, veniat ad me.*

^{3.}
Titii Imp.
humanitas

Titus Imperator, mundi amor,
& deliciæ generis humani appel-
latus, tantâ humanitate, & beni-
gnitate adventantes excipiebat, ut
neminem à se tristem, aut indo-
natum abire pateretur, cumque
monerent amici dispiceret, an
arurium tantis largitionibus par
esse possit; respondit, non decere
quemquam à se sine satisfactione
dimitti. **J E S U S** Christus cæli ter-
ræque delitium, cujus opes nullâ
beneficiorum profusione exhau-
riri unquam possunt, qui libenti-
tius dat, quàm accipit, & omnes
ad accipiendum invitat, qui in
Eucharistia velut captivus amoris
omnes quantumcumque impor-
tunos amantissimè excipit, quo-
modo quæso unum aliquem à se

mœrentem & inconstatum aut
spe suâ frustratum amittet? Clau-
dus Cæsar quartum Consul ami-
cum Chartagine habitantem, ad
Romam migrandum dum solici-
tat, promittit omnes amicitie
perfectissimæ partes impleturum
se, ac catenis illum aureis apud se
retenturum: hoc est, tantis bene-
ficiis obstricturum, ut Chartagi-
nem regredi nollet. Christus
Dominus in Ven. Sacramento ca-
tenis amoris illigatus persistit;
noctes & dies stans post parie-
tem, prospiciens per cancellos;
nosque ad accedendum invi-
tans, ut vincula amoris nobis inji-
ciat: accesserunt ad illum noctu
Nicodemus & Andreas, ejusque
sermonibus velut laqueis irretiti
filiorum Dei numero ascribun-
tur. Xaverius Indiarum Aposto-
lus post dies in animarum lucro
consumptos tanquam alter Moy-
ses noctibus ad reparandas animi
vires ante Ven. Sacramentum se
prosternit, & mirum, quantum
hauriat inde roboris ad idolola-
triam debellandam, quantum et-
iam inde capiat voluptatis!

Regium Vatem, quanta bo-
norum copia in istis altaribus re-
condita sit, non fugit, cum dicit
se ad instar passeris, & turturis
ad illa convolasse, ubi pullos suos,
hoc est desideria sua, & affectus
tanquam animi fetus reponeret:
quod idem non præstemus, hoc
igno-

Christus
vinctus
amoris
compe-
ditibus.

Exemplo
Davidis
Deum cõ-
sulentis.

ignorantiæ, & oscitantæ nostræ meritò imputari debet: potestq; nobis dici, quod Christus Samaritanæ: *Si scires donum Dei, & quis est, longè diligentius & sapiùs ad illum accederes; imò ab illo disjungere, avelliq; non posses.*

6. *Sancti Ven. Euch. frequenter visitarunt.* Æschines Socratis discipulus dies integros magistri sui lateri adhærebat, quod tantam illi gratiam conciliavit; ut diceret de illo magister: *Solus Æschines novit Socratem honorare.* Idem norunt, & pro virili præstant, qui Jesu Christi eminentem dignitatem, & in homines profusam in hoc Sacramento munificentiam perspectam habent. B. Suso quoties seu in descensu è cubiculo aut regressu, seu alia de causa ante templi fores transibat, ingrediebatur ut Christum in Sacramento salutaret: dicens inurbanum esse tantum amicum in viciniâ commorantem, modico à viâ deflexu non salutare, & quantum negotia permittunt, cum illo colloqui. Idem institutum, ac eandem ob causam, hoc est honoris deferendi gratia tenuit Franciscus à puero Jesu, qui ædem apertam offendens intrabat, Christum in Eucharistia salutabat, & aliquando dum aliud non urgebat, horam integram, quasi amicum cum amico sermones miscebat. B. Franciscus Borgia septies per diem visebat Christum in Eucharistia, & obsequia

deferrebat; alij plus, alij minus pro opportunitate loci & temporis. Nunc quid in illa visitatione agendum, videamus.

1. Accede igitur, & primò corpore animoq; prostratus Dominum sub speciebus absconditum adora, cumq; omnium rerum principium & finem, à quo, & per quem sunt omnia, agnosce & confitere, ac te tuaq; omnia hoc titulo ei offer.

7. *Quare Ven. Euch. identidem visitanda: & quo animi sensu.*

2. Accede ut pro omnibus beneficiis, ac præsertim pro tam amica & familiari inter nos mansionem gratias agas: quod tanquam sol non cælo, sed speciebus affixus suis nos radiis illuminet, tanquam ignis nos flammis amoris accendat, tanquam faventissimum astrum suis nos aspectibus felicitet.

3. Accede ut silentio, nulloque oris sono, sed linguâ cordis & amoris cum illo agas de rebus solis amantibus notis, possisq; dicere: *Dilectus meus mihi, & ego illi.*

4. Accede, ut sicut guttula aquæ vasto Oceano permista, & in dolium vini generosissimi injecta meliorem statum acquirit; ita tu te totum in Christi cor immittas, ubi omnem tui curam abjicias, & te perdendo conerves.

5. Accede, ut amicum ab ingenti vulnere jacentem consoleris; ille enim est qui dicit: *Vulnera affi-*

cor meum soror mea sponsa, mea, consolatio quam maximè amat, est; ut deinceps sermone suo in te amori cor respondeat.

6. Accede, ut vitæ hujus miseræ oneribus gravatus, meliorem auram haurias ex ejus pectore suaviter aspirantem, ut inde refectus ad novos pro ejus gloria labores animos sumas.

7. Accede ut mendicorum egentissimum & liberalissimum, qui libentius donat, quàm rogatur, & donando aliumque ditando, opes suas auget: neque aliud petas, quàm cum S. Thomâ, ipsum ejusque spiritum: testatur enim libenter hunc spiritum daturum se petentibus.

8. Accede tanquam periculosè æger variis morbis conflictatus, & obsecro, ut qui in terris degens sanabat omnes sibi oblato à quacumque detinebantur infirmitate, tibi etiam à vitiosis habitibus incolumitatem impartiri dignetur; dicatque cum fororibus Lazari: *Ecce quem amas infirmatur.*

9. Accede tanquam miser variis tentationum generibus ab hostibus impetitus, & in extremum discrimen adductus, dicatque cum Apostolis periclitantibus: *Domine salva nos, perimus: idque maximè usurpa, dum ob infortunium, injuriamve acceptam*

in varias partes rapitur animus, & tam diu ad ejus abjectus pedes & supplicia, donec dicat tempestas cordis tui: *Tace, & obmutescite, fiatque tranquillitas magna.*

10. Accede tanquam ad scholam cælestem, ut ad pedes tanti Magistri prostratus cum te docentem, ac te de variis commententem audias, & benignè excipias; dicatque primò cum Samuele: *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* & commonefactus gratias agas, & dicas cum Davide: *Bonitatem fecisti cum seruo tuo secundum verbum tuum.*

11. Accede tanquam ad boni consilij Angelum, & dubitationum tuarum tenebras discutiat, ut & quæ recta sunt agnoscas, & ad ea peragenda ejus auxilio convalescas.

12. Accede ut ab aliquo lapsu, quo tibi accisas debilitataque animi vires persentiscis, eo auxiliatricem manum porrigente continuo resurgas, & resumptis animis, virtutis iter generosius, constantiusque capestas. Si hoc Ven. Sacramentum, tanquam remediorum omnium apothecam, & bonorum omnium promptuarium agnoscas, atque ad hunc finem ad Christum ibi se præstantem fidenter accedas; habes unde de tanta gratia, tibi, Deoque gratuleris.

CAPUT XX.

*Amorem Dei sine amore
B. Virginis consistere non
posse; & quomodo ea a-
manda.*

nimâ informata fuerat, accipere se crederet, quæ deinde perseveravit in Filio, totamq; est perennatura æternitatem. Atque in his fundatur eminentissima illa dignitas Matris, quam mortales suspiciunt, quam B. Franciscus satis admirari non poterat, quamq; beatæ mentes contemplando non possunt comprehendere.

Ad hanc unitatem substantiæ accedit unitas amoris, quo totus est in matre filius, & mater in filio: si enim amantium, ut dicunt, est cor unum, & anima una, quid de his perfectissimis amantibus dicemus? Illa aliquando Brigitam alloquens dixit: *Ego sic frequenter dilexi eum, & ipse me, ut quasi cor unum ambo fuerimus.* Monuit præterea B. Alanum Rupensem, ut dum amoris sui igniculos in pectore excitare vult, non ab excellenti ejus pulchritudine illos petat, non à donis gratiæ, gloriæ, & ceteris illa ingentes ad amandum faces accendant; sed ut spectet in sanctissimæ Trinitatis absorptam amplexibus, unam per amorem & omnium affectionem consonantium cum Patre, & Filio, & Spiritu sancto: hoc & nos in Maria potissimum spectemus, & dum illam amare, & venerari volumus in hunc duplicem unitatem mentis oculos convertamus: si filium amamus, amemus & matrem; si fructum laudamus,

lau.

3.
Et morali-
ter amo-
rem.

1. **A**micum non amat, qui, quæ propius illum attingunt, non amat. Quomodo te amare Deum credam, si eam, qua nihil in terris charius habet, quam tota Trinitas præ cæteris rebus creatis habet in deliciis & amoribus, quam Pater unicè diligit ut Filiam, Filius ut Matrem, & Spiritus sanctus ut Sponsam, tu nullo, aut valde frigido amore prosequaris: fundamentum amoris erga B. Virginem est unitas cum Deo.

2. **Q**uia una substantialiter cū Deo. Habet Maria in quantum Mater unitatem substantiæ cum Filio, qui ex illa & in illa carnem assumpsit, qui novem mensibus ejus purissimo sanguine in utero, ac deinde ejus lacte candidissimo per annos nutritus est, & novæ accessione substantiæ cepit incrementa: quæ aliquando cogitatio S. Patri Ignatio mentem mira dulcedine perfudit, dum in perceptione Eucharistiæ aliquam etiam materiæ portionem, quæ Mariæ exiterat, & tam nobili a-

laudemus & arborem, quæ talem tulit, ne dum in unum obsequio-
fisse volumus, in alterius offen-
sionem incurramus, si quos sub-
stantiæ communitas, & amor ita
conjungit, affectu nostro disiun-
gere, ac separare quodammodo
vulerimus: quod nunquam fiet:
quandoquidem & ipsi veniant
in communitatem honorum ad-
mirabilem, ut quod alteri fit, alter
sibi factū arbitretur: ita aliquan-
do dum in symbolo fidei caneret-
ur inter sacra mysteria, *Et homo
factus est, visus est Christus coro-
nam, quam gestabat, capiti Matris
imponere, atque cum illa suos ho-
nores esse communes, hoc argu-
mento testari. Facile ergo in a-
manda B. Virgine Amori Sancto
velificabimur, si dum id agimus,
hoc in primis spectemus, ut Patri
æterno amando Filiam, & Verbo
æterno amando Matrem, & Spi-
ritui sancto diligendo Sponsam
gratificemur: si enim stat, stabit-
que hujus pronuntiatæ veritas:
*Quod uni ex minimis meis fecistis,
mibi fecistis.* quanto magis id con-
sequemur dum unice à SS. Trini-
tate dilectæ omnia amoris obse-
quia deferimus?*

4.
Ut Chri-
stum Ma-
tris amore
recreem.

2. Si amando B. Virginem id
intendo, ut Christo Matris suæ
amantissimo voluptatis aliquid
adferam: cum enim Christus
omnium corda mortalium aman-
do Mariam, & voces eam laudan-

do, & manus scriptis eam cele-
brando occupari impensè deside-
ret, quomodo non omnes animi
nervos in hoc intendam, ut ejus
desiderio hac in parte faciam
satis?

3. Si id ago, ut ipsa, quæ Mater
pulchræ dilectionis appellatur,
mihi sua potenti intercessione
sancti Amoris incrementa à Filio
impetret; cum ad illam maxime
pertineat tam gloriosas flammæ
propagare.

Officia verò quæ in honorem
B. Virginis ab Amore sancto pos-
sunt imperari, triplicis sunt gener-
is. 1. Votiva Missæ sacrificia, Ro-
saria, preces Horariæ, Litanix, &
alia hujusmodi, quæ ab ejus clien-
tibus recitari solent. 2. Sunt je-
junia diebus Sabbathinis, aut in
pervigiliis festorum B. V. usurpari
solita. 3. Sunt peregrinationes ad
loca ejus prodigiis celebrata or-
namenta sacellorum, imaginum,
& locorum, quæ B. V. cultui ali-
quo modo deserviunt.

Quam verò grata sint ea quæ
primâ classe continentur, fre-
quentissima prodigia testantur:
pauperculum Sacerdotem de bea-
ta Virgine quotidie Sacrum fa-
cientem, à B. Thoma Cantuarien-
si suspensum Deipara restitui ju-
bet; Rosaria recitantem ad san-
ctissimos amores ab impuris tra-
ductæ: Horariis precibus occu-
patum, & in scelere mortali aquis
sub-

5.
Ut Amore
sanctum
mibi im-
petret,

6.
In illam
officia tri-
plicia,

7.
Preces ut
sacra Ro-
saria, &c.

submersum, à dæmonibus ad pœnas abreptum, eripit, vitæ redonatum, & confessione expiatum æternæ felicitatis compotem facit. Litanis invocata contra adversarios clientes suos tuetur; quis hæc B. Virgini non esse non acceptissima dubitare possit, cum tot beneficiis confirmata videamus? Si amoris est proprium, ea quæ amati gratiam conciliant, studiosè sectari, qui Deiparæ benevolentiam affectat, in hujusmodi officiis frequentandis animum & tempus occupet necesse est. Idipsum clientulam suam Brigitam docuit aliquando B. V. Cum enim illa quomodo tam bonam Matrem, à qua ætatis anno septimo coronam acceperat, colere & laudare posset, inquireret, dixit tum illi Deipara: Ego sum Regina cæli, tu sollicita es, quomodo me laudare debes; scias pro certo, quòd omnis laus Filij laus mea est, & qui inhonorant illum, me inhonorant. Sic ergo laudabis: Benedictus sis Deus Creator omnium, qui in uterum Virginis descendere dignatus es: Benedictus sis Deus, qui cum Maria sine gravamine esse, & carnem immaculatam sine peccato sumere dignatus es. Benedictus sis Deus, qui ad Mariam eum gaudio animæ ejus, & omnium membrorum venisti, & similiter de eadem sine peccato processisti. Benedi-

ctus sis, qui Mariam Matrem tuam post ascensionem tuam crebris visitationibus consolatus es. Benedictus sis, qui corpus & animam Mariæ in cælum assumpsisti, & super omnes Angelos juxta Deitatem tuam honorificè collocasti: miserere mei propter precesejus. Vides hîc modum recitandi per mysteria rosarium quodummodo adumbratum, ut scias quòd ab ejus dilectissimo S. Dominico traditum fuit ab eadem B. V. profluxisse, ei quæ esse longe gratissimum.

Ipse Dei & Virginis Filius audiente S. Gertrude eundem agendi cum B. V. modum usurpavit, dum omnes in cultu Deiparæ admittas à Gertrude negligentias ejus rogatu supplere voluit. Sic ergo exorsus est: Ecce Mater charissima, tibi cor meum omni felicitate refertum offero, & in eo gratuitum amorem, quo te ab æterno super omnes res creatas prædestinavi, & de nihilo produxi in tempore, ac sanctificavi, atque in matrem meam singulari affectu delegi. Offero etiam eam omnem dulcedinem, quæ cor tuum perfudi, dum infantulum me sinu tuo calefaceres, & lacte nutires: omnem pariter sinceritatem amoris, qua te sum profectus affectu filiali, toto eo tempore, quo tecum in terris vixi, tibi ut Matri Filius subditus, qui

Mmm cæli

8.
A B. Virg.
Imperata.

9.
A Christo
ipto usurpata.

cæli terrarumque eram moderator, & præsertim sub finem vitæ, cum cruciatuum meorum quodammodo oblitus, tuique ex intimo corde misertus, tibi de fideli curatore & filio, qui partes meas implet, providi. Præterea offero tibi affectum meum inæstimabili dignatione, & munificentia restatum die Assumptionis tuæ jucundissimæ, quo te supra omnes Angelorum, Sanctorumque choros vixi, & cæli terrarumque Reginam constituui. Atque hæc omnia tanquam modò renovata, & instaurata tibi offero, ex singulari in hanc meam amantem benevolentia, ut defectus ab illa in tuo obsequio commissos harum representatione obliterem, atque illam tibi integrè reconciliem. Quid de modo Reginam cæli Dei que Matrem compellandi, gratulandi, demerendi ulterius inquirimus, qui ab illa hac super re data documenta, & Filij eius exempla tenemus?

10.
Mortificationes.

11.
Latronis
salus ex
cultu Sab-
bathi.

Jam de secundo venerationis, amorisque genere, quod castigationes hoc fine susceptas complectitur, quid oportet dicere: cum quantum illi hujuscemodi amoris testimonia placeant, tot prodigiosis eventis ostenderit: latronem multis cædibus infamem, quòd Sabbatho in ejus honorem abstineret, juvit in morte, post mortem animum cælo asse-

ruit, corpus verò magnificè sepulturâ honestavit; amantissimi clientis cilicium refarciit, monialem sibi addictam de variis instruens inter cætera etiam monuit, ut variis se in brachio puncturis cruciaret; & torquendo carnem tum Dei, tum suum amorem ac benevolentiam novis semper incrementis augeter.

Tertium genus amoris testifi-
candi quàm approbet, & nix medi-
diâ ætate cælo decidua templo
in Exquiliis erigendo locum de-
signans, & ob varias in ejus hono-
rem consecratas fabricas præfer-
vatus ab ingentibus malis sum-
mus Pontifex, & usurarij ob alta-
ris sui cortinas, in diem festum
non restitutas mors, puerorum-
que funera, & conjugis admira-
bilis castigatio Romanis Princi-
pibus, ac reliquo propemodum
terrarum orbi manifestata decla-
rant.

Atque hîc pater quantus ex his
tribus generibus aperiatur cam-
pus amoris in B. Virginem testan-
di: si enim recitando rosarium
centies & quinquagesies nomen
JESU, & trecenties nomen MA-
RIÆ cum singulari cordis affectu
pronuntiem; si toties cum Ga-
briele Archangelo de gratiæ ple-
nitudine illi congratuler; si de
Verbi incarnatione in ejus utero
facta, si de Matris dignitate & po-
tentia illi collata corde simul ap-
plaudam;

12.
Templa
& ad illa
peregrina-
tiones.

14.
Modo
addice
B. Virg

13.
Alia varia.

plaudam; si salutationum & congratulationum multiplicatione, fertum illi gratissimum contexam: si in Litaniis elogia in ejus laudem ex sacris decerpta, & in ordinem digesta decantem, atque inter illa, tria quæ sibi esse acceptissima declaravit, majoris cordis affectu pronuntiem, scilicet Mater admirabilis, Consolatrix afflictorum, Regina Sanctorum omnium: si cum S. Joanne Damasceno versibus in ejus honorem pangendis animum applicem: si conscribendis in defensionem virginitatis ejus libris noctes cum Ildephonso pervigilem: si cum S. Luca pingendis ejus imaginibus studium & operam conferam: si cum tot sanctis Virginibus orandis ejus altaribus, paramentisque ejus acuphrygia illustrandis oculos & digitos commodem; atque hæc omnia amoris instinctu & ductu, ejusque non solum testificandi, sed multo magis augendi cupiditate aggrediar, atque perficiam, quantum, bone Deus! apud Matrem tam amabilem & munificam gratiæ & benevolentiam colligam! quod quidem etsi non videmus modò, sed pie dumtaxat credimus, ubi dissipatis hujus vitæ tenebris dies æternitatis illuxerit, ille id non sine magno voluptatis sensu nobis aperiet.

14.
Modus sic addicendi B. Virgini.

Interea unum suadeo, ut quotidie, vel etiam per diem aliquo-

ties hoc vel simili modo, te tuaque omnia ex Amoris sancti lege & præscripto dones, & tui amantissimæ Matri ad omnem ejus nutum committas & consecres: O Mater Dei & Virgo, quæ misericordiam Mater appellari, & esse vis: en ego miserimus homuncio, & omnium tuorum clientium vilissimum mancipium, tuâ innoxius clementiam me tibi millies dono ac redono; meaque omnes tam corporis, quam animi vires & facultates tibi firmâ ac irrevocabili donatione consigno, ut iis ad amplificationem gloriæ Filij tui tuamque uti digneris, eo quo fieri potest modo optimo; hæc enim mea voluntas est, ut Filio tuo, tibi que in omnibus placeam quàm maximè. Te suppliciter rogo, ut defectuum meorum hac in parte veniam mihi impetres, & in eorum locum, tuas virtutes & merita, & heroicas actiones substituas, Deo que offeras: atque ut incipiam Deum amare quantum possum, ejusque gloriæ pro virili amplificandæ seridè posthac incumbam, tu clementissima gratiam, & vires obtine. Amen.

Hæc si quotidie, aut potius horis singulis, dum ex salutari consuetudine ad horam pulsus legitur Ave Maria, constanter usurpaveris, quanta de celo ad Amoris sancti consequendam perfe-

15.
Singulis horis salutem quotidie.

Mmm 2 Etio.

*Hollandus
ad 29. Jan.
ex VVadip-
go.*

16.
Petri Tho-
masij cul-
tus B. V.
assiduus.

tionem subsidia tibi accerses!
volabis potius, quam gradieris, &
tam desiderati amoris incremen-
ta miraberis. Ita expertus est bea-
tus Petrus Thomasius ex Car-
melitanorum familia sub annum
1614. Patriarcha Constantino-
polititanus ab Urbano V. creatus,
qui cum se totum ob singularia
ab illa accepta beneficia, B. Vir-
ginis honoribus propagandis de-
vovisset, ejus ab originali peccato
immunitatem constanter affe-
ruisset, reliqua ejus privilegia do-
ctis celebrasset encomiis, inter
orandum laudes Mariæ miscebat,
locuturus nomen Mariæ præmit-
tebat, antequam mensæ accum-
beret, Mariana præmebat elogia,
cibumque putabat insipidum, si
non Virginis condiretur memo-
riâ, omnibus inimici insidiis no-
men Mariæ ut clypeum oppone-
bat, ut non aliter quam cordi
S. Ignatij nomen Jesu, ita ejus
cordi nomen Mariæ videretur
impressum; qui quantos ex hac
erga B. Virginem devotione, in
virtutum omnium & Amoris
sancti consecutione progressus
fecerit, res præclaræ ab illo gesta,
& prodigiis à Deo confirmata,
& mors sanctè dæmonibus à B.
V. fugatis obita, & veluti ad epu-
lum vocaretur ab ipso lætanter
admissa, & radiis de cælo ad ejus
lectulum delapsis illustrata abun-
dè testantur.

Sed accipe ex eodem fonte al-
terum B. Virginis ardentissimum
cultorem, & magnis ab ea bene-
ficiis ac præsertim amoris divini
prærogativa dignatum Walte-
rum de Birbek ex illustri in Bra-
bantia familia oriundum; qui
cum erga Dei Matrem singulari
amore ferretur, nec esset simpli-
ci sui oblatione contentus, sed
coram Sacerdote fune collo suo
injecto se servum glebæ, ut ait
historia, super altare in pauper-
eula Ecclesia Mariæ obtulisset,
solvens illi singulis annis capitis
sui censum, & variis deinde ac-
cessionibus, & obsequiis eam de-
inceps sibi demereri solitus fuis-
set; ab eadem tandem in Cister-
ciensem Ordinem sibi singulari-
ter addictum accitus, ibique vir-
tutum omnium exercitatione
consummatus ipsâ evocante mi-
gravit ad cælum, & ab eadem
miraculis post mortem est hone-
stus, ut etiam ejus fotulares, seu
ocrea ob paralyticum aliosque
earum osculo sanatos, in altari li-
gneo in capella ad id erecta ho-
noris ergò collocarentur.

Possent plures in medium ad-
ferre, qui singulari erga Deipa-
ram affectu gradum sibi ad amo-
ris divini omniumque virtutum
consummatam perfectionem fe-
cerunt: possem ex antiquis S. Cy-
rillum Alexandrinum honoris
Mariani contra Nestorium usque
ad

17.
Et Wal-
cheri de
Birbek.
Idem 12.
Januar.

Et alio-
rum.

ad carceres propugnatores: possem ex recentioribus sæculis S. Andream Corsinum apud B. V. singulariter gratiosum, & virtutum ac miraculorum prodigiis nobilitatum; possem & nostris ferè temporibus insignem ejus cultum, & ad celebranda Assumptionis ejus in cælo gaudia evocatum Stanislaum Koska in medium adferre; sed supersedeo; satis sit mihi illam esse Matrem pulchræ dilectionis, ut ejus cultu, opera, præsidioque ad Amorem sanctum assequendum enitiamur.

CAPUT. XXI.

Quomodo Amor sanctus inducat ad colendos Sanctos.

SANCTI tripliciter considerari possunt. 1. Prout simul constituunt cœtum & Ecclesiam triumphantem in cælis ac simul omnes coli & honorari possunt. 2. Prout quisque eorum natali, & festo die ab Ecclesia militante celebratur in terris. 3. In quantum aliquos eorum in patronos elegimus, aut sorte accepimus ad mensum, vel annum, vel etiam omnem vitæ decursum.

Quantum ad primum attinet,

non est dubium quin Amor sanctus in suorum animis magnam imprimat cælestis illius Jerusalem æstimationem, in qua cælestes cives laureati triumphant, & amici paludamentis gloriæ in supremi Numinis laudibus, & amore sine fatietate perennant. Collige animo quidquid unquam splendidum & magnificum oculos spectantium admiratione sui tenuit defixos & lutum reputabis si cum unico gradu gratiæ, multoque magis gloriæ conferatur: quid jam erit, si cum illa Sanctorum multitudine luminibus gloriæ undique coruscante conferatur!

Jam verò, si ut quidam volunt, charitas patriæ specie à charitate viæ differt, atque ubi id contingit, inferioris speciei eminentissima perfectio, ad minimum superioris speciei gradum pertinere, ut dicunt, non potest, adeoque minima Patriæ charitas, quidquid unquam in mortalium pectoribus flammæ arsit in viâ, purissimo sui ignis splendore antecellit; quam optabile est alis amoris & fidei ad illam cælestem curiam evehi, atque ibi non transcursum, sed aliquo tempore inter ista charitatis immensa incendia Sanctos contemplari, & eorum flammis incalescere. Ita agebat Paulus, & ut alij imitarentur optabat, cum diceret: *Nostra conversatio*

2.
Ob suam
charitatem.

M m m 3   satio

1.
Sancti colendi ob immensam gloriam.

satio in caelis est. Quàm dulce est, JESUM Christum inter millia millium auro, gemmisque caelestibus fulgentium, eumque unicè amantium & immensis laudibus extolentium, splendidissimo supra cæteros gloriæ amictu radiantem intueri! quis ex tali conspectu totus flammis sanctissimi Amoris non inardescat? quis Christo de tanta gloria, tot spoliis; quis Sanctis de Christi consortio, de tanta in illos munificentia, de amicitia gloriôsæ æternitate non congratuletur! Apparuit aliquando S. Pater noster Ignatius, cum nomine JESU in corde literis aureis descripto, ut quanto ejus amore arserit in terris, & nunc in caelis ardescat, ostenderet: non dubito, quin beatorum quisque hoc sanctissimum nomen stylo amoris pectori habeat insculptum: ô gloriosa amantium spectacula, & ad inflammandos mortalium frigidus animos opportuna!

3.
Uc S. Ignatij.

4.
Gratulemur nunc illis.

Itaque si cæterum illum Beatorum honorare volumus, eisque gratificari; gratulemur illis, & unâ exultemus, quòd Deus illos æternæ suæ gloriæ non tantùm confortes; sed velut præcones fecerit: agamus cum illis sanctissimæ Trinitati pro tantis in illos collatis beneficiis prolixas gratias: congratulemur Christo de tam excellenti laborum suorum messe, & de tot voluntariis Amo-

ris sancti in æternum captivis: hoc enim maximè à nobis exigunt Sancti, ut scilicet omnium corda in amorem Christi, laudationemque continuam rapiantur; & quod illis à nobis votum offerri potest acceptissimum, hoc est, ut cum illis ad amorem Christi purissimum & intensissimum Dei gratiâ opitulante aspirare, & occurrere aliquando possimus.

Ex his intelligi potest, quomodo quilibet Sanctorum die suis honoribus singulariter dedicandus sit: considerandi veniunt quatuor Amores. Unus, quo Deus illum ab æternitate gratuito amore è multis millibus elegit ad gloriam; ac seriem gratiarum toto vitæ decursu ei liberaliter suis temporibus dandam cum sancta usque in finem perseverantia, ac deinde gloriæ sempiternæ coronâ decrevit; qua jam ipse inter Dei amabiles amplexus & gratiarum actiones immortales fruitur in caelis.

Alter est Amor JESU Christi, quo Sanctum illum profecutus est in terris, & cum illo jam conglutinatur in caelis; dum viveret inter hujus vitæ discrimina, cum protexit, ejus vulnera sanguine suo abluit, & in meritorum suorum communionem læpius admisit, & tandem felicitate perenni cumulavit. Si singula arenæ grana toto mundo dispersa in

5.
Quatuor in his amoribus considerandi. 1. Quo Deus illos amavit.

6.
2. Quo Deum amavit.

tot Seraphinorum myriadas commutarentur, imò si omnes res creatæ quæ de factò sunt, & quæ creari possunt, in tot cælos tot Seraphinorum myriadibus plenos verterentur, qui quantum vires ferrent, supremum Numen amarent, nunquam tamen æquarent amorem, quo vel minimum Sanctorum Christus totâ æternitate prosequetur. O incomprehensibile amoris incendium!

7.
3. Quo eos
Christus
dilexit.

Tertius Amor est ipsius Sancti erga Deum, & Dominum nostrum JESUM Christum; cum enim æternam illam supremam Majestatis pulchritudinem, & bonitatem propius divino lumine adjuti contuentur, atque infinito, si dari posset, amore dignum vident, in flammâ amoris toti abeunt, & interminabili illo pulchritudinis, & charitatis oceano penitus absorbentur. Cùm verò in Christi Humanitatem oculos convertunt, & illam propter immensam gloriæ donorumque prærogativam summè amabilem aspiciunt, & insuper coronam immortalitatis quam gestant, ejus meritis contextam & paludamentum gloriæ quo resplendent, ejus cruore velut gemmis respersum tinctumque cognoscunt, & insuper ab illo se amari intensissimè, & ita æternum amandos ac ejus amabili societate fructuosos clarè contemplantur, quibus, quæso,

putamus amoris ignibus illos accendi? S. Brigittæ inter orandum Sanctorum in cælo regnantium unus aliquis apparens, hæc dixit: Si qualibet hora, qua in mundo vixi, mortem pro Deo sustinuissem, & semper iterum revixissem; nunquam tamen his repetitis suppliciis & mortibus, grates beneficis pares referre possem; nunquam ab gaudiorum ejus participatione, nunquam ab ejus gloriæ conspectu, nunquam in ejus societate exultantium cantu, & harmoniâ percipiendâ vel momento desistere possum.

8.
Pro quo
honores
sibi delatos
referunt.

Ex his deducitur 1. Sanctos, qui in cælis regnant, eos omnes honores, qui diebus eorum natalitiis ab Ecclesiâ deferuntur, supremo Numini, à quo gratiam conferente & merita coronante, proficiscuntur, in grati animi argumentum offerre: si enim Joannes in Apocalypsi vidit seniores ante thronum Dei procumbentes, & coronas gloriæ capitibus detractas ad pedes ejus deponentes; quorsum quæso id etiam non facerent de omnibus honoribus ab Ecclesiâ militante collatis? 2. Deducitur hoc etiam habere in votis, ut quidquid singuli vel jejunando in pervigilio, vel Sacramenta pœnitentiæ & Eucharistiæ ipso eorum natali die usurpando, aut divinis officiis assistendo, quidquid inquam obsequiorum,

quorum, honorum, laudum congerimus; hoc ad gratias Deo pro ipsis agendas, & in honoris divini amplificationem, quàm maximo affectu à nobis referatur: neque enim sibi vivunt aut triumphant, sed Deo soli, cuius bonis affluunt & absorbentur.

9.
4. Quo
clientes
diligunt.

Quartus Amor est Sancti erga cultores suos, ad quos juvandos, & amore divino inflammandos toto fertur affectu; si enim Sanctus ille dum viveret, tanto salutis alienæ ardebat desiderio, si omnes ad Amoris sancti signa sequenda excitabat, quid nunc aget in cælis, ubi æternis Charitatis flagrat incendiis? quæ spes tam optatæ flammæ obtinendæ se offert, cum tot ad illam mihi procurandam & dandam vota concurrunt? Si centum è Sanctis illustrioribus, quorum ingentem in Deum charitatem flammæ radij circa eorum capita coruscantes ostenderunt, in unum simul conspirarent, ut junctis precibus pro Amore sancto mihi impetrando apud Deum ardentè agerent, rem ego tum confectam, & me votorum meorum compotem continuò futurum esse crederem: cur non etiam modò?

10.
Gratiæ lu-
crandæ
quantum
studium
esse oportet.

S. Mechthildis cælestes illos cives aliquando proclamantes audivit: O bellæ animæ, quæ in terris degitis! quàm fortunatæ estis, quòd singulis momentis in cha-

ritate Dei crescere, & gloriosa vestra merita augere potestis! Si homo æquè ac nos cognosceret quantum gratiæ uno die lucrari possit; statim atque manè è somno excitatur, totus in obsequiū Dei & virtutum actiones incumberet, atque ex omni eventu & occasione gradum sibi faceret ad sancti Amoris opes augēdas. Tandem ferè S. Margareta die sibi dedicato S. Gertrudi deprompsit: nec dubium si conniti velimus, eosque in auxilium vocare, quin continuò manus adjutrices sint allaturi.

Quod S. Pater Ignatius in uno è fratribus nostris ab ultima penitentie servando misericorditer ostendit: volebat is etiam post omnia superiorum dissuadentium consilia Christi castra deserere: unus aliquis è Patribus hominis misertus rogavit, ut vel unum Pater & Ave paucis diebus in honorem S. P. Ignatij recitaret; importunis precibus victus, promisit se facturum: & fecit, sed tam negligenter & tepidè, ut puniendus potiùs ob socordiam & contemptum, quàm juvandus videretur: & hujus tamen tam projectæ orationis fructum aliquem sensit: cœpit enim angi animo, ut nullam quietis partem caperet; hinc noctu consurgens & levandi animi gratiâ hortum suspiciosus inambulans, continuò splen-

11.
S. Ignatius
levem cul-
tum
quomodo
sit mone-
reatur.
P. Barthele-
my in vita S.
P. Ignatij.

12.
Religiosus
Pater
est S.
Cris.

splendido lumine circum omnia prope se coruscare videt, atque in medio luminis adeste S. Ignatium, cujus aspectu percussus, animoque totus immutatus ad pedes ejus procidens; O Pater, inquit, tantumne mihi confers gratia pro uno Pater & Ave? Fili mi, respondit Pater, paucis ego contentus sum, oculoque benignissimo illum intuitus, disparuit; ille tum humi procumbens, ac præ gaudio lachrymis madens, & inconstantia pœnitens, reliquum noctis prostratus exegit: ubi diluxit, superiorem convenit, veniam petit, & impetrat, & sanctè deinde vitam ad usque mortem in religione severus in seipsum, & ubi aspectus & verborum S. Ignatij subibat recordatio, ubertim plorans cum aliorum ædificatione transiegit. Ecce ob unum Pater & Ave, Amorem sanctum non modò imminutum, sed planè perditum misero Homini invocatus S. Ignatius restituit, quid non impetrabunt in hoc genere die nataliis alicujus Sancti consecrato ferventes preces, & obsequia cum ardore præstita?

12. Veniamus nunc ad alicujus Patroni de numero cælitum vel sorte vel electione nobis assignati particularem cultum. Nobis certè non bene consultum aut provisum esset, si sine Patrono hæc miserissima nobis vita decurreret:

noluerunt viri sanctissimi, constantiores in bene cœptis, & contra hostiles impetus fortiores sine Patronis degere: S. Chrysostrum, S. Paulum, S. Ambrosius Prothasium & Gervasium Martyres, S. Catharina Senensis S. Dominicum, S. Catharina Suecica S. Sebastianum, S. Eduardus S. Petrum in Patronos sibi delegerunt, & tu arundine mobilior, & plumâ levior, vitroque fragilior, aliquem è cæletibus tibi patronum non eliges? non arbitror te eò confidentiæ & audaciæ processurum; suppono itaque aliquem te habere. Huæ ergo considera divinitatis abyssus in cælo immersum continenter in te oculos habere defixos, ut tibi subveniat, tibi que semper adsit in promptu, cujus cum unica sit occupatio, Deum amare, ejusque gloriæ augendæ atque amplificandæ studiosè incumbere, facile inde intelliges, quàm ad Amoris sancti consecutionem auxilio tibi sit futurus. Primò itaque vitam illius, si potes, lege, virtutesque, quas tibi futuras usui arbitraris, selige & ad imitandum proponere. Deinde ubi classicum contra hostes insonuit, ubi vincenda aliqua animi commotio aut perturbatio, ad ejus auxilium accurre: præveni cultu aliquo & prece diurna diurnos hostium assultus, atque ad eos prævertendos, aut decli-

Nnn nandos,

nandos, aut si necesse sit, eos generose sustinendos patrocinium ejus implora, ejusque fultus praesidio, illoque praesente, opemque ferente, & victoriam spondente contra teipsum pugnator, & adversus reliquos hostes debellator & triumphator assurge. O quot à talibus patronis in clientes beneficia derivantur! accipe pauca de multis, quae passim occurrunt.

13.
S. Augustinus
obientem
servat.

S. Augustinus Caesaraugustae in Hispania cuidam è Sodalibus B. Virg. in patronum menstruum obtigerat: hic in pontis transitu extremum ab equi ferocientis impetu periculum incurrit, sed equo in transversa trabe miraculose subsistente Patroni ope liberatur: tum enim Patroni rosarium percurrebat.

S. Barnabam cuidam in Brasilia eadem Sodalium sortitio menstrua in patronum dederat: qui clientem suum ab inimicis confossum, & vulneribus coopertum ac pro mortuo derelictum, de terra sublevat, & trans flumen deportat, perfectamque sanitatem restituit.

S. Hieronymus.

S. Hieronymus cuidam Neapolitano Sodali à B. Virg. ut mihi persuadeo, patronus assignatus, clienti suo, quem mali mores infamabant, severo vultu per noctem apparens, locum illi apud inferos paratum, nisi resipisceret,

ostendit: effecitque; ut vitam emendaret in melius.

S. Genulphum Episcopum à Bolland. 17. Jan. 14. Sixto 2. Pontifice in Gallias missum pro unius moribundi protectione cum aliis caelitibus disputantem audiamus; ita scilicet Sancti miserorum patrocinia affeclant. Jacobat quidam adolescens Brito moribundus in villa monasterio S. Salvatoris, in quo S. Genulphi coluntur reliquiae, propinqua; ac propterea à dicti monasterij Religioso omnibus Sacramentis ad mortem munitus fuerat: cum ecce audiuntur cum daemionibus pugnantium voces, dicentiumque: Quid maligni spiritus hic expectatis? noster hic est per Dei clementiam; nam de nostris regionibus huc peregrinus advenit, dignumque est ut quorum servus fuit corpore, ab ipsis sublevetur in aeterna requie: daemionibus verò contra dicentibus, homines qui aderant voces quidem audiebant, sed neminem videbant: cum ecce adfuit continuò ad caput infirmi S. Genulphus, fugatisque daemionibus, conversusque ad tres Episcopos qui aderant, & inter quos cum daemionibus fuerat altercatio, dixit: Quid hic Domini expectatis? responderunt se esse Dominos ipsius infirmi, Episcoposque Britanniae, venisseque; ut eum in aeternam requiem perducant. Tum Genul-

1.
Colen
Angel
Tutel

Genulphus: Bene fecistis, inquit, quod vestrorum curam habetis: hunc verò à meis Monachis Sacramentis munitum, mihi què commissum meæ tutelæ relinquitte, dignum enim est, ut quem hætenus custodivi, ego ipse Domino JE SV offeram: atque his auditis recesserunt tres illi Præsules; mox què infirmus apertis oculis, quorum fuerunt quas audierunt voces, & Episcoporum nomina astantibus manifestavit, mox què iterum iis clausis expiravit; erant autem Episcopi Paulus Præsul Lernensis, de quo 12. Martij; Machutus Alethensis, de quo 15. Novemb. & Sampson Dolensis 28. Julij. Beata anima quæ Patronis suis ita obstrinxit obsequiis, ut pro illa in articulo mortis juvanda fuerit inter Patronos amica concertatio.

CAPUT XXII.

Quomodo colendo Angelum Custodem Amori sancto obsecundemus.

^{1.} Colendus Angelus Tutelatis.
DICAMUS aliquid de Angelo Custode, qui meritò inter Patronos primas partes tenet, cum illum non arbitrio nostro aut electione, sed Dei assignatione sortiti sumus, qui admirabili affe-

ctu ac benevolentia nobis de tã nobili Pædagogo, Protectore, ac manu ductore providit: cultus ejus in tribus potissimum consistere mihi videtur, in magna de illo existimatione, in quotidianis obsequiis, atque in magna ad ejus voluntatem conformatione.

Ac primò magna existimatio ab naturæ in illo præstantia, à præclara intelligendi vi & contra hostes nostros vigilantia, à potentia & gratia apud Deum & à singulari qua in nostrum bonum fertur affectu haurienda est: Primò quidem omnibus omnino mortalibus, quantumcumque donis naturæ & gratiæ opum què aut rerum gestarum magnitudine & gloriâ præstantibus dignitate antecellit, & antestat Majestate & pulchritudine; nullâ unquam vel minimâ peccati maculâ contaminatus ac instanti creationis gratiâ ornatus, ac paullo post gloriæ sempiternæ amictu coruscans inter Dei aulicos perpetuis affluit deliciis; & tamen ad infirmi vermiculi custodiam, ad ejus fastidia toleranda, & recalcitrantem indolem patienter ferendam, molliendam, dirigendam què; designatur; & id muneris obit perlubenter.

^{2.} Ob naturæ præstantiam.

Jam verò admirabilem in eo intelligendi vim quis non suspiciat, qui rerum omnium naturas comprehendit, & ipsum naturæ

Nnn 2 aucto-

autorem indefesso mentis oculo contemplatur, & tamen ad minutula, quæ nos concernunt, discutienda descendit?

Potentia ejus tanta est, ut montes complanare, civitates solo æquare, armatorum millia internecione delere, vel in ictu oculi possit: at verò contra dæmones clientium suorum hostes ipsi tum virtute propriâ, tum auxilio divino fulti quid possint, nemo satis deprædicet, nisi qui post hanc vitam propius ista conspexerit.

3. **Ob amorem ejus in clientē.** Sed quid de amore benevolentiaque erga clientes dicemus? omnium mortalium erga aliquem affectus, ac necessitudines etiam in unum collatas anteire mihi videtur.

4. **Quem Dei charitate metitur.** Cùm enim hic amor à charitate, quâ fertur in Deum, velut à fonte suo profluat, eumque tanto ardētius amet, quò se magis videt à Deo diligi: cumque amor Jssv Christi erga clientem illum sit quodammodo infinitus, qui que vel ad mille cruces pro ejus salute subeundas adigeret, si salus ejus id posceret, dæbio procul habent hæc ingentes apud Angelum stimulos ad eximium amorem erga clientem excitandum. S. Dominicus similibus cogitationibus exstimulatus pro unius hominis salute omnium membrorum lanienam, & in minuta frustra concisionem libenter per-

tulisset, quid ergo Angelus pro cliente? Dominicus Dei Christi que immensam charitatem videbat per speculum in ænigmate, Angelus in suâ excellentiâ & luce meridianâ clariùs eam intuetur, divinisque circumfusis absorbetur incendiis: quantò ergo illum par est erga nutricium suum amore inflammari? si unus ipse omnium beatarum mentium in intelligendo vim, omnemque earum ad procuranda bona, & averruncanda mala potentiam nactus esset, id omne procul dubio in sui clientis bonum impenderet: quid enim aliud habet in votis Angelus quàm desideris divinæ majestatis obsecundare, & in cliente suo formando fingendoque ad æternæ legis præscriptionem, Dei gloriam amplificare quantum potest?

Hinc exstant tam multa, tamque varia ab Angelis in clientes officia, & beneficia, quæ sicut admirabilitatis habent non parùm, ita ad eorum amorem venerationemque in nobis excitandam valent plurimùm. Adolescenti, quod periculosa aliorum Societati si immiscuisset, colaphum Angelus impegit; uti & Franciscæ, quòd otiosis fabulis tempus inutiliter consumpsisset: uni de B.V. congregatione, dum se ad exomologesim parat, oblita peccata in memoriam revocat: Sanctimo-

5. Et ejus in eundem obsequia.

Etimoniale obsecris repræsentationibus vexatam, monet, ut versum hunc frequenter habeat in ore: *Confige timore tuo carnes meas; à iudiciis enim tuis timui; & levamen inde pollicetur, uti evenit.* S. Idæ nimis arcta & supra vires severa jejunia reprehendit, & carnis edulium adfert ipse, jubetque ut vescatur: Deum rogat ut Brigittam rebus adversis exerceat, in superbiæ nascentis remedium: S. Politum de dæmonis fraude sub specie Jesu Christi insidias molituri præmonet, ut cum venerit, dicat illi: Si tu es Christus, flectamus simul genua, & Patrem deprecemur. quod præ superbia dæmon ferre non potuit. Officium Romanum cum S. Veronica à se instructa recitat: S. Bernardi Monachos ad *Te Deum* animosè concinendum excitat; S. Munnum in diuturnæ lepræ molestiis corroborat: S. Franciscum inter acutissimos dolores verbis amantissimis consolatur: S. Lyduinæ variis morbis laboranti assistit longo tempore, & variis, admirandisque obsequiis ejus animum demulcet, & erigit: S. Aldegundem, ut se ad mortem impendentem parat, admonet: S. Dominicum Abbatem ad imminens cum illo certamen præmunit: plurimorum Sanctorum, ut Pauli primi Eremitæ, Majoranti, Anthinij, Euthymij, alio-

rumque complurium animas in cælum defert. Clientes in flammis purgantibus constitutos consolari, non semel à S. Brigitta visus est: exequias S. Simeonis Stylitæ in candida veste & virgâ auream manu gestans honorat, in funere verò S. Rigoberti cælesti musicâ cum commilitonibus applaudit: in S. Henrici Angli exequiis *Te Deum* concinit: B. Gualteri de Brugis Pictaviensis Episcopi ex S. Francisci asseclis, quæ ad juuandos pauperes contraxerat nomina, post ejus mortem dissolvit. Denique quidquid ab aliquo in terris amico, sincero, vigilantibus, & locuplete præstari potest, hoc totum Angeli in clientum suorum gratiam studiosè contulere: ac præsertim in iis, quæ animæ salutem propius tangunt.

Quorum imaginem in B. Petri è carcere liberatione excellenter adumbratam unâ mecum contemplare. 1. Petrus detinebatur in carcere, & traditus quatuor quaternionibus militum custodiendus servabatur diligentissimè; nam vincus catenis duabus inter duos milites cogebatur dormire, aliis ad ostium carceris excubiis agentibus: en exemplum hominis in corporis ergastulo degentis, qui malâ peccandi consuetudine, & perverlis habitibus velut vinculis illigatus, à dæmonibus, ne elabatur & respiscat,

6.
In divum
Petrū Ap.

diligenter servatur. 2. Petrus in extremo licet vitæ periculo constitutus (nam sequenti die educendus erat ad mortem) tamen tanquam securus capitis altè dormiebat: ita peccator licet incertus, an isto die rapiendus sit ad Tribunal & causam pro æternitate pœnæ vel gloriæ dicturus, in suis vinculis altum stertit. 3. Adest Angelus, & lumine carcerem perfundit, Petrum percutit, & verbo excitat, dicens: Surge velociter: cadunt catenæ de manibus ejus: monet illum Angelus, ut præcingat se, caligas induat, & circumdet sibi vestimentum suum, ac sequatur. Ita cum cliente agit bonus Angelus, mentem ejus illuminat, & percussu lateris, hoc est, conscientia, excitat, peccatorum vincula dissolvit, dōvis propositis, & virtutibus velut vestimentis instructum sequi mandat. 4. Angelus & Petrus illum sequens transeunt primam, & secundam custodiam, & veniunt ad portam ferream, quæ ducit ad civitatem, quæ ultrò aperta est eis: nimirum id agit Angelus noster tutelarum, dum dæmonum excubias ludificat, & ferros difficultatum obices in nova vita instituenda, occurrentes sternit, & viam aperit, ac tandem in plenam libertatem filiorum Dei asserit. Felix anima, quæ se totam Angeli sui tutelæ commisit, in quo naturæ excel-

lentia cum humilitate; ingens fortitudo, & robur cum mansuetudine, & familiaritate, & status independens cum singulari erga nos amore & in procurando bono nostro vigilantia semper conjuncta fuit, id agente Dei gratiâ, qui, ut ait Dionysius, erat in illis simul condens naturam & largiens gratiam.

Videamus nunc quibus obsequiis tam munificum Protectorem demereri possimus: non est dubium quin quotidie aliqua precatōne salutandus sit, & rogandus, ut, quod maximè habet cordi, nos ab omni peccato præservet, & ad studium virtutum animos nobis & auxilium præbeat. Quòd si officium de Angelo Custode, in quo aguntur gratiæ pro custodia, ejusque dotes & beneficia prædicantur, ac subsidium imploratur, diebus singulis recitaveris, dubio procul non parvam apud ipsum colliges gratiam. Si propterea ad egressum, ingressumve cubiculi illum salutaveris, & primas partes illi detuleris, facies, quod ab aliquibus ejus clientibus factitatum legimus.

Verum enim verò unum aut alterum Angelo tuo gratificandi modum ex sacris paginis, si placet accipe: significant illæ orationes nostras Deo ab Angelis præsentari, & Angelum Raphaëlem dixisse Tobia: *Obtuli orationem tuam*

7.
Quibus
officiis.

8.
Committere
ferentem
orationem
Deo offerat.

tuam Domino. non quòd Deus hoc ministerio egeat, qui immensitate suâ replet omnia & preces ac desideria in ipsismet cordibus intuetur; sed quia Angelus nostris orationibus suam ipse supplicationem adjungit, atque ad clientis vota promovenda, studium atque operam impendit. Jam vide quantò gratis multo accidat Angelo, si ferventem orationem Deo representandam ei tradideris, quàm si flaccidam, negligentem & diltractam. Certè hortulanum malè habet, si dum hortum obambulans, quærensque; quid ex illo acceptum Domino suo efferre possit, nihil in illo nisi herbas marcidas, fructusque arrosos deprehendat. Pædagogus, dum puer suæ disciplinæ concreditus ad Patrem literas dare jussus, adfert epistolam, quâ scripsit maculis respersam, liturisque deformatam, illam continuò lacerat, & correctiorem scribi imperat. Paulinus Præsul Nolanus ex charitate in proximum captivus, & horti Domini sui cultor effectus, dum quotidie Domino herbas recentes, & teneras ac virides defert, singularem apud Dominum suum peperit sibi gratiam: ad eundem modum, si orationes nostras, aliisque virtutum opera suis absoluta numeris Angelo nostro committimus Deo representanda, non est dubium,

quin id accidat illi gratissimum: sicut è contrà non parum offenditur, dum nihil nisi tepidum, & divinæ Majestatis conspectu indignum adferimus.

Alterum est, si quotidie animi ^{9.} Tradendo seipsum regendum ad Dei gloriam. corporisque vires omnes ei summo jure gubernandas ad Dei gloriam tradimus, atque ut equus docilis fessoris manum sequitur, ita nos ad ejus arbitrium flectendos lubentes volentesque committimus. Melius auro, argento ve ad elegantes statuas efformandas utetur peritus aliquis aurifex, quàm ignarus & negligens nulliusque industria; ita de nobis melius aliquid fiet, si Angeli ductricem manum sequamur, quàm si nobis nostraque ignorantia, & vœcordia relinquamur: operabimur tum ut Angeli terrestres, & actionibus nostris Deo gloriam, proximis nostris salutare exemplum, nobis verò locupletem in cælo mercedem comparabimus: & verò si Angeli interdum ad ministeria humana sese demisere: si dum Walterus Birbeck Sacrum audit, Angelus ejus sub militis formâ in hastiludio comparens, egregiis facinoribus palmam aliis eripit: si dum B. Drogo opilio Romam è Belgio, peregrinatur, Angelus opilioms & ipsius Drogonis os, vultumque representans oves custodit; cur etiam nos Angeli nostri subsidio

in

in Angelicos mores non transformetur? facite hoc, boni Angeli, & instauratis utrimque patētis, nos corruptione à serpente inducta exuite, & in vestrum agendi modum traducite.

CAPUT XXIII.

Quomodo Amor inclinet ad amandum proximum in Deo, & propter Deum.

I.
Amandus
proximus
quia simi-
lis naturæ
nobiscum.

CUM doceat nos Theologia charitatem unicam esse virtutem, quæ inclinet ad amandum Deum propter se, & proximum propter Deum, adeoque secundariæ quodammodo Amoris sancti partes sint erga proximum; videamus nunc quomodo id præstari possit.

Amorem naturalem à natura insitum videmus etiam in bestiis; nam & canum amor est in Dominos, odium in externos; amat Mater sobolem & ab illa vicissim amatur, & fratrum propinquo- rumq; amicitia, ex eodem fonte nascitur: alij à consuetudine, & affinitatibus, aut studiorum caritate aut similitudine originem trahunt, & amicitiam aliquam benevolentiamque conciliant: atque hæc omnia quando citra naturæ terminos subsidunt, nec al-

tius per divinæ gratiæ subsidium assurgunt; annos nostros consumunt, delectabiliter quidem ad hujus vitæ voluptatem, sed infructuose, ad eam, quæ maxime post hanc vitam expetenda est, gloriæ æternitatem.

Amor sanctus in Deum tendit, nec proximum respicit, nisi in Deo, & propter Deum; quod pluribus modis fieri potest. Si aspicio proximum, ut rem Dei, ad eum amandum, ei que servendum, & gloria, honoreque prosequendum à Deo ipso conditam, atque destinatam: ut enim filius Patris sui servum amat ei que bene vult, & bene facit, ut tantò melius & diligentius Patri suo gratificetur, ita hæc.

2. Amo proximum, ut amoris divini objectum, quem Deus amore sempiterno dilexit, quem condidit, pro quo Filium sanguinem fundere voluit, quem in filium adoptavit, & regni æterni participem secum facere proponit eodem modo, & ad eundem finem eum amare volo.

3. Proximum amo, ut Dei imaginem vivam, & quidem ejus manu efformatam, & mihi hoc titulo ad amandum ab ipso propositam; non ut amor noster ibi hæreat, sed transeat, atque in ipsum feratur prototypum: quod si imagini illi aliqua ornamenta addere, aut aspersas alicubi sordes abster-

2.
Magis pro-
pter Dei,
1. quia Dei
est.

1. Quia à
Deo ama-
tur.

3. Quia est
Dei ima-
go.

abstergere meâ industriâ possim, ad id omne studium operamque libenter conferam, ut Deo hac parte obsecundem.

4. Quia Vicarius est Dei in accipiendo amore meo.
 4. Amo ut Vicarium Dei loco positum, ut ejus nomine obsequia mea, omnemque amoris testificationem excipiat: unde proclamavit: *Quod uni ex minimis meis feceris, mihi fecisti*: si illum diligis, si colis, si nutris, si solaris, id mihi acceptum feram: si illum defendis, te protegam; si errata ejus toleras, tua feram; si illi ignoscis, & ego tibi condonabo; si contra severè cum illo agis, talem me erga te senties: quia quacumque mensura mensus fueris, remetietur tibi. Mater, quæ à se amatum infantem alterius curæ committere cogitur, hoc unum habet in ore: *Quod erga infantem præsteris, mihi factum putabo.*

3. In illo Deus intuetur.
 Videamus modò quæ cum his quatuor modis amandi proprium velut consecraria, connexaque sint. 1. Est quædam mentis supra res aspectabiles elevatio, & quidam amabilis præsentia divina in illis intuitus: ut possit, qui hoc pacto proximum amat, dicere cum Apostolo: *Neminem jam secundum carnem noyimus: & Non est gentilis, aut Iudæus, barbarus aut Scythæ, liber aut servus, sed omnia & in omnibus Christus*: ibi aiebat B. Franciscus Salez, ibi in pe-

ctore Christi, amabilis est proximus; qui extra cor Christi illum aspicit, periculum incurrit impunitatis, & inæqualitatis in amando. Cumque apud illum unus ex amicis familiariter conquereretur quòd nimis ab illo honoribus afficeretur; dixit: *Quantum putas te valere in Christo, que in te aspicio?* & cum idem ejus alioquium deposceret, ipseque cum vetula occupatus longiores moras traheret; diceretque alter illi; *quid in illa edentula reperisset, quòd tanto tempore detinere potuisset*: respondit, *illam amari à Christo, & clarius videre quæ sunt Christi, quàm multi, qui de visus acumine in similibus gloriantur*: videbat ipse in illa *Jesum Christum, & amoris Christi argumenta deprecabatur, & honorabat.*

2. Cum proximus constet animâ & corpore, & quatuor illæ considerationes animum ejus potissimum spectent; sit ut Amor sanctus bona animi præcipuo studio procuret; hinc peccantes corrigere, ignorantes docere, & virtutum amorem in proximis accendere, aliis erga corpus proximi officiis, beneficiisque anteponeat.

3. Conficitur proximum, etsi natura, morumque vitiis contaminatum, imò & hostem facile amari, ab illo qui illum ut rem Dei, ut ejus imaginè & vicarium,

4. Ipsi bona præsertim animi procurando.

Licet sit peccator.

Qoo ut

ut ab ipso amatum & à nobis ad amandum propositum capacemque æternæ cum Deo beatitudinis intuetur; neque enim hos titulos aut deformitas corporis, aut hebetudo mentis, aut morum malignitas delet, aut obducit: unum ab altero cogitatione disiungi, separarique potest; nec opus est ut amor ille sit cum aliqua sensibili teneritudine conjunctus; si sit amor electionis, & actuosus; ac ut amorem illi, & voluntate, & opere verè velim impendere.

5.
Ex hoc amore quid commodi.

4. Sequitur inde eum, qui hoc modo proximum amat, immunem esse multorum defectuum, quos alioquin incurreret: non sequitur malos in amore duces, non formæ, non gratiæ æternæ adhærescit; non ad commoda propria, aut voluptatem amorem detorquet; non temporis, non aliarum bonarum actionum, ut amato faciat satis, jacturam facit: unum Christum aut ejus insignia in eo respicit; ad alia cæcus est: de illo, non malè loquitur, ne illud in Deum redundet; fugitque omnem erga illum injuriam, ne Deo ipsi injuriosus sit.

Ne tamen ames proximi vitia.

Neque propterea inducas in animum, amari in proximo vitia: ita quemquam, quidquid in eo vitiosum occurrit, adversari, ut hominem oderit: trahit enim secum amor ille, iis principiis, quæ diximus, subnixus, odium perfe-

ctum: quod secundum Augustinum nec justitia, nec scientia caret, *In sem. id est, ut nec propter vitia homines* *in apud* *quis oderit, nec propter homines vitia* *Prof.* diligat: rectè ergo in malis odimus malitiam, & diligimus creaturam, ut nec propter vitium creatura damnetur, nec propter naturam vitium diligatur. Amor sanctus naturam respicit ut à Deo, mores perverfos, ut quid ascititium ab homine, &, ut ait idem Augustinus, *novit amare quod facti sunt, & odisse quod faciunt.* *ibid.*

6.
Ingenium ex hoc amore.

Quis ineat numerum actuum charitatis, quos vel per unicum diem exercet, qui semper in proximo Deum intuetur? nam si obvium salutet, si alloquatur, si obsequia deferat, si aliquid postulanti annuat, non hæret in istis exterioribus, sed mentis oculum in Deum dirigit, considerationibus supradictis jam usu & exercitatione assuetus. Nec opus hic fortunæ bonis, quæ profundas in pauperem, Dives & pauper æqualiter dant, inquit Anselmus, si ex tanto dant, quantum habent; & S. Leo: Potest esse par animus, ubi dispar est census: habent omnes hanc exercendæ charitatis facultatem, quæ ipso usu augetur. Crescit semper, inquit Augustinus, facultas charitatis, dum usu major, & largitate fit ditior: sicut parcitate & nimio sui amore paulatim restringitur, marcescit, & perit; unde

unde rectè amicum monet S. Paulinus: *Cave ipsum te tantummodo ames; utilia aliis cura, ut tui impensius cura sit.*

CAPUT XXIV.

Quomodo Amor sanctus exerceatur in conversatione.

Non est ab actibus amoris excludenda solitudo, & ab omnibus hominibus consuetudine secessio; potest enim multa bona velle proximo homo solitarius, potest cum sancto viro ex Ordine S. Francisci noctes integras proximorum salutem pro illis orando impendere, & cum illo clamare: *Salvum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuae*: potest cum Jeremia de flere peccata populi; potest cum Anachoretâ Dei opem auxiliumque implorare pro mortalibus, cum dæmone decertantibus; potest cum plerisque sanctorum castigationibus variis in seipsum sævire, ut peccatoribus ad vitæ emendationem gratiam impetret, & plerumque efficacius, quam ij qui de suggestu ad confertam multitudinem cum plausu dicunt, quod in supremo judicij die orbi revelandum S. Franciscus arbitratur,

dum ab illis factum videbimus, quod de Moyse scribit S. Ambrosius: *Qui cum taceret, clamabat; cum otiosus esset, preliabatur, & de hostibus, quos non contigerat, triumphabat.* Ferunt Sacerdotem virum sanctissimum, quem sermonibus cum proximo de animi salute habendis fœda balbuties arcebat, solitum sententias, & rationes, quæ ad correctionem alicujus, quem animo designabat, facere videbantur, in chartula exscribere, eamque ad Christi crucifixi pedes deponere, & tamdiu dies etiam complures orando instare, donec veritates in chartula exarata, illius animo, cujus emendationem petebat, altè imprimerentur & ad mores in melius mutandos hominem inducerent; revelatumque est loci Episcopo in tota ejus diœcesi neminem majus balbo illo lucrum animarum facere.

Arsenius aspectum sui, imò & recordationem in precibus matronæ cuidam denegavit, non odio sexus; nam proximum suum à se tenerrimè amare testatus est Abbati Marco; nec dubium quin aliquas ex illis, quas continuè fundebat, lachrymis pro proximo offerret: sed volebat, indepietum, ut nominat Blossius ad cælestium contemplationem intellectum adferre, & cum cælestibus versari.

P. Didacus Martinus è Societate

0002

tate

1.
Etiã in
solitudine
curari
potest
salus pro-
ximii.

p. 34.

L. i. de
Off. c. 2.

2.
Miro mo-
do.

tate nostra præter decem horas, quas singulis diebus orationi dabit, quatuor præterea millia actuum amoris Dei die illo exercebat: & tamen ampliorem cæteris messem animarum in Dei horrea congregabat. Erat enim ex illis, qui, ut loquitur S. August.

Ep. 116.

Deificantur in otio: imitantur enim Deum, qui semper immotus, & tranquillus maximas rerum conversiones operatur.

3.
Et in conversatione si non nisi ad utile colloquiū excas.

Jam videamus sanctissimorum virorum præclara de consuetudine cum hominibus documenta, quæ sanctus Amor suis clientibus sequenda proponit. 1. Basilii sermone de obedientia, Quantum in te est, inquit, omnem in publicum egressum vitato, ac mentis hoc modo distractiones fugito: quod si ut assolet, aliqua necessitas incidat, propter quam è cella tibi prodeundum sit, prius te Dei timore velut firmissimâ loricâ muni, & charitatem Christi velut validissimum scutum manu insertâ apprehende.

S. Gregorius 31. moral. c. 14. Necessè est, inquit, ut per omne quod agimus hinc pondus laboris, illinc fructum æstimemus; & cum fructum pondus superat, laborem quisque innoxie declinet: nam, ut bene advertit Seneca, sæpè est labor irritus sine fructu, aut effectus labore indignus.

L. de tranquill. c. 12.

2. Monet serio ante egressum

dirigendam intentionem. Notat S. Ambrosius, Noë non egressum ex arca, etsi aquæ defluxissent, nisi Deo jubente, quia qui cælesti ingressus erat oraculo cæleste, inquit, debuit expectare respõsum. Hinc monet S. Gregorius, ne mala quoquomodo postmodum, ne bona incaute peragamus: quia justo Dei judicio sæpè culpaprehenditur, quod virtus ante judicium putabatur, & inde expectatur pia merces operis, unde supplicium justæ sequitur ultionis: advertitque exemplum amicorum Job, qui rectâ intentione ad eum consolandum venerant; septem diebus & noctibus ex commiseratione in terra federunt, in decursu tamen ex præcipiti locutione reatum reprehensionis incurrerunt, qui deinde Jobi oratione & sacrificio expiandus fuit. Si rectè offeras, & nõ rectè divides, peccasti; rectè offertur, cum rectâ intentione aliquid agitur: non rectè dividitur, si non hoc quod pie agitur, etiam subtiliter discernatur.

Quantum damni, leviter assumptæ, & minus circumspectæ excursionis attulerint, Diana & Thamar ostendunt; illa curiositate, hæc fratris ægroti commiseratione inducta, quæ etsi non adeo peccasse primâ fronte videri possint, tamen cum earum causa tantum sanguinis effusum conspicimus,

4.
Si digna intentionem aut egressum
L. 3. Moral. c. 10.

Grad. 4.
sermonum
70.

cimus, meritò ut minus circum-
spectè obitas damnamus.

B. Jordanus à Saxonia Ordinis
Augustinianorum Prior Gene-
ralis narrat Procuratorem quen-
dam sui Ordinis, hominem in
conquirendis eleëmofynis indu-
strium ac propterea in conver-
satione cum sæcularibus nimis
effusum, cum quo quòd famulum
aleret, Superiores dissimulabant;
apparuisse post mortem seniori
Religioso magnæ probitatis; &
cùm se damnatum ad inferos di-
ceret; addidit: Superiores per
quod voluerunt, ut esset mihi ad
tempus bene, fecerunt ut esset
æternum malè. Aqua, quæ proxime
scaturiens & saliens è fonte

Chrystallina est; si in locum
lutulentum defluat, sordibus infi-
citur; ita religiosus accidit, dum
cum sæcularibus nimij sunt, im-
pleturque in illis illud Psalmistæ:
*Commixti sunt inter gentes, didice-
runt opera eorum, & factum est illis
in scandalum*; dum contrà Car-
thusianos vigere intuemur, illosq;
vitæ religiosæ disciplina excellere;
dum solitudini inhærent, juxta il-
lud: *Per tria sò, su, si Carthusia per-
manet in vi*: hoc est, per rigidam
observantiam solitudinis, supe-
riorum visitationes, silentij disci-
plinam Carthusia permanet in vi-
gore. Corvus arcæ emisus cada-
veribus pascitur; columba non
reperiens ubi pedem figeret, fati-

gata ad arcam regreditur, & ma-
nu Noë apprehensa intromittit-
tur: aded egressiones in sæculum
noxia plerumque sunt, & inuti-
les laborisq; ac fastidij plenæ, à
quibus ut in pristinam tranquil-
litatem homo redeat, gratiæ divi-
næ subsidio, ac velut manu opus
est. Rectè dictum est ab illo, qui
expertus fuerit; *Quoties inter ho-
mines fui, minor homo redij*: quia ta-
men charitas & obedientia ad id
sæpè nos impellit; videamus quid
præter rectam intentionem, &
brevem oratiunculam, de quibus
jam diximus, à nobis requiratur.

Primò ergo exteriorem homi-
nem bene componere: *Habitus
mentis*, inquit Ambrosius, *in cor-
poris habitu cernitur*: hinc homo
cordis nostri absconditus, aut le-
vior, aut jactantior, aut turbidior
æstimatur. *Toties nos æstimari pu-
temus, quoties affici*, inquit Seneca.
Si consilium à S. Bernardo petis,
respondebit tibi, quod Eugenio:
*Mediocritatem tene, ut neque de gra-
vitate sis oneri, neque de familiaritate
contemptui*. Inanitas morum, se-
cundùm Aristotelem, animos
conciliat, & παρογοίον parit.

Sed cùm in istis cum proximo
congressibus præcipuas partes a-
gat lingua, in ejus præsertim in-
temperantiam invigilandum est.
Complures, inquit S. Ambrosius, *vi-
di in peccatum incidisse loquendo, vix
quemquam tacendo*. Sequamur er-

O o o 3 go

4
Si diriga
intencio-
nem aut
egressum
L. 3. Mol.
n. 10.

5.
Procura-
tor ob
malam
conversa-
tionem
damnatus.

6.
Peculum
ex conver-
satione.

Genl.
secund
70.

7.
In qua
cave.
L. 1. de
Off. c. 18.

De tran-
quillitate
c. 15. l. 4.
conf.

Ob lo-
quitione
intempe-
stiva.
P. 1. de Off.
c. 2.

go consilium S. Bernardi, & quod Eugenio scripsit, nobis dictum putemus: *Vultu serenus, verbo serius*; ita tamen ut habeat locum Eutrapelia, quam inter virtutes collocant Aristoteles & S. Thomas, quæ aliquid recreationis, & leporis prudenter immiscet. S. Bernardum hac in parte imitari par est, qui etiam nunquam ridere, sed subridere dumtaxat visus sit, solo tamen visu, ait Scriptor vitæ ejus illi per familiaris, erat lætificans intuentes, & omnis generis homines suâ comitate capiebat. Item S. Xaverium congressibus cum proximo pium, serium, jucundum, affabilem, qui actionibus & verbis proximos ita sibi conciliabat, ut Paulus Japo se in ejus Societate sine fastidio orbem perambulaturum diceret. Nollem te de eorum esse numero, qui, ut dicebat Senex, habent portas sensuum & sermonum patentes, ut sine delectu omnia intrent & exeant; nec ex illis esse, quos SS. Patres dicunt esse ad instar fluminis extra ripas salientis, & ad alveum multum arenarum & luti revehenti: nec denique eorum cœtu, qui silentium pœnam putant: cum Gregorio Nazianzeno malle te silendo rusticum, & idiotam haberi, quàm in multiloquium imprudenter effundi. Hoc ipsum monet S. Ambrosius, & id consilij sequutus est

ipse, constantiâ admirabili; hoc ab anima Christiana exigit S. Chrysostomus, quod & ipse præstitit, nunquam verbum leve aut otiosum locutus; hoc in S. Malachia laudat S. Bernardus, & in S. Basilio à calumniantibus defendit Gregorius Nazianzenus; cum enim propter seriam gravitatem quasi superciliosus haberetur: Nonne potiùs hæc laudem meretur, inquit? nisi quis etiam leonem accusandum putet, quod simiæ parem oculorum obtutum non habeat, sed torvum quidpiam atque horrificum, ac regium intueatur: ipsemet Gregorius illum hac in parte imitabatur, Philosophum potiùs, quàm popularem hominem præ se ferens.

Quàm verò periculosum sit, in sales & jocos ac nimiam loquacitatem intemperanter effundi, docet Prælatus ob id graviter post mortem punitus; docent duo ex ordine severo Religiosi à suis post hanc vitam torreri visi; docet Sanctimonialis, apud S. Gregorium, superiori parte corporis ob garrulitatem inter flammam ardente, reliquâ parte ob castitatem servatur innoxia: docet Novitius ex Ordine S. Francisci Parisiis morti vicinus, qui exclamavit: Me miserum, ut quid natus sum? & paullo post, Saltem, inquit, justè ponderate, ad jungite aliquid

8.
Portas
sensuum
clausas ha-
bc.

9.
Apc. 3.
Multilo-
quium
vita.

Ob ejus
supplicium.

m.

meritorum Christi, ejusque passionis. 3. dixit: Bene res habet. Interrogatus deinde ab his, qui audiverant, quid sibi ista vellent: dixit se vocatum in visu ad iudicium, & atque in staterâ appensa bona opera, & mala: hæc verò propter crebra verba otiosa, & inanes risu illis præponderasse: propterea primum emisi verbum; tum recordatus valoris meritorum Christi, rogavi ut ex illis aliquid meis qualibuscumque adjungeretur operibus: atque his additis sententiam reportavi favorabilem; & hinc tertiæ vocis occasio.

10. Qui con-
versatus
est quasi
in specula,
Eph. 3.
Ejus
speculum

Est ergo tum circumspicione in verbis, tum habitu corporis, & actionum præstantiâ similis columbæ, quam, ut ait S. Basilius, auceps variis odoribus perfudit, ut fragrantia alios alliciat: & tibi dictum puta, quod S. Hieronymus Heliodoro: *Conversatio tua quasi in specula posita, magistra est publica disciplina. Cave ne committas, quod qui reprehendere volunt, dignè lacerasse videantur; aut qui imitari, cogantur delinquere.* Quod confirmat pluribus in Apolog. Gregorius, qui propterea vult, ut qui cum hominibus versantur & animarum lucro student, sint ad instar auri & argenti bene probati, quod scilicet dum omni ex parte variis temporibus probatur, & exploratur, cavere debet ne adulterinum, & subæratum,

quid tinniat, maloque suo exemplo aliis officiat; neque enim pannus tincturam tam facile contrahit, aut is, qui foetido aut suavi odori propius se adjunxit, ejus fit particeps, sicut in hoc casu contingit: exiguum absinthium amarorem suum melli celerrimè impertit; mel contra ne duplo quidem majus dulcedinem suam, absinthio affundit; ita facilius vitia aliorum contrahimus, quàm virtutes eorum imitemur.

Verfati fuerunt aliquo tempore familiarius in aula Antonetæ Borboniæ ducis Guisæ religiosi aliqui, & quia, ut ait Seneca, difficile est diu sub personâ vivere, quod in eorum moribus vitiosum latebat, paulò propius intuentibus detectum fuerat: cumque illi deinde instaurationem murorum sui cœnobii à Ducissa peterent: *Edificate, inquit, vos mores vestros, & ego muros vestros ædificabo.* Chæremion ipse apud Cassianum, juniorem aliquem in disciplinam suam admittere nunquam voluit: ne, inquiebat, exemplo meo alterius, districtio laxaretur.

Optimum factum est, si Christi præsentiam animo impressam nobiscum in publicum circumferamus, & illo velut duce, & imperatore omnia nostra obeamus. S. Augustinus ait, omnes virtutes esse quasi exercitum Imperatoris,

II.
Scitum
responsum
ad Reli-
giosos dis-
solutos.

12.
Piâ seve-
ritate cõ-
tineat in
officio.

toris, qui sedet intus in mente nostra: *Quomodo enim Imperator per exercitum suum agit, inquit, quod ei placet, Dominus Iesus incipiens habitare in interiori homine nostro per fidem utitur istis virtutibus quasi ministris suis: & per has virtutes invisibiles movetur membra visibilibus: pedes ad ambulandum. Sed quid? quod moverit bona voluntas, que militat Imperatori: manus ad operandum: sed quid? quod jusserit charitas, que inspirata est à Spiritu sancto. Membra ergo videntur cum moventur; qui jubet intus, non videtur: & quis intus jubeat, prope ille solus novit, qui jubet, & ille intus, cui jubetur.* Simile quid observasse videtur egregius ille inter Solitarios Senex, qui cum ad aliquod charitatis officium vocaretur, antequam iret, dicebat: Venite virtutes nutritiæ meæ, comites mihi vos in hoc periculoso negotio jungite, neque vel tantillum à latere meo separemini, ut possitis Deo aliquando Lyttatidie à vobis nunquam fuisse desertum: habebat proculdubio, bonus Senex Dei præsentiam altè impressam animo, cujus custodiam ita sub virtutum nomine ambiebat. Hæc præsentia non tantum ad omnem in verbis & actionibus moderationem plurimum conferet, sed etiam inspirabit spiritum amoris sancti ad agendum cum proximo; quo maxime, ut in raptu suo cognovit B.

Magdalena de Pazzi, Christus in operariis suis delectatur. P. Bartholi in vita S. Ignatij l. 2. ait sanctissimam hanc Virginem in raptu, qui illi contigit anno 1599. 26 Decembris, inter cætera dixisse, Deum in cælo plurimum sibi complacere in anima S. Joannis Evangelistæ, & pariter S. Ignatij, quod ambo simili amoris spiritu proximorum salutem, dum essent in terris, procurare studuissent: & quoties filij S. Ignatij simili spiritu incitati animas ad Deum viam amoris adducere conantur, toties illos renovare complacentiam, & voluptatem, quam capit in cælo Deus ex anima S. Ignatij.

CAPUT XXV.

Quomodo verus Amor proximi ejus defectus toleret.

Sæpè miratus sum cur Apostolus in enumerandis partibus & velut ramis quibus se exserit, & dividit charitas erga proximum: 1. loco ponat, *Charitas patiens est, &* aliis terminis idem bis repetere videatur, dum dicit: *Charitas omnia suffert, omnia sustinet:* in quibus ea potissimum ferenda delignantur, quæ à proximo quem amat, ingeruntur: id scilicet bene

1.
Ferendo
probat
amor
proximi

vidit, & ut videremus, voluit Apostolus; nimirum neminem melius amare, quam dum sibi ob defectus gravem, & incommodantem amat. Illum secuti S. Patres, huic sustentia primas charitatis partes ferè dedere. *Nihil aequè amicū probat*, ait S. Augustinus, *quemadmodum oneris portatio*; imò ex mensura portationis magnitudinè amoris colligi censet S. Gregorius: *Tantum quisque portat, quantum amat*. Aristoteles ipse non tantum onera amici facilè, & cum voluptate ferri existimat; sed etiam dissimulari, excusari, diminui, & tegi. Mater tot infantis sui molestias fert non tantum patienter, sed jucundè, quia amat. Deus ipse tot ferendis hominum sceleribus tam longanimis, & clemens non esset, si eos non amaret, amorque eum faceret patiente in superabilem: ut proinde verum sit dictum S. Gregorij, **S I A M A S**, *portas*: Apostolum que merito nos monuisse, ut si velimus legem Christi, quæ est lex amoris, implere, alter alterius onera portemus. Id videretur innuere Senex voluisse ille Solitarius, qui cum alterum Senem humeris mortuum ad tumulum deferentem obvium habuisset, dixit: *Mortuum portas & ab vivos porta*; quasi hoc postremum multo foret altero præstantius. S. Gregorius bene ostendit sine hac mutua por-

tatione communitatem Ecclesiæ non posse subsistere: ut enim in ædificio lapis lapidem portat, & si onus illud detrectaret, omnia corruerent; ita in spirituali Ecclesiæ militantis ædificatione: *Nam sicut ego*, inquit, *mores eorum tolero, qui adhuc in conversatione boni operis rudes sunt, ita & ego ab illis toleratus sum, qui me in timore Domini præcesserunt, & portaverunt, ut portatus portare discerem, sed ipsi quoque à majoribus suis portati sunt*. Reciproca debet esse onerum si- ve imperfectionum supportatio, quia quique nostros pacimur manes, & ager cordis nostri lappis tribulisque & vrticis continuo repullulantibus, sicut & aliorum, imò & præ cæteris abundat, ut plura & graviora defectuum pò- dera nos in aliorum congeramus humeros, quam ab illis portanda nobis imponuntur, cum tamen contrariū plerumque nobis persuadeamus, similes illi Religiosæ, quæ cum ad Superiorem B. Magdalenam Vrsinam superiorem suã varias de aliis imperfectiones detulisset; addidit, ut putabat, Salubre consilium: nimirum duo instituenda monasteria; unum, in quo omnes imperfectæ ponerentur, v. g. cholericæ, loquaces, desides, murmurationibus obnoxia & similes; in altero verò virtutum, & instituti, pacisque studiosæ. Tum Mater: In quo è

PPP duobus

L. 2. in Ezech. Hom. 13.

3. Sit mutua toleratio.

4. Stultum monialis Consiliū.

In verbis Apoc. 23.

Hamil. 15. in Ezech.

2. Vi Dei in homines.

1. erendo probatur mor proximi.

duobus monasteriis velles includi? inquit: O in meliori, respondit altera, ut majori pace & quiete fruerer: & ego, inquit Mater, alterum eligerem; tum quia de numero imperfectarum sum, tum ut crebriorem exercendæ virtutis, & supportationis materiam haberem ad manum. Non aliter fuaderet charitas.

§. 2.

Quænam maximè in aliis toleranda, & quamdiu.

I.
Ferendi defectus naturales.

DEfectus naturales, & stupiditas naturæ, defectus memoriæ, parva in agendo & loquendo circumspexio, balbuties, nativa tarditas aut rusticitas, & similes, quos non culpa propria, sed vel parentum inculta indoles & incuria, aut aliquis casus attulerunt, Deo id permittente, ut aliis patientiæ materiam ministrarent. V. Franciscus à Puerio Iesu tam stupidis animi sensibus fuisse dicitur, ut plerique dubitarent an anno ætatis 23. rationis usum adeptus esset; nam neque tum discernere poterat, homicidium peccatum esse mortale, & homicidas ideò à iudicibus ad mortem condemnari: postea tamen evasit in virtutum præstantissimarum exemplar, Dæmonibus terribilibus, variisque à Deo supra naturam

prodigiis ob singularem in ipsum fiduciam cohonestatus. Itaque prætermisissis iis quæ corpus deformant, in pulchritudinem animarum cum S. Catharina Senensis, & S. Egidio intendenda est mentis acies, & quanti eas faciat, qui eas fecit, considerandum. Religioso sui ordinis contra fratrem delinquentem durius sentienti, & ut expelleretur dicenti bene respondit S. Iordanus Generalis Præpositus Ordinis S. Dominici. Satis adverto frater, fratrem istum, contra quem agis, non tibi tantum constituisse quantum Christo.

2. Defectus animi à passionibus malè domitis, & casu repentino aut morbo excitatis subito prorumpentes, qui, ut solet ignis inclusus, viam quærunt, & obvios fumo replent, tolerandi sunt silentio, & quasi sagittæ temere in aërem coniectæ liber cursus dandus. Quàm facile est dissimulando audire & silendo permittere, ut ventus seipso excitatus, sua sponte brevi concidat. Sumi molestia apertione januæ aut fenestræ dissipatur, ita cor perturbatione aliquâ fumans ubi in verba prorupit & per os nubilo illi viam dedit, continuo sedatur, & conquiescit.

Qui has verborum eruptiones eructationesque patienter tolerat, plus multo ostendit se habere charitatis, quàm alius qui in aliis

2.
Morales à passionibus.

liis erga proximum officiis se occupat? Rogatus aliquando unus è senioribus Eremitis incolis, quis apud Deum plus colligeret meriti & gratiæ, an ille qui dies sex integros in cella sua abditus absque potione & cibo traducebat; an is qui totidè diebus ægrotorū obsequiis & tædiis, ac querelis devorandis se totum dabat: etsi, inquit, prior ille abstemius se narius unco appenderet; nunquam ad alterius charitatē pertingeret. Plus interdū gravant verba, querelæ, tetrici vultus, & frons semper nubila, quæ cum morbo in ægrotis conjungi solent, quàm ipse morbi fœtor, & horror, & ad illum levandum laboris assiduitas atque contentio. Porro defectus illos etiam in sanis tolerare magnæ virtutis est: iram sine fundamento conceptam in verba aspera & injuriosa temerè prorumpentem tanquam sonum prætervolantem suscipere, tristitiam deinde contumacem & omnia verba & levamenta obstinatè repudiantem, amicè & cum commiseratione tolerare, hominem semper sua deprædicantem, aliena deprimentem, & in omni re suum judicium reliquis præferentem, què post unum aut alterum congressum alij divitant, patienter ferre, res est eximie & exaggeratæ charitatis.

Dux Bavarie dissimulato habitu

Lyduinam lectulo à variis morbis affixam visitabat aliquando; atque ibi fratris Lyduinæ conjugem, feminam variis animi commotionibus obnoxiam & contra ægram malè affectam, varia effutire cum injuria gravi conjuncta, ac insuper garrulitate suâ astantes obtundere cum videret, conversus ad Lyduinam: Quomodo potes, inquit, patienter ferre hanc Hirundinem, quæ domum totam ita perturbat? Tum Lyduina, Charitatis est hanc tolerare, tum ut nostrâ fortè patientiâ illa corrigatur, tum ut Christo in tolerando similes meritis crescamus & virtutibus, quarum materiam nobis illa subministrat: tum ne si abigantur, peiores desperatione fiant.

3. Sunt defectus ætatis aut morales, qui reperiuntur in rusticis, in pauperibus, in vetulis & similibus, dum illos ad fidem virtutis, quæ studium instruimus. Mirabilis in ea fuit Patientia duorum Franciscorum, Xaverij scilicet, & Salez, quorum primus quos non pertulit triginta viculis oræ piscatoriæ obeundis, instruendis & ad Dei cultum efformandis? Alter vetulam de reculis sulci balbutientè tam diu patienter audivit, donec ipsa sponte finiret; numquã aliàs antè interrupturus, etsi horas complures sanctum virum amicè audientem tenuisset.

Dices fortè: Quoties & quamdiu

PPP 2

diu

4. Exemplo S. Lyduinæ.

5. Defectus ætatis.

3. In quibus eximie porcus probatur.

2. orales innot.

6. Quamlibet sepe relinquat.

Vading.
in Annal.
1221, n. 2.

diu tolerabo? Si peteres à Christo, diceret fortè ille tibi, quod ad aliam interrogationem respondit S. Petro: Septuagesies septies, hoc est, si septies sumas numerum septuagesimum plusquam quingenties, ut scilicet tantum portes, quantum mali perseverantia charitatem & patientiam tuam exiget. Eregium præceptum hujus in patiendo longanimitatis, atque perseverantiæ dedit per literas Sanctus Franciscus B. Petro Cathany Ministro Generali, in quo hæc inter cætera continentur: *Mi frater, tibi commendo in tantum (scilicet Patientiam) ut quicumq; tibi impedimentum fecerint, sive fratres, sive alij, etiamsi te verberent, omnia debes habere pro gratia, & ita velis, & non aliud, & dilige illos, qui ista faciunt tibi, & non aliud velis de eis, nisi quantum Dominus dederit tibi, & in hoc dilige illos quod velis, ut sint meliores Christiani: in hoc volo cognoscere, si tu diligis Dominum, & me servum tuum & suum; si feceris istud, videlicet, quod non sit frater in mundo, qui peccaverit, quantumcumque potuerit peccare, quod postquam videris oculos tuos, nunquam recedat sine misericordia tua; & si non quereret, tu quaras ab eo si vult misericordiam: & si millies postea appareret coram oculis tuis, dilige eum plusquam me, & ad hoc ut trahas eum ad bonum, & semper miseraris talibus.*

§. 3.

Corrigenda, quæ tolerantur & quomodo.

Non ideo tamen placet Charitati, ut ita toleretur proximus, ut defectu correctionis abeat in pejus; vult ipsa delinquentes corrigi, & qui dissimulant aut lenta remedia admovent, contra bonum proximi facere censet (in qua maximam partem hominum peccare censuit vir gravissimus, doctissimus æquè, ac sanctissimus P. Iacobus Laynez nostræ Societatis post S. Ignatium Generalis Præpositus) sed vult, ut illud faciat, ut ait S. Chrysoströmus: *A mans, & dolens argue, increpa, obsecra, in omni patientia,* dicebat Thimotheo S. Paulus, ubi S. Joannes Chrysoströmus bene ponderat ista duo verba, *omni patientia*, hoc est suis numeris omni ex parte absoluta atque perfecta, ut nihil illi desit, nihil in illa ad perfectissimam patientiam desideretur. Venit aliquando unus aliquis ad B. Franciscum de Salez peccata confitendo expiaturus; sed ecce dum peccata sua depromit, ita illa denarrat, ac si historiam aliquam recitaret, seipsum quasi auscultans, & sibi suisque verbis applaudens. Videns vir sanctus tam malè dispositum penitentem, cepit amare flere, & in singulis ac suspiria

Charitati non repugnat correctio fraterna.

2. Francisci de Sales compatio in peccatorem,

suspiria effundi. Petit continuo poenitens ab illo an malè haberet. Respondit: Minimè verò, sed tu me pejus habes. Ego, inquit poenitens, nihil mali sentio, laus Deo. & profecutus est suam confessionem, ac enormia, sine animi sensu proferre in medium; hinc magis lamentari B. Franciscus, donec secundo rogat illum poenitens, cur ita fletet? Tum se flere respondit quòd ipse de tantis sceleribus se accusans non fletet, paucaque addidit, quibus in se reversus poenitens, & duritiem suam admiratus, qui non fletet ipse ob ea, quæ innocentibus tantam flendi occasionem ministrarent, abiit etiam & ipse in lacrymas, perfectà contritione per confessionem expiatus, novam planè vitam exorsus est.

Ad Gal. 6. S. Paulus peccantem vult instrui in spiritu lenitatis, hoc est mansuetudinis spiritu à Deo impetrato, ait S. Chryf. & id vult fieri eà suavitate & circumspectione, quâ uuitur amicus Medicus dum luxatum brachium suo loco restituit, ut vox græca καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιεικείης insinuare videtur: atque ut ait S. Augustinus, ægritudinem quodammodo & miseriam ejus suscipiendo quemadmodum, inquit, se inclinât, qui manum jacenti porrigit; non enim se ita abjicit, ut humi cum altero jaceat; sed incuruat tantum ut jacentem

erigat: ita induendus est quidam commiserationis affectus, qui nos nescio quâ amoris ac benevolentia catenâ proximo jungat, & ad manum adiutricem patienter admittendam disponat. Diabolus diabolum non expellit, ajebat ex antiquis vir in istis exercitatissimus; nec tu cum impatientia tua alterius impatientia medeberis.

Plato cum à mancipio poenas repetendas ob culpam gravem censeret, atque animo se commotum persentiret, amicum rogavit, ut vicariam sibi operam præstaret: quia, irascor, inquit. P. Galpar Berzæus Zelandus vir à virtutibus & prodigiis in India notus, cum Olyssipone ante ingressum in Societatem famulum ageret, quadam die ab hero præcipiti irâ correpto injustè fustò exceptus cum fuisset, tacuit, tum quidem; sed paulò post ubi ira deferbuisset, ad herum jam sui compotem cum baculo in manu rediit, quæ & illi obtulit, dicens, nunc si culpa id posceret, verberaret modò, aliàs non iram, sed rationem ad consilium in similibus eventibus advocaret.

Siste impetum, ait S. Augustinus, dum saneris prior. Id monuit S. Brigitam Christus Dominus, quæ in domestici alicujus reprehensione intra moderati animi leges impetum non continnerat, & quatuor ab illa commissos erro-

3. Sed non fiat irato jam animo.

4. Juxta Christi monita data S. Brigitæ. Epist. ad Galat.

res ostendit. 1. ipsa in impatientia motus esse prolapsam, quod nec verbum unicum tranquillè pati potuisset, cum ipsum Christus Sponsus & Dominus inter virgarum ictus, & verborum contumelias os non aperuerit ad exemplum, & robur in similibus addendum. 2. usam esse verbis mordacibus, & voce altiori, permittis exprobrationibus, cum ipse in cruce positus ab inimicis pacatè, & cum silentio ista pertulisset. 3. redundare ista in sui contemptum, pro cuius amore tantillum pati noluisse. 4. malum exemplum domesticis datū, quos bonis actionibus ad virtutis amorem excitare debuisset; itaque quatuor deinceps servaret. 1. caveret irā abripi. 2. si prima ira commotio insurrexerit, illam subfidere permittat tantisper dum penitus se remisisset. 3. si culpa iterum ad examen mentis vocata correctionem mereri videtur, illam exerceret cum omni mansuetudine. 4. si dubium remaneret, omnia silentio involueret.

5.
Sine correctione non fiat vera amicitia.

Vides plerumque animū charitate præditum, inter tolerantia dulcedinem, & correctionis amaritiam hæere suspensum, & nisi necessitas aut evidens utilitas exigat ad prioris partes magis inclinare, & quidem Christo auctore, cuius est in tenebris luce suā viam aperire; facienda tamen est ami-

ca correctio, aut ab amicitia præscriptionibus recedendum. Monere & moneri proprium esse veræ amicitia, ait Tullius: certè si quod ille dicit, verum est; amicum qui intuetur, tamquam aliquid exemplar intuetur sui, & erga amicum nos eodem modo affectos esse oportere quo erga nosmetipsos sumus, nullamque in amicitia pestem esse majorem quàm adulationem, blanditias, assentationem & omnium maximè simulationem; nisi enim amici apertum pectus videas, tuumque illi ostendas, nihil fidem & exploratum esse posse: si inquam hæc vera sunt, satis patet proximi, qui nobis in Christo debet esse amicissimus, defectus graviores non esse dissimulandos, si nostrā monitione emendari posse videantur.

Certè dixit S. Gregorius Nazianzenus nos ultimos scire ea, quæ ab aliis condemnantur in nobis; cur quæso id ego amicitia causa amico non præstem, ut id in cognitionem ejus veniat, & emendet, & publici sermonis materiam auferat? Augustus Cæsar filiam habuit impudicitia labe totâ urbe infamem, quod tamen ipse ignorabat; ubi rescivit, publico edicto deturpatam in exilium relegavit, & scelera, quorum pars latebat, parum potens iræ in omnium cognitionem protulit: deinde cum interposito tempore

Lib. de Amicitia.

6.
Amici docendi sunt ab amicis ea que apud ipsos fieri ignorant.

Exemplum Christi.

in locum iræ subiisset verecundia, gemens quòd non illa silentio pressisset, quæ tamdiu nesciunt, exclamavit: Horum mihi nihil accidisset, si aut Agrippa, aut Mæcenæ vixisset; quia scilicet ab illis ut fidis amicis tam de filia turpitudine, quam de remedio adhibendo monitus fuisset.

Hoc expectat vera erga proximum charitas; potesque homini verâ charitate erga proximum prædico hoc in ore ponere elogium, quod Antipatro dixit Phocyon: Non potes me assentatore, & amico uti. Veros amicos, quales S. Basilium & Gregorium fuisse fatentur omnes, magnâ in defectibus suggereendis libertate uti, relicta ab illis posteritati monumenta testantur. Philo coquum inter & medicum hoc intercedere discriminis dicit, quòd ille non tam hominis sanitati, quam voluptati serviat; hic è contrâ utilia procuret, blanda & nocentia avertat: atque hoc veri erga aliquem amoris esse argumentum.

7. Exemplum Christi Petrum castigantis.

Christus Dominus Petrum uti amavit impensè, ita ubi cespitavit, continuò verbo castigavit, nunc asperius; ut cum illum Satanam, hoc est adversarium appellavit, atque à se abegit; nunc etiam minando, ut cum restitanti dixit: *Nisi laveris te, non habebis partem mecum*: nunc familiarius, sed fortiter: *Quid ad te? tu me sequere*:

imò monitionibus suis non deferentem permisit cadere, optans habere discipulum humilem, & sui dissidentem potius, quam superbum, & alios contemnentem. Apostolos omnes non semel de primis dignitatibus contendentes, admonuit verbis amicis, nec quod mereri videbatur tam insolens & repullulans ambitio, verbo asperiore castigavit.

8. Et Martham.

Inter feminas dilexisse Martham Evangelia testantur; cum sororem hæc videret ætate juniori se subducere, ut novi hospitis alloquio, quod ipsa etiam facere optasset, otiosè frueretur; meritò apud illum justam, uti videtur, querelam deponit: *Domine, non est tibi cura, quòd soror mea reliquit me solam ministrare? dic ergo illi, ut me adjuvet*. Poterat Christus ejus querimoniam probare, & petitioni annuere, ac dicere: Meritò Martha conquereris, non debebat illa te junior suo arbitrio totum hospitem tractandorum onus in te rejicere; proinde jam dicam illi ut te juvet, erit postea alloquendi tempus, cum occupationes, quæ nunc urgent, defluerint: sed noluit Christus tam molliter cum illa agere, quam robustioris charitatis & patientiæ esse norat, voluitque utriusque augendæ suppeditare materiam, nos verò totamque posteritatem, quid potissimum curis nostris spectare

spectare oporteret, instruere.

9.
Promissa
correctio-
ni oratio-
ne.

Verum quia longè nos ab illo
cælesti Christi lumine, quo in
monendo utebatur, absumus; ex
virorum sanctissimorum consilio
antequam moneamus, duo nobis
præmittenda sunt, Oratio, &
Consideratio; prior lumen im-
petrabit, quid, quando, & qui-
bus verbis ista monitio instituen-
da sit; an rectè & parabolicè, ut
Nathan cum Davide; an prorsus
dissimulatè, ut qui regiæ fæ-
minæ sectionem venæ prorsus
abauenti, lanceolam mollibus
pannis obtectam, brachium dum
fricat, imperceptibiliter infixit;
an verò aperte & eo verborum
apparatu, quam res & qui monen-
dus est, exigere videbuntur; ad
quod Consideratio subsidio ve-
niat. Priùs ad *limum* quàm ad *lin-
guam*, dicebat S. Augustinus, &
quàm sæpè tum à Salomone in
Proverbiis, tum à Sapiente in Ec-
clesiastico de verbis nostris stater-
rà ponderandis monemur; quod
si unquam locum habere debeat,
maximè dum admonitionem pro-
ximi à nobis charitas exigit; tum
enim necessarium est, ut non in
linguâ cor, sed in corde sit lingua,
ut S. Spiritus monet, ut nobis si-
mul, & proximo prodesse possi-
mus.

Eccl. 21.

10.
Et hoc ne
pergant
esse mali.
Ep. 72.

*Diligendi ergo sunt mali, ut non
sint mali*, dicebat Macedoniano
S. Augustinus. Atque ad eundem

modum dixerò: *Tolerandi sunt ma-
li, ut non sint mali*. & si nimia tole-
rantia noceat, dicam; corrigendi,
castigandi, puniendi sunt mali, ut
non sint mali; quando scilicet eò
devenit malum, ut punire sit mi-
sericordiæ, tolerare & dissimulare
crudelitatis: *Sicut enim*, ait idem

ibid.

Doctor, est aliquando misericordia

puniens, ita est crudelitas parcens.

Crudelitas est Pædagogus, qui

alumnus suum cum serpentibus

sinit colludere, nec puniendo re-

trahit: è contrà qui ferrèa mole

semisepultum violentè extrahere

conantur, nimia præcipitatione

contra misericordiâ delinquant,

quæ pedetentim terram eruit, &

quasi frustulatim malum amovet:

Medicus, qui in secunda aperien-

dayè vena tumultuariè procedit,

graviter interdum vulnerat: sit ergo

tolerantia longanimis, sit

quando toleratum est satis, cor-

rectio circumspècta: quæ non

eousque differenda, donec quasi

aperto sinu amicè & tranquillè à

reo excipienda putatur: vix enim

unquam ad correctionem deve-

niendum erit, si tam benigna di-

spositio requiratur. Monendus

etsi nolit, volet postea, ubi pri-

mus impatientiæ impetus defer-

buerit. Obstetrix interdum par-

turientium dentibus impetun-

tur, nec idè ab opere cessant; operam enim suam probandam

sciunt, ubi primi dolorum aculei

remi-

11.
Sed fiat
correctio
moderata
& pedetentum.

Non
ten
alio
defe
is c
pro
non
fuit
Eri

remiserint; & Medici à Phreneticis ingentia mala tolerant quæ dissimulant, quia illorum fontem non hominem, sed amentiam esse norunt. Ita facit is qui sincero amore proximi salutem procurat; tolerat, corrigit, reluctantem patitur, verba & contumelias devorat, dummodò desiderato salutis proventu potiatur.

Porro ut tolerantia tua suis numeris sit absoluta, vide ut nemini defectus aliorum, quos toleras, aperias, ne molestiam quam inde sentis, familiaribus manifestes. Laudatur Tobias, quod sepeliret mortuos, tu peccata proximi laudabilis multo, teste Chrysofomo, silentio velut humo obrue. *Commoriatur in te*, ait Sapiens, imò non tantum commoriatur, quod fit dum in te vitam, hoc est, omnem motum quo ad alios procedat, defectus iste amittit; sed etiam in te & tuo pectore sepulcrum inveniat: ne similis sis stulto, de quo ibidem Sapiens, qui quasi sagittam haberet in femore, subsistere nequit, nisi illam extrahat, & alterius aures & cor, defectum proximi propalando, velut venenato telo vulneret: in quo etiam interdum peccat nimia inter amicos cordium quasi communitas, dum quod in unius cordis recessu de proximi defectibus reconditum est, id inde in amici communem notitiam edu-

citur, fitq; dum exoneratur apud amicum animus, ut oneretur apud Deum conscientia, & charitatis in proximum, quæ defectus illius in silentio tolerat, merces deperdatur: occulta enim proximi macula, tuâ culpâ in plurium venit notitiam, dum amicus tuus, id quod illi in aurem insusurrafit, cum tertio eadem amicitia lege communicat, & hic etiam quarto; donec res publico quasi praconio celebretur, urbemque pervadat sicut guttas è tecto decedentes inter se misceri, & simul in unam collectas in plateas protrudi conspiciamus.

Ne dicas id amicitia, & communi inter amicos levamento, atque silentio permitti. Habes amicum nobilissimum Christum Dominum, ad cujus pedes vel coram Eucharistia, vel in imagine crucifixi prostratus cor tuum, quantum lubet, exonera, proximi errata ibi deponere, condonanda, & corrigenda: evitabis tum illa Scripturæ sacræ horrenda vocabula, quibus detractores Deo odibiles maledicti, & ipsa abominatio esse declarantur: evades damna tua, & aliena. Ut turris ex aggesto pulvere nitrato dissiliens, seipsam evertit, & vicina labefactat; ita fit, quotiescumque compages charitatis, quæ inter te & proximum ad instar turris fortissimæ deberet subsistere;

Qqq nescio

13.
Ne levandi quidem
mœtoris
causâ.

14.
Sed Deo
communi-
cando ad
auxilium
petendum.

nescio quâ flammâ linguæ & cupiditatis accensa dissolvitur, & perit. O quàm melius fecit ille Religiosus S. Bernardi affecla, qui dum animum nimis longâ alieni peccati tolerantia fatigatum levare vellet, ante altare B. V. onus illud deposuit, & solamen invenit: & alter, qui in tantum siluit, ut sanguinem venâ disruptâ evo-meret, sanctitatis futurâ præ-
nuntium? Hortatur ut id facias, S. Gregorius, & dicas hos duos versus ultimos tertij Psalmi Pœnitentialis: *Ne derelinquas me Domine Deus, ne discesseris à me: intende in adjutorium meum Domine Deus salutis meæ*: hos si perseveranter repetieris, auxilium, & dubio procul, & levamentum impetrabis.

Super 7.
Psalmos.

Ex omnibus dictis patet, quàm hoc officium charitatis peccata proximi tolerantis, imò & quantum lex justitiæ patitur, tegentis, acceptum sit Deo, præsertim cum in veteri instrumento per os Sapientis prædicari jussit: *Univerſa delicta operit charitas*; & in novo per S. Petrum proclamari: *Charitas operit multitudinē peccatorum*. Si universa obtegit, si multitudinem cooperit, quomodo non unum aut alterum facilius & propensius abscondet?

15.
Exemplū
tegentis
alienum
peccatum

In hanc partem propensi semper fuere viri sanctitate præstantes, è quibus unus inter Eremitas incolas maximè celebris nobile

facinus designat. Accurrerunt & cæcæ ad illum certatim alij juniores, dixeruntque: O Pater, veni citò, ecce facinus horrendum, & detestabile: fæminam jam vidimus in unius Monachi fatigatum ingredientem: accurre, quæso, ut illa deprehendi possit. Surgit, & illis comitantibus, primus cellulam intrat, & primò intuitu advertit fæminam sub sportula delitescere; atque ut peccatum tegeret fratris, ipse quasi fatigatus sportulæ insedit, aliosque per omnes cellulæ angulos, & laribula prædâ investigare jussit; quam cum non reperissent, illos redarguit, quòd tam faciliè in fratrem insurrexissent: iisque dimissis ad delinquentem conversus, sermone illum admonuit, & tantæ charitatis demonstratione victum ad novæ vitæ studia convertit. Non tegit charitas peccata, ut foveat, sed ut igniculis in mantello suo absconditis illa consumat, & proximum liberet.

Filij Noë Sem & Japhet, dum retrocedendò pallium tegendæ patris ignominie humeris excutiant; ab eo evigilante benedictionem accipiunt, cum è contrâ Chanaam irrisor, probrosæ maledictionis telo percutitur, etiam in posteros propagando. Ita Christus nobis charitatis suæ benedictionem & patrocinium ad peccata nostra tegenda, ac remittenda

apparens suavit, ne migraret, sed ex Præfulis aulteritate victoriarum, & excellentioris in cælo coronæ materiam caperet. Acquievit juvenis cognominis sui Patroni consilio & virtutibus meritisque auctior post aliquot annos ipso S. Joanni Baptistæ sacro die migravit in cælum. Christum ipsum tibi suavitorem adducam, qui rogatus à S. Gertrude, cur tam molestam Abbatissam & suis moribus toti monasterio onerosam præfecisset: respondit; ut quasdam Sanctimoniales, quas amabat, hac occasione ad robustas obedientiæ & patientiæ virtutes eveheret. Adducam & S. Ignatium, qui fratri coadjutori aliorum consuetudinem fugienti, quod ad iram facile concitaretur, suavit, ut potius aliorum confortium quæreret, ubi frequentem se vincendi materiam haberet; virtutes enim mansuetudinis, patientiæ, & fraternæ charitatis sine dimicatione non acquiri: ad sanitatem corporis tuendam duo requirebat Democritus, mel intus, & oleum foris, hoc est animi tranquillitatem, & palæstricam corporis exercitationem, quando athletæ oleo delibuti, hoc unum spectabant, ut luctando, adversariumque prosternendo superiores evaderent: quod ille ad corporis vires augendas, ego cum Aristotele, ad virtutem eximiam

comparandam requiro. Duos virtutis hostes præcipuos dicit esse Philosophus, nimiam quandam naturæ nostræ ad voluptatem propensionem, & difficultatis sese offerentis horrorem & fugam. Priori resistendum, cum posteriori decertandum usquedum vincas.

Senecæ aliquando amicus hanc quæstiunculam moverat: Quantum proficiam? & respondit: Quantum tentaveris; sive quantum tibi vim intuleris.

Itaque ut ad praxim veniamus, fortè meritò tibi suadere possem, ut cum Alexandrina Matrone feminam aliquam cum tuo humore valde pugnantem, aut famulum agrestem, & ad imperia durum jussaque exequenda parum idoneum in domum duceres, atque hac in parte non tam S. Catharinam Senensem, quæ quid simile fecit, quàm B. Ilidorum, qui omnes, alijs ob morum in-

5.
Factum S.
Ilidori
laudabile

temperantiam parum gratos, admittere ad suum contubernium, non tã ut eos tolerando, se vinceret, quàm ut illi ejus mansuetudine, & charitate vincerentur, & meliores evaderent; quod ferè semper assequatur.

Habes fortassis in familia famulum aliquem tuis moribus parum consentaneum, nō vides in illo vitia, quæ gravem censuram merentur, sed quidquid sit, ob nescio quam

Severè
mimum
judican-
tis pœna.

Jordanis de
Saxonia. 4
c. 2.

Et Christi.
sto.

Et S. Ignatium.

Apud
Laertium.

4.
Ethic. 4.
Duo virtutis
hostes, propensio ad

quam parum consentientem cum tuo genio agendi modum eum benignis oculis non aspicias, & primâ occasione domo emittere destinas: si te amas, rogo ne feceris: ne in eandem cum Timotheo Anachoreta calamitatem incidas: hic Abbati de fratre aliquo negligente querelas deponenti, & quid de illo faceret sciscitanti, consilium dedit, expelleret illum è cœnobio. quod factum est: sed ecce gravis Timotheum invadit tentatio, mens illi in tenebris, animus in mœrore, propemodum in desperatione: clamat ille, & lacrymis resperfus expansis ad cælum manibus ingeminat, Domine miserere mei: tum vox de cælo, quia durus fuisti in fratrem, eumque afflictionis suæ tempore despexisti, atque abigi voluisti; ideo etiam durum contra te cælum experiris. Ne ergo hunc famulum parum tibi gratum amandes, sed potiùs eum tibi à Deo donatum, ut virtutis exercendæ palæstram, ac victoriarum materiam aspice, & fac modò, quod quidem durum, sed postea fecisse semper voles. Ex antiquis illis eremi incolis Senex tranquillæ mentis, & virtutis reconditæ, passus erat per annos complures furem monachum, qui rapiebat clam, quæ habebat in cella: videbat hoc Senex, nec tamen hominem objurgabat; sed dicebat sibi: Credo

quòd opus habet; majoremque ipse laborem propterea, & abtinentiam à se exigebat: morti proximis, cum adessent fratres, conjecisset in furem oculis, rogavit ut propiùs accederet; apprehendensque manus ejus, & exosculans, dixit: Gratias ago istis manibus, frater, quia illæ mihi cælum aperient: ille verò ad hæc verba compunctus, virtutis studium repente, & animosè ingressus inter præstantiores monachos habitus est.

Neque mihi dixeris famulum, quem à te amari volo, præter cupiditatem & rusticitatem, ingratum præterea & beneficiorum immemorem prorsus esse ac propterea omni benevolentiæ & amore indignum: non enim arbitror te aliud in illo spectare, quam Christum, cujus imago est, quem suo loco tibi amandum ipse substituit, tantoque amorem tuum Christo gratiorè futurum, quanto minus in famuli indole & moribus reperis amabilitatis. Vide hujus rei egregiù in Eulogij Alexandrini facinore testimonium, Magni Sancti Antonij calculo probatum; rem fusiùs à Cronio S. Antonij interprete narratam compendio refero. Eulogius sæcularibus literis eruditus, immortalitatis amore rebus in pios usus divenditis, quantum honestæ sustentationi necessarium videbatur, sibi reservarat, quam

7.
Etiam ingrati paterer, quia Dei imaginem.

8.
Eulogij exemplo.

Q993 etiam

etiam cum infirmo aliquo, quem domi aleret, partiri cogitabat: opportunè ergo reperit in platea mendicum membris captum, elephantiasi laborantem, quem volentem, & latantem jumento impositum domum devexit, pedes lavit, lectulum stravit, cibum paravit, & in os ingessit, omniaque charitatis officia tanto affectu benevolentiaque exhibuit, ac si in illo Christum præsentem habuisset. Processit res bene annos quindecim, hinc humanitate & obsequiis, illinc gratiarum actione, & beneficij deprædicatione certantibus: sed ecce Dæmon constantiæ, perseverantiæque palmam infringere adorsus, ægroti animum utpote debiliorem invadit, odium, & quasdam furoris & insanæ faces contra Eulogium accendit, obsequia repudiat, verborum suavitatem pro convitiis habet, omnia fastidire, abjicere, & perhorrescere; denique velle ut in plateam reiectus pristino loco restituatur. Eulogius contra omni industriâ placare hominem, alios ad eum deliniendum adducere, omnem diligentiam & assiduitatem in eo juvando polliceri: sed frustra, jam cor hominis Dæmon pervicaciâ obsederat, & omnia remedia respuebat, donec de fratrum consilio ægrum navissimum secum ad Magnum Antonium adduxit, qui divinitus e-

doctus, cum coram magna hominum turba, quæ consilij petendi causâ advenerat, Eulogium de inconstantia reprehendisset, ad ægrum conversus: magno clamore; Elephantiacæ, inquit, cæno, & luto horride, nec terra digne, nec cælo, nõ desinis injuriam Deo verbis contumeliosis inferre? nescis eum, qui tibi ministrat, Christi vices gerere? Quomodo ausus es contra Christum talialoqui; nam propter Christum ille se talibus erga te obsequiis mancipavit, adeoque illum & simul Christum mordaci tuo sermone lacerasti: dimissis deinde cæteris, ad utrumque reversus, Ne quis veltrûm, inquit, filij, ab altero se separet, sed simul ad cellulam omni angore & rancore deposito remeate: brevî vos Deus ex hac vita evocabit, adeoque hæc ultimâ luctâ exerceri debuistis, ut brevî coronemini; ne ergo aliò migretis, ne si fortè Angelus veniens, vos in eo, quem dixi, loco invenire non possit, utrique coronis fraudemini: ita fecerunt, & Eulogius quidè quadragesimo post die, mendicus verò triduo post è vivis migravit.

§. 2.

Variae rationes, quibus ad amandum eos, à quibus læsi sumus, inducimur.

1. Ferendi inimici.
1. Ne injuria non condonata terrorem eliciat.

Rom. 17.
in Euzary.

2. Quia eadem manet mensura.

PRUDENTER attende, quid nocenti tibi apud Deum ista animi tui à proximo alienatio, pejori fortassis te loco constituit, quam sit ille, quem a quis oculis ferre non potes: ille fortè jam respuit, & cum Deo rediit in gratiam, tu è contrà ob mentis tuæ perveraciam, eum à te alienasti: fac tamen non respuisse, tum de vobis duobus verum erit, quod dicit S. Ambrosius: *Vterque condemnatur, neuter absolvitur*: quàm multum boni pro re caduca & fugitiva deperdit! *Dum foris, inquit Gregorius Magnus, invicti esse cupimus, intus graviter ferimur, & dum parva foris defendimus, intus amittimus maxima; quia dum rem diligimus temporalem, veram amittimus dilectionem.*

Secundò attende, quod quotidie postules à Deo, quid aeternâ Dei lege sancitum sit, & ore Christi promulgatum, ut eâdem mensurâ te tractet Deus, quâ tu proximum, & si benignè & clementer, tu quoque à Deo benignè & clementer habearis: multis nunc peccatis obnoxius es, &

ut Gregorius Nazianzenus loquitur, *hac lutea massa plurimum aris alieni circumfere; veniam ergo alienis peccatis tribue; ut tuis impetres misericordiam Deo nomine tui prabe, neminem unquam Deo prius aliquid erogasse penituit.*

Orat ad Principem ut civibus ignoscere

Tertio, Filius Dei esse potes, licetque tibi, inquit idem Sanctus, nullo labore divinitatem assequi, noli oblatam divinitatis occasionem amittere. Jubeat Dominus, inquit Hugo de S. Victore, charitatem usque ad inimicos extendi. **D**ic Domine quam mercedem dabis, si diligamus inimicos nostros? Ut sitis, inquit, filij Patris vestri, qui in cælis est; si amarum videtur, quod audienti jubetur, sit dulce, quod obedienti promittitur. Audite Christiani, audite filij Dei, ut paternam possideatis hæreditatem, non solum amicis, sed etiam inimicis impendite charitatem. S. Augustinus: *Grandis, inquit, est labor inimicos diligere, sed grande præmium: efficietis enim filium Dei, si te aliquis dives in hoc seculo vellet adoptivum filium facere, quomodo servires? & durissima, & aliquando etiam turpissima convitia sustineres? quod ergo ille sustinet propter temporalem substantiam, tu sustine propter aeternam.*

3. Quia condonando Filius Dei esse potes.
L. de anima c. 12.

Serm. 5. de S. Stephano.

Quartò, vide quem imitari, malis Christum, cum quo vis beatam aeternitatem agere, an dæmo-

4. Quia a-lias dæmonem imitatis,

dæmonem, cujus consortium apud inferos perhorrescis; ille in cruce injurias atrocissimas condonat, & mala ingentia ab eorum capitibus avertit: dæmon contra odio perpetuo contabescit. Moveat, inquit Nazianzenus, te exemplar tuum, fac Deum imiteris, non mundi Principem: egebis aliquando Dei misericordiâ, cum hujus mundi scena dissolvetur, tu modò condonando injuriam in istud tempus divinæ benevolentia præsidium tibi para, ne cû dæmonis sectatoribus fulmine maledicti sempiterni percussus percas. B. Wolstanus diu hominem ad fratris necem remittendam in omnes partes versaverat, cumque videret se nihil proficere, cum justâ indignatione motus coram frequenti concione dixit: Christus in Euangelio nobis enuntiat: *Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur.* Constat ergo quòd si pacifici sunt filij Dei; discordantes sunt miseri, & filij diaboli: illi ergo, cujus filius es, te commendo, & trado te satanæ ad interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die Domini: ille continuò à dæmone infestari, stridere dentibus spumas jacere, crinem rotâre, & in terram elidi. Miseratione commoti, qui aderant, rogant Sanctum, succurrat, & malum hospitem abigat: ille acquiescit & dæmonem jubet facessere; sed cûm

Horrendū
exemplū.

ille jam libere nondum necem condonare vellet, iterum jussu Præsulis à dæmone invaditur, & torquetur; iterumque ad populi preces liberatur: sed cûm nec tum quidem parcere vellet; tertio satanæ traditur, donec membris omnibus concussione labefactatis prope jam ageret animam; tum tandem pacem inivit, & inimico reconciliatus est, deinceps sanus & incolumis.

Quintò, ambo estis membra corporis Christi, & Deo dante futuri simul membra Ecclesiæ triumphantis. Cûm aliquod malum unum ex tuis membris invadit, an non illud præ reliquis foves, ungis, & contra minantem labem defendis? cur id ipsum hic non facis? *Humerus meus cum junctura sua cadat, & brachium meum cum ossibus suis conteratur, dicebat Job;* malum sibi tam ingens inprecando potius, quàm mutua charitatis vinculum abrumpere: & tu tam contumaciter, in tui altero membro avulsione perseveras! *A junctura humerus cadit,* inquit S. Gregorius, *cûm aliquid adversitatis animus ferre non valens fraternam concordiam relinquit: & brachium conteritur, quia operatio nostra solvitur, nisi per charitatis vinculum patientia conservetur: sua enim bona perdit operari, qui aliena mala renuit perpeti.*

Sextò mille talentorum Deo debi-

5. Quo
terque
jubem
corporis
membra.
cap. 31.

6. debitor es, quin aliquam injuriam proximo remittis, ut tam immensi debiti summa deleatur: quantum hic, quātū deinde in ignibus purgatorio pœnarū te manet; nisi aliis ignoscendo, tu quoq; apud Deū indulgentiam & remissionem invenias? B. Blonda ex tertio Ordine Servitarum, dum filij atrocissimam necem ignoscit, à Christo in filiam adoptari, & Matri cū Joanne commendari, ac virtutibus in vita, & miraculis post mortem illustrari meruit. B. Joannes Gualbertus dum obvio inimico, & veniam de genibus postulanti reconciliatur, erectumq; dignatur amplexu, à Christo Domino, dum ejus de cruce pendens effigiem exosculatur, capitis inclinatione, approbationem meruit, novi quodammodo amoris osculum, quod cæterarum gratiarum, quibus de cælo locupletatus est, principium fuit. B. Stephanus Italus dum injurias pro beneficiis computat, eorumq; auctores amicorum habet loco, ante mortem à beatis genis miravoluptate perfunditur, & ab iisdem deinde triumphantis in modum inter muscos concentus devehitur in cælum.

7. Septimò quandiu illam tuam animi alienationem foves, totus semper in felle & aceto ac amaritudine es, cælestis consolationis incapax: diceret enim tibi Deus,

teste Augustino: Plenus es aceto, ubi vis mel ponam? funde ut implearis? Sed quòd maximè cavere te oportet, est, ne à felle hujus vitæ, ad amaras illas fellis & absynthij portiones tibi apud inferos præparatas, & numquam exhauriendas transire cogaris. Nobilis in Belgio fæmina mariti, filiorumq; neces Sanctorum virorum sollicitata sæpius precibus condonare nunquam voluit, nec S. Arnulphum cælestem vindictam minitantem audire; qui cū è domo illa vix pedem extulisset, con surgens de repente turbo eam à fundamentis subvertit, & miseram oppressit, omnibus domesticis, qui multi erant, illæsis.

Vt ergò alienationem averfionemq; animi erga aliquem tanquam charitatis hostem pertinacissimum debelles, industrias ex Sanctis Patribus suggero: ac primò ut Augustinum audias, qui ad Profuturum scribens, monet non esse iram etiam bono prætextu facilè admittendam: *In hospitibus ignotis, inquit, recipiendis solemus dicere; multò melius esse malum hominem perpeti, quàm forsitan per ignorantiam excludi bonum, dum cavemus, ne recipiatur bonus: sed in assecibus animi contrà est: nam incomparabiliter melius est etiam ira juste pulsanti non aperire penetrabile cordis, quàm admittere, non facile cessuram, & per venturam de surculo ad tra-*

Insignis punitio nolentis condonare. *Surgens in vita S. Arnulphi in Aug.*

8. Industria ad condonandum.

1. Facilius iram excludere quàm admittam extrudere.

R r r b e m :

beni: audeat quippe imprudenter crescere citius, quam putatur; & non erubescit in tenebris, cum super eam sol occiderit: Ad alia si potes cogitationem diverte. Vir probus, ait Abbas Joseph apud Cassianum, tum temporis non presentem considerat statum, ut proferat ea quae suggerit animus exasperatus, sed vel recollit gratiam praeteritae charitatis, vel reformandae pacis reintegrationem mente prospicit, & dum se ad dulcedinem servat concordiae mox futurae, amaritudinem praesentium non sentit iurgiorum.

Coll. 17.
c. 18.

2.
Pete patientiam à Deo & voluntatem condonandi.

Secundò brevem aliquam precationem pro illo, qui injuriam intulit, ad Deum funde, & simul silentium ac patientiam efflagita: quod Hieronymus i. Paulam fecisse memorat: allabetur tum velut, quidam ros de caelo, qui bullientem animum refrigerabit.

Tertiò vide ne apud amicum de injuria accepta animum exoneret; pone custodiam ori tuo, imò cordi tuo, & si alius qui aliquid inaudit, prior ipse te interroget, aut se tibi condolere profiteatur; tu factum excusa, eleva, extenua: dic cum B. Francisco Borgia: Rectè ille à se factum existimat, zelus non est improbandus, majora peccatis meis debentur: si quid peccatum, veniam illi precor.

Quartò si occasio ferat, homi-

nem amicè saluta & alloquere. P. Petrus Faber nullum ad averfionem impediendam, aut tollendam, efficacius remedium reperisse se aiebat, quam congressum ejus, à quo averti te sentis, non fugere; sed quarere. Et è contrà S. Gregorius ad istas similitudines, & discordias fovendas & augendas nihil validius esse aiebat, quam in mutuis occurribus vultu terribulum, morosum silentium, oculos subtristes, & ad alia vagos. Dum accensus animus, inquit, à consuetudine locutionis restringitur, per accessum temporis penitus à proximi dilectione separatur, & acriores stimuli ad mentem veniunt, atque in irati oculo festuca in irabem vertitur, dum ira in odium permutatur: unde bene ante nos quidam sapiens dixit: Cogitationes iracundiae, viperae sunt generationis, mentem commedunt matrem suam. 5. Cum experiris. Hac in parte difficultatè, imitare B. Maseum, S. Francisci discipulum, qui cum erga inimicos omnia amici exhiberet officia, sibi tamen non faciebat satis, quòd ea non obiret cum alacritate, & animi dulcedine; sed quasi violentè à se extorqueret, tamdiu orando apud Deum institit donec gratiam inimicos aegre ac amicos cum omni suavitate complectendi impetraret.

4.
Inimicam saluta.

10. c. 20. lib.

CAPUT XXVII.

*De zelo animarum, quodq̄
in omnibus officiis erga
proximum sit ultimò spe-
ctanda salus animæ.*

I.
Perver-
sum ho-
minum
de animi
rebus ju-
dicium.

HAlluciamur plurimum in re-
cta rerum æstimatione, dum
ea quæ oculos corporis fugiunt,
vix suum plerumque apud nos
pretium inveniunt. Furatur ali-
quis pecuniæ vim ingentem; do-
mum proximi incendit, capitalia
sunt ista, & omnibus suppliciis
castiganda: alter verò dum clam
famæ detrahit, dum turpiloquio,
& obscænis narratiunculis ani-
mum pueri, aut virginis pestilen-
tibus flammis accendit, & lepi-
dus, ac disertus homo habetur.
Hic si aliquid apud se non suum,
sed ad proximum spectans repe-
riat, continud restituit; at verò
dum nescio quam animi aliena-
tionem fovet & charitatem be-
nevolentiamque quam proximo
debet, non exhibet, se crimino-
sum non putat, quia non ita ocu-
los ferit furtum illud, imò dum
ocasio de proximo illo bene lo-
quendi se offert, tacet, vel ip-
sum silentium, quàm sit ab illo a-
versus, dicit. Ita si centum pau-
peres quis simili vestimento do-

net, omnium in se oculos & ora
tantâ libertate convertit, at si
Concionator aliquis centum ani-
mas, pigritiæ gelu torpentes, flâ-
mis amoris accendat, quia ille in
oculos spectantium non cadunt,
nihil, quod famam publicumque
præconium mereatur, fecisse ju-
dicatur.

Corrigendus ergo est error il-
le vulgaris, & animarum super
res cæteras præstantia propius
inspicienda, quantusque sit in
illam Christi amor, quàm gra-
tum illi quod in illis juvandis im-
penditur studium, & quàm exi-
miâ in cælis mercede compensan-
dum.

S. Catharina Senensis animam
famæ peccatricis, cujus salu-
tem precibus impetrarat, è cor-
pore egredientem vidit tantâ pul-
chritudine, ut illi explicandæ im-
par sit omnis eloquentia. Tam
Christus ad illam: Vides filia ho-
mini meritò pro salute rei tam exi-
miæ pulchritudinis labores om-
nes esse subeundos, & cum ego
tanta pro illa fecerim, & passus
sim, homini non inferiora esse
toleranda. Dixit illa deinde Con-
fessario: Pater, si unius animæ
pulchritudinem posses intueri, li-
benter pro ejus salute centies
morte appeteres; & quid mirum,
cùm Christus vitam mille mun-
dis nobiliorem pro unica semel,
& millies, si necesse foret, libenter

2.
Animæ in
gratia
pulchri-
tudo.

R r r 2 daturus

daturus sit.

3. ^{Quanto} Beata Magdalena de Pazzi, cum studio curanda animæ subditurum. Christus animas, quas illi instituendas formandasque in tirocinio traditurus erat, commendaret; volo, inquit, ut pro mensura gratiæ, quam tibi dabo, tot tibi oculos procures, quot animas tuæ curæ commissurus sum; volo ut famelicis sis cibus, sitientibus potus, nudis vestimentum, captivis hortulus, & afflictorum consolatio. Vidit ipsa in raptu unum aliquem in cælo gemmis undique radiantem, & intellexit gemmas illas repræsentare animas, quas ille Christo cæloque pepererat.

S. Catharinam Genuensem lego edoctam cælitus, ut exoratione Dominica sumeret verbum, fiat ex Ave Maria nomen Jesu, & omnibus sacris paginis verbum Amo: quo innuebat cælum, inter cætera, quæ à nobis potissimum exigit Deus, amorem esse saluitemque animarum.

Hinc Magdalena de Pazzi suis Novitiis hac cogitatione stimulos addere solebat, nimirum Deum aliquando rationem repetiturum fœcordiæ & negligentia, qua factum fortè est, ut mille ad inferos corruerint animæ, quæ saluæ fortè fuissent, si quâ par est diligentia ac fervore sanguis Christi à nobis æterno Patri ad earum salutem fuisset præsentatus: non est actio, quæ in hunc finem hoc san-

guine purpurari, Deoque offerri non possit. B. Gertrudis dum Dominica septuagesimæ, quando populus genio ante quadragesimam dies aliquot indulgere solet, apud se cogitaret, quid gratum facere posset Deo, docuit illam Christus, ut cum aliquid corpori conveniens, ut sunt cibus, potus, somnus aut quid simile, caperet, corde vel ore ita Deo illud antè repræsentaret: Domine, hunc cibum sumo, aut hoc vel illud aggredior junctum tuo amori, quo inter homines agens illud sanctificasti, simile quid operans ad laudem & gloriam tui Patris, totiusque generis humani salutem, teque suppliciter rogo ut hoc modo tuo amori conjuncta redundet ad majorem beatorum, qui in cælo sunt, hominumque qui in terris agunt, salutem, & eorum, qui in purgatorio torquentur, levamentum. O quàm res actionesque bene procederent, si Christi actionibus velut insertæ novam inde ad animarum bonum efficaciam fortirentur! Aristoteles in pauperem ingratum aliquam elemosynam contulerat; cumque amici dicerent; beneficiorum illud videri malè collocatum: dixit hominis mores non attendi, sed naturam auxilio egentem: qui Christiano pauperi aliquid pro corpore subsidij largitur, bonum opus facit; sed longè altiùs assurgit, & charitatem

4. Praxis bonæ intentionis à Christo edocta.

5. Et Elemosynæ faciendæ.

tatem suam exaggerat, qui simul prece silentio ad Deum factâ illi animæ salutem impetrare conatur; & cum non suppetit, quo corpori ejus succurratur, semper tamen hoc reconditum pro ejus salute votum est in promptu, quod illi denegari non debet; multò magis illi profuturum ait S. Ambrosius, quàm omnis pecunia, quam ex vendita hæreditate derogare posset. Bonum consilium hærenti datum, omni bonorum temporalium largitioni præponderare, ait S. Chrysostomus: Si subsidio corporeo hominem è faucibus mortis eripuisse tanto in die supremi judicij, ab ipso judice præconio extolletur, tantaque mercede compensabitur; è Dæmonis unguibus & morte sempiterna eruisse perituram animam, quid tandem laudis præmiique merebitur?

S. Antonio Florentino Archiepiscopo sportulam fructibus plenam obtulerat homo rusticanus sperans à liberali Præsule munus aliquod se relaturû: in sed fecellit eum spes sua: nam Præsul laudatis fructibus, & gratias homini agens hoc tantum illi dixit: Deus tibi copiosè retribuatur, amice mi Rusticus spe frustratus, mæstus abibat, & querulus: Cum id resciscens Archiepiscopus hominem revocat, & in una chartula verba, Deus tibi retribuatur, exscribi, at-

que in una parte bilancis illam reponi; in alterâ verò parte sportulam cum fructibus collocari jussit, ac præpoderante chartula & sportulam in altum elevante rusticum allocutus: Vide, inquit, mi homo, quantû exigua precatio multis opibus apud Deum prævaleat, & me deinceps, ut iniquum, tui doni æstimatorem non accusa. Ut hoc nostris animis altè infigeret Christus, in oratione, quam nobis dictavit, vult ut in commune oremus, non pro uno, sed pro toto populo, inquit S. Cyprianus, quia totus populus unum sumus: & sic unum pro omnibus orare voluit, quomodo in uno omnes ipse portavit. Atque hic est primus modus promovendi salutem animarum, supplicationibus pro illis apud Deum agere, & amovendis salutis impedimentis, & adjumentis procurandi gratiarû uberrimos imbres precum assiduitate de cælo impetrare: hunc sui ordinis scopum præcipuum ait fuisse S. Theresia. Cor mihi dolore diffunditur, inquit, dum tantam animarum ruinam aspicio: juvate me Sorores meæ in Numine pro illarum salute exorando: in istum finem huc congregatæ estis, hic est finis vocationis vestræ, hoc potissimum hujus instituti negotium: huc spectare debent vestra desideria, vestra lacrymæ, vestraque omnes supplicationes: & cum

Rrr 3 obji-

Hier. 25.
in Act.

Epist. 159.

6.
Primus animas juvenandi modus oratio.

7.
Zelus S. Theresia.

Lib. de via
perfect.

obicere potuissent de sua etiam salute cogitandum, & deprecandum: vult illas omnem sui cogitationem deponere, Deo sic magis curæ fore. Quid refert, inquit, si usque ad diem iudicij, in carcere purgatorio detinear, dummodo vel uni tantum animæ salutem adferat: nec animosius dixit, quàm fecit; nam pro Præfato sui ordinis defuncto, quidquid meritorum totâ vitâ congererat, obtulit, & Christum rogavit, ut de suo adderet quantum necesse erat, viditque animam ex illis pœnis ad cælum cum splendore evolantem.

8.
In spiri-
tualibus
dando ac-
cipitur.

Imitare tu hujus Virginis generosum animum, & ubi de animæ salute agitur, tui oblitus, in illarum bonum, quidquid orationum, pœnitentiarumque corradere potes, liberaliter effunde: alia est temporalium bonorum ratio, alia spiritualium; illa non dantur sine substantiæ diminutione, hæc semper erogantur cum augmento, ut notat S. Chrysostronus: sed luculentius rem totam explicat S. Anselmus: *Quisquis, in-*

Tom. 8. in
Genesim 1.
2. ep. 3.

quit, diligit aliquem, aut per dilectionem prodest alicui, scitote, quia plus sibi prodest, quàm alijs: multo namq; majus est, quod tener ipsam charitatem, quàm sit id, quod præstat alijs per charitatem: isti enim id solum, quod charitas ad tempus potest, tribuitur; illi vero, & hic ipsa

charitas tribuitur, & in futuro quantum ipsa est, retribuitur. Id expertus est Sacerdos ille homo heroicæ charitatis, qui cum desperandum offendisset, ut miserum erigeret, omnia sua bona illi, quantum poterat, largitus est, ejusque in se mala suscepit: hinc respirans alter confessionis Sacramentum obivit, & expiatus mortuus est: mense post Sacerdoti apparuit, proque charitate gratias egit, seq; æternis jam bonis frui denuntiavit: cumque ille rogaret, quid de suis meritis, quæ in illum transtulerat, actum esset, respondit ea ob actum summæ charitatis conduplicata fuisse & geminata corona gloriæ pensanda. Qui norunt vel animæ unius pretium, cæterorum oblitus, in ejus salutem tanto feruntur amore, ut non tantum orationes, aut elemosynas; sed etiam prolixam inediam, aliasque corporis afflictationes offerant, Christo Domino etiam auctore, & suafore. B. Lugardis rerum humanarum saturata ad sponsi sui perennes in cælo amplexus anhelabat: cum ecce Christus vulnera manuum, pedumque & lateris ipsi ostendens: Vide, inquit, filia, quomodo hæc vulnera mea clament, & efflagitent; ne finas frustra me pro peccatoribus ea pertulisse, vitamque posuisse; lachrymis itaque & corporis afflictationibus Patrem meum illis offensum

9.
Probatum
exemplo.
Spec. Ex
emp.

10.
Et B. V.
Consilio.

offensum placare stude. Illa jam hortante B. Virgine Dei Matre jejunium strictissimum septennio observarat, sicco pane & cerevisiâ vitam tolerans: quo finito alterum septennium Christo suafore exegit pari fermè abstinentiâ. Maria Ogniacensis, ut animam blasphemiz cogitationibus diu vexatam, ac inde in desperationis barathrum præcipitem, ex illa voragine extraheret, quadraginta dierum sibi indicto jejunio, ac secundo vel tertio tantum per hebdomadam comedens, præcessque ac suspiria congemmans miseram erexit, & sanavit, dæmonemque ad se ut suas leges acciperet, venire iussit. Simile quadraginta dierum jejunium pro periclitantis amici salute suscepit, Deoque revelante, gravissimo discrimine, in quo dubio procul perisset, liberatum didicit, lachrymis & corporis maceratione periculum amolientibus.

11. S. Dominicus, qui pro salute & aliis exemplis. animarum frustulatim dissecari optabat, in eundem finem ferreis catenis tertio usque ad sanguinis profluvium in se defæviebat: tu si tanta non audes, aliquid tamen tibi subtrahere dulcedinis, aut amaritudinis assume, quod velut symbolum cum tot heroicis aliorum facinoribus & castigationibus in commune conferas.

Quanti verò sint hæc meriti,

ostendit Deus aliquando S. Claræ, quæ sororem suam Agnetem dum noctem orando transigit, à terrâ sublevatam vidit, Angelumque tres successivè coronas ejus capiti imponentem: quam cum manè iussisset, quid noctu orasset, eloqui; dixit se primò Dei in ferendis hominum sceleribus patientiam multum admiratam, atque inde se magno dolore, & erga mortales commiseratione commotam fuisse: præterea se amorem Christi in homines, pro quibus sanguinem fuderat, contemplatam, ac deinde cogitatione ad purgatorij ergastulum delapsam, pro utrisque preces fudisse.

Tu, quæso, dum pro animarum salute oras, ferventer, & fidenter id age, eosque, qui negotia ista cælitibus tam grata, tantaque momenti ardentem, & feliciter cum Deo tractarunt, propius aspice: omitto Moysen, & sanctum Paulum, illum de libro vitæ expungi, hunc anathema pro aliis esse cupientes. Vide mecum solitarium istum admirabilis sanctitatis, nomine Lisois, pro discipulo suo à dæmone circumvento deprecantem: Deus, inquit, vis non vis, non dimitto, nisi curaveris eum. Et quod tam fidenter petit, obtinet. S. Catharina pro seclæ fœminæ animam jam agentis salute dum intercedit, ac tres dies noctesque sine interruptione orando

orando persistit, Deumque dicentem audit, non posse se iustitiâ salvâ permittere, ut tam scelerata anima pro meritis suis non puniatur; dixit nihilominus, se de genibus non surrecturam, donec feminae salutem impetraret; quod & factum. S. Lutgardis dum Jacobum de Vitriaco postea Cardinalem ægrotantis sanctimonialis amore nimio implicatum, & conciones aliâque munia negligentius obeuntem animadvertit; lachrymis apud Deum precibusque institit ut periculosa amicitia initia abrumpere dignaretur; & cum à Deo se non exaudiri videret, cepit quodammodo Deum nimia duritiei accusare. Tum Christus:

12.
Nostram
ipsi salu-
tem sub-
inde im-
pedimus.

Quid vis? inquit, ille, pro quo rogas, in contrarium nititur, nec liberari vult. Tum illa magis commota, admirabili fiducia, & in bonum unius animæ zelo inaudito: Aut separa, inquit, me à te, aut hominem, pro quo te rogo, libera etiam non volentem: scilicet sanctissimæ illæ animæ, non se ipsas, sed amorem, quo Deus animas prosequitur ante oculos habebant, illoque fretitantam in petendo fidentiam assumebant.

Unde tri-
stari vi-
deantur
posse San-
cti.

B. Fursæo dixerunt aliquando Angeli unicam in cælo beatis nati tristitiam, (quæ licet in cælo non reperitur ut in terris, habent tamen beati, quod plurimum displiceat, vellentque emendare si

possent.) Tristitia hæc est de perditione animarum: & merito sanè, cum tantum inde Deo decedat gloriæ, & tantis malis res Deo tam chara, quam condidit, pro qua sanguinem fudit, obruatur: venit mihi aliquando in mentem opinari plus Deo accedere laudis & gloriæ ex unius animæ salute, quam hominum universitas ab initio mundi ad ejus usque occasum ipsi deferre possit; item plura peccata blasphemiasque prohiberi, quam ab orbis incunabulis ad ejus usque interitum à sceleratis hominibus in Deum congesta fuerint; quia quidquid inter mundi ortum & occasum boni malive gestum, est certo numero comprehendi potest; quæ verè ab anima immortalis vel in cælo laudes, vel apud inferos blasphemias tota æternitate coacervabuntur, nec numerari possunt, nec ullis limitibus, terminisve concludi. Vident nimirum hæc beatæ illæ mentes, adeoque de unius animæ salute sunt sollicitæ.

Quid mirum cum dæmon Dei animarumque hostis infensissimus tanta rabie in earum feratur perniciem, ut aliquando illum viderit S. Brigitta cum anima coram tribunali Dei comparentem, tanto in illam furore concitatum, ut Deo inter cætera diceret, se majori in ejus exitium ferri desiderio, quam torrens aliquis aquarum

13.
Rabies
mors
animæ

L. 6. p. 8

disti, in qua tuus dux pro iis juvandis vitam posuit. Labora, quia non fructus aut proventus, sed labor; cura, non curatio à te exigitur. quod explicuit B. Virgo apud S. Brigittam hac similitudine: Qui conducit operarium ad laborandum, dicens ei: Porta arenam de littore, & inquire in quolibet onere si fortè in illo reperias granum; non major erit merces si nihil inveniat, quàm si multum: item si quis bellator ad pralium egressus faciensque fortiter nullo captivo abducto redit saucius, non minorem mercedem obtinebit amisso bello, quàm si victoriam esset consequutus. Ita servis meis accidet, qui pro quolibet verbo & opere, quod in animarum bonum impendunt, & labore afflictioneque, quam subeunt premio donabuntur, sive multi convertantur, sive nullus.

L. 4. c. 21.
§ 31.

15.
Quid in earum cultu servandum. Primò recta intentio.

Duo ergo ab hoc animarum venatore exiguntur; primò recta intentio, secundò ingens animi fortitudo atque constantia: quàm vanæ gloriolæ amor & apud homines laudis aucupium hujusmodi homini noceat, vide in Jacobo de Vitriaco, cui aliquando B. Maria Ogniacensis dixit: Vidi hominem tanquam in nubilo versantem nimiam capillorum copiam gravatum atque coopertum; & meretricem fuce deformatam in illum vibrare oculis radium, quo

ex parte nubilum illud discutiebat: superfluas in concionando curas arguebat densa cæcariæ, timoremque non boni successus mentis nubilum, & gloriæ cupiditatem adulatio mortalium, ad instar meretricis radios jacentis nutriebat: has voragine fugere, qui animarum lucro faciendo operam impendis, & imitare Jacobum, qui cum se illa effigie adumbratum videret, ab istis deinceps totus abhorruit.

Sed & in vanis mortalium terroribus contemnendis virilem animum induere; dic auditoribus, quod audire quidem modò nolunt, sed audisse postea semper volent. Non tulit aliquando Patrem Capucinum contra pauperum oppressiones declamantem oppiduli in Italia gubernator, qui milites illic in præsidio habebat, minatusque est nisi revocaret, que dixerat, barbam se illi evulsurum, & sequenti die eum in finem militibus cinctus concioni adfuit. Hic in principio sermonis, ad effigiem Christi de cruce pendentis, que pulpito affigi solet, ore voceque conversus, ita illum alloquitur: Tu Salvator meus & Redemptor, cum mihi concionandi onus imposuisti, jussisti simul ut constanter, & intrepidè veritates tuas annuntiare; sed ecce volunt, ut infami retractatione veritati nubes offundam: Ostende Deus meus, quid

16.
Constantiam in arguendis sceleribus.

17.
Probatà Crucifixi.

quid velis, & ego tibi continuo
minis omnibus ac ipsa morte con-
temptis obsequar: & ecce rem
stupendam; Crucifixus cum stre-
pitu & fragore faciem in oppo-
situm avertit, tam infamem retra-
ctationem à se ferri non posse hoc
prodigio contestans, quod sicut
Ducem cum militibus consterna-
vit, ita concionatori ad vitiorum
constantem insectationem animos
addidit.

18. Animarum bono intentum, ro-
tam, esse si Basilium audimus, o-
portet, semper ad ulteriora ex-
tentum velut rotam, & modica
sui parte terram contingentem:
oportet etiam cervum esse voce
Domini præparatum, qui halitu
è cavernis serpentes extrahat, &
voret, qui cornuum suorum fumo
& odore venenata animalia fuget,
qui ad Deum velut ad fontem a-
quarum sitibundus feratur & mon-
tes libenter incolat; qui cum A-
postolo non sibi vivat; sed ei qui
pro omnibus mortuus est; qui
quietem à laboribus nolit donec
mors illam attulerit, & brachiis
cancellatis in tumulo collocatus
accinatur: Requiescat in pace.

19. Hi nimirum Gedeonis nobis
milites representant, qui unâ ma-
nu tubas gestantes, & alterâ lam-
padem vase testaceo inclusam, hoc

confringentes, & tubas inflantes, morum
repentino sonitu & lumine hosti-
les acies in fugam vertunt, & pro-
sternunt, dum parum de integri-
tate vasculi corporis solliciti, di-
cunt cum Apostolo: *Cum infirmor,*
tunc potens sum, & si qui foris est
homo, destruitur, interior refor-
matur de die in diem. Neque ali-
quod operis pretium facturum
unquam putat eum Teresa, quem
dæmon servandæ valetudinis soli-
tudine tenet implexum.

20. Omnia omnibus fiunt cum A-
postolo, & non quærunt quod si-
bi utile, sed quod multis, ut salvi-
fiant: à dulcedine contemplationis
cum S. Bernardo Dei voluntate
avelluntur, ut inter spinas occupa-
tionum pro aliorum salute volu-
tentur. Vim sibi cum Maria O-
gniaciensi inferunt; quæ cum inter
delicias amplexusque sponsi, à
nonnullis, qui de longè consilij
causâ advenerant, evocaretur,
cor quasi sibi dividi, ac lacerari vi-
scera sentiebat, ut copiosum etiam
sanguinem evomeret; vincebat
tamen charitas erga proximum, &
cum ea violentia victrix ad eos
juvandos accurrebat. Denique
hujusmodi Christi sectatoribus,
pro animarum salute inter labores
vivere voluptas est, & pro iisdem
morte qualibet emori, lucrum.